

Philo <Byzantius>

Libellus de septem Orbis spectaculis

Lipsia 1816

Signatur: A.gr.b. 2434

Nutzungsbedingungen

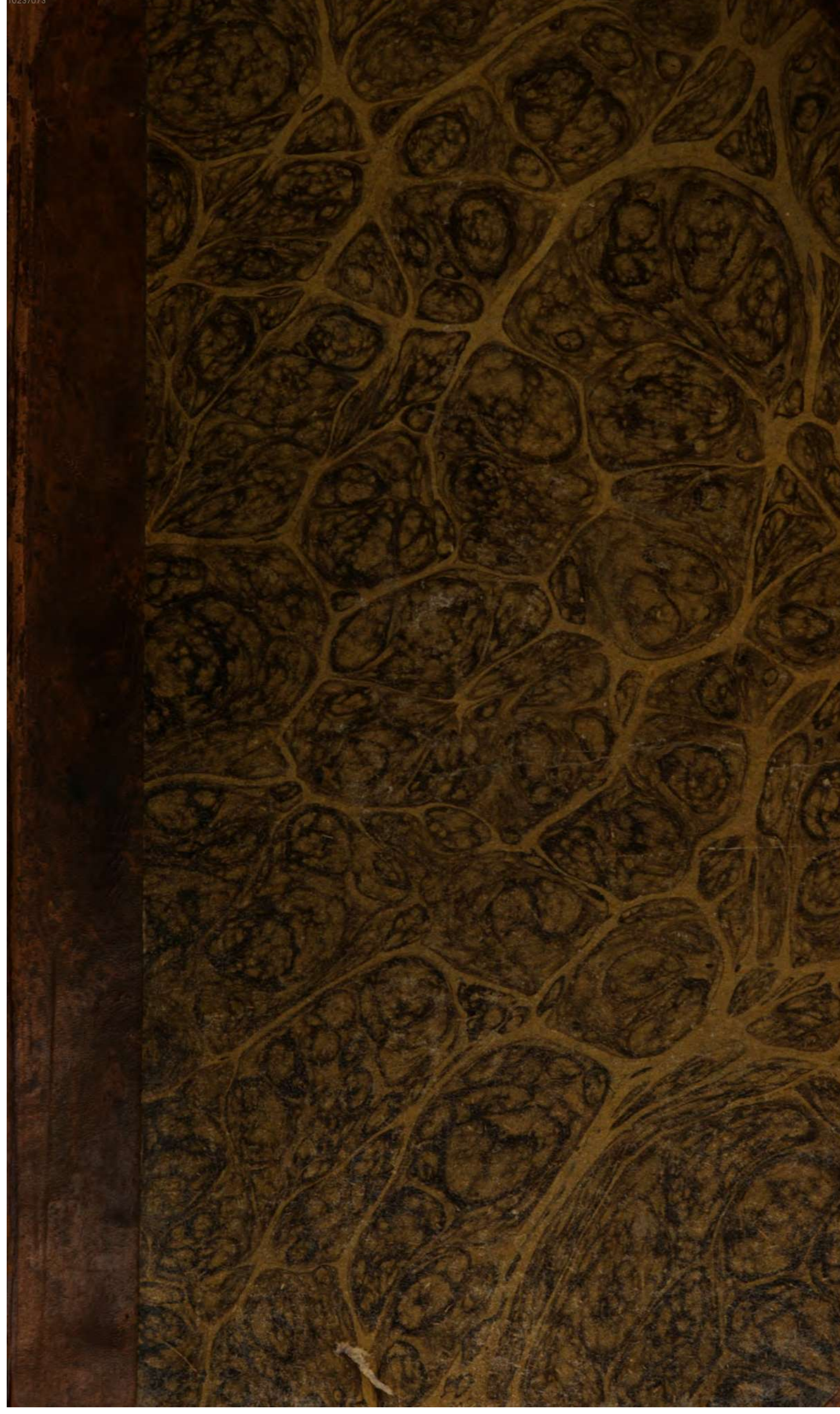
Bitte beachten Sie folgende Nutzungsbedingungen:

1. Die Dateien werden Ihnen nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke zur Verfügung gestellt.
2. Nehmen Sie keine automatisierten Abfragen vor.
3. Nennen Sie die Bayerische Staatsbibliothek als Eigentümerin der Vorlage.
4. Bei der Weiterverwendung sind Sie selbst für die Einhaltung von Rechten Dritter, z. B. Urheberrechten, verantwortlich.

Usage Guidelines

Please observe the following usage guidelines:

1. The files are provided for personal, non-commercial purposes only.
2. Refrain from automated querying.
3. Attribute ownership of the original to the Bavarian State Library.
4. In using the files, it is your own responsibility to observe the rights of third parties, e. g. copyright regulations.

A. gr. b. 2434

Philo Byz.

<36610817640019

<36610817640019

Bayer. Staatsbibliothek

Auct. Gr. vet. 133.

p. 576.

712

**PHILONIS BYZANTINI
LIBELLUS
DE
SEPTEM ORBIS SPECTACULIS**

—
**GRAECE CUM VERSIONE LATINA DUPplici
DIONYSII SALVAGNII BOESSII**

**ET
LEONIS ALLATII**

—
TEXTUM RECOGNOVIT

**NOTAS LEONIS ALLATII, FRID. JAC. BASTII ALIORUMQUE
ET SUAS, ALIORUM SCRIPTORUM VETERUM DE IISDEM
SEPTEM SPECTACULIS TESTIMONIA, FRAGMENTA CALLINICI
SOPHISTAE ET ADRIANI TYRII ATQUE INDICEM
GRAECITATIS**

A D I E C I T

JO. CONRADUS ORELLIUS

**PAROCHUS AD TEMPLUM SPIRITUS SANCTI ET COLLEGII CAROLINI
TURICENSIS CANONICUS.**

—
CUM II TABULIS AENEIS.

LIPSIAE, 1816.

SUMTIBUS FRID. CHRIST. GUIL. VOGELII.

4 8

PRAEFATIO EDITORIS.

Libelli hujus, cujus novam tibi editionem offero, benevole lector, Philonis Byzantini de celeberrimis illis VII orbis spectaculis tres tantum, quod sciam, hactenus editiones lucem viderunt. Prima est Leonis Allatii, qui illum ex Codice Manuscripto Bibliothecae Vaticanae publici juris fecit Romae anno 1640. typis Mascardi, et forma octava, versione latina nimis desultorie facta et ab auctoris sensu haud raro aberrante, notisque instructum, pro more suo doctis quidem, sed multa etiam superflua et ἀπρὸς διόνησα prorsus continentibus; quae editio accensetur libris rarissimis et extra Italiam parum obviis. Rarior adhuc et paucissimis eruditorum cognita altera est editio, quam viginti post Allatianam annis curavit

Dionysius Salvagnius Boessius, eques Delphinus et regis Gallorum Christianissimi ad Summum Pontificem Orator, in Miscellis suis impressis Lugduni apud Laur. Anisson anno 1661. octonis, qui liber continet Ovidii Carmen in Ibin cum Scholiaste antiquo hactenus inedito, ipsiusque Boessii commentario doctissimo, quem in sua Ovidii editione merito recudi curavit Petrus Burmannus. Ibin Ovidii excipit Opusculum Philonis nostri ex Manuscripto Vaticano emendatum et latinitate donatum. Sequitur Boessii Oratio habita Romae nomine Ludovici XIII. regis Francorum ad Urbanum VIII. Summum Pontificem. Agmen denique claudunt lusus poetici in VII ita dicta Delphinatis miracula, adjecta praefatione historica et carminibus quibusdam sacris in honorem Sanctae Mariae. Philonem, dum legatus regis sui Romae versaretur Boessius, denuo ad Codicem Vaticanum contulit ex eoque lectiones quasdam egregias profert, quas nuperrime, textum Allatii cum eodem Manuscripto Vaticano rapacibus Francogallorum manibus Parisios

translato conferens, editione Boessii non visa, tanquam anecdotas publicavit Bastius ὁ μακαρίτης in Epistola Critica ad Boissonadium pag. 42 — 46. ed. Lips. Ceterum licet Boessius nonnullis in locis partim e Codice suo partim ex ingenio meliora dederit Allatio, editio tamen ejus vitiis typographicis scatet adeo innumeris, ut in textu ejus Graeco pagg. 14 constante plus quam 150 sphalmata turpissima tum in singulis literis, tum in integris vocibus et lemmatibus, modo omissis plane, modo transpositis pessime, maxime autem in interpunctioneprehenderim, neque post inventionem artis typographicae editionem ullam mendis inquinatorem, in qua vix una linea reperiri possit, quae sana sit et incorrupta, lucem vidisse fateri liceat. Laudanda tamen Boessii versio latina elegans est et, paucissima si exceperis loca, verba auctoris optime exprimens. Tandem editionem Allatii cum omnibus notis illius et additamentis, correctis tamen paucis quibusdam vitiis typographicis, recudi curavit Jacobus Gronovius in Thesouro suo Antiquitatum

Graecarum Tom. VIII. pag. 2640 et seq. Novam Philonis editionem, ante aliquot annos in Catalogo nundinarum Lipsiensium promissam a Carolo Ludovico Teuchero lucem non visuram, Teuchero, antequam promissa exsolveret, e vivis erepto, nuntiavit mihi amicus Lipsiensis.

Jam quid in nova hac editione praestitum fuerit, paucis accipe. Ante omnia operam dedi, ut textum Graecum e Boessii maxime Bastique emendationibus correctiorem darem. Textui e latere apposui versionem latinam Boessii multo meliorem Allatiana, nec tamen et hanc eliminavi, cum intelligerem, eam in locis quibusdam, licet paucissimis, rectiora dare. Caput VI. de templo Dianae Ephesiae in fine mutilum dedi ex recensione L. Holstenii, quae inserta dissertationi Cl. Menetreji de hoc templo, a nobis Philoni ad calcem additae, legitur in Thesauro Gronoviano Tom. VII. pag. 389. Notas Allatii integras apposui in gratiam lectorum curiosorum de mala editorum fide conquerentium, si quid vel levissimi momenti neglectum fuerit, quod continebatur in editionibus prioribus;

aliorumque virorum doctorum, Bastii maxime, in hunc libellum cum emendationes tum annotationes variis in operibus sparsas sedulo conquisivi, reliquisque, quae vel emendatione vel illustratione aliqua egere videbantur, pro virili ipse operam navavi. Cumque, quod verissime observatum est a viris eruditis, Philo noster in Opusculo suo saepius halucinetur, miraculorumque, quae lectoribus suis exponere professus fuerat, praeconem magis et laudatorem, quam interpretem, agat, eorundem descriptiones accuratiores ex Herodoto, Diodoro Siculo, Strabone, Plinio majore, Pausania aliisque scriptoribus antiquis appendicis loco adjunxi. Addidi tandem cum Callinici Fragmentum Encomii in urbem Romam ob argumenti similitudinem, tum Adriani Tyrii, cujus primo unam descriptionem pulcherrimam de pompa regis Babyloniae Philoni adjungere decreveram, Fragmenta, quae supersunt, omnia, cum ea pauca tantum et exigui voluminis esse intellexissem, ne quid desideraretur eorum, quae aetatem tulerunt scripta a sophista suo tempore cele-

bratissimo, petita illa ex Leonis Allatii Excerptis variis Graecorum Sophistarum ac Rhetorum editis Romae apud Mascardum anno 1641. forma octava minori: quo in libro perraro quae continentur Mythologica et Troica, alio fortassis tempore luci daturus sum, in nova scil. quam paro cum Antonini Liberalis, tum Dictyis Cretensis editione. Rhetorica autem, praeter Philoni nostro adjunctas Callinici et Adriani reliquias, Libanii, Severi et Theodori Cynopolitae jam in Germania edita intellexeram partim a Reiskio in editione sua plenissima orationum Libanii, partim a Fischero in Rhetoribus selectis e Collectione Th. Galei Lipsiae editis anno 1773.

Ipsam tandem Philonem Byzantinum quod attinet, totus equidem assentior Fabricio opusculum hocce de VII Orbis Spectaculis non celebri illi hujus nominis mechanico, cujus libri superstites exstant in Collectione Mathematicorum veterum Thevenotiana, sed alii incertae aetatis rhetori vel sophistae assignanti. Nam dicendi genus, licet non inelegans, tur-

gidum tamen, floresque orationis, quos nimio studio aucupatur hic scriptor, recentioris aevi vestigia produnt: nonnulla etiã aperte falsa et a reliquorum auctorum testimonio abhorrentia, e. c. quae capite II. tradit de vario lapidum in Pyramidibus Aegypti colore, aliaque in notis observavimus. Ceterum in iis spectaculis, quae ipse oculis usurpasse videtur, v. c. in Colosso Rhodio et Dianae Ephesiae templo describendo, multo accuratior est, quam in reliquis, quorum formam fama tantum et auditione vel aliorum scriptorum lectione acceperat, ideoque dolendum omnino, duo extrema Capita, alterum de Dianae Ephesiae templo ex parte, alterum de Mausoleo Artemisiae integrum injuria temporum intercidisse: quae num ex plenioribus Codicibus Manuscriptis suppleri possint, exigua admodum spes est, cum unicus hujus opusculi Codex hactenus innotuerit, Vaticanus quondam, nunc Parisiensis, No. 389. membranaceus, foliis quartanis, praeter Philonis libellum Arriani Periplos et librum de Vena-

tione, Plutarchi libellum de nominibus fluminum ac montium, Chrestomathiam Strabonianam, Parthenii Erotica, Antoninum Liberalem, Hesychium Illustrium, Phlegontem Trallianum, Apollonii Dyscoli Historias mirabiles, Hippocratis, Themistoclis, Diogenis et Bruti epistolas aliaque continens, cujus accuratiorem descriptionem videre licet in doctissimi Bastii Epistola Critica pag. 3 — 99. ed. Lips. Vale, benevole lector, et fave Philoni nostro.

Scribebam Turici Helvetiorum d. 7. Augusti 1815.

DEDICATIO

LEONIS ALLATII.

EMINENTISSIMO PRINCIPI

FRANCISCO BARBERINO

S. R. E. VICECANCELLARIO

LEO ALLATIUS F.

Abhinc annos factum est sexdecim, Eminentissime Princeps, cum fausto sanctissimi patrum tui omine, extra modum sumptu et magnificentia prodiens, Bibliothecam in splendidissimis Barberinis aedibus extruxisti, eo consilio ut palantia, nec certam incolentia sedem scriptorum ingenia, contra vetustatem aevi, liberali ac perenni accepta hospitio, mutua familiaritate, veluti sociali foedere, devincires; atque eadem tamquam suis in scriptis alloquentia, eruditorum omnium commoditati, rem publicam, maximis admirationibus fecisti. Qui enim fieri potuit, ut tam multa, tam varia, tam rara volumina, typis et calamo in omni linguarum genere, hac atque illac dispersa, tam repentino bono, tam pulcherrimo facinore in unum cogerentur? Non solum immortalitatem, ut rem aperiam, ingeniis dedisti, verum etiam, ipsa custodia, in omnes terras transmittis, ut praesentia ubique esse et claudi possint. Quod vero tantum

opus, praeter molis structuram, praeter subselliorum artificium, et compactorum librorum ornamenta, praekonium sibi vendicet, tum ipsae spectantium linguae testantur, quibus id miraculum plane dicitur, tum laboriosae literatorum chartae, aequam gratiam referentes, prodent. Sane Philo Byzantius meus, qui de septem Orbis Miraculis libellum elegantem, purum et eloquentiae luminibus collucentem conscripserat, sed in tenebris ad illum diem cum tineis colluctatum, moram diuturniorem indignatus, non passus est, cum de miraculo ageretur, clanculum ipse silentium facere. Laetus ergo prodiit, tuaque ad genua provolutus supplicatum venit, ut una ipse cum tot aliis admitteretur, et ad septem illius vetusta hoc quoque novum adderetur miraculum, quo comptior absolutiorque compareret. Veruntamen, quod optime tum promeruerat Philo, vario rerum humanarum turbine posthac amisit: namque inter typographorum manus cum aliis non brevi abhinc tempore fere senescens, nunquam ab illis impetravit, ut lucem diutius exoptatam typorum beneficio hauriret. Quare, decollante spe, ultra in recentiores tenebras raptari non sustinens, hic Romae, quando inter externos hoc non licuit, sub tui nominis patrocinio emergit; facta aegre indolens, quod, cum hac tempestate multa, potioraque tui prostent miracula, ipse aetate antiquior, humiliora scribere coactus sit. Eum Romana, utut

potui, toga indutum, notisque variis pro historiarum varietate collustratum, Eminentiae tuae primo additum, nunc demum iterum ipse jam pridem addictissimus offero. Sane is tua, quam hic experitur, humanitate confisus exorabit, ut tui beneficio alia quoque sua doctissima, summeque utilia monumenta, quorum partem etiamnum aetas non invidit, easdem cum libellulo hocce vices, in publica commoda luci tradita, sortiantur. Tu interim, Eminentissime Princeps, si per gravissima, quibus distineris, Christianae Reipublicae negotia id licuerit, prodigiosam antiquorum ad fastum tantummodo enatam magnificentiam ex hujusce lectione libelli speculari; dum nos generi humano maximi tui patrui, tuamque adeo amplissimam et nunquam satis admirandam liberalitatem ac munificentiam aeternum gratulamur. O deus, serva, obsecro, haec nobis bona.

DIONYSII SALVAGNII BOESSII
P R A E F A T I O.

Cum ego, Lector erudite, anno supra millesimum sexcentesimo trigesimo tertio, Ludovici XIII. Regis Francorum Christianissimi ad Urbanum VIII. Summum Pontificem Oratoris munere fungerer, mihiq[ue] per intervalla negotiorum ad Bibliothecam Vaticanam pateret aditus, in Philonis Byzantini libellum nondum editum de septem miraculis incidi; libellum, inquam, perexiguum, sed adeo venustum, adeo tersum et elegantem, ut ipsum accurate descriptum in Latinam linguamvertere mihi tum literarum Graecarum studiosissimo perquam volupe fuerit. Sed enim prae negotiis et occupationibus publicis editionem longius differentem praevertit Leo Allatius vir Graecus, ideoque literaturae Graecae peritissimus, cujus versio Romae prodiit anno MDCXL. Ex quo mea in spongiam incubitura erat, ni vetuissent Jacobus Sirmondus, Dionysius Petavius, Nicolaus Rigaltius, Claudius Salmasius, aliiq[ue] harum rerum idonei aestimatores, quorum hortatu illam tecum lubens communico. Neque vero inter me et Allatium in assequenda Philonis mente semper convenit. Argumento sit locus initio libelli, quem sic Leo Allatius exscripsit et transtulit: καὶ τοῖς καλοῖς τῆς Ἑλλάδος ἐνεπιδηῆσαι, *Graecorum delibandae deliciae*. Ego hunc in modum: καὶ τοῖς Ἠλείοις τῆς Ἑλλάδος ἐνεπιδηῆσαι, *divertendum in Graeciam ad Eleos*. Et profecto genuinam lectionem esse nemo inficias ierit, qui locum attentius legerit. Dissentimus et aliis in locis. Ad Philonem quod attinet, ille ipse est, cujus mentio apud

Vitruvium Praefatione Lib. VII., cum ait: *Non minus (de machinationibus) scripsere Diades, Architas, Archimedes, Ctesibius, Nymphodorus, Philo Byzantius,* nec alium signat his verbis: *Philo scripserat de aedium sacrarum symmetriis et de armamentario, quod fecerat Piraei portu.* Extat enim hodieque liber ejus; quo primum agit de fabrica turrium, murorum, aliarumque munitionum; deinde exponit, quomodo se obsessi defendant, et quo pacto capiantur urbes. Quamobrem ὁ μηχανογράφος Joanni Tzetzae nominatur Chiliade II. Histor. XXXV. Alicubi vero memini me legere, Philonem Byzantinum Ἀριστοτέλους γνώριμον fuisse; sed excidit memoria auctoris.

NOTITIA LITERARIA

DE
PHILONE BYZANTINO
EX

I. ALB. FABRICII

BIBLIOTHECA GRAECA

Lib. III. Cap. XXIV.

Tom. IV. pag. 231 seqq. ed. Harlesii.

PHILO BYZANTIUS circa annum urbis Romae DCI *) clarus, Demetrio Phalereo rerum Athenis potente, laudatur a Vitruvio praefat. Lib. VII. inter eos, qui de machinationibus scripserunt. Tzetzes vero duos hoc nomine memorans, Ἡρώων καὶ Φίλων, Πάππος τε καὶ παῖς μηχανογράφος (sed legendum est καὶ πᾶς, atque Pappus intelligendus) Chiliad. II. v. 152. notat eum

*) Saxius in Onomast. I. pag. 131. adsignat aetatem illius A. M. 3852. Olymp. CLVI, 4. ante Christ. nat. 151. V. C. 601. Conf. Vossius de disciplina mathem. Cap. 48. §. 9. pag. 29. et de histor. Graec. III. pag. 318. [Harl.]

meminisse Archimedis: etiam pag. 56. 67. 72. 77. (Collect. Thevenot.) meminit Ctesibii Archimedis aetate clari, ut mox dicam. Hero Philonis Byzantini meminit Libro II. automatopoeetici pag. 263. et de eodem argumento scripsisse innuit. Atque Philonis architecti, qui Athenis armamentarium struxit, impensa et elegantia visendum, mentio apud Valerium Maximum VIII. 12., ubi eloquentiam ejus celebrat.

Exstat in illustris Thevenoti collectione Mathematicorum Parisiensi *) hujus Philonis mechanicorum liber quartus pag. 49 — 78. ad Aristonem scriptus et βελοποιϊκὰ sive ὀργανοποιϊκὰ **) tractans, cum tertius ***) λιμενοποιϊκὰ docuisset, alius μοχλικά, ut constat e pag. 49, 59, 61. Primus liber inter alia duplicationem cubi tradiderat, ut ipse testatur pag. 51 seq. unus e sequentibus πνευματικά pag. 77. et alius περὶ ἐπιστολῶν τῶν κρυφαίως ἀποστελλομένων pag. 102. alius παρασκευαστικά †), de bellorum adparatu pag. 103. Pag. 50. laudat Polycleti statuarii dictum: τὸ εὖ παρὰ μικρὸν διὰ πολλῶν ἀριθμῶν γίνεσθαι, *rectum inter multos numeros*

*) Titulus hic est: *Veterum mathematicorum, Athenaei, Bitonis, Apollodori, Heronis, Philonis et aliorum opera, graece et latine, pleraque nunc primum edita, ex manuscriptis Codicibus bibliothecae regiae. Parisiis ex typographia regia 1693. fol.*

**) In Manuscripto Palatino, quo usus est Meursius, praefixum erat Βήτωνος, *Bitonis*, nomen. Sine nomine auctoris in Codd. Lugd. Bat. et Andreae Schotti et Ant. Grimani apud Th. Bartholinum, quibus omnibus uti mihi licuit beneficio Jo. Grammii. [Fabr.]

***) Philetaerium ἐν λιμενοποιϊαῖς laudat Tzetzes Chil. II. v. 87. [Fabr.]

†) Quia sint παρασκευαστικά, vide sis Casaubonum ad Aeneae Cap. 7. pag. 1727. et ad Cap. 21. pag. 1750 seq. [Fabr.]

minimo aliquo constare: ibidem sui temporis mechanicos, Alexandrinos praecipue, regum φιλοδόξων καὶ φιλοτέχνων favore suffultos, hanc artem usu et experientia maxime perfecisse testatur. Cum Alexandrinis artificibus diu se versatum et in insula Rhodo plures architectos familiares habuisse ait pag. 51. Rhodi se versatum testatur quoque pag. 81 et 84. Chalcentonum sive Chalcontonum a mechanico Ctesibio Alexandriae reperi- tum memorat pag. 56, 67, 72. Aerotonum sive sclopetum, aëris vi jaciens tela, ab eodem Ctesibio inventum et πνευματικὰ ejus θεωρήματα pag. 77 seq., quo loco se Ctesibii aequalem fuisse innuit. Κελτικῶν καὶ Ἰσπανίων μαχαϊρῶν mentio pag. 71. Catapultam polybolon, a Dionysio Alexandrino Rhodiis constructam, refert pag. 73. [Conf. *Alb. Ludov. Frid. Meisteri* de Catapulta polybola commentatio, qua locus Philonis mechanici in libro III. de telorum constructione exstans illustratur, Goettingae 1768. 4. et Klotz. in Act. litterar. Vol. V. part. III. pag. 335. *Harl.*] Philonis et aliorum celebrium architectorum et de architectonica scriptorum meminit Ausonius in Mosella v. 300 seq. [ubi vide interpr. in edit. Tollii pag. 396.]:

*Non hoc spernat opus Gortynius aliger (Daedalus), aedis
Conditor Euboicae, casus quem fingere in auro
Conantem Icarios patrii pepulere dolores:
Non Philo Cecropius: non qui laudatus ab hoste (Archimedes)
Clara Syracosii traxit certamina belli.
Forsan et insignes hominumque operumque labores
Hic habuit decimo celebrata volumine Marci (Varronis)
Hebdomas *). Hic clari viguere Menecratis artes,*

*) Hebdomas operum mirabilium. Scaliger Lect. Auson. Lib. I. Cap. 4. Sed verius est, decimam hebdomadem Varronis intelligi. [Fabr.]

*Atque Ephesi spectata manus: vel in arce Minervae
Ictinus; magico cui noctua perlita fuco
Allicit omne genus volucres perimitque tuendo.
Conditor hic forsitan fuerit Ptolemaidos aulae
Dinochares (alii Dinocrates) etc.*

Liber quintus pag. 79 — 104. ad eundem Aristonem agit de modo construendi turres, murosque et fossas, et valla horreaque et praeparanda alia ad obsidionem utique necessaria; pag. 83. memorat turres quinquangulares ac serratas a Polyido mechanico repertas; pag. 86 seq. de ciborum ac frumentorum generibus in obsidionis tempus servandis disserit, et pag. 88. Epimenidis trochiscos laudat, de quibus dixi Lib. I. Cap. 6. §. 5. Figurae, quas pag. 86. pag. 63. et alibi auctor addidisse se significat, desiderantur. Aegyptiorum stratagema, quo scalis scorteis muros urbium, quas obsiderent, conscendebant, exponit pag. 102. Miror, quod pag. 103. contra jus gentium suadet frumenta et aquas veneno letifero corrumpere.

Referri solet ad hunc ipsum Philonem libellus *) elegans περί τῶν ἐπτὰ θαύματων, *de VII orbis spectaculis*,

*) Urbanus Chevraeus Lib. VIII. historiae orbis terrarum, gallice editae, quo de septem miraculis copiose disserit Cap. I. (Tom. IV. pag. 290.) non adeo magni fecit hunc scriptorem, qui ne nous dit presque rien de singulier, et qui dans le fond n'est considerable que par les remarques de Leo Allazzi son Interprete. Herodote, Diodore de Sicile, Strabon, Plin Livr. 36. et quelques autres ont parlé de ces Merveilles du Monde plus exactement, et si je le puis profiteray de ce qu'ils ont dit. Nicetae locum de VII orbis miraculis (θαύματα) graece ex Cod. MSto bibliothecae Augustanae edidit Hoeschelius ad calcem Philonis de septenario pag. 42. 43. — Scholia graeca in carmina de VII orbis miraculis citat Allatius p. 7. de Nilis. Conf. Bedae libellum Tom. I. pag. 400. Cassiodorum VII. Epist. 15. Epigramma Antipatri εἰς ναοὺς Lib. I. Antholog. pag. 103. Martial.

p. 6 in
J. Aug.
J. Nilus Asceia
Rom 1668.

quem e Bibliotheca Francisci Barberini *), sed postrema parte capitis de templo Dianae Ephesiae et integro capite ultimo de Mausoleo mancum primus e Codice Vaticano in lucem edidit et versione sua notisque illustravit Leo Allatius Romae 1640. 8. Caput de templo Ephesio mutilum, cum versione Lucae Holstenii, qui hunc librum edere voluit, exstat Tom. VII. Thes. Gronov. pag. 389. Recusus deinde est Philo ex eodem Cod. Vatic. Lugduni 1661. 8. cum versione Dionysii Salvagnii Boessii in ejus Miscellaneis, et insertus ex Allatii editione Tomo VIII. Thesauri antiquitatum Graecarum Gronoviani. Allatium in Philonis versione non raro a sensu scriptoris aberrare, notat et uno alteroque exemplo demonstrat Jo. Henr. Majus filius Libro II. Observationum sacrarum p. 14 seqq. et Boessius quaedam rectius legit atque interpretatur, ut in limine statim: καὶ τοῖς ἡλείοις τῆς Ἑλλάδος ἐπιδημῆσαι pro τοῖς καλοῖς —.

Spectac. Epigr. 4. Hygin. Fab. 223. incertum Graecum ab Allatio ad Philonem Byzant. pag. 22. editum, Ampelium Cap. 8. Adpendiculam Vibii Sequestr. p. 163 seq. ed. Franc. Hesselii, Villalpandum Tom. II. in Ezechiel. part. II. p. 559, ubi cum templo Hierosolymitano comparat, XIII iambos in septem spectacula apud Cedrenum p. 81. (ed. Paris. p. 170.) Septem mirabilia mundi ad calcem antiquitatum Josephi Augustae Viindel. 1470. fol. coll. Fränkische Acta XIV. p. 87. Majolus dierum canicular, p. 949 seqq. Apud Montfaucon in diario italico Cap. XX. p. 272 seq. in codice quodam graeco saec. XIII. in bibliotheca Baluzii septem orbis mirabilia hoc numerantur ritu: 1) Thebae Aegyptiacae; 2) Babylonis moenia; 3) Mausoleum; 4) Pyramides; 5) Colossus Rhodius, quem quidam, etiam ibi, ajunt columnam aeneam esse 600 cubitorum; 6) Capitolium Romanum; 7) templum Hadriani Cyzicenum. Vid. Montfaucon. [Fabr.]

*) At non ex Bibliotheca Barberina, sed Vaticana edidit Allatius Philonis Opusculum, sed dedicavit illud Barberino illiusque Bibliothecae donavit. Vide ejus praefationem. [O.]

8

Memini Colomesium ad Gyraldum p. 493. suspicari, quod Guilielmus Choul ea, quae in libro Gallico de veterum Romanorum regione p. (194.) 211. ex antiquo Graeco auctore MSto acephalo refert de Colosso Rhodio, ex praesenti Philonis libello petierit. Sed alia sunt, quae de Colosso a Philone traduntur, qui mihi vix ac ne vix quidem videtur ille mechanicus, cujus belopoeica paullo ante retuli; sed potius aliquis e rhetorum numero non contemnendae aetatis, Philo forte Heracleotes, de quo dixi Lib. I. Cap. 22. §. 4. [In Cod. Vindobon. CXI. in tomo VII. Lambecii Comm. Philoni tribuitur liber de obsidione tum toleranda, tum facienda.]

Fuit et Philo quidam geometra Tyanensis, cujus meminit Pappus Lib. IV. proposit. 30. et longe antiquior Philo, Atheniensis architectus, qui armamentarium, mille navium capax, in Munychia extruxit, celebratum Straboni Lib. IX. p. 395. Plutarch. Sylla p. 441. aliisque: et de eodem armamentario atque de aedium sacrarum symmetriis scripsit, teste Vitruvio praefat. Libr. VII. Conf. Franc. Junium in Catalogo artificum, et egregii Hemsterhusii notas ad haec Pollucis X. Cap. 15. ἐν γούν τῇ τοῦ νεῶ ποιήσει, ἣν Φίλων ἢ Θεόδωρος (alii Ἀπολλόδωρος) συνέθηκε, γέγραπται. De Philone Byzantino se, ait Allatius, plura dixisse in diatriba de Philonibus, sed ea lucem non vidit. [De Philone Byzant. vid. Montucla I. p. 278. de Philone Gadareno magistro Spori ibid. p. 329 et 312. de Philone Tyanensi, qui scripsit περὶ πληκτοειδῶν, implicantium et aliarum varii generis superficiorum, vid. Heilbronner pag. 385.]

ΦΙΛΩΝΟΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ
ΕΠΤΑ ΘΕΑΜΑΤΩΝ.

PHILONIS BYZANTINI
DE
SEPTEM ORBIS SPECTACULIS.

INTERPRETE
DIONYSIO SALVAGNIO BOESSIO.

ΦΙΛΩΝΟΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ
ΕΠΤΑ ΘΕΑΜΑΤΩΝ.

Τῶν ἐπτὰ θεαμάτων ἕκαστον φήμη μὲν γινώσκειται πᾶσιν, ὅψει δὲ σπανίοις ὁρᾶται. Δεῖ γὰρ εἰς Πέρσας ἀποδημῆσαι, καὶ διαπλεῦσαι τὸν Εὐφράτην, καὶ τὴν Αἴγυπτον ἐπελθεῖν, καὶ τοῖς Ἡλείοις τῆς Ἑλλάδος ἐνεπιδημῆσαι, καὶ τῆς Καρίας εἰς Ἀλικαρνασσὸν ἐλθεῖν, καὶ Ῥόδῳ προσπλεῦσαι, καὶ τῆς Ἰωνίας τὴν Ἐφεσον θεάσασθαι· πλανηθέντα δὲ τὸν κόσμον, καὶ τῷ κόπῳ τῆς ἀποδημίας ἐκλυθέντα, τότε πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν, ὅτε καὶ τοῖς ἔτεσι τοῦ ζῆν ὁ βίος παρῴχηκεν. Διὰ τοῦτο θαυμαστὸν παιδεία καὶ μεγαλόδωρον, ὅτι τῆς ὁδοιπορίας ἀπολύσασα τὸν ἄνθρωπον, οἴκοι τὰ καλὰ δείκνυσιν, ὅμματα τῇ ψυχῇ προσδιδούσα. Καὶ τὸ παράδοξον· ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τοὺς τόπους ἐλθὼν ἅπαξ ἴδε, καὶ παρελθὼν ἐπιλέλησται· τὸ γὰρ ἀκριβὲς τῶν ἔργων λανθάνει, καὶ περὶ τὰ κατὰ μέρος φεύγουσιν αἱ μνημαί, ὁ δὲ λόγῳ τὸ θαυμαζόμενον ἱστορή-

PHILONIS BYZANTINI
DE
SEPTEM ORBIS SPECTACULIS.

Septem mundi miracula fama quidem omnes norunt, sed oculis usurpant pauci: nam ad Persas trajecto Euphrate magnum iter instituendum; adeunda Aegyptus; divertendum in Graeciam ad Eleos; Halicarnassus Cariae civitas visenda, petenda navi Rhodus et in Ionia Ephesus lustranda est, ut longis per orbem erroribus circumactus et itinerum labore fatiscens, tum demum animi libidinem expleas, ubi annis defectum vita destituit. Quocirca admiranda profecto res est eruditio, et magni muneris loco habenda, quod hominibus itinerum difficultate liberatis domi res praeclaras spectandas exhibeat, dum oculos animo addit, et rem admiratione dignam iisdem subjicit. Nam qui loca ipsa obit, semel haec inspicit, et simul atque discesserit, obliviscitur, quod exquisitam operum pulchritudinem penitus perspectam non habeat, et particulares minutiae memoriam fugiant. Sed

σας, καὶ τὰς ἐξεργασίας τῆς ἐνεργείας, ὅλον ἐγκατοπτρισάμενος τὸ τῆς τέχνης ἔργον ἀνεξάλειπτους φυλάσσει τοὺς ἐφ' ἑκάστου τῶν εἰδώλων τύπους· τῇ ψυχῇ γὰρ ἐώρακε τὰ παράδοξα. Ὁ δὲ λέγω, φανήσεται πιστὸν, ἐὰν τῶν ἐπὶ τὰ θεαμάτων ἕκαστον, ἐνάργως ὁ λόγος ἐφοδεύσας, πείσῃ τὸν ἀκροατὴν ἐπινεῦσαι τὴν τῆς θεωρίας κομισάμενον δόξαν. Καὶ γὰρ δὴ μόνον ταῦτα τῇ κοινῇ τῶν ἐπαίνων προσηγορία καλεῖται, βλεπόμενα μὲν ὁμοίως, θαυμαζόμενα δὲ ἀνομοίως. Τὸ γὰρ καλὸν ἡλίῳ παραπλησίως οὐκ ἔῃ τὰ λοιπὰ θεωρεῖν, ὅτ' ἂν αὐτὸς διαλάμψῃ.

ΘΕΑΜΑ Α.

ΚΗΠΟΣ ΚΡΕΜΑΣΤΟΣ.

Ὁ καλούμενος κῆπος κρεμαστὸς ὑπέργειον ἔχων τὴν φυτείαν ἐν ἀέρι γεωργεῖται, τοῖς ῥιζώμασι τῶν δένδρων ὑπεράνωθεν ὠροφωκῶς τὴν ἄρουραν. Λίθινοι μὲν γὰρ κίονες ἑφεστήκασι, καὶ πᾶς ὁ κατάγειος τόπος ἐστὶ διὰ στυλογλύφων. Φοίνικες ἰδίᾳ κεῖνται δοκοὶ, στενὴν παντάπασι τὴν ἀναμέσον ἀλλήλων χώραν ἀπολείπουσιν. Τὸ δὲ ξύλον τοῦτο μόνον τῶν ἄλλων οὐ σήπεται· βρεχόμενον δὲ καὶ τοῖς βάρεσι θλιβόμενον ἄνω κυρτοῦται, τρέφει τε τὰς

qui rem dignam admiratione, et accuratam structurae diligentiam legendo cognoscit, universum artis opus contemplatus, nunquam delenda singulorum simulacra menti impressa servat, quod res insuetas animo perspexerit. Ceterum quod dico, nequaquam a vero abhorere videbitur, ubi mea oratio ordine septem mundi miracula, quam diligentissime fieri potest, perlustrans auditoris assensum impetraverit; ita ut oculis coram inspexisse sibi videatur. Sola enim haec ceteris rebus praeclaris nomen laudemque praeripuerunt; quas quidem mortales pariter vident, sed non pariter mirantur. Nam pulchritudo, solis instar, dum luce sua praestringit, reliqua spectare non patitur.

MIRACULUM I.

PENSILIS HORTUS.

Qui pensilis vocatur hortus, sublatus a terra plantas habens, in aëre culturam capit. Quippe radices arborum in altum suspensae contignationis vice terram operiunt. Cujus operis haec descriptio est. Primum lapideae columnae sustinendae moli universae substructae sunt: ita ut areae totius spatium occupent insculptae columnarum bases, *δοκοὶ* vel *φοι-
νικαί*. Trabes deinde disponuntur ex palmis angusto admodum intervallo disjunctae. Hoc enim ligni genus unum ex omnibus cariem non

διαφύσεις τῶν ῥιζῶν ἑαυτῷ προσλαμβάνοντες
 τοῖς ἰδίοις ἀραιώμασι τὴν ἔξωθεν σύμφυ-
 σιν. Ἐπὶ τούτων πολλὴ καὶ βαθεῖα κατακέ-
 χυται γῆ, καὶ τὸ λοιπὸν τὰ πλατύφυλλα καὶ
 μάλιστα κηπευόμενα τῶν δένδρων ἐπιπέφυκε,
 ποικίλαι τε καὶ παντοῖαι φύσεις ἀνθέων, καὶ
 πᾶν ἁπλῶς τὸ κατὰ πρόσωπον ἐπιτεροπέστατον,
 καὶ πρὸς ἀπόλαυσιν ἡδιστον. Γεωργεῖται δ' ὁ
 τόπος ὡς ἐπ' ἀρούραις, καὶ τὰς ἐργασίας τῆς
 μοσχείας κομίζεται τῇ χέρσῳ παραπλησίως· τὴν
 τε ἀρώσιμον ὑπὲρ κεφαλῆς εἶναι τῶν ἐπὶ τοῖς
 ὑποστύλοις περιπατούντων. Πατουμένης δὲ τῆς
 ἄνωθεν ἐπιφανείας, ὡς ἐπὶ τῶν βαθυγειοτάτων
 τόπων ἀκίνητος καὶ παρθένος ἢ πρὸς τοῖς ὄρο-
 φώμασι μένει γῆ. Αἱ δὲ τῶν ὑδάτων ἀγωγαὶ
 τὰς πηγὰς ἐξ ὑπερδεξίων ἔχουσιν τόπων, τῇ μὲν
 εὐθύδρομον, καὶ κατάντη ποιοῦνται τὴν ῥύσιν,
 τῇ δ' ἀναθλιβόμεναι κοχλιοειδῶς ἀνατροχάζου-
 σιν, ἀνάγκαις ὀργανικαῖς τὸν ἑλίκᾳ τῶν μηχαν-
 ημάτων περιτροχάζουσαι, εἰς δὲ πυκνὰς καὶ
 μεγάλας ἐξαιρόμεναι κρήνας ὅλον ἐπάρδουσι τὸν
 κῆπον μεθύσκουσαι τῶν φυτῶν τὰς κατὰ βά-
 θους ῥίζας, καὶ νοτερὰν τηροῦσι τὴν ἀρούραν·
 ὅθεν εἰκότως ἀειθαλής ἐστὶ ἡ πόα, καὶ τὰ πέ-
 ταλα τῶν δένδρων ἁπαλοῖς τοῖς ἀκρέμοσιν ἐπι-
 πεφυκότα, δροσοπαγῇ καὶ διήνεμον ἔχει τὴν

sentit; idemque madefactum et ponderibus pressum sursum versus recurvatur. Id ipsum porro radicum ramos et capillamenta nutrit, adventitiam concretionem inter laxitates suas et sinus admittens. Super his vasta et profunda terreni mole ingesta, arbores conseruntur latifoliae et in cultu hortorum frequentes: tum florum variae et omnigenae species, et, ut paucis complectar, quidquid et ad oculorum conspectum amoenissimum est, et ad fruendi voluptatem jucundissimum. Jam totus ille locus solidi agri instar obaratur, nec minus quam cetera humus insitionum ac propagationum operis cedit. Ita fit, ut aratro subactus campus supra caput sit eorum, qui inter subjectas columnas inambulant; ac dum superior terrae planities pedibus calcatur, haud aliter quam in locis profundi spissique soli immota, et, ut ita loquar, virgo maneat humus illa, quae contiguationi proxime insidet. At aquarum scatebrae ex eminentibus manantes fontibus partim recto cursu per prona labuntur, partim vi elisae per flexus et spiras in altum emicant, organorum quorundam impulsione per machinarum anfractus circumvolutae. Sic in crebra et ampla conceptacula sursum collectae totum irrigant hortum, et in altam terram depressas stirpium radices largo humore perfundunt, atque ita solum humectum perpetuo conservant. Hinc et herbae perenni viriditate pubescunt,

φύσιν. Ἄδιψος γὰρ ἡ ῥίζα τηρουμένη τὴν πα-
ρατροχάζουσιν τῶν ὑδάτων νοτίαν ἀναθηλάζει,
καὶ ῥεμβομένη καταγείοις ταῖς δι' ἀλλήλων ἐμ-
πλοκαῖς ὄχον, καὶ βεβηκυῖαν ἀσφαλῶς τὴν φυὴν
τῶν δένδρων συμφυλάσσει. Σπάταλον, καὶ βα-
σιλικὸν φιλοτέχνημα, καὶ τὸ πλεῖστον βίαιον,
τὸν πόνον τῆς γεωργίας ὑπὲρ κεφαλῆς κρεμάσαι
τῶν θεωρούντων.

ΘΕΛΑΜΑ Β.

ΑΙ ΕΝ ΜΕΜΦΕΙ ΠΥΡΑΜΙΔΕΣ.

Τὰς ἐν Μέμφει Πυραμίδας κατασκευάσαι
μὲν ἀδύνατον, ἱστορῆσαι δὲ παράδοξον. Ὅρη
γὰρ ὄρεσιν ἐπιδεδώμηται, καὶ τὰ μεγέθη τῶν
τετραπέδων κύβων δυσεπινόητον ἔχει τὴν ἀνάγ-
κην, ἐκάστου διαποροῦντος, τίσι βίαις τὰ τηλι-
καῦτα βάρη τῶν ἔργων ἐμοχλεύθῃ. Τετραγώ-
νου γὰρ τῆς βάσεως ὑφεστώσης, οἱ μὲν κατώ-
ρυγες λίθοι τὴν θεμελίωσιν ἔχουσιν ἰσομεγέθη
τοῖς ὑπεργείοις ὑψεσι τοῦ κατασκευάσματος
ἐκάστου, καὶ κατ' ὀλίγον συνάγεται τὸ πᾶν
ἔργον εἰς πυραμίδα καὶ γνώμονος σχῆμα. Καὶ
τὸ μὲν ὕψος ἐστὶ πήχεων τριακοσίων, ἡ δὲ περι-
μετρος σταδίων ἕξ. Σύναρμον δὲ καὶ κατεξε-
σμένον τὸ πᾶν ἔργον, ὥστε δοκεῖν ὅλου τοῦ

et arborum folia mollibus erumpentia ramis assiduo rore et perflata gliscentia, tenacius inhaerescunt. Nam radices nunquam exsuccae permeantem exsugunt aquam, quae per oppressas et in humum defossas illarum crates discurrens stabilem et compactam arborum indolem continet. Amoenissimae voluptatis et regalis munificentiae prorsus istud est opus, in quo vis est rerum facta naturae, dum agrotationis opera supra spectantium capita suspensa praebetur.

MIRACULUM II.

PYRAMIDES IUXTA MEMPHIN.

Memphiticarum Pyramidum structura supra hominum vires, descriptio autem praeter eorundem opinionem: sunt enim montes montibus superimpositi, nec facile animus concipit, quomodo ingentes quadratorum lapidum moles potuerint elevari, dubitantibus cunctis, qua machinarum vitam vasta operum pondera commota fuerint. Supposita autem basi quadrangulari, saxa quidem illa, quae operi sustentando humi defossa sunt, superstructiones exteriores ordine decrescentes magnitudine aequant, opusque universum sensim in Pyramidem et acuminis figuram coit, cujus altitudo est cubitorum trecentorum, sex vero stadiorum ambitus. Totum opus juncturis tam apte commissum est, adeoque perpolitum, ut structura

κατασκευάσματος μίαν εἶναι πέτρας συμφυΐαν. Ποικίλαι δὲ καὶ πορφυραῖ λίθων φύσεις ἀλλή-
λαις ἐπιδεδώμηνται· καὶ τῇ μὲν ἐστὶν ἡ πέτρα
λευκὴ καὶ μαρμαρίτις, τῇ δὲ Αἰθιοπικὴ καὶ
μέλαινα, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ καλούμενος αἵμα-
τίτης λίθος, εἴτα ποικίλος καὶ διάχλωρος ἀπὸ
τῆς Ἀραβίας, ὡς φασι, κεκομισμένος. Ἐνίων
δ' ὑαλίζουσιν αἱ χροαί, κυαναυγῇ τὴν φύσιν
ἔχουσαι, καὶ μετὰ τούτους ὥσει μηλοβαφές
ἐστίν, ἄλλων δὲ πορφυρίζει τὸ χρῶμα, καὶ
τοῖς διὰ τῶν κογχυλίων θαλασσοβαφουμένοις
ἐξομοιοῦται. Πρόσεστι δὲ τῷ μὲν καταπληκτι-
κῷ τὸ τερπνόν, τῷ δὲ θαυμαστῷ τὸ φιλότεχνον,
τῷ δὲ πλουσίῳ τὸ μεγαλεῖον. Καὶ τὸ μὲν τῆς
ἀναβάσεως μέγεθος ὁδοιπορίας ἔχει κόπον· ἡ δ'
ἐπὶ τῆς κορυφῆς στάσις σκοτοῖ τὰς ὄψεις τῶν
εἰς τὰ βάθη καταθεωρούντων. Τῆς προσόψεως
τῇ χάριτι τῶν χρωμάτων τὴν πολυτέλειαν τῆς
χορηγίας βασιλικῷ πλούτῳ παρύφαγκεν. Καυ-
χάσθω τύχη πιστεύουσα ταῖς ἐξυπηρετουμέναις
δαπάναις καὶ τῶν ἄστρον ἐφάψασθαι. Ἡ γὰρ
ἄνθρωποι διὰ τῶν τοιούτων ἔργων ἀναβαί-
νουσι πρὸς θεοὺς, ἢ θεοὶ καταβαίνουσι πρὸς
ἀνθρώπους.

universa ex uno saxo concreta videatur. Lapidum vero diversa genera invicem sunt conjuncta; hic quidem petra candida et marmorea, illic Aethiopica et nigra; hanc haematites, ut vocant, lapis excipit; illum deinde varius et ex viridi translucidus ex Arabia, ut ferunt, allatus. Nonnulli vitreum colorem ex caeruleo splendentem imitantur. Et post hosce alii mali instar qui flavescent. Purpurei alii coloris sunt, haud absimiles iis, qui marino conchyliorum murice inficiuntur. Caeterum stupori delectatio, admirationi artis praestantia, opumque profusioni magnificentia conjuncta est, et altitudo quidem ascensus justi itineris instar defatigat. Si quis autem in summo vertice consistens deorsum prospiciat, oculorum caligat vertigine. Colorum gratissimae varietati impensarum magnificentiam regiae opes adjunxerunt. Glorietur fortuna, dum credit, se profusis sumptibus ipsa quoque sidera contingere posse. Per ejusmodi enim opera vel homines ascendunt ad deos, vel dii ad homines descendunt.

ΘΕΑΜΑ Γ.

Ζ Ε Τ Σ Ο Λ Τ Μ Π Ι Ο Σ.

Διὸς Κρόνος μὲν ἐν οὐρανῷ, Φειδίας δ' ἐν Ἡλιδι πατὴρ ἐστὶ· ὃν μὲν γὰρ ἀθάνατος φύσις ἐγέννησεν, ὃν δὲ Φειδίου χεῖρες μόναι δυνάμειναι θεοὺς τίκτειν. Μακάριος ὁ καὶ θεασάμενος τὸν βασιλέα τοῦ κόσμου μόνος, καὶ δεῖξαι δυνηθεὶς ἄλλοις τὸν κεραυνοῦχον. Εἰ δ' αἰσχύνεται Ζεὺς Φειδίου καλεῖσθαι, τῆς μὲν εἰκόνης αὐτοῦ γέγονεν ἡ τέχνη μήτηρ. Διὰ τοῦθ' ἡ φύσις ἤνεγκεν ἐλέφαντας, ἵνα Φειδίας τεμὼν τοὺς τῶν θηρίων ὀδόντας χορηγήσῃ καὶ τὴν εἰς τὸ κατασκευαζόμενον ὕλην, ἀγέλαις ἐλεφάντων ἢ Λιβύῃ δαψιλεύηται. Τοιγαροῦν τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἐπτὰ θεαμάτων θαυμάζομεν μόνον, τοῦτο δὲ καὶ προσκυνοῦμεν· ὥς μὲν γὰρ ἔργον τέχνης παράδοξον, ὥς δὲ μίμημα Διὸς ὅμοιον. Ἐχει τοίνυν ὁ μὲν πόνος ἔπαινον, ἡ δ' ἀθανασία τιμήν. Ὡ καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ πλουτήσας εἰς θεῶν κόσμον, ὅποσον οὐδεὶς ὕστερον ἐπλούτησε, καὶ τεχνίτην ἔχων δημιουργὸν ἀθανασίας, ὀπλίγκον ὁ μεταγενέστερος βίος οὐκ ἐνήνοχεν, καὶ δεῖξαι δυνηθεὶς ἀνθρώποις θεῶν ὄψεις, ἃς ὁ μὲν παρὰ σοὶ θεασάμενος παρ' ἄλλοις ἰδεῖν οὐκ ἂν δυνηθείη. Καὶ γὰρ δὴ τὸν μὲν Ὀλυμπον πλεῖστον χρόνον Φειδίας νενίκηκεν, τοσοῦτον

MIRACULUM III.

I U P P I T E R O L Y M P I U S.

Jovi in coelo quidem Saturnus, in Elide Phidias pater est. Nam illum Natura immortalis genuit, hunc Phidiae manus, quae solae deos parere potuerunt. Felix, qui solus mundi regem vidit et fulminatorem illum omnium exposuit oculis. Si tamen Jovem Phidiae filium vocari pudet, ars sane imagini ipsius mater fuit. Eum in finem natura elephantos produxit, ut Phidias sectos belluarum dentes manu fingeret, et Africa elephantorum gregibus abunde materiam operi sufficeret. Et cetera quidem ex septem miraculis admiratione, solum autem hoc et veneratione prosequimur. Nam quatenus artis opus, admirabile est, quatenus Jovis simulacrum, sacrosanctum. Quapropter labor quidem laudem habet, immortalitas vero cultum. O tempora Graeciae, quae et opibus ad deorum ornamenta longe ultra sequentia saecula abundarent, et artificem habuere immortalitatis auctorem, cui similem nulla in posterum aetas tulit, deorum quoque aspectus mortalibus ostendere potuerunt, quos quicumque apud te spectaverit, apud alios non temere videat. Et Olympum quidem longissimo intervallo Phidias superavit, quantum scilicet

ὅσον ὑπονοίας μὲν ἐνάργεια, ἱστορίας δὲ γνῶσις,
ὅψις δὲ ἀκοῆς ἐστὶ βελτίων.

ΘΕΑΜΑ Δ.

Ο ΕΝ ΡΟΔΩ Ι ΚΟΛΟΣΣΟΣ.

Ῥόδος ἐστὶ πελαγία νῆσος, ἣν τὸ παλαιὸν
ἐν βυθῷ κρυπτομένην Ἥλιος ἀνέδειξεν αἰτησά-
μενος παρὰ θεῶν ἰδίαν γενέσθαι τὴν ἀναφανεῖ-
σαν. Ἐν ταύτῃ Κολοσσὸς ἔστι πύχτων ἐβδομή-
κοντα διεσκευασμένος εἰς Ἥλιον· ἡ γὰρ εἰκὼν
τοῦ θεοῦ μόνοις ἐγινώσκετο τοῖς ἐξ ἐκείνου.
Τοσοῦτον δ' ὁ τεχνίτης ἐδαπάνησε χαλκὸν, ὅσος
σπανίζειν ἔμελλε τὰ μέταλλα· τὸ γὰρ χώνευμα
τοῦ κατασκευάσματος ἐγένετο χαλκούργημα τοῦ
κόσμου. Μήποτε δὲ διὰ τοῦτο ὁ Ζεὺς Ῥοδίοις
θεσπέσιον κατέχευε πλοῦτον, ἵνα τοῦτον εἰς τὴν
Ἥλιου δαπανήσῃ τιμὴν, τὴν εἰκόνα τοῦ θεοῦ
ταῖς ἐπιβολαῖς ἀπὸ γῆς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβι-
βάζοντες; Τοῦτον ὁ τεχνίτης ἔσωθεν μὲν σχε-
δαῖς σιδηραῖς, καὶ τετραπέδοις διησφαλίσατο
λίθοις, ὧν οἱ διάπηγες μοχλοὶ Κυκλώπειον ἐμ-
φαίνουσι ῥαισθηροκοπίαν, καὶ τὸ κεκρυμμένον
τοῦ πόνου τοῦ βλεπομένου μεῖζον ἐστίν· ἐπα-
πορεῖ γὰρ ὁ θαυμαστῆς τῶν θεωρούντων, ποί-
αις πυράγραις, ἢ πηλίκαις ὑποστάσεσιν ἀκμό-
νων, ἢ ποταπαῖς ὑπηρετῶν ῥώμαις τὰ τηλικαῦτα
βάρη τῶν ὀβελίσκων ἐχαλκεύθη. Ἐποθεῖς δὲ

opinionem evidentia, narrationi cognitio, visus auditui praestat.

MIRACULUM IV.

COLOSSUS RHODIUS.

Rhodus insula alto in mari jacet, quam olim in fundo demersam Sol in lucem protulit, detectam sibi propriam a diis postulans. Hic septuaginta cubitorum stat Colossus, ad Solis instar effictus. Dei enim effigies ex signis illi propriis agnoscitur. Artifex tantum aeris operi impendit, quo metalla deficere potuissent. Nam in conflando opere universi orbis aeraria aderant. Nunquid vero Juppiter Rhodios immensis opibus inundavit, ut eas Solis honori, numinis simulacrum e terra ad coelum usque educere aggressi, impenderent? Hunc opifex extrinsecus quidem juncturis ferreis et quadratis lapidibus communivit, quorum vectes, queis interstitia coagmentantur, Cyclopum malleis videntur elaborati. Et quicquid operis in occulto latet, majus est eo quod cernitur. Dubitat enim admiratione defixus spectator, queis forcipibus vel cujusmodi suppositis incudibus, aut quali operarum robore tam vasta ferramentorum pondera cudi et conflari potuerint. Ceterum basi ex candido marmore

βάσιν ἐκ λευκῆς καὶ μαρμαρίτιδος πέτρας ἐπ' αὐτῆς μέχρι τῶν ἀστραγάλων πρώτους ἤρεισε τοὺς πόδας τοῦ Κολοσσοῦ, νοῶν τὴν συμμετρίαν, ἐφ' ᾧν ἔμελλε θεὸς ἑβδομηκοντάπηχυσ ἐγείρεσθαι· τὸ γὰρ ἵχνος τῆς βάσεως ἤδη τοὺς ἄλλους ἀνδριάντας ὑπερέκυπτε. Τοιγαροῦν οὐκ ἐνῆν ἐπιθεῖναι βαστάσαντα τὸ λοιπόν· ἐπιχωνεύειν δ' ἔδει τὰ σφυρὰ, καὶ καθάπερ ἐπὶ τῶν οἰκοδομουμένων ἀναβῆναι τὸ πᾶν ἔργον ἐπ' αὐτοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο τοὺς μὲν ἄλλους ἀνδριάντας οἱ τεχνῖται πλάσσουσι πρῶτον, εἴτα κατὰ μέλη διελόντες χωνεύουσιν, καὶ τέλος ὅλους συνθέντες ἔστησαν· οὕτω δὲ τῷ πρώτῳ χωνεύματι τὸ δευτερον μέρος ἐπιπέπλασται, καὶ τούτῳ χαλκουρ-γηθέντι τὸ τρίτον ἐπιδεδώμηται, καὶ τὸ μετὰ τοῦτο πάλιν τὴν αὐτὴν τῆς ἐργασίας ἔσχηκεν ἐπίνοιαν· οὐ γὰρ ἐνῆν τὰ μέλη τῶν μετάλλων κινήσαι. Τῆς χωνείας δὲ γενομένης ἐπὶ τῶν προτετελεσμένων ἔργων, αἱ τε διαιρέσεις τῶν μοχλῶν καὶ τὸ πῆγμα τῆς σχεδίας ἐτηρεῖτο, καὶ τῶν ἐντιθεμένων πετρῶν ἠσφαλίζετο τὸ σήκωμα, ἵνα διὰ τῆς ἐργασίας τηρήσῃ τὴν ἐπίνοιαν ἀσάλευτον, αἰεὶ τοῖς οὕτω συντελεσθεῖσι μέλεσι τοῦ Κολοσσοῦ χοῦν γῆς ἄπλατον περιχέων, κρύπτων τὸ πεπονημένον ἤδη, κατὰγειον τὴν τῶν ἐχομένων ἐπιπέδων ἐποιεῖτο χωνείαν. Ἐκ δὲ τοῦ κατ' ὀλίγον ἀναβάς ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς ἐλπίδος,

supposita, primum illi pedes Colossi ad talos usque imposuit, quod proportionem jam animo concepisset, quousque septuaginta cubitorum deus esset exsurrecturus. Sola enim pedis planta alias statuas jam excedebat. Itaque cetera aliunde allata superimponi non poterant; sed tali erant superaffundendi, ut sicut in aedium structuris universum opus in semetipso exsurgeret. Atque eam ob causam reliquas quidem statuas artifices prius effingunt, deinde membratim divisas conflant, tandemque in unum compositas erigunt: hic autem parti prius fusae alterum membrum affictum, et huic conflato tertium superadditum, et sequens deinde membrum rursus eodem artificio elaboratum fuit. Neque enim singula membra aerea loco moveri potuissent. Verum cum super operis parte jam perfecta fusura fieret, et vectium interstitia et juncturarum compages servabantur, et saxa ad continendum opus apposita eo reddebantur firmiora. Sed ut operis formam animo servaret, absolutis hoc modo Colossi membris ingentem vim terrae ac pulveris circumaffudit, partem operis jam perfectam quasi sub terra occultans, ut sequentia sub plano conflaret, ascendens paulatim ad extremum spei fastigium, et aeris quidem quingentis, ferri autem trecen-

καὶ πεντακόσια μὲν χαλκοῦ τάλαντα δαπανήσας, τριακόσια δὲ σιδήρου, τῷ θεῷ τὸν θεὸν ἴσον ἐποίησεν, μέγα τῇ τόλμῃ βασιτάσας ἔργον· Ἥλιον γὰρ δεύτερον ἀντέθηκε τῷ κόσμῳ.

Θ Ε Α Μ Α Ε.

Τ Ε Ι Χ Η Β Α Β Τ Λ Ω Ν Ο Σ.

Σεμίραμις εἰς βασιλικὴν ἐπλούτησεν ἐπι-
 ναιαν. Τοιγαροῦν ἀπέθανε θεάματος θησαυρὸν
 ἀπολείπουσα. Βαβυλῶνα γὰρ ἐτείχισε τριακο-
 σίων ἐξήκοντα σταδίων βάλλουσα θεμελίωσιν,
 ὥστε τὴν περίμετρον τῆς πόλεως ἡμεροδρόμου
 κόσμον ἔχειν. Ἔστι δ' οὐκ ἐν τῷ μεγέθει μόνον
 τὸ θαυμαστὸν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν ἀσφάλειαν
 τῆς οἰκοδομίας, καὶ περὶ τὰ πλάτη τῶν μέσων
 τόπων· ὅπτι γὰρ πλίνθω καὶ ἀσφάλτῳ δεδώ-
 μηται. Καὶ τὸ μὲν ὕψος ἐστὶ τοῦ τείχους πλεον
 ἢ πεντήκοντα πήχεων, τὰ δὲ πλάτη τῶν παρα-
 δρομίδων ἄρματα τέτρωρα τέσσαρα κατὰ τὸν
 αὐτὸν καιρὸν διῦππύει. Πολύστατοι δὲ καὶ
 συνεχεῖς οἱ πύργοι δέξασθαι τοῖς χωρήμασι δυνά-
 μενοι στρατοπέδου πλήθος. Τοιγαροῦν ἡ πόλις
 ἐστὶ τῆς Περσίδος προτείχισμα, καὶ λέληθεν ἐν
 αὐτῇ τὴν οἰκουμένην κατακεκλεικυῖα. Τοσαῦ-
 ται μυριάδες ἀνθρώπων τὸν ὅλον αὐτῆς κύκλον
 κατοικοῦσιν. Ἡλίκην δὲ δυσκόλως ἄλλοι χώραν
 γεωργοῦσι, τηλικαύτην Βαβυλῶν οἰκουμένην

tis talentis consumptis deum deo similem fecit, magnum opus audaci animo librans. Nam in mundo alterum Solem Soli opposuit.

MIRACULUM V.

M U R I B A B Y L O N I S.

Semiramis ad majestatem et splendorem regium abundavit divitiis. Idcirco moriens pro thesauro orbis miraculum reliquit. Nam muris Babylonem cinxit, jactis trecentorum sexaginta stadiorum fundamentis; ita ut ambitus urbis cursorem diurnum defatigare posset. Sed non in magnitudine solum, verum etiam in soliditate structurae, et in latitudine interstitiorum admirabilitas consistit. Nam ex latere cocto et bitumine exstructus est. Et muri quidem altitudo quinquaginta cubitos superat; curriculorum vero ea est latitudo, ut quattuor currus quadrijuges uno eodemque tempore pertranseant. Turres crebrae ac continuae, et amplitudine sua numerosi exercitus capaces. Quocirca civitas illa Persidis propugnaculum est, et universum quodammodo orbem in se complecti videtur; tot hominum myriades intra universum ejus ambitum habitant. Aliae vero civitates vix tantum terrae spatium excolunt, quantum

ἔχει, καὶ παρὰ μόνοις ἐκείνοις ἐντὸς τοῦ τεί-
χους ἀποδημοῦσι κατοικοῦντες.

Θ Ε Α Μ Α Σ Τ.

Ο ΕΝ ΕΦΕΣΩΙ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ.

Ὁ τῆς Ἀρτέμιδος ναὸς ἐν Ἐφέσῳ μόνος ἐστὶν
θεῶν οἶκος. Πεισθήσεται γὰρ ὁ θεασάμενος
τὸν τόπον ἐνηλλάχθαι καὶ τὸν οὐράνιον τῆς
ἀθανασίας κόσμον ἐπὶ γῆς ἀπηρεῖσθαι. Γίγαν-
τες γὰρ ἢ τῶν Ἀλωέως παίδων, οἱ τὴν εἰς οὐ-
ρανὸν ἀνάβασιν εἰργάσαντο, ὄρεσι χωννύοντες
τὸν οὐ ναὸν ἀλλ' Ὀλυμπον· ὥστε τῆς μὲν ἐπι-
βολῆς τολμηρότερον εἶναι τὸν πόνον, τοῦ πόνου
δὲ τὴν τέχνην. Τὸ γὰρ ἔδαφος τῆς ὑποκειμένης
γῆς λύσας ὁ τεχνίτης καὶ τὰ βάθῃ τῶν ὀρυγμά-
των καταβιβάσας εἰς ἄπειρον ἐβάλετο τὴν κα-
τώρυγα θεμελίωσιν, ὁρῶν λατομίας δαπανήσας
εἰς τὰ κατὰ γῆν καλυπτόμενα τῶν ἔργων· ἐρεί-
σας δὲ τὴν ἀσφάλειαν ἀσάλευτον, καὶ προὔπο-
θεὶς τὸν Ἀτλαντα τοῖς βάρεσι τῶν μελλόντων
ἐπαπερείδεσθαι, πρῶτον μὲν ἔξωθεν ἐβάλετο
κρηπίδα δεκάβαθμον, διεγείρων πρὸς βάσιν με-
τεωροφανές, καὶ περὶ

ΛΕΙΠΕΙ ΦΤΑΛΑ ΤΙΝΑ.

Babylon habitationibus occupat. Et illic solum incolae intra moenia peregrinantur.

MIRACULUM VI.

TEMPLUM DIANA E P H E S I A E.

INTERPRETE L. HOLSTENIO. *)

Dianae Ephesiae templum unicum est deorum domicilium. Quisquis enim spectaverit, credet, permutatis invicem locis mundum coelestem immortalium deorum in terras demigrasse. Nam Gigantes vel Aloidae coelum conscendere aggressi, aggestis montibus non templum sed Olympum struxere: ita ut labor inceptum, ars laborem audacia superet. Artifex enim, dimoto solo, quod suberat, actisque in immensam profunditatem fossis, fundamenta altioribus cuniculis jecit: ita ut montium lapicidinas operibus subterraneis exhauriret. Sed strato inconcussae soliditatis **) firmamento, et praesupposito Atlante ad superincubitori operis pondera sustinenda, principio quidem crepidinem decem graduum extrinsecus posuit, quae basis elevatioris vice fungeretur ***)

CETERA DESUNT.

*) Boessiana hujus Capitis versio, paucissimis exceptis verbis, eadem plane est cum Holsteniana.

**) Boessius *stabilitatis*.

***) Boessius *pro basi elevatiore*.

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

PHILONIS BYZANTINI

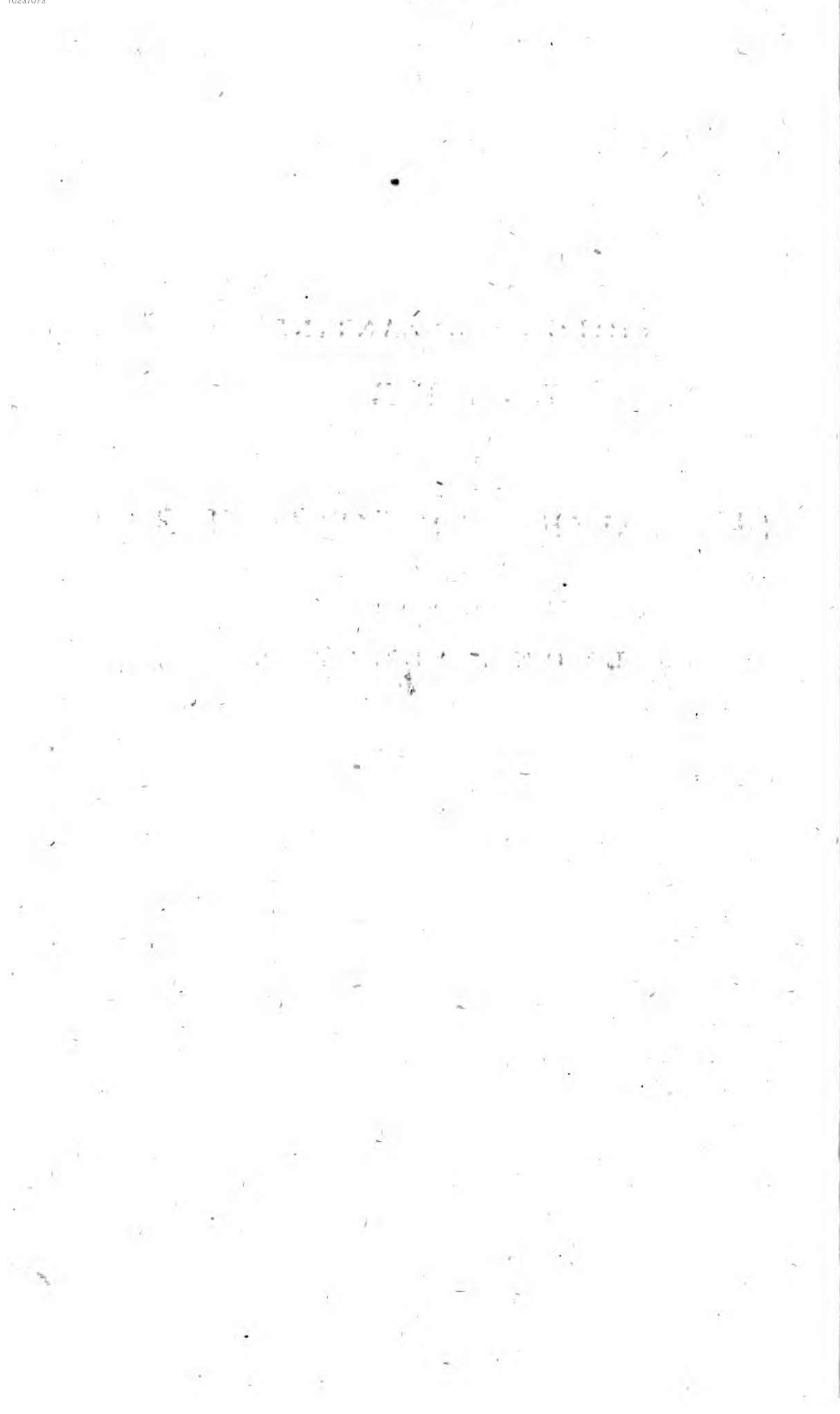
L I B E R

DE

SEPTEM ORBIS SPECTACULIS

LATINE REDDITUS

A LEONE ALLATIO.

P H I L O

DE

SEPTEM ORBIS SPECTACULIS.

P R O O E M I U M.

Unumquodque e septem orbis spectaculis, fama quidem nemini non notum, illud autem oculis usurpare paucissimis datum est. Nam adeundi Persae, trajiciendus Euphrates, peragrandae Aegyptus, Graecorum delibandae deliciae, Cariae Halicarnassus penetranda, adnavigandum Rhodum, et ad Ionicam Ephesum appellendum: adeo ut quis erroribus variis actus fractusque peregrinationis laboribus, tunc, quando una cum vivendi tempore vita ipsa praeterlapsa est, desiderium expleat. Quamobrem admirabilis eruditio est et valde proficua: itineris enim taedio sublato, inter domesticos parietes rerum pulchrarum adspectus copiam facit, oculatum efficiens animum. Et, quod omnium superat expectationem, res eo perveniens aliquando contemplatur, sed inde mox digressus earum prorsus obliviscitur: siquidem exquisita operum ratio latet, labiturque memoria, quae

singulas rerum partes considerat; verum qui oratione, quod in admiratione est, conquiescit, et artificis in efficiendo opere diligentiam omnemque conatum veluti in speculo perspexerit, immortalis perpetuaque memoria uniuscujusque impressam imaginem conservabit; quippe qui animo admirabilia illa speculatus est. Facile cuique suaderi poterit quod dico, si unumquodque septem Spectaculorum oratio dilucide percurrrens auditorem persuadebit his, quae diximus, assentiri, cum ea jam se vidisse cognoverit. Haec enim solum communi laudum appellatione vocantur, tanquam, quae similiter omnes videant, admirentur dissimiliter. Pulchrum enim aequae ac Sol sui luminis irradiatione, ne cetera videantur, prohibet.

1. HORTUS PENSILIS.

Hortus, qui dicebatur Pensilis, supra terram consitus in aëre colebatur. Tegebatur tellus radicibus. Lapideae columnae suppositae, trabesque palmeae, haud longo spatio substratae, libratam molem suffulciebant. Id genus lignum non imbre putrescit, nec oneri cedit; quin sursum nititur et incurvatur, fibrasque radicum producit, propriis raritatibus aliunde accersitos surculos accipiens. Super haec plurima et alta tellus ingesta; quae arbores foliis late luxuriantes, et in primis

hortenses, flores varios nec unius generis, et, ut uno dicam verbo, quidquid aspectu jucundissimum gustuque suavissimum est, educat. Locus aequae ac lati campi agriculturae subit admittitque, quemadmodum et rudis ager viviradices. Subacta terra capitibus eorum impendet, qui subtus inter columnas obambulant: calcata superficie, veluti in profundissimis locis, immobilis ea est, et virgo, quae concamerandae contignationi deservit. Aquarum vero ductus dextera fontes habentes, hac recta cursum tenent, praecipitesque aguntur, illac organorum vi adacti cuniculatim sursum tolluntur, machinarum anfractibus circumfusi, sicque in magnos, multosque fontes assurgentes, totum hortum irrigant, et altas plantarum radices inebriantes, solum humore perenni perfundunt. Hinc igitur herbae semper virescunt, et arborum folia teneris ramis adnata, jugi irroratione vegetantur. Radix quippe neutiquam sitiens, circumfusum aquarum humorem uberrime sufficit, mutuisque et subterraneis aliarum amplexibus vaga firmiter incrementum arbores conservat. Deliciosum atque regium artis opus et ut plurimum violentum, agriculturae laborem supra caput appendisse adspicientium.

2. MEMPHITICAE PYRAMIDES.

Memphiticas Pyramides extruere haud possibile, referre supra fidem est. Montes enim montibus superaedificati, immensitatesque quadratorum lapidum mentis aciem praestringunt; adeo ut, quibus viribus tanta operum pondera subvecta sint, intelligat nemo. Stat quadrata basis: defossi fundamentis lapides uniuscujusque molis, quam terra sustinet, celsitudini respondent: gracilescit paulatim opus, et in conum gnomonisque speciem extenuatur. Trecentorum cubitorum altitudo est, ambitusque stadiorum sex. Ita vero compaginatur arcte structura levigaturque, ut solidus esse lapis videatur. Varius et purpureus inprimis color adaggerata saxa commendat; neque hinc candidus et marmoreus, neque illinc Aethiopicus et niger abest. Ibi non haematitem, nec discolorem et subviridem ex Arabia, ut ajunt, advectum desideres: nonnulli vitro similes caeruleum emittunt splendorem; hos excipiunt melini; alii item purpurei; non secus ac quae marinis conchyliis infecta sunt. Additur praeterea stupori venustas, admirationi studium, magnificentiae sumptus. Ascensus magnitudo itineris prae se fert laborem. E fastigio ima intuentium oculi caligant. Colorum gratiae magnificentia regiaque divitiae innexae sunt.

Glorietur ars, pro comperto habens, se subministratis sumptibus sidera tangere. Etenim vel homines per haec opera ad deos ascendant, vel dii descendunt ad mortales.

3. JUPPITER OLYMPIUS.

Jovis quidem in coelo Saturnus, in Elide vero Phidias pater est. Eundem enim immortalis Natura, et Phidiacae manus, deorum solae effectrices, pepererunt. Illum beatum, qui Orbis dominum solus inspexit, aliisque ostendere potuit fulminatorem! At si Jovem Phidiae dici pudet, ejus certe imaginis mater Ars fuit. Nec aliam ob causam Natura elephantos produxit, quam ut Phidias, harum belluarum exsectis dentibus, materiam haberet, qua, quod prae manibus esset, opus perficeret. Exuberet modo elephantorum armentis Libya. Reliqua nos Orbis spectacula tantum miramur, hoc vero colimus et adoramus: siquidem ut artis opus admirationem, ut Jovis signum venerationem excitat. Itaque nec labor gloria, nec immortalitas cultu caret. O Graeciae tempora, tanto deorum splendore aucta, quanto nec olim ulla; immortalitatis artificem nacta, cui parem posterius aevum non tulit; ostentare sueta divinos hominibus aspectus, quos ut quis semel apud vos vidit, nusquam amplius visurus erit. Tantum igitur Olympum ipsum

Phidias superavit, quanto opinione evidentia, inquisitione agnitio potior et auribus oculi certiores.

4. COLOSSUS RHODIUS.

Rhodus insula mari alluitur. Eam antiquo aevo in profundo latentem Sol manifestavit, diis exoratis, ut, quae jam apparuerat, sibi concederetur, ipsiusque esset. In illa Colossus est septuaginta cubitorum altitudine, Soli sacer. Imago quippe dei illius viris solummodo, qui ex eo erant, innotuerat. Tantum vero artifex aeris consumpsit, ut metalla cetera fodinaeque imminutae deficerent: namque ipsa conflatura opificii Orbis totius imago fuit. Eone Juppiter Rhodiis immensam divitiarum vim infudit, ut eam in Solis honorem impendentes, dei simulacrum e terra ad coelum conarentur educere? Colossum artifex intus pontibus ferreis et quadratis lapidibus connexuit, quorum conglutinantes vectes Cyclopios malleorum ictus ostendant. Majus quiddam est, quod labor obtegit, quam quod videtur. Haesitat quippe admirator simul ac spectator, quibusnam forcipibus, aut incudum compagibus, aut igneis fabrum viribus similes obeliscorum moles conflatae sint. Basi enim e candido marmore supposita, exquisitissima symmetria Colossi plantas ad calcaneum usque primum firmavit, quibus septua-

ginta cubitorum deus inniteretur. Nam basis vestigium cetera simulacra supereminebat. Igitur fieri minime poterat, ut reliquum deferendo apponeret, malleolosque pedum adaptaret, et veluti in aedificiis totum opus super eo erigeretur. Propterea reliqua simulacra artifices primum quidem fingunt, deinceps in membra divisa conflant, tandem omnia recte composita erigunt. Hujus autem prima fusura perfecta, secunda pars perficitur, qua absoluta tertia superaedificatur: et quae tertiam sequitur, similem operationem sortitur. Neque enim concedebatur membra aenea movere. Fusura completa, super jam confectis operibus divisiones vectium pontesque nexi observabantur, et lapidum, qui imponebantur, aequipondium stabiliebatur; adeo ut opus servaret immotum illis membris Colossi, quae nondum perfecta erant, pulverem immensum circumfundens artifex, quod elaborarat occultans, subterraneam ac firmam conflaturam faciebat. Tandem paullatim ad operis exitum, ut ipse speraverat, perveniens, et quingentis aeris talentis insumptis, ferrique trecentis, deo deum aequalem confecit, audacia magnum opus adortus. Solem quippe secundum mundo opposuit.

5. MURI BABYLONII.

Semiramis regium animum divitiis abunde explevit; decedens enim thesaurum spectaculi posteris reliquit. Nam Babylona moenibus cinxit trecentorum et sexaginta stadiorum jactis fundamentis, ita ut urbis ambitum solidi diei iter aequaret. Nec tantum propter magnitudinem moenia illa admiranda, sed etiam propter firmitatem aedificationis et intermediorum locorum latitudines. Coctilibus namque laterculis et bitumine fabricata sunt. Muri altitudo quinquaginta cubitorum mensuram excedit, at deambulationum latitudines quadrigas quatuor eodem tempore in equestre certamen admittunt. Turrium abundantissima copia est, nec rara vicinitas, quae justi exercitus receptaculum esse possunt. Est igitur civitas Persidis antemurale, et in se ipsa terrarum Orbem includit; tot hominum myriades ambitum ejus accolunt. Nec facile est tantum terrarum excoli, quantum in se Babylon habitata continet: et inibi solum inter moenia peregrinantur habitantes.

6. TEMPLUM DIANAE EPHESIAE.

Ephesi Dianae Templum sola est deorum domus: quicumque enim adspexerit, facile, mutata esse loca et coelestem immortalitatis decorem super terram accubuisse, cre-

det. Gigantes quippe, sive Aloidae, qui in coelum scandere tentarunt, moliti sunt hoc, non quidem templum, sed Olympum; montibus usque aggestis, adeo ut audacior conatu sit labor, et ars labore. Proscisso namque terrae solo artifex et profunditatibus excavationum in immensum productis, altiusque defossis, lapidibus fundamenta substruxit, montium integras lapidicinas insumens in opera, quae infra terram contorta deflectebantur. Inconcussa vero securitate suffulciens, et telamone praesupposito, ad onera eorum, quae deinceps incubitura erant, sustinenda, primum quidem deforis decem graduum crepidinem substituit, ad basim eminentem erigens, et

DESUNT RELIQUA.

DEPARTMENT OF THE INTERIOR

OFFICE OF THE SECRETARY
WASHINGTON, D. C.
JANUARY 10, 1900
SIR:
I have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 7th inst. in relation to the application for a patent for an improvement in the method of treating hides, and in reply to inform you that the same has been referred to the proper authorities for consideration.
Very respectfully,
J. M. Smith, Secretary

DEPARTMENT OF THE INTERIOR

CALLINICI SOPHISTAE
F R A G M E N T U M
IN
L A U D E M R O M A E

DESCRIPTUM

EX

LEONIS ALLATII

EXCERPTIS VARIIS GRAECORUM SOPHISTARUM ET RHETORUM PAG. 256.

SUIDAS v. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ.

*Καλλίνικος Γαΐου, ὁ καὶ Σουτώριος ἐπι-
κληθεὶς, σοφιστὴς, Σύρος, ὡς δέ τινες, Ἀρά-
βιος, το δὲ ἀληθὲς, Πετραῖος, σοφιστεύσας ἐν
Ἀθήναις. Ἐγραψε πρὸς Λοῦππον περὶ κακοζη-
λίας ῥητορικῆς, προσφωνητικὸν Γαλλήνῳ, πρὸς
Κλεοπάτραν, περὶ τῶν κατ' Ἀλεξάνδρειαν ἱστο-
ριῶν βιβλία δέκα, πρὸς τὰς φιλοσόφων αἵρέ-
σεις, περὶ τῆς Ῥωμαίων ἀνανεώσεως, καὶ ἄλλα
τινὰ ἐγκώμια καὶ λόγους.*

ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ

ΕΚ

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΠΑΤΡΙΑ ΡΩΜΗΣ.

Οὔτε ἡ καθ' ἡμᾶς γῆ πρὸς ἕτερον οὐδὲν εὐα-
μόστως εἶχεν, πλὴν βασιλείας, οὔτε ἡ βασιλεία
πρὸς ἄλλο χωρίον οὐδὲν, πλὴν ταύτης ἐχώρησεν.
Ἡ δὲ τῶν φόρων σύνταξις, οὐδ' ἡμετέρα πλεο-
νεξία γίνεται, οὔτε τῶν διδόντων ζημία, ἀλλ'
εἰς τὸ μάχιμον γένος δαπανωμένη, δι' ἐκείνων
πάλιν εἰς τοὺς διδόντας ἐπάνεισιν, ὥστε δανεί-
σμασι προσεικέναι τὸ διδόμενον μᾶλλον, ἢ φό-
ρων ἐπαγωγῇ.

Ἀλέξανδρος μὲν γὰρ οὐδὲν τῶν περὶ Κλέαρ-
χον σεμνότερον διεπράξατο, ἀνδρῶν κρατήσας
ἀνανδρία συντροφῶν, ἐκκλίνας τοὺς εἰδότας
νικᾶν, πρὸς δὲ Πέρσας ἀγωνισάμενος τοὺς παι-
δευθέντας ἡττᾶσθαι· ταῦτὸν παθὼν τοῖς ὄναρ
εὐτυχοῦσιν, ἐν τῇ τῆς εὐτυχίας ἀκμῇ καταλύ-
σας αὐτήν, καὶ τοσοῦτον ἄρξας τὸν ἅπαντα
χρόνον, ὅσος ἡμῖν οὐκ ἀρκεῖ τὴν ἡμετέραν
ἐπελθεῖν.

CALLINICI SOPHISTAE
EX
ANTIQUITATIBUS ROMANIS

LEONE ALLATIO INTERPRETE.

Nec loci hujus ingenium aequè ad aliud, quam ad imperium accommodatum, neque aliud usquam solum tanti imperii capax fuit. Tributorum exactio neque nobis in immodicae cupiditatis quaestum, neque in pendentium damnum exsolvitur; sed in bellatores milites erogata, rursum per eos in conferentium potestatem redit; ita ut potius mutua dari pecunia, quam solvi vectigalia videantur.

Alexander nihil sane grandius illis, qui cum Clearcho militiae nomina dederunt, devictis hominibus effoeminatis, patravit, dum examinata bello pectora victoriasque parare sueta declinans, cum Persis vinci minime nesciis certamen instituerit; similia passus iis, qui per insomnia sunt fortunati, in ipso felicitatis flore principatu destructo. Qui tamdiu regnavit, quamdiu nostrum imperium peragrari vix potest.

Τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς εἴρηται, τυφλῶν εἶναι
ζημίαν τὸ μὴ τὸν ἥλιον βλέπειν· ἐγὼ δ' ἂν ἐπὶ
τῶν θεωμένων φήσαιμι, τὴν ἴσιν εἶναι ζημίαν,
εἴ τις μὴ ταύτην θεάσαιοτο, καὶ τῶν παρελθόν-
των εἰς φῶς, ὅσοι μὲν ἀπείρατοι τῆς ἡμετέρας
ἔμειναν, νόθον τινὰ βίον, ὡς εἰπεῖν, διαντλοῦ-
σιν, ὅσοι δὲ ἐν πείρᾳ γεγέννηνται, γνήσιοι τοῦ
βίου μέτοχοι, καὶ πλέον τῶν ἑτέρων διαλλάτ-
τουσι, ἢ τῶν βεβήλων οἱ τελεσθέντες.

Multorum itaque sermone pervulgatum est, magnum damnum caecis esse, solem non adspicere. Verum ego dixerim, eos, qui vident, non minus accipere detrimenti, si Romam non viderint. Et qui lucis hujus usu fruuntur, qui urbem nostram aspectu non usurparunt, vitam sibi minime legitimam, ut ita dicam, satisque laboriosam metiuntur: qui vero eam experimento cognoverint, ut par est, vitae participes sunt, praecelluntque aliis magis, quam profanis ii, qui mysteriis sacrorum initiati sunt.

1. The first part of the report is a summary of the work done during the year.

2. The second part is a detailed account of the work done during the year.

3. The third part is a summary of the work done during the year.

4. The fourth part is a summary of the work done during the year.

5. The fifth part is a summary of the work done during the year.

6. The sixth part is a summary of the work done during the year.

7. The seventh part is a summary of the work done during the year.

8. The eighth part is a summary of the work done during the year.

9. The ninth part is a summary of the work done during the year.

10. The tenth part is a summary of the work done during the year.

11. The eleventh part is a summary of the work done during the year.

12. The twelfth part is a summary of the work done during the year.

13. The thirteenth part is a summary of the work done during the year.

14. The fourteenth part is a summary of the work done during the year.

15. The fifteenth part is a summary of the work done during the year.

16. The sixteenth part is a summary of the work done during the year.

17. The seventeenth part is a summary of the work done during the year.

18. The eighteenth part is a summary of the work done during the year.

19. The nineteenth part is a summary of the work done during the year.

20. The twentieth part is a summary of the work done during the year.

21. The twenty-first part is a summary of the work done during the year.

22. The twenty-second part is a summary of the work done during the year.

23. The twenty-third part is a summary of the work done during the year.

24. The twenty-fourth part is a summary of the work done during the year.

25. The twenty-fifth part is a summary of the work done during the year.

26. The twenty-sixth part is a summary of the work done during the year.

27. The twenty-seventh part is a summary of the work done during the year.

28. The twenty-eighth part is a summary of the work done during the year.

29. The twenty-ninth part is a summary of the work done during the year.

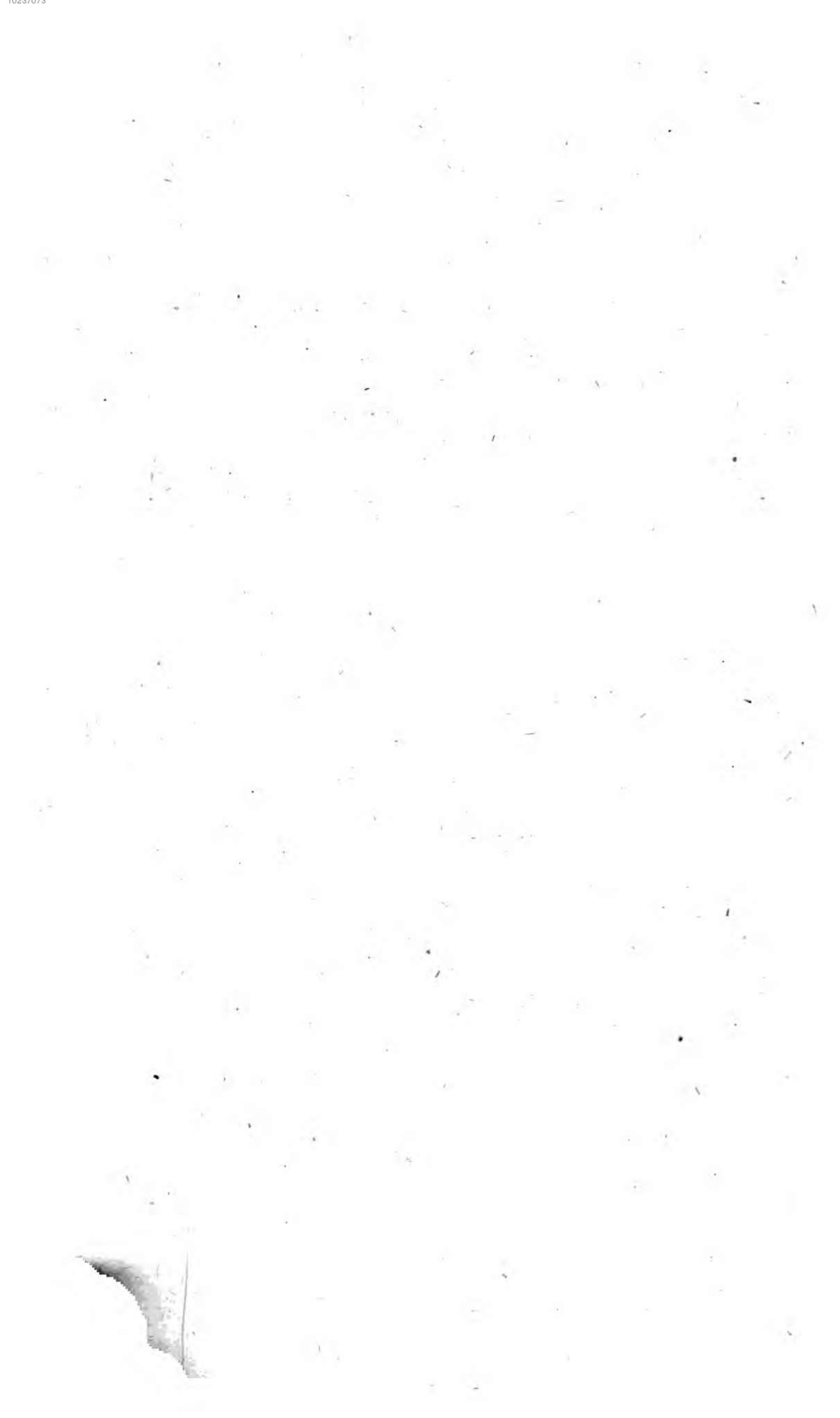
30. The thirtieth part is a summary of the work done during the year.

ADRIANI RHETORIS
DECLAMATIUNCULAE

EX

LEONIS ALLATII

EXCERPTIS VARIIS RHETORUM ET SOPHISTARUM PAG. 238 ET SEQQ.

S U I D A S v. A Δ Ρ Ι Α Ν Ο Σ.

Ἀδριανὸς, σοφιστὴς, μαθητὴς Ἡρώδου, ἀκμά-
σας δὲ ἐπὶ Μάρκου Ἀντωνίνου, ἀντισχολαστὴς
Ἀριστείδου τοῦ ῥήτορος ἐν Ἀθήναις γενόμενος·
ἐσοφίστευσε δὲ καὶ κατὰ τὴν Ῥώμην, καὶ ἀντι-
γραφεὺς τῶν ἐπιστολῶν ὑπὸ Κομμόδου ἐγένετο·
ἔγραψε μελέτας καὶ μεταμορφώσεις ἐν βιβλίοις
ἑπτὰ, περὶ ἰδεῶν λόγου ἐν βιβλίοις πέντε, περὶ
τῶν ἐν ταῖς στάσεσιν ιδιωμάτων ἐν βιβλίοις
τρισὶν, ἐπιστολάς καὶ λόγους ἐπιδεικτικούς, Φά-
λαριν, παραμυθητικὸν εἰς Κέλερα.

ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΤΟΥ ΡΗΤΟΡΟΣ

Μ Ε Λ Ε Τ Α Ι Τ Ι Ν Ε Σ.

Α. Ἀλοῦσά τις γυνή φαρμακείας οὐχ οἷα τε ἦν καυθῆναι·
ὑπέσχετο τίς γυνή καύσειν αὐτήν, καὶ ἔκαυσεν· ἀξιοῦ
Ἀδριανὸς ὁ ῥήτωρ καὶ ταύτην καῆναι.

Πρὸς μὲν το λέγειν, ὥς οὐ τὰς κεκτημένας
τὴν τέχνην ὁ νόμος, ἀλλὰ τὰς ἐπὶ κακῷ χρη-
σαμένας ἀπαιτεῖ τιμωρίαν, εὐχερὲς ἀπ' αὐτοῦ
ποιήσασθαι τοῦ νόμου τὴν διδασκαλίαν. Ὁ γὰρ
οὐ τὴν φαρμακεύουσαν εἰπὼν, ἀλλὰ τὴν φαρ-
μακίδα, καὶ τῇ προσηγορίᾳ τῆς τέχνης τὴν τι-
μωρίαν ὑποθεῖς, δηλὸς ἐστὶ μισῶν τὸ δρᾶσαι
δύνασθαι. Καὶ γὰρ ὅσα μὲν τῶν ἀδικημάτων
τόλμης ἔχεται μόνης, ἐκ τοῦ πραχθῆναι διε-
λέγχεται, ὅσα δέ ἐστι τέχνης, καθάπερ φαρμα-
κεία, ταῦτα καὶ πρὸ τῆς πράξεως ἀπὸ τῆς γνώ-
μης διαβάλλεται· καὶ γὰρ τοὺς τέχνας, ἀφ' ὧν
ἐστὶ τὸ δύνασθαι βλάψαι, προσλαβεῖν μανθά-
νοντας, ἀπ' αὐτῆς ὑποπτεύειν ἀνάγκη τῆς ἐπι-
θυμίας. Οὐ γὰρ χρὴ τὸ παθεῖν ἀναμείναντας
οὕτως ἀμύνασθαι ζητεῖν τοὺς ἐξ ὧν ἔπαθον

ADRIANI RHETORIS DECLAMATIUNCULAE.

LEONE ALLATIO INTERPRETE.

1. *Veneficii comperta mulier comburi non poterat: altera eam se ambusturam promittit, et amburit. Adrianus orator, ut et haec ipsa comburatur, efflagitat.*

Contra asserentes, legem non ab illis, quae artem possident, sed ab illis, quae in perniciem aliorum arte utuntur, poenas petere, ex eadem lege legis facilis est interpretatio. Nam cum non venena usurpantem, sed veneficam dicit, artisque appellationi poenam infligit, manifeste nobis indicat, se facultatem abhorre patrandi. Scelera enim, quae audacia ac temeritate admittuntur, dum fiunt, palam redarguuntur; quae vero artis sunt, veluti veneficium, etiam ante quam perficiantur, applicatione ipsa condemnantur. Artes siquidem, quibus facultas comparatur nocendi, si quempiam addiscentem compereris, rei peragenda desiderio suspicionem injiciat, necesse est. Haud enim decet flagitium expectare, ut propter ea, quae sustinueris, ab iis qui malum damnumve dare poterant, supplicium

δρᾶσαι δυνηθέντας, ἀλλὰ, πρὶν τι παθεῖν, ὑπο-
 πτεύειν τὸ δρᾶσαι δύνασθαι. Τί τοίνυν ὁ φαρ-
 μακεὺς ἐστί; ληστής ὡμολογημένος, προτείνων
 τέχνην ἀδικημάτων, ἄσκησις ἐπιβουλῆς, παρα-
 νομίας ἐπάγγελμα, ἰσχύς ἀσεβημάτων. Ἐπεὶ καὶ
 τῶν θηρίων τουτωνὶ τῶν ὁμοτέχνων ὑμῖν, ὧ
 γύναι, τὰ πολλὰ κολάζομεν, οὐδὲν ὑπ' αὐτῶν
 προαδικηθέντες, ἀλλὰ τὴν δύναμιν αὐτῶν μεμι-
 σηκότες, ὅτι καὶ κείνων τι ἕκαστον ἔχει φάρμακον
 ἐν τῇ φύσει. Καὶ γὰρ εἰ τὸ δυνηθῆναι μαθεῖν
 οὐ πεφώρασαι περὶ ὧν ἔδρασας, ἀλλ' ὅτι δύνα-
 σαι δρᾶσαι πεφωραμένη δώσεις ὥς δράσασα δί-
 κην, εἰ καὶ μέχρι νῦν δύνασαι λαθεῖν. Καὶ τί
 δεῖ λέγειν περὶ σοῦ; εἰ μὲν γὰρ ἐμίσεις τὴν τέχνην,
 οὐκ ἂν ἐμάνθανες, εἰ δὲ ἔχεις τὴν ἐπιστήμην,
 ἐφθόνεις, οὐκ ἐμίσεις· κολάζει γὰρ τις, ὃ φεύ-
 γει, ζηλοτυπεῖ δὲ, ὃ μετ' ἄλλων ἔχει. Καὶ γὰρ
 ληστής ἤδη ληστὴν ἀπέκτεινεν, ὑπὲρ σκύλων ὡρ-
 γισμένος, καὶ τύραννον καθεῖλέ τις μοναρχεῖν
 ἐθέλων. Τοιοῦτόν τι γεγένηται καὶ τὸ νῦν ὑπό
 σου τετολμημένον· μοναρχίαν φαρμακείας οἶει
 σεαυτῇ διαπεπράχθαι, τὴν κοινωνοῦσαν τῆς
 τέχνης μεταχειρισμένη.

sumas; sed antequam detrimentum accipias, eorum facultatem in suspicionem vocare. Annon veneficus est confessione omnium latro, artem injustitiae venditans, fraudum exercitatio, iniquitatis professio, stabilimentum impietatis? Annon et animantia, tui in arte consortia, o mulier, nulla prius ipsi ab illis injuria affecti, ut plurimum punimus, eorum tantum ingenium abhorrentes, quod in se natura sua venenum foveant nutrantque? Etenim quamquam artem te latere non posse deprehensa non es, ex his tamen quae fecisti, faciendi facultatem habere deprehensa, poenas dabis, quasi fecisses, quamvis usque adhuc in latebris fueris. Quid porro de te dicendum est? Si odio artem prosequeris, non didicisses: si scientiam possides, invides, non abhorres. Quod enim quis abhorret, punit; aegre vero fert, si, quod ipse possidet, alius quoque potiatur. Praedo enim praedonem pro spoliis dimicans interficit, et alius summa rerum potiri solus avens, tyrannum de possessione deturbat. Hoc facinore per te nunc tam audacter admissio, consimilem illis ludum ludis: tyrannidem tibi in veneficio stabilisse arbitraris, dum artis sociam de medio tollis.

β'. Μισθοφόροι τὸν ποταμὸν τοῖς πολεμίοις ἐπήγαγον, καὶ ἀπαιτοῦσι τὸν μισθὸν παρ' Ἀμφικτύοσι δοκιμαζόμενοι.

Οὐκ ἐπαναλώσαμεν τῷ πολέμῳ χρόνον, ἀλλὰ προσέβημεν τῇ νίκῃ τάχος· ὑμεῖς δὲ ἀποστερῆσαι τὸν μισθὸν διεγνώκατε, τὸ πλεονέκτημα τῆς εὐτυχίας ἔγκλημα ποιούμενοι, καὶ οὐδὲ ἐκεῖνο συνίετε, ὅτι πολλοὶ συμμαχήσαντες, οὐ μέντοι κρατήσαντες τὰ συνωμολογημένα χρήματα παρὰ τῶν συμμαχίας τυχόντων κομίζονται· διότι τῶν συμμαχούντων ἕκαστος συμβαλλόμενος τὴν γνώμην οὐκ ἐπαγγέλλεται τὴν τύχην. Ὡς τὸ παράδοξον τοῦτο τόλμημα ἡμῶν. Στρατόπεδον ὅλον ποταμῷ βάλλεται, καὶ κλύδωνι χερσαίῳ παρασύρεται, καὶ χειροποιήτῳ χειμῶνι βαπτίζεται. Ὡς μὴ πεζομαχήσαντες ἡμεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νηῶν ναυμαχήσαντες. Αὐτάνδρον οἶχεται τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, καὶ πάνδημον ἐν ἡπείρῳ μέσῃ τοὺς ἐχθροὺς κατείληψε ναυάγιον· κύμα δεδιδαγμένον ἠγείρετο, καὶ ῥοῦς κεκελευσμένος ἐγίνετο, καὶ ποταμὸς ὑπὸ συνθήματος ῥεῖν προσετάττετο. Ὡς μὴ μόνον ἀνδρῶν ἀλλὰ καὶ ποταμῶν ἐστρατηγηκότες.

2. *Mercenarii milites, flumine in hostes diducto, mercedem exigunt, dum res apud Amphictyones in contentione versaretur.*

Non pugnando tempus insumpsimus, sed celeriter victoriam sumus consecuti; et vos operis mercedem, nostrae felicitatis cumulum, et excitatam a nobis fortunam ad errorem detorquentes, negatis. Annon animo vertitis, plerisque belli sociis, licet non parta victoria cesserint, pactam tamen mercedem ab iis qui auxilio levati fuerant, annumerari? Auxiliarii quippe milites animum conferunt, non fortunam praesumunt. O praeter omnem expectationem egregie a nobis audacterque factum! Integer exercitus fluvio disjicitur, terrestri tempestate convolvitur, hyemeque manibus facta immergitur. O nos solos, qui terrestribus copiis non confliximus, sed navali proelio, nulla etiam navium ope decertavimus. Hostium legiones ad internecionem usque deletae sunt, et in continenti commune naufragium adversarii fecere. Fluctus disciplinae consultus surgebat, rivusque imperatus aquas agebat, et fluvius de compacto jubebatur effusus irrumpere. O non solum hominibus, sed fluminibus etiam superiores!

γ'. Δεσπότης δούλου κατηγορεῖ ἐπὶ μοιχείᾳ τῆς οἰκείας
γαμετῆς ἐξηγησαμένης, ὥς ὄναρ τούτῳ ἐν τῷ τῆς Ἀφρο-
δίτης ἱερῷ ἐμίγῃ.

Ὅτι μὲν οὐδεὶς ἂν ἐκὼν ἐπὶ τοιαύτην δίκην
ἔλθοι, καὶ ταῦτά σοι μέλλων, βασιλεῦ, χρή-
σασθαι δικαστῇ, ὅς οὐ μόνον τοὺς τῶν κρινο-
μένων ἐξετάζεις βίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς τῶν κα-
τηγορούντων τρόπους, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν
συνομολογήσει ἐμοί. Ἐστω δὲ καὶ τοῦτο τεκμή-
ριον τοῦ τὴν κατηγορίαν εἶναι τὴν γινομένην
ἀληθῆ, τὸ καὶ τὴν ὑπόθεσιν εἶναι τῷ μέλλοντι
κατηγορεῖν ἀληθῆ. Τὴν μὲν τοιαύτην δίκην
ἢ νικηθεῖσα μὲν ἀδικεῖ, ἀτυχεῖ δὲ ὁ νικήσας.
Παραιτοῦμαι δὲ συγγνώμην ἔχειν μοι οὐ κατη-
γορεῖν βεβουλευμένῳ, ἀλλὰ σιγᾶν μὴ δυναμένῳ,
οὐ μόνον, ὅτι ἀφόρητόν ἐστιν ἀδίκημα μοιχεία,
ἀλλὰ καὶ ὅτι τῷ κοινῷ τῆς αὐτῆς ὕβρεως ἰδιόν
τι τὸ ταύτης πρόσεστιν. Ὁ γὰρ μοιχὸς δοῦλος
ἐστὶ, καὶ τὴν ψυχὴν ταπεινὸς, καὶ ταύτῃ καλὸς
εἶναι δοκεῖ· δοῦλος δὲ οὐδὲ ἄλλου τινὸς, ἀλλ'
ἐμός. Ἐδει δὲ καὶ ταύτης δοῦλον αὐτὸν, ἀλλὰ
μὴ δεσπότην εἶναι, ποιεῖ δὲ τὴν μοιχείαν περιτ-
τὴν καὶ μᾶλλον αἰσχρὰν ἄμφω συνελθόντα, ἢ
τῆς μεμοιχευμένης δόξα καὶ ἢ τοῦ μοιχεύσαν-
τος ἀδοξία. Λέομαι δέ σου, βασιλεῦ, πρὸς
αὐτά μοι βοηθῆσαι, ὑπὸ μὲν γυναικὸς ὕβρι-
σμένῳ, ὑπὸ δὲ δούλου παρευδοκιμημένῳ· νεμε-

3. *Dominus audiens ab uxore, se in somnis cum servo in Veneris templo concubuisse, servum adulterii accusat.*

Neminem aequo animo in hanc, in qua versamur, causam descendere, eoque praecipue, cum te iudice dicendum sit, o rex, qui non tantum eorum, qui ad iudicium vocantur, instituta atque ingenia, sed eorum etiam, qui vocant, mores expendis, nullus est, qui una mecum non fateatur. Accusationem veram esse, illud indicio sit, quod argumentum accusatori accidat injucundum. In hac siquidem causa, victa injustitiam facit, victor miser ex animo est. Porro mihi veniam deprecor, qui accusationem neutiquam intendo, sed qui silentium agere non possum, non solum quod adulterium injustitia est minime ferenda, sed etiam quod sceleris consors et operis socius injustitiam cum adultera participat. Adulter enim servus est, vilis animo, licet ipsi bellus appareat; neminis alterius servus, sed mei. At decebat mulieris hujusce etiam servum esse, non dominum. Adulterium atrocius immaniusque redditur, dum in unum coalescunt et adulterae splendor et adulteri vilitas. Oro atque obsecro, rex, ut mihi, qui ab uxore contumeliis laceror, et a servo contemnor, opem feras, illis succenseas, qui cum possent tene-

σῆσαι δὲ τούτοις, ἐν μὲν τοῖς ἔργοις λαθεῖν
 δυναμένοις, ὑπὸ δὲ τῶν θεῶν μεμνημένοις.
 Ἀπορῶ δὲ, πότερον αἰτιάσομαι θατέρῳ σύμβου-
 λον καὶ διδάσκαλον γεγονέναι τῶν ἁμαρτη-
 μάτων· οὗτος μὲν γὰρ μειράκιόν ἐστιν· ὁ δὲ
 τοιοῦτος πεισθῆναι μᾶλλον, ἢ πείσαι πιθανὸς
 εἶναι δοκεῖ, καὶ διέφθαρται μᾶλλον ἢ διέφθα-
 ρεν· αὐτὴ δὲ ἐστὶ γυνή, εὐεξαπάτητον δὲ εἶναι
 δοκεῖ γυνή· ὥστε τῷ μὲν τὸ τῆς ἡλικίας ἀσθε-
 νές, τῇ δὲ τὸ τῆς φύσεως τοιοῦτον συναγωνί-
 ζεται. Συνελὼν οὖν λέγω, συναμφοτέροι καλοί.
 Δοῦλον οὖν τίς προετίμησεν ἀνδρός; ὥραϊος γάρ
 ἐστὶ καὶ καλὸς εἶναι, βασιλεῦ, κᾶμοι δοκεῖ,
 καὶ πολλάκις αὐτὸν ὁ μωρὸς πρὸς ταύτην ἐπή-
 νεσα, ὥς εὖ μὲν τὸ πρόσωπον ἰστάντα, ὑγροῖς
 δὲ τοῖς ὄμμασι ἐμβλέποντα. Ἐπήνεσα δὲ αὐ-
 τοῦ πολλάκις καὶ χεῖρας ἄκρας, ὥς λευκὰς,
 καὶ κόμας ταύτας, ὥς ξανθὰς, καὶ ταῦτα ἄρα
 λέγων ἐδίδασκον ταύτην ἐρᾶν. Οἶδας δὲ καὶ σὺ,
 βασιλεῦ, ὥς ἐστὶ ταῦτα ἀληθῆ· οὐδὲ γὰρ κατέ-
 λιπεν αὐτὸν τὸ κάλλος, οὐδὲ φοβούμενον, ἀλλ'
 ἔλαμψεν μὲν ὑπὸ τοῦ δέους ἢ παρειᾶ, τὸ βλέμ-
 μα δὲ οὐκ ἀπὴνθησεν, οὐδὲ λυπούμενου. Παρέ-
 στηκε δὲ σοι δεδεμένος· ἀλλ' ἐπέπρεψεν αὐτῷ
 καὶ τὰ δεσμά. Φθόνος σοι καταρῶται, καὶ
 τῶν κακῶν ὁ κίνδυνός σε κοσμεῖ, πονηρὸς καὶ
 καλός. Ὁκνῶ, δέσποτα, λέγειν, ὅτι σήμερον καὶ

bricosas libidines contegere, eae tamen deorum munere propalantur. Haeret animus, quemnam ex his tanquam alterius consiliarium et scelerum auctorem accusem. Hic enim puer est, ab aliis suaderi, quam suadere aptior; corruptusque potius est, quam corrumpit: haec vero mulier est, cui mens facilis, et apta capi, ut quisque existimat. Quare hujus quidem aetatis imbecillitas, illius naturae proclivitas causam suscipiunt. Ut brevis itaque sim, ambo decora facie sunt: sed quisnam marito servum anteposuit? Lepida forma est, et pulcher mihi quoque, o rex, videtur; saepiusque, heu me stolidum! ipsa coram illius pulchritudinem laudibus extuli, ut concinnam faciem sisteret, ut humentibus oculis intueretur; collaudavi haud raro illius manuum extremitates, veluti candidas; capillos, ut flavos. Quae cum dicerem, amatoriae illi artis poculum propinabam. Haec ita se habere, testis ades et ipse, o rex, neque enim, licet perterritum, pulchritudo destituit, sed in metu genarum splendor clarior illuxit, nec adspectus moerentis etiam florem amisit. Adstat tibi catenis adstrictus: at vero splendet inter vincula fulgore formae. Invidia te maledictis incessit, et infortuniorum discrimina te exornant, nequam et pulcher. Piget dicere, eundem hodie pulchrio-

καλλίων ἐγένετο. Οὐκ ἐλεεῖς, βασιλεῦ; μοιχὸν ἀνὴρ ἐπαινῶ, καὶ ταῦτα τῆς μεμοιχευμένης ἀκουούσης. Φοβοῦμαι δὲ, μὴ καὶ σήμερον τὸ κάλλος αὐτῷ βοηθήσει. Ἐπήνουν αὐτὸν οὕτως, ὑπώπτενον δὲ αὐτοῦ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν πλάνην, καὶ τὰ πολλὰ κινήματα, καὶ τὸ ἀποβλέπειν τῆς κύλικος ἔξω, καὶ τοὺς ὅρους τῶν οἰνοχόων ὑπερβαίνειν· τηρήσας δὲ εἶδον ἀμφοτέρων αὐτῶν νεύματα, τὸ μὲν παρ' αὐτοῦ πεμπόμενον, τὸ δὲ παρ' ἐκείνης συναντῶν. Πάντα δὲ ὁμοῦ παρῆν ἐπ' αὐτοὺς, νεότης, οἶνος, κάλλος· προσῆν δὲ τούτοις ἐγὼ τῆς μοιχείας συναγωγεὺς, ὁ τοῦ κάλλους ἐρμηνεύς. Ὡμην δὲ αὐτοὺς νουθετήσκειν, τὴν μὲν ἀνυπόδητον ἐκπέμψας, τὸν δὲ πατεῖσθαι καταβαλὼν. Ὁ δὲ, ὥς ἔοικεν, οὐκ ἠτιμάσθη πατούμενος, ἀλλ' ἐπατήθη μᾶλλον ἐλεούμενος. Καὶ γυναικῶν ἐν ὕπνοις, ἡ μὲν φίλανδρος οἰκουρεῖ, ἡ δὲ φιλότεκνος ὠδίνει, ἡ δὲ ἔριθος ἐργάζεται, ἡ δὲ ἐρῶσα μοιχεύει, ἡ δ' ἐμή γε. Ἐκαστος ἡμῶν τῶν ὀνείρων ἑαυτὸν ἀναμνήσάτω, τί μὲν ὀνειροπολεῖ τὰ πολλὰ, τί δὲ ὄρᾳ, τοξότης τόξον, ἱππότης ἵππον, βασιλεὺς θρόνον, αὕτη δὲ μοιχόν. Ἐάλωκας, ὦ πανουργοτάτη γυναικῶν· ἐώρακά σε αὐτῷ μεираκίῳ περικειμένην· τὰ γὰρ νυκτερινὰ σου φιλήματα τῶν μεθ' ἡμέραν ἐστὶν ὑπομνήματα· ἃ ποιεῖς

rem esse factum. Nonne misereris mei, o rex? Adulterum maritus, audiente adultera, laudo. Vereor, ne pulchritudo illi hodie suppetias ferat. Eum sic ipse collaudabam: sed mihi suspicionem ingerebant et oculorum error, et crebrae motiones et quod is extra poculum clam prospiceret et pocillatorum modos excederet. Mox cum attentius animo intendissem, amborum nutus adspexi, alterum, qui ab isto emitteretur, alterum, qui ex ea obvius fieret. Omniaque in illis consentiebant, juvenus, vinum, forma. Quibus etiam ipse aderam adulterii conciliator, formae interpretes. Satis in eos me animadvertisse existimabam, si illam sine calceis extruderem aedibus, hunc proterendum conculcandumque dederem. At hic, ut videtur, conculcatus nullam infamiam subiit, quinimmo commiseratione potius quam pedibus protrititus est. Et e mulieribus, dum somniant, quae virum amat, domestica dormiens curat, quae liberos, parturit, quae lanificia, operatur, amoribus prona moechatur. Haec autem adulteratur. Unusquisque nostrum sua sibi somnia in memoriam revocet: quod ut plurimum inter somniandum videt, id animo etiam versat, sagittam sagittarius, eques equum, rex solium: quid haec? moechum. Comperta es, scelestissima mulierum. Vidi tuos cum puero permultos complexus: nocturna siquidem basia rerum, quae interdium fiunt, com-

ἐγρηγορυῖα, ταῦτα καθεύδουσα μελετᾷς. Ἐνύπνιον γὰρ ἀνθρωπίνης σπουδῆς εἰδωλόν ἐστι, καὶ συγκατάκεισαι μὲν ἐμοὶ, σχολάζεις δὲ ἐκείνω, καὶ παρ' ἐμοὶ μὲν τὸ σῶμα, παρ' ἐκείνῳ δὲ ἡ ψυχὴ, κἀμοὶ μὲν καθεύδεις, ἐκείνῳ δὲ οὐ.

δ. Τοῦ αὐτοῦ περὶ προόδου τοῦ Βαβυλωνίων βασιλέως.

Τὸ ἄρμα, ἐφ' ᾧ φέρεται ὁ βασιλεὺς, ἅπαν ἐλέφαντός ἐστιν εἰργασμένον, ἐγγύτατα ἀπὴνης Ἑλληνικῆς. Αἱ δὲ ἡνίαί τῶν ἵππων εἰσὶ πορφυραῖ ταινίαι. Ἐφέστηκε δὲ ὁ βασιλεὺς, σκευὴν ἐσκευασμένος ἐξαίρετον, ἐν ᾗ μήτε θηρᾶ, μήτε δικάζει, μήτε θύει, ἀλλὰ πομπεύει μόνον. Ἔστι δὲ ἀλουργὶς χρυσῇ, ἐξ ἴσου γὰρ ὁ χρυσοῦς ὕφανται τῇ πορφύρᾳ. Φέρει δὲ καὶ σκῆπτρον ἐλεφάντινον, ᾧ τὴν χεῖρα τὴν δεξιὰν μετέωρον ἐρείδεται. Ἡγοῦνται δ' ἵππεῖς σκηπτοῦχοί τε καὶ σατράπαι, καὶ ἵππαρχοι καὶ χιλίαρχοι, οἷς τι μέτεστι τοῦ ἔργου. Οἱ μὲν πεζοὶ ἀργυράσπιδες, ἔτι δὲ ἀργυροθώρακες καὶ χρυσοθώρακες, ψελλίοις μὲν τὰς χεῖρας, στρεπτοῖς δὲ δὴ τοὺς τραχήλους κεκοσμημένοι. Περὶ δὲ ταῖς κεφαλαῖς οὐ κράνη περιτίθενται, ἀλλὰ ἐπάλξεων σημεῖα καὶ πύργων στεφανοῦντα τὴν κεφαλὴν καὶ σκέποντα, καὶ ταῦτα μὲν ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένα. Ἔστι δὲ ἄλλα καὶ λιθοκόλλητα τοῖς κρείττοσιν· ὀλίγοι δὲ καὶ στεφάνοις χρυσοῖς

monent. Quae vigilans conficis, ea dormiens meditaris. Studiorum quippe humanorum somnium repraesentatio quaedam est: sic tu mecum una cubas, ast illi vacas; me corpore, illum animo foves; mihi dormis, illi advigilas.

4. *Ejusdem de progressu regis Babyloniorum.*

Currus, quo rex vehitur, integer est ex ebore factus, rhedae Graecorum simillimus. Equorum habenae fasciae sunt purpureae. Invehitur rex insueto eximioque habitu ornatus: eum dum induit, neque venationibus, neque judiciis, neque sacrificiis vacat, tantum pompam ducit. Chlamys purpura auroque gravis; texta siquidem est purpura aequa auri parte. Sceptrum eburneum tenet, quo dextera sublimis innititur. Prae-eunt equites, sceptuchi, satrapae, chiliarchi et ductores equitum, quibus id negotii est. Pedites scutis argenteis et thorace, nonnulli etiam aureis; manus armillis, colla torquibus decori. Capiti non galeam imponunt, sed pinnarum ac turrium insignia ex argento, nonnulla ex auro facta; verum illustrioribus lapillis obducta, quae caput coronent et tegan-t. Pauci illi sunt, qui aurea corona

ἀναδέδενται, οἷς ἂν ἐκ βασιλέως δοθῇ. Οἱ δ' ἐφ' ἵππων ἐλαύνουσι Νισαίων, τῶν μὲν τὸν πολέμικόν τρόπον ἐσκευασμένων, προμετωπιδίοις τε, καὶ στερνιδίοις, καὶ παραπλευριδίοις· (καὶ παραμηρίδια τοῖς ἵππευσι περίκειται) τῶν δὲ εἰς πομπὴν ἡσκημένων χρυσοχαλίνων πάντων, ὥπερ εὐδαιμόνων γυναικῶν. Ζωστῆρές τε καὶ τελαμῶνες καὶ ἐφίππια οὐδὲν οὐδὲ τούτων ἐστίν, ὃ μὴ χρυσήλατόν ἐστιν, ἢ χρυσόπαστον. Τρίχες δὲ τῶν ἵππων οὐλαὶ διαπλέκονται, καθάπερ πλόκαμοι γυναικῶν, καὶ διαδοῦνται καὶ περισφίγγονται πορφυραῖς τε καὶ ποικίλαις ζώναις, αἱ δὲ ἐν ταῖς ἵππολοφίαις ἔνθεν καὶ ἔνθεν αἰωροῦνται καὶ καθίενται κατὰ τῶν αὐχένων, αἱ μὲν ἁπалаὶ, αἱ δὲ ὀρθαὶ, αἱ δὲ οὐλαὶ, αἱ μὲν φύσει πεφυκυῖαι, αἱ δὲ διὰ τέχνης ἠναγκασμέναι. Πλάττουσι δὲ αὐτῶν καὶ βαδίσματα καὶ βλέμματα καὶ νεύματα καὶ φρονήματα, ἐνίων δὲ καὶ τὰ φρυάγματα καὶ χρεμετίσματα. Πομπευτῆς γὰρ ἵππος πάντα διδάσκεται. Πρῶτον μὲν οὖν αὐτὸς ἐκτείνας εἰς τὸ ἔδαφος τοὺς πόδας καὶ χαμαιπετῆς γενόμενος ἀναβάτην λαμβάνει καὶ τρυφῶντα, καὶ κάμνοντα· ὃ δὲ ἐπὶ τὸ σοβαρώτερον πεπαιδευμένος οὐκ εἰς γαστέρα καθίεται, ἀλλ' εἰς γόνατα πίπτει, ἵνα δοκῇ τὸν ἵππεα δέχεσθαι καὶ προσκυνεῖν· ἔπειτα παρέχει ὑγρὰν τὴν ῥάχιν καὶ κραδαινομένην ἐν τῷ δρόμῳ δίκην ἐρπετοῦ. Διδάσκει δὲ καὶ ῥυθμί-

tempora vinciuntur, idque Principis liberalitate. Ceteri equis Nisaeis feruntur, quorum partim belli more frontalibus et pectoralibus et lateralibus instructi incedunt; (equites femoralibus exornantur) partim vero ad pompam compti aureis omnes frenis, fortunatarum ritu mulierum, cingulis, fasciis, ephippiis, quorum nullum vel non aureum est, vel auro non tectum. Equorum effusae jubae, muliebris capillamenti instar intextae complicantur, purpureisque ac variis taeniis colligantur innexae; sed quae in vertice hinc et illinc attolluntur fluuntque per cervicem, hic molles aberrant, hic horrent erectae, illic contortae involvuntur: hae quidem pars natura digestae, pars arte coactae. Effingunt praeterea equorum et gressus et aspectus et nutus et sensus, quorundam etiam et fremitus et hinnitus: quippe equus ad pompam comparatus ad omnia docilis probe informatur. Etenim primum ipse in solo pedibus extensis stratusque humi equitem gestientem et lassescentem admittit. Porro qui ad graviora est edoctus, non se in ventrem demittit, sed in genua procumbit; ut equitem videatur excipere simul et adorare: deinde dorsum exhibet molle et in cursu reptilium more inflexum: docetur item, ut ad numerum gressus componat et

ζειν ἑαυτὸν καὶ σχηματίζειν, καὶ ταῖς ῥισὶν ἐμπνεῖν, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐμβλέπειν, καὶ ὑψαρχενεῖν, καὶ σοβεῖν, καὶ γαυριῶν, καὶ πάντα ὅσα καὶ ἀθλητῆς ἐπιδείκνυσιν τῷ θεάτρῳ. Ἐκ δὲ τούτων ὁ μὲν ἵππος εὐειδέστερος φαίνεται, ὁ δὲ ἵππεὺς σοβαρώτερος γίνεται.

έ. Σποράδην τινά.

Θανάτου καταφρονήσας ἄνθρωπος δεσπότην οὐκ ἔχει.

Τὰ ἐνύπνια ὑπὸ μὲν τοῦ δαιμονίου πέμπεται, ὑπὸ δὲ τῆς ἐκάστου ψυχῆς τῶν ὁρώντων πλάττεται· καὶ τῆς ἑμὲν φύσεως αὐτῶν ὁ θεός ἐστι χορηγός, τῆς δὲ ιδέας ἡμεῖς δημιουργοί.

Φιλαίτιοι τὰς φύσεις εἶδιν οἱ βάρβαροι, καὶ πρόχειροι τὰς ὁρμὰς, ὀλίγα μὲν χρώμενοι τοῖς λογισμοῖς, τὰ πολλὰ δὲ τοῖς πάθεσιν εἰκοντες.

Ὅταν ὁ ἔρως ζηλοτυπίαν προσλάβῃ, τύραννος ἐκ βασιλέως γίνεται.

Ὅξεῖς οἱ τῶν ἐρώντων λογισμοὶ, καὶ πρόχειροι ὑποπτεῦσαι, δεινοὶ δὲ εἰκάσαι, ἔνθεοι δὲ μαντεύσασθαι.

Πάντας μὲν ἀνθρώπους ἐξίστησιν ἔρως, εὐνούχους δὲ ποιεῖ φονικωτέρους, ὥσπερ οἶνος Σκύθας· φονᾶ γὰρ Σκύθης μὲν πιὼν, εὐνούχος δὲ ἐρῶν.

dirigat, naribus efflet, oculis circumspiciat, cervicem attollat, cum fastu incedat, superbiat, exsequaturque illa omnia, quae athleta prae se fert in theatro. His enim equus speciosior est, eques venustior evadit.

5. *Miscellae quaedam sententiae.*

Vir mortem contemnens sub nullius ditione ac potestate est.

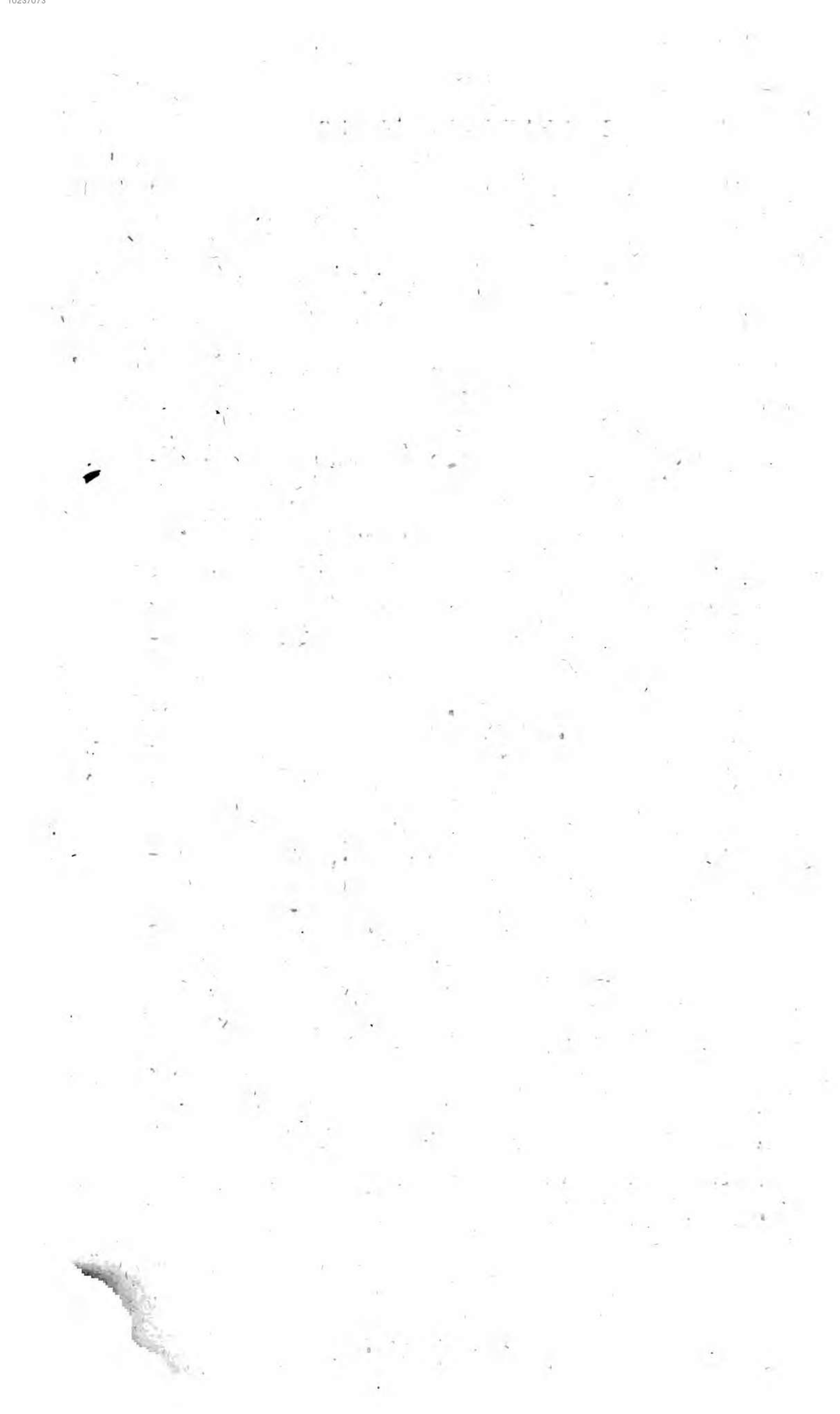
Somnia a numine deorum proficiscuntur, sed a videntium animis imagines induunt. Et eorum naturae vis quaedam est divina effectrix, at species eorum nosmetipsi nobis concipimus.

Contentiosi et pertinaci natura sunt barbari, eunt alacres, quo impetus eos agit; facta parum ad rationem exquirentes, ut plurimum affectibus concitantur.

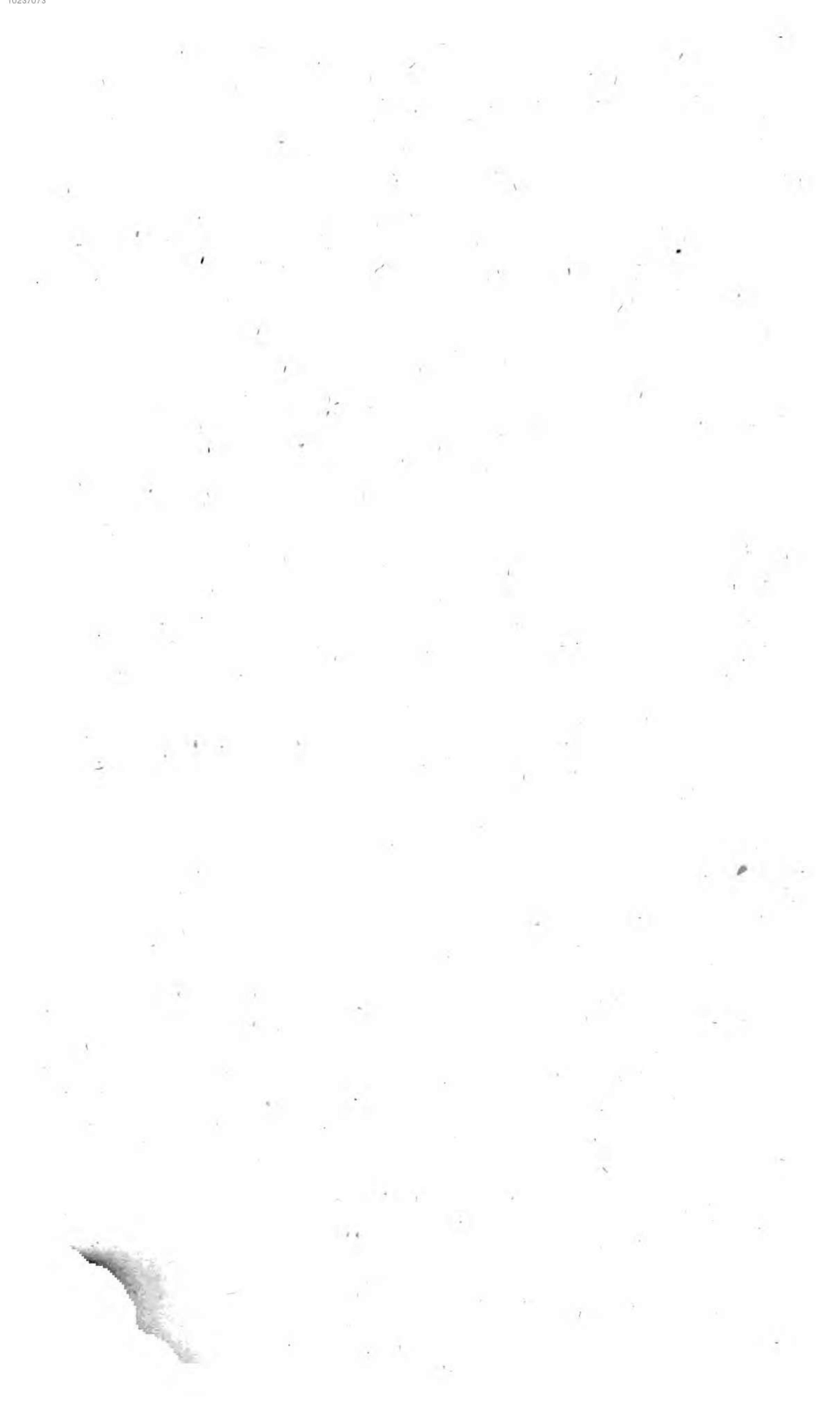
Amor obtrectationi obnoxius ex rege tyrannum induit.

In animis amantium celeres insunt cogitationes, ad suspicandum faciles, ad conjectandum, ad divinandum praesentiendumque numine concitati.

Amor omnes loco et certo de statu dimovet; sed eunuchos ad caedes, quemadmodum vinum Scythas, procliviores facit: Scythia enim potus, eunuchus cupidine percitus mortem infert.

LEONIS ALLATII
FRIDER. IAC. BASTII
ALIORUMQUE EDITORIS
NOTAE
IN
PHILONEM BYZANTINUM
DE
SEPTEM ORBIS SPECTACULIS.

ANNOTATIONES

IN

PHILONEM BYZANTINUM.

PROOEMIUM.

Φίλωνος] De Philone Byzantio et aliis plura in nostra de Philonibus Diatriba. [*Allat.*] quae, quod sciam, lucem non vidit. [O.] τῶν ἐπὶ τὰ θεαμάτων] Quae Graeci ἐπὶ τὰ θεάματα communi usu commendant, Cassiodorus (Var. VII, 15) *septem fabricarum in terris miracula*, Diodorus (Lib. I. Cap. 63) τὰ ἐπὶ τὰ περιφανέστατα ἔργα, ea Vitruvius latine in Prooemio Libri VII. *septem spectacula* nuncupavit. Ideo admiranda, quia longe spectentur, nec facilis ad ea omnibus aditus. Excerpta ex Himerio apud Photium: τίς δ' ἂν εἴη Πυραμίδων λόγος, εἰ μὴ πόρρω τοῦτο τὸ θεῖον, ἢ τοῦ κατ' Αἰθίοπας λίθου τοῦ Μέμνονος, εἰ μὴ καὶ κείνον ἄνω τῆς πολλῆς θεᾶς ἢ μήτηρ ἔστησι. Septem tantum traduntur fuisse et ea quae noster hic auctor recenset: *Horti pensiles, Pyramides Aegypti, Jovis Olympici simulacrum, Colossus Rhodius, Muri Babylonici, Dianae Ephesiae templum, Mausoli sepulchrum.* Alii addidere *Cyri regiam, Turrin Phariam, Labyrinthos, Cornutum Ammonem, Delium Apollinem, Thronum Alexandri, Capitolium, Hadriani Imperatoris Templum Cyzici factum, Molem Transtiberinam, Sylvam Rufiniam*, et alia. Unde nonnulli collegerunt, dena quaterna esse, non septem. Fama tamen sermoneque communi probatum est, septenario numero, veluti sanctiore, includi. In quo convenient licet scriptores, disconveniunt tamen in eorum assignatione. Vide Antipatrum εἰς ναοὺς Anthol. Epigr. I. cit. LIV. (Anal. Brunk. II. 20.) Martialem in Amphitheatrum Caesaris, Cassiodor. Lib. VII. Epist. 15. Politianum in Manto, Joannem Sapidum in Sylva de Labyrintho. Incertus MS. [Anonymus de Incre-

dibilibus editus ab eodem Allatio in Excerptis Graecorum Sophistarum et Rhetorum, a Galeo in Opusculis Mythologicis et nuperrime a L. H. Teuchero in usum Scholarum cum Heraclito. O.] *Τὰ ἐπὶ θεάματα. α'. Ἐν Ὀλυμπίᾳ Ζεὺς πηχέων λς'. β'. Ὁ τῆς Ἐφεσίων Ἀρτέμιδος ναός. γ'. Ὁ ἐν Δήλῳ κερατεινὸς βωμός, ὃς λέγεται γενέσθαι ἐκ θυμάτων τοῦ θεοῦ μιᾶς ἡμέρας δεξιῶν κερμάτων. δ'. Τὸ Μανσῶλιον, τὸ ἐν Ἀλικαρνασσῶ. ε'. Αἱ ἐν Αἰγύπτῳ Πυραμίδες, ὧν ἡ μείζων πῆχεις ἔχει τετρακοσίους. ς'. Τὰ Βαβυλώνια τεῖχη. ζ'. Ὁ ἐν Ῥόδῳ Κολοσσὸς πηχέων 6, ὃν ἐποίησε Χάρης ὁ Αἰνδῖος. Τινὲς δὲ τάττουσι καὶ τὸν ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἀσκληπιόν, καὶ τὸν ἐν Παρίῳ βωμόν, καὶ τοὺς Κρεμαστοὺς Κήπους, καὶ τὴν ἱσταμένην Ἀθηνᾶν ἐν Ἀθῆναις, καὶ τὰ Κύρου βασιλεία. Prostant, Lector, Opuscula de VII Orbis Spectaculis alias edita. [Allat.] Plura vide infra in Appendice. [O.]*

φῆμῃ μὲν γινώσκεται πᾶσιν etc.] Sumptus quippe immensi, vitae perexiguum spatium, corporis robur imbecille, natura citissime fastidians et deservescens, labores ardui, viarum durissimae vicissitudines, dynastarum improbitas et importuna morositas, hominum ingenium alieni semper avidum, semper rapax latronum beneficium homines pronos ad optima quaeque usurpanda a simili provincia arcent, et oculis veluti nebulam offundunt, ne videant. Quare fama tantum, quae pulchra sunt dignaque, quae spectentur, si acciperimus, satis nobis fecisse opinamur, nec ultra certissimum oculorum testimonium inquirimus. Divinae solummodo naturae datum est adesse rebus omnibus, ac res ipsae sibi ipsis, easque penetrare et divinae mentis acie uno ictu deprehendere. Homerus res gestas Graecorum praeteritas, aetate jam senescentes et memoriam fugientes narraturus, Musarum opem implorat, famam negligit a domesticis emanatam auctoribus. Iliad. B. (484 seqq.) [Allat.]

Δεῖ γὰρ εἰς Πέρσας etc.] Persae namque hortos pensiles, Euphrates muros, Aegyptus Pyramides, Jovis simulacrum Elis in Graecia, Halicarnassus Cariae Mausoleum, Colossus Rhodus, Dianae templum Ephesus continebant, in quibus enumerandis vide sis verborum copiam, quam nonnisi in magnis scriptoribus invenies. [Idem.]

*Καὶ τοῖς Ἑλλείοις τῆς Ἑλλάδος ἐνεπιδημῆσαι] Haec est palmaria emendatio Boessii (vide ejus praefat.), quam contextus flagitat pro verbis corruptis καὶ τοῖς καλοῖς τῆς Ἑλλάδος ἐνεπιδημῆσαι, quae tamen Allatius, vertens *Graecorum delibandae deliciae*, in Codice suo reperisse videtur, cum Bastius de hoc loco nil monuerit. [O.]*

πλανηθέντα δὲ τὸν κόσμον] Peregrinantium labores, pericula, artes, modos optime pertractat Julius Bellus Justinopolitanus, Hilarius Pruchmaius, Salomo Neugebauerus, Henricus Rantzovius et alii. De observandis in itineribus adi Synopsin apud Nathanum Cythraeum in Deliciis variorum in Europa itinerum. [Allat.]

ὁμματα τῇ ψυχῇ προςδιδούσα] Scientia quippe, cognitio, rerum apprehensio et perceptio animi oculi sunt. Sic apud Ciceronem Tusc. Quaest. Lib. I. (22) animus, dum se ipsum intelligit, se ipsum videt. *Est illud quidem maximum animo ipso animum videre.* Certa enim rerum in animo evidentia, et firma ac constans assensio, nec non vis animi, quae nullo modo dubitat ad res apprehendendas, luminis in ipso animo vices gerunt. Nam quem usum corpus ex oculis, oculi ex lumine, eundem ex jam dictis animus ejusque facultas habet. Philostratus Epistola ad Athenodorum: Οἱ ὀφθαλμοὶ ἐμβουλοὶ τοῦ ἔργου. Σὺ δ' ἀκοὴν σπάσας ἐργῆς Ἰωνικοῦ μειρακίου οἰκῶν Κόρινθον· τουτὶ δὲ μανικὸν φαίνεται τοῖς οὐπω εἰδόσιν, ὅτι νοῦς ὁρᾷ. et sicut corporeorum nullae aliae epulae sunt, quam spectacula: Plautus in Poenulo Act. V. Scen. IV.

Fuit hodie operae pretium ejus, qui amabilitati animum addiceret, Oculis epulas dare, delubrum qui hodie ornatum eo visere venit.

et Chrysostomus: Τρυφή ὀφθαλμῶν θεωρία: ita et eorum, qui animi sunt, μάθησις καὶ παιδεία: μαθήσεις namque, et per illa ἀλήθεια, oculos animi animi lumen addentes a tenebris purgant. Plato Lib. VII de Legibus: Τὸ δ' ἔστιν οὐ πάνυ φαῦλον, ἀλλὰ χαλεπὸν πιστεῦσαι, ὅτι ἐν τούτοις τοῖς μαθήμασιν ἐκάστοις ὄργανόν τι ψυχῆς ἐκκαθαίρεται τε καὶ ἀναζωπυρεῖται ἀπολλύμενον καὶ τυφλούμενον ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων, κρεῖττον ὃν σωθῆναι μυρίων ὀνομάτων, μόνῳ γὰρ αὐτῷ ἀλήθεια ὁρᾶται. Philo Judaeus in Flaccum: Δεινὸς γὰρ ὁ νοῦς τὰ κατὰ μέρος ἐν χρόνῳ μακρῷ γενόμενα πᾶνθ' ἅμα ἰδεῖν, καὶ πάντων ἀθρόον ἀκοῦσαι. Idem de legatione ad Cajum: Ὁφθαλμοῖς μὲν γὰρ τὰ ἐν φανερῷ καὶ ἐν χερσὶ καταλαμβάνεται. Λογισμὸς δὲ φθάνει καὶ πρὸς τὰ ἀόρατα καὶ μέλλοντα, οὗ τὴν ὄψιν ὀξύπεστέρα οὔσαν τῆς δι' ὀμμάτων σώματος ἀμυροῦμεν, οἱ μὲν ἀκρόατοι καὶ πλησμοναῖς ἐπισυγχέοντες, οἱ δὲ τῷ μεγίστῳ τῶν κακῶν, ἀμαθία. Haec vis animi in quibusdam acrior est, in aliis hebetior, quemadmodum et adspectus corporis his auctior, illis obtusior: animi tamen caecitate nihil miserius. Lactantius Lib. VII. Cap. 13. contra Aristoxenum, qui dicebat animum constare duntaxat harmonia, ille *oculos quidem habuit incolumes, cor tamen coecum, qui vivere se et habere*

mentem, qua id ipsum cogitauerat, non videbat. Vide Jacobum Pontanum in Lib. XV. Metamorph. 64. [Allat.]

περὶ τὰ κατὰ μέρος] Ita Boessius et Bast. ex Codice. Allatius *περὶ τῶν κατὰ μέρος. Res eodem redit. Vide Heindorf. ad Platon. Phaeton. pag. 45. et Sophist. pag. 434. [O.]*

τὰς ἐξεργασίας τῆς ἐνεργείας] Boessius vertit: *accuratam structurae diligentiam, perperam. Melius Allatius: artificis in efficiendo opere diligentiam. ἐνέργεια est facultas sive ars in mente artificis sita, Kunst, Kunstfertigkeit. αἱ ἐξεργασίαι τῆς ἐνεργείας, opera artis perfectissimae, affabre facta, die vollkommensten, ausgearbeitetsten Werke menschlicher Kunst. Ita Dionysius Halicarnass. Judic. de Isocrat. Cap. 12. pag. 558. Tom. V. ed. Reisk. in Isocrate laudat τὴν καθ' ἑκάστον εἶδος ἐξεργασίαν. [O.]*

καὶ γὰρ δὴ μόνον ταῦτα τῇ κοινῇ τῶν ἐπαίωνν προσηγορίᾳ καλεῖται etc. etc.] Boessius vertit: *Sola enim haec caeteris rebus praeclaris nomen laudemque praeripuerunt, quas quidem mortales pariter vident, sed non pariter mirantur. Quod quomodo verba haec significare possint, equidem nescire me fateor. Videtur, si sana est lectio, ταῦτα referendum esse, non ad praecedens τῶν ἐπὶ θεάματων, sed ad sequens βλέπόμενα, et hic esse sensus loci: Ea solummodo in censum laudum (i. e. rerum laudandarum) venire, quae omnes quidem pariter vident, sed non pariter admirantur. At alii magis, alii minus. Ea enim quae omnes quotquot vident uno ore laudant et admirantur, non opus habent exornari encomiis. Sed huic sententiae obstare videntur sequentia verba τὸ γὰρ καλὸν ἡλίῳ etc. et suspicor equidem, aliquid excidisse ante βλέπόμενα et Philonem fortassis ita scripsisse: καὶ γὰρ δὴ μόνον ταῦτα (scil. τὰ ἐπὶ θεάματα) τῇ κοινῇ τῶν ἐπαίωνν προσηγορίᾳ καλεῖται. τὰ δὲ ἀλλὰ βλέπομεν μὲν ὁμοίως, θαυμάζομεν δὲ ἀνομοίως. τὸ γὰρ καλὸν etc. [O.]*

τὸ γὰρ καλὸν ἡλίῳ παραπλησίως etc.] Amplissima splendoris effusione luce rebus ministrata, ablatisque tenebris, nec non et reliquis luminosis occultatis, in se ipsum contuentium animos trahit. Non minus pulchra videntium animos ab aliis abstrahunt et in semet convertunt: tantum illis pulchrum optabile est, cetera sordent, divitiae, parentes, amici: illo solo immoderatam appetitus sitim explent, nullo alio quaestu juvantur, caecique alioquin fiunt oculatissimi. Aristaenetus Lib. I. Epist. 24. Ἐμὲ γὰρ οὐδὲν θάλλει κέρδος, ἀλλ' ὃ θέλω. θέλω δὲ Λυσίαν. ex Alciphrone (II. 2.) Ἐμὲ δὲ οὐδὲν θάλλει τι δόξα, ἀλλ' ὃν θέλω δὲ Τίμαρχον, Δάμα-
τερ. Elegantissimus locus Platonis in Phaetro mirum quantum

hunc Philonis locum illuminat, quem, quia commentarii loco esse potest, hic adscribam. Μνήμην δ' αὖ ἔχουσα τοῦ καλοῦ γέγηθεν· ἐξ ἀμφοτέρων μεμιγμένων ἀδημονεῖ τε τῇ ἀτοπία τοῦ πάθους, καὶ ἀποροῦσα λυττᾷ, καὶ ἐμμανῆς οὔσα, οὔτε νυκτὸς δύναται καθεῦδειν, οὔτε μεθ' ἡμέραν, οὐ ἂν ᾗ, μένειν. Θεῖ δὲ ποθοῦσα ὅπου ἂν οἷη ὄψεσθαι τὸν ἔχοντα τὸ κάλλος, ἰδοῦσα δὲ καὶ ἐποχετευσάμενη ἡμερον, ἔλυσε μὲν τὰ τότε συμπεφραγμένα, ἀναπνοὴν δὲ λαβοῦσα κέντρων τε καὶ ὠδίνων ἔληξεν· ἡδονὴν δ' αὖ ταύτην γλυκυτάτην ἐν τῷ παρόντι καρποῦται· ὅθεν δὴ ἔκοῦσα εἶναι οὐκ ἀπολείπεται, οὐδὲ τίνα τοῦ καλοῦ περὶ πλείονος ποιεῖται, ἀλλὰ μητέρων τε καὶ ἀδελφῶν, καὶ ἑτέρων πάντων λέλῃσται, καὶ οὐσίας δι' ἀμέλειαν ἀπολλυμένης παρ' οὐδὲν τίθεται. Νομίμων δὲ καὶ εὐσχημόνων, οἷς πρὸ τοῦ ἐκαλλωπίζετο, πάντων καταφρονήσασα δουλεύειν ἐτοίμη, καὶ κοιμᾶσθαι ὅπου ἂν ἔῃ τις ἐγγυιάτω τοῦ πόθου· πρὸς γὰρ τὸ σέβεσθαι τὸν τὸ κάλλος ἔχοντα ἱατρὸν εὔρηκε μόνον τῶν μεγίστων πόνων. Cum vero Prooemium hoc Philonis maxime cum Dionysii Byzantii de Bosphoro conveniat, non ingratum me lectori facturum existimo, si illud hic, cum adhuc ineditum sit, exscribam: verba mihi illius elegantissima juvenis ad summa quaeque imitanda ingeniosus et in veteri memoria exquirenda curiosus, Malatesta Albanus, communicavit: Εἰ μόνην συνέβαινε τοῖς ἀναπλέουσιν εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον, καὶ καλούμενον αὐτοῦ στόμα τερπνὴν ἅμα καὶ θαυμαστὴν εἶναι τὴν ὄψιν, δυσχερὴς ἦν ἄλλως ἐπὶ τοῖς ὀρωμένοις ὁ λόγος· ἀπείργαστο γὰρ δὴ τὸ σύμπαν ἐπὶ τῆς ὄψεως, ἀξιοθαύμαστον ἑαυτὴν παρικομένης κατὰ τε ἐγγύτητα καὶ στενοχωρίαν τοῦ πορθμοῦ, καὶ τὴν δι' ὀλίγου τῆς θαλάττης πρὸς ἀμφοτέρων τὴν Ἑπειρον ἐπιμιξίαν ἐγγυβαθῇ κόλπον, καὶ λιμένων ἀνάχυσιν, ὑφ' ὧν οὐχ ἦτιον εὐθηνρὸς ἐστὶν ἢ σκεπάνη, καὶ τοῦ ρεύματος τὸ μὲν πλεον κατιόντος, ἐστὶ δὲ ὅτε κατ' ἐπικράτειαν ἀναστρέφοντος· εἰσιόντων δὲ τῶν ἀκρωτηρίων τὴν περιαγωγὴν παρ' ἀλλήλων ἀναπτυσσομένων, καὶ ἐκ τῆς κατ' εὐθυπορίας ἀναλυόντων τοῦ ρεύματος τὴν βίαν. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐλάττω παρέχεται τῆς ὄψεως τὴν ἀκρόασιν, ἀναγκαῖον ἔδοξε μοι συγγράψαι περὶ τούτων, ὥς τοῖς μὲν ἰδοῦσι μηδὲν ἐνδέοι τῆς ὁλοκλήρου καὶ τελειοτάτης ἱστορίας, οἱ δὲ μὴ θεασάμενοι τὸ γοῦν ἀκηκοέναι περὶ αὐτῶν ἔχοιεν. Ἀρχὴ δὲ αὕτη τοῦ τε λόγου, καὶ τῆς τῶν χωρίων φύσεως. Πέλαγός ἐστιν ὁ Πόντος ὁ Εὐξείνιος μεγέθει τῶν ἄλλων πλείστου, ὅσα μὴ πρὸς τὴν ἕξω θάλασσαν ἰσώσασθαι· μόνη δ' ὑπὲρ αὐτῶν ἀνακέχυται λίμνη Μαιῶτις, ἣν μητέρα καὶ τροφὸν τοῦ Πόντου κατεφήμησε λόγος ἐκ παλαιᾶς μνήμης παραδεδομένος· ταύτης τὸ μὲν περίμετρον ἐστὶ δισχιλίων σταδίων, τὸ δὲ πέρας ποταμὸς ὁ Τάναϊς, ὅρος τῶν δυῶν Ἑπειρῶν. [Allat.] De hoc Dionysii prooemio ita L. Holstenius ad Peire-

seium in Bredow. Epist. Parisiens. p. 15. „Solam ego hactenus
 „praefationem graece reperi, quantivis sane pretii et notae optimae;
 „fuit exemplar apud Nicolaum Sophianum citatque in bibliotheca
 „sua Gesnerus.“ [O.]

1. HORTUS PENSILIS.

[Ὁ καλούμενος Κήπος Κρεμαστός etc.] Hortum hunc
 Pensilem variis nominibus maxime admirata est antiquitas, uti qui
 nec munificentia principis, nec impensis, nec loci amoenitate, nec
 deliciarum affluentia ab aliis, quae ad miraculum usque laudata sunt,
 vinceretur. Plinius Lib. XIX. Cap. 15. (XIX. ed. Hard.) *Ab his
 superest reverti ad hortorum curam, et suapte natura memoran-
 dam, et quoniam antiquitas nihil prius mirata est, quam Hesper-
 idum hortos et regum Adonis et Alcinoi, itemque Pensiles, sive
 illos Semiramis, sive Assyriae rex Cyrus fecit, de quorum opere
 alio volumine dicemus.* et Lib. XXXVI. Cap. 14. (XX. Hard.)
*Legitur et pensilis hortus, imo vero totum oppidum Aegyptiae
 Thebae exercitus armatos subter educere solitis regibus, nullo op-
 pidanorum sentiente. Etiam nunc hoc minus mirum, quam quod
 flumine medium oppidum interfluente.* In nimia tamen, certaue sui
 admiratione, ac minime dubia, dubium semper et etiamnum paren-
 tem agnoscit. Teste namque Plinio modo Semiramis, modo Assy-
 riae regem Cyrum usurpavit. Diodorus Siculus Biblioth. Lib. II.
 (10.) et Q. Curtius Lib. V. (1.), non Semiramidem, sed Syriae re-
 gem Babylone regnantem hoc opus esse molitum, amore conjugis
 victum, quae desiderio nemorum silvarumque in campestribus locis
 virum compulit, naturae genium amoenitate hujus operis imitatum
 memoriae prodiderunt. Georgius Cedrenus in Synopsi Historica
 Nabuchodonosori tribuit. Qui Semiramidi referunt, suadere possunt,
 non solum propter ejus ad ardua quaeque animum promptum, atque
 invictum, omniumque rerum, praeter laudis, prodigum, ut infra
 dicemus, sed etiam propter ingenium mulieris, quae colendorum
 extruendorumque agrorum nimirum fuit studiosa, ut ex eodem
 Diodoro colligi potest. Verius tamen duco, multis assiduis perpe-
 tuisque laboribus hortos hosce pensiles inceptos, continuatos atque
 perfectos fuisse. Neque enim usquam operis alicujus quispiam et
 primus auctor et in eo perfectissimus, praeter Homerum, et Ar-
 chilochum, ut Vellejo Paterculo placet. Quare non dubito a Se-
 miramide inchoatos continuis laboribus ab alio atque alio absolu-
 tos. [Allat.]

ὑπεργειον ἔχων τὴν φυτείαν] Non alia ratione Plinius Lib. IX. Cap. 54. (79. Harduin.) Sergii Oratae Balineas pensiles vocavit et Lib. XXXVI. Cap. 12. (18. Hard.) Sostrati Cnidii Architecti pensilem ambulationem: *Hic idem Architectus primus omnium pensilem ambulationem Cnidi fecisse traditur.* et Cap. 15. (24. Hard.) Caji Curionis Theatra pensilia, et urbem etiam ipsam vocat *pensilem*, quippe effossa terra ad cloacarum obstructions insanās urbs ipsa sine solo in aëre videbatur pendere fabricis innixa. Quoties enim parietes molis non sustentantur fundamentis, sed columnis suffultis eriguntur, pensiles vel pendentes dicuntur. Nam spatium illud sub structura apertum, patensque omnibus inter solum et aedificium illius continuatam seriem interrumpens id facit. [Qua vero ratione Martialis *pendentia Mausolea* appellaverit (I. 1.), vide Raderum in Commentariis, Ramiresium in Hypomnemate, Musambertium in Ramiresium et alios. Malmesburiensis refert, insulam Athelney in Sommesetrensi comitatu *pontem olim habuisse inter duas arces ab Elfredo constructas, alnetum etiam permaximum capris et feris plenum, sed solidam terram vix duobus jugeribus latam, cui imposuit ille monasteriolum, cujus machinam totam quatuor postes solo infixi suspenderunt, quatuor cancellis opere sphaerico in circuitu ductis.* et Camdenus in Britannia simile quid narrat in Viltonia: *Septentriones versus ad VI plus minus ab Sarisburia milliaria in illa planitie, insana, ut Ciceronis verbis utar, conspicitur substructio. Intra fossam enim ingentia et rudia saxa, quorum nonnulla XXVIII pedes altitudine, VII latitudine colligunt, coronae in modum triplici serie eriguntur, quibus alia quasi transversaria sic innituntur, ut pensile videatur opus, unde Stonehenge nobis nuncupatur, uti antiquis historicis Gigantum chorea a magnitudine. Hoc in miraculorum numero referunt nostrates.* Unde vero ejusmodi saxa allata fuerint, cum tota regione finitima vix structiles lapides inveniantur, disputat ibidem, quem adi. Fuerunt et horti pensiles apud antiquos, ut Domitius notat in Martial. Lib. VIII. Epigr. 14. qui rotis promovebantur in solem ab olitoribus, rursus hibernis diebus specularibus tegebantur, ne ventus laederet. Plinius de cucumeribus Tiberii: *Nullo non die contigit pensiles hortos non promoveri rotis ab olitoribus in solem prorsus hibernis diebus intra specularium monumenta revocantibus.* Dolet ergo Martialis pejus ab amico ipso horto pensili acceptum, ut qui non haberet in cella specularia, quibus vim ventorum et injurias temporum propulsaret. [Allat.]

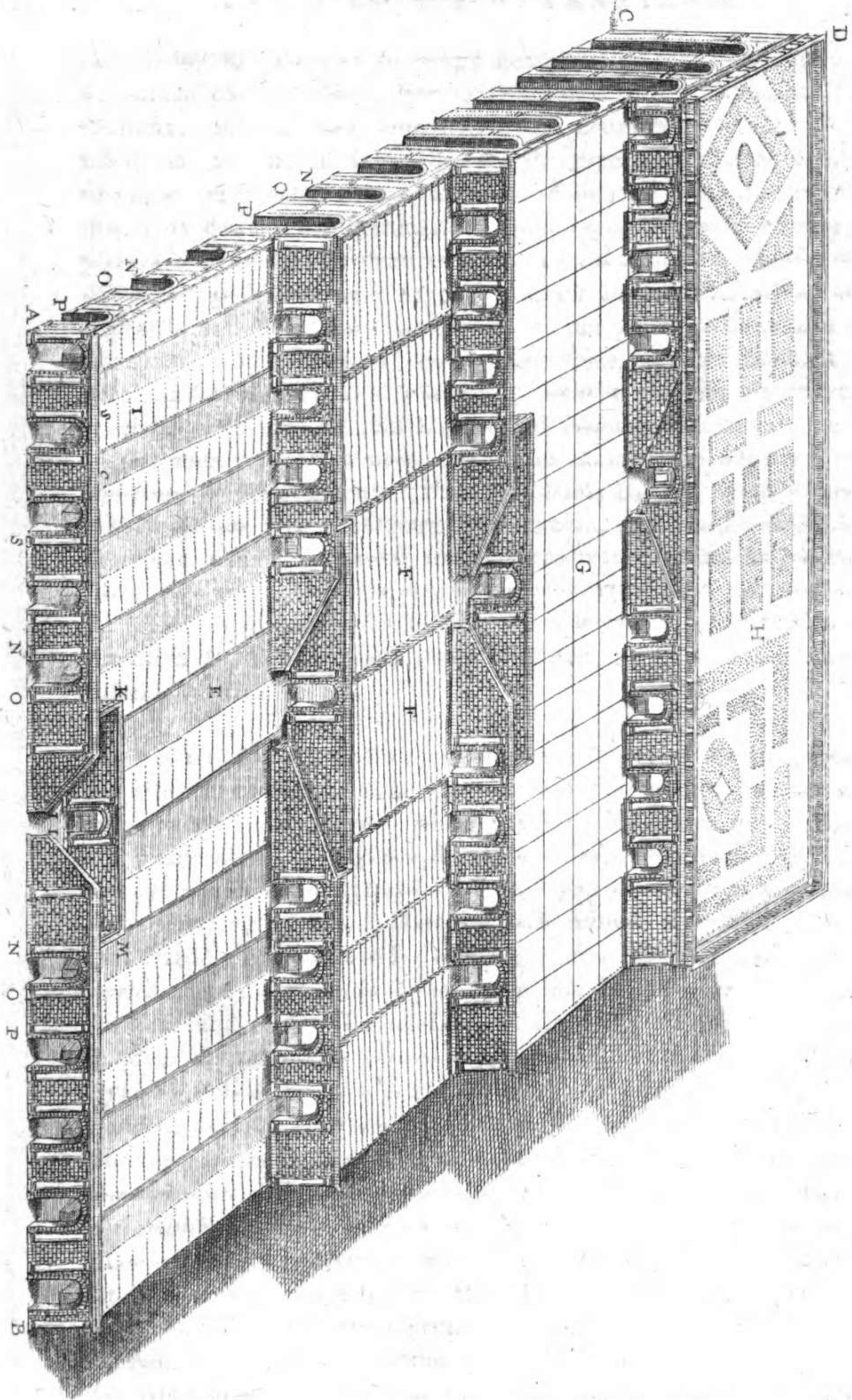
λίθινοι μὲν γὰρ κίονες] Hortorum accuratam descriptionem habes ex Diodoro Siculo et Q. Curtio. [*Allat.*] Vide infra in Appendice. Addere liceat elegantem eorundem hortorum descriptionem H. Stephani in postrema sua editione Herodoti e Gallico latine conversam a L. Rhodomanno ad Diodor. II. 10. pag. 406. ed. Bipont. Tom. II. „In uno latere civitatis erant horti suspensi, fere conjuncti fluvio Euphrati, qui numerabantur inter septem miracula mundi. Situs eorum erat figurae quadratae quadringentorum pedum, per quemlibet angulum, quibus corresponderet secundus et tertius. Intus erant quatuor atria vel areae quadringentorum pedum longitudinis et centum latitudinis, ita ut una supra aliam emineret. Prima elevabatur a terra duodecim cubitos cum dimidio: secunda viginti cubitos: tertia triginta septem cubitos cum dimidio: quarta proxima Euphrati quinquaginta cubitos. Illic extrahebatur aqua ab Euphrate certis quibusdam machinis, ad irrigandos hortos. Tota haec structura sustinebatur fornicibus latericiis, sibi coherentibus lato interstitio, secundum proportionem arearum; quorum quilibet habebat duodecim pedes diametri: distabat itaque unus ab altero fornix pedes viginti duos; et hoc quidem tam pro firmatione intermedia, quam pro commoditate mansiuncularum quarundam ibi exstructarum. Superiora harum tabernarum primo erant instrata magnis lapidibus, longitudinis sedecim pedum et quatuor latitudinis: deinde totum illud erat coopertum multis arundinibus: tertio omnes illae arundines erant obtectae magnis laminis plumbeis, quae defenderent fornices ab humiditate terrae: tandem erat super omnia haec optima terra, exculta exquisitis floribus et plantis etc.“ [O.]

DESCRIPTIO HORTORUM PENSILIUM SEMIRAMIDIS.

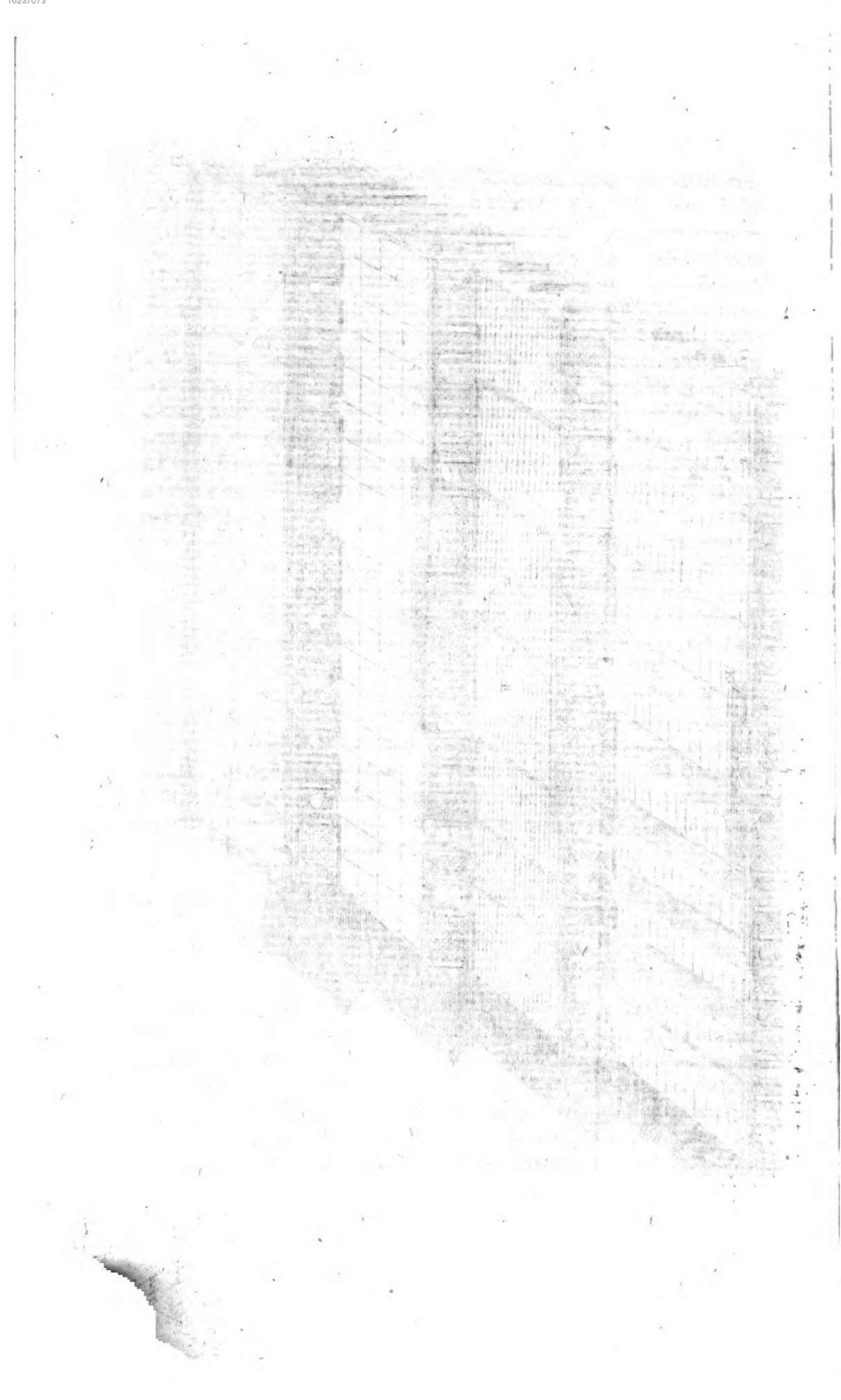
(Ex Henr. Stephani editione Herodoti.)

Vid. Tab. I.

Siti erant ad Euphratem in altera urbis parte pensiles horti, inter septem orbis miracula numerati, quos sic describit Diodorus. Ambitus quadratus erat, pedum in singula latera quadringentorum *A. B. A. C.* quibus reliqua duo respondent. Intus erant areae quatuor, singulae pedes 400 longae, 100 latae, aliae aliis invicem supereminentes *E. F. G. H.* Prima solo eminebat 12 cubitis et dimidio *E.* Secunda cubitis 25 *F.* Tertia cubitis 37 et dimidio *G.* Quarta, Euphrati proxima, cubitis 50 *H.* unde ex subjecto flumine aqua rigandis hortis tollentibus hauriebatur. Hoc aedificium sus-

Tab. I.
ad pag. 74.

tinebat lateritium opus, perpetuis fornicibus ab una extremitate ad oppositam pertingentibus, pro singularum arearum ratione ita, ut diximus, sublatis. Erat autem fornicum diameter pedum 12 *N. O.* interjecto 22 pedum intervallo *O. P.* partim fornicum arcibus utrinque sustinendis, partim etiam domiciliis quibusdam intus dispositis destinato. Testudinibus ipsis (quas ob eam causam in pictura non uno modo delineavimus) primum instrata erant grandia saxa, pedes sedecim longa, quatuor lata, ut in prima area expressimus. His erant superstrati calami *F.* ut secunda area repraesentat. Hos calamos laminae plumbeae ingentes tegebant *G.* defendendae ab humore testudini, sicut tertia area spectandum praebet. Istis vero demum humus erat magna copia ingesta, sicut in postrema area *H.* cernitur: erantque amoenissimi isti horti pulcherrimis et pretiosissimis quibusque plantis consiti. Gradus autem, quibus ab una area ad alteram ascendebatur, quamvis Diodorus non describat, tamen, ut poscit architecturae ratio, in media parietum parte pinximus, quibus areae distinguebantur, *I. K.* ad sinistram, *L. M.* ad dextram. Valvulae vero, seu fenestrae, quibus adscripta est litera *R.*, in eum usum erant adhibitae, ut ex area superiore in inferiorem dispiceretur.

τὸ δὲ ξύλον τοῦτο] Palma valida est et contra ac ceterae arbores curvatur, nam illae deorsum flectuntur, palma sursum, valide sustinens nec cedens ponderi. Theophrastus de Historia Plantarum V. 7. ἰσχυρόν δὲ καὶ ὁ φοῖνιξ. Ἀνάπαλιν γὰρ καὶ ἡ κάμψις ἢ τοῖς ἄλλοις γίνεται· τὰ μὲν γὰρ εἰς τὰ κάτω κάμπτεται, ὁ δὲ φοῖνιξ εἰς τὰ ἄνω. Haec ita vertit Plinius Lib. XVI. Cap. 42. (81. Hard.) *Et palma arbor valida; in diversum enim curvatur, et populus. Cetera omnia inferiora panduntur, palma e contrario fornicatim.* Aulus Gellius Lib. III. Cap. VI. *Per hercle rem mirandam Aristoteles in octavo Problematon, Plutarchus in octavo Symposiacion dicit: si supra palmae, inquit, arboris lignum magna pondera imponas, ac tam graviter urgeas oneresque, non deorsum palma cedit nec intra flectitur, sed adversus pondus resurgit, et sursum nititur recurvaturque. Propterea, inquit Plutarchus, in certaminibus palmam signum esse placuit victoriae, quoniam ingenium ejusmodi ligni est, ut urgentibus opprimentibusque non cedat.* Et Maximus Planudes Collect. Hist. Ὅτι ἡ φοινικίνη δοκὸς παλαιονμένη οὐκ εἰς τὸ κάτω τὴν ἔνδοσιν λαμβάνει, ἀλλ' εἰς τὸ ἄνω. Hujus causam lege apud Plutarchum de causis naturalibus Problemate 32. De palma et ejus natura vide Claudium Minois et Franciscum San-

etiam in Emblema 36. Alciati et notas nostras in Eustathium Antiochenum. Item Diodorum Siculum Lib. II. et III. [Allat.]

τρέφει τε τὰς διαφύσεις τῶν ῥιζῶν ἐαυτῷ προσλαμβάνόμενον τοῖς ἰδίοις ἀραιώμασι τὴν ἑξωθεν σύμφυτον] Obscura Boessii interpretatio posteriorum verborum: *adventitiam concretionem intra laxitates suas et sinus admittens*. nec melior versio Allatii: *propriis raritatibus aliunde accersitos surculos accipiens*. Ipse se explicat Philo infra eodem capite: ἄδιφος γὰρ ἡ ῥίζα καὶ ῥεμβομένη καταγσίσι ταῖς δι' ἀλλήλων ἐμπλοκαῖς ὄχον καὶ βεβηκυῖαν τὴν φυὴν τῶν δένδρων συμφυλάσσει. Sensus itaque est: palmae innumeras emittunt radicum fibras, quarum interstitiis sive sinubus (τοῖς ἀραιώμασι, vid. Toup. ad Longin. X. 7. pag. 299 seq. ed. Weisk.) amplectuntur, arctissime illigant et circumPLICANT τὴν ἑξωθεν σύμφυτον i. e. τὰ ἑξωθεν σύμφυτα, alias scil. palmas juxta plantatas. Ceterum loco nostro lucem affundit Theophrastus Hist. Plant. II. 8. ubi de plantatione palmarum haec refert: τῶν δὲ φοινίκων ἴδιος ἡ φυτεία παρὰ τὰ ἄλλα καὶ ἡ μετὰ ταῦτα θεραπεία. φυτεύουσι γὰρ πλείους εἰς ταυτὸ τιθέντες ὅτι ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἀσθενῆς ἡ φυτεία· τούτων δὲ αἱ τε ῥίζαι πρὸς ἀλλήλας συμπλέκονται, καὶ εὐθὺς αἱ πρῶται βλαστήσεις, ὥστε ἐν γίνεσθαι τὸ στέλεχος. [Q.]

Ἐπὶ τούτων πολλῇ etc.] Diodorus Lib. II. 10. Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐσεσώρευτο γῆς ἱκανὸν βάθος, ἀρκούμενον ταῖς τῶν μεγίστων δένδρων ῥίζαις. Τὸ δ' ἔδαφος ἐξωμαλισμένον, πλήρες ἦν παντοδαπῶν δένδρων τῶν δυναμένων κατὰ τε τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἄλλην χάριν τοὺς θεωμένους ψυχαγωγῆσαι. [Allat.]

ποικίλαι τε καὶ παντοῖαι φύσεις ἀνθέων] Idem Diodorus infra (II. 55.) de palmis earumque fructibus sermonem habens: Τούτων δὲ πολλῶν μείζους κατὰ τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν Βαβυλωνίαν ὄρεῖν ἐστὶ γινομένους, κατὰ μὲν τὸ μέγεθος ἐξ δακτύλων ὄντας· τῇ δὲ χρόῃ τοὺς μὲν μηλίνοὺς, τοὺς δὲ φοινικοὺς, ἐνίοὺς δὲ πορφυρίζοντας, ὥστε ὑπ' αὐτῶν ἅμα καὶ τὴν ὄψιν τέρπεσθαι καὶ τὴν γεῦσιν ψυχαγωγεῖσθαι. Pausanias in Atticis de Grynaei Apollinis luco: Ἐνθα Ἀπόλλωνος κάλλιστον ἄλσος δένδρων, καὶ ἡμέρων καὶ ὄσα τῶν ἀκάρπων ὁσμὴν παρέχεται τινὰ ἢ θεᾶς ἡδονήν. Hunc locum illustrent perfectissima cultissimi ac delicatissimi horti descriptio apud Achillem Tatium Lib. I. Cap. 15. Eunathium Macrem-

bolitam Lib. I. Constantin. Manass. princip. Annal. Aristænet. Lib. I. Epist. 3. Philostratum, et alios pluribus locis. [Allat.]

τὸ κατὰ πρόσωπον ἐπιτερπέστατον] Non dubitavi in textum recipere correctionem hanc Allatii in Notis prolatam. Codex et editio Allatii habet: τὸ κατὰ πρόσω ἐπιτερπέστατον. [O.]

καὶ τὰς ἐργασίας τῆς μοσχείας κομίζεται] *Μοσχεία*, *plantatio*, *propagatio per surculos*, a *μοσχεύειν* (ut Phavorinus explicat) παρὰ γεωργοῖς τὸ ἐντιθέναι ἀνεστραμμένως τὰ κλήματα ἐν ὀρύγματι γῆς, ἐπὶ τῷ ἐκφύσαι ῥίζας, εἶθ' οὕτως ἐμφυτευθῆναι. Hinc *μοσχεύματα*, *surculi*, *propagines*, in Sapien. Salom. IV. 3. quod, quoniam *μόσχος* Graece vitulus dicitur, quidam interpretes non intellexerunt esse *plantationes* et *vitulamina* interpretati sunt. Atqui *μόσχοι*, ut et *πῶλοι*, Graecis dicuntur non tantum boum, sed leporum etiam, suum et quorumvis animantium, immo et plantarum, ut ita dicam, *pulli*, οἱ νέοι βλάστοι, interprete Hesychio, unde latinum *pullulare*. Vide, qui de h. v. multus est, Th. Gataker. de Stylo N. Testamenti Cap. 16. Oper. Crit. Tom. I. pag. 104 seq. [O.]

τὴν τε ἀρώσιμον ὑπὲρ κεφαλῆς εἶναι etc.] Non cohaeret oratio, nec habet Infinitivus εἶναι unde pendeat. Vide ammon legendum sit: διὰ τὸ τὴν ἀρώσιμον ὑπὲρ κεφαλῆς εἶναι aut simile quid. [O.]

ἀκίνητος καὶ παρθένος] Imitatus Plinium, qui terram immotam, nec industria excavatam *terram virginem* dixit, *virgo reddidi*. Lib. XXXIII. Cap. 3. (15.) *Jam regnaverat in Colchis Salauces et Esubopes, qui terram virginem nactus, plurimum argenti aurique eruisse dicitur in Suanorum gente et alioqui velleribus aureis inclyto regno.* [Allat.] Vide ibi Harduin. [O.]

Αἱ δὲ τῶν ὑδάτων ἀγωγαὶ etc.] Diodorus (II. 10.): Αἱ δὲ σύριγγες τὰ φῶτα δεχόμεναι ταῖς δι' ἀλλήλων ὑπεροχαῖς, πολλὰς καὶ παντοδαπὰς εἶχον διαίτας βασιλικὰς. μία δ' ἦν ἐκ τῆς ἀνωτάτης ἐπιφανείας διατομὰς ἔχουσα, καὶ πρὸς τὰς ἐπαντλήσεις τῶν ὑδάτων ὄργανα, δι' ὧν ἀνеспάτο πλῆθος ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ, μηδενὸς τῶν ἔξωθεν τὸ γινόμενον συνιδεῖν δυναμένου. [Allat.]

τὰς πηγὰς ἐξ ὑπερδεξίων ἔχουσαι τόπων etc.] Magnam hic vel ipse Philo vel auctor, ex quo sua hausit, locorum prodit inscitiam. Qui enim Babylone in planitie sita (παρὰ τὸν Εὐφράτιην ἐν πεδίῳ κειμένη, ut diserte Diodorus Lib. II. Cap. 7.)

potuerunt esse ὑπερδέξιοι τόποι, *loca*, non *dextera*, ut Allatius vertit, sed *sublimia*, *eminentia*, quibus fontes scaturire et recto cursu vel per prona influere potuissent in hos hortos? Immo, auctore eodem Diodoro, horti illi nullam aliam habebant aquam, nisi quae ex Euphrate hausta extollebatur per machinas hydraulicas. [O.]

τῇ δ' ἀναθλιβόμεναι κοχλιοειδῶς ἀνατροχάζουσιν etc.] Cochlea machina sive haustorium organum, quo magna copia extollitur aquae. Lucretius Lib. V. (517.) haustra vocavit:

Ut fluvios versare rotas atque haustra videmus.

Ejus expediendae ratio pluribus declaratur a Vitruvio Lib. X. Cap. 11. (Schneider. VI.). Hac machina etiam Aegyptios irrigasse agros suos, tradit Strabo Lib. XVII. (pag. 1160 et 1174.). [Allat.] Conf. Schneider. V. Cl. in Vitruvii l. l. et Eclog. Phys. Tom. II. pag. 294 seq. Ceterum insolentio rem formam ἀνατροχάζουσιν Codicis auctoritate fultam (vid. Bast.) recepi cum Boessio pro ἀνατρέχουσιν, quod habet textus Allatii. [O.]

τὸν ἑλικά τῶν μηχανημάτων περιτροχάζουσαι] Boessius: *per machinarum anfractus circumvolutae*. Malim: *per machinarum spiras*. Ἑλιξ scil. apud geometras est *linea spiralis* seu *cochlearis*, *Spirallinie*, *Schneckenlinie*. Hero de vocabulis geometricis: Ἑλιξ δὲ γραμμὴ ἐστὶν ἐν ἐπιπέδῳ μὲν, εὐθείας μένοντος τοῦ ἐτέρου πέρατος, καὶ κινουμένης ἐν τῷ ἐπιπέδῳ, ἕως εἰς τὸ αὐτὸ πάλιν ἀποκατασταθῇ, φέρεται τι σημεῖον, ἀπὸ τοῦ μένοντος πέρατος ὁμοῦ ἀρξαμένου τῇ εὐθείᾳ· καὶ ἡ μὲν ἀπὸ ταύτης τῆς εὐθείας γινομένη γραμμὴ κύκλος ἐστὶν, ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ τῆς εὐθείας φερόμενου σημείου, ἑλιξ καλεῖται. Vertend. itaque: *aquae per spirales sive cochleares machinarum anfractus circumfusae, die durch die Spiral- oder Schraubengänge der Maschinen durchströmen*. [O.]

εἰς δὲ πυκνὰς καὶ μεγάλας ἐξαιρόμεναι κρήνας] Κρήναι h. l. sensu insolentiori non de fontibus naturalibus, sed de artificiosis aquarum receptaculis. *Bassins*, *Wasserbehälter*. [O.]

μεθύσκουσαι τῶν φυτῶν τὰς κατὰ βάθους ῥίζας] Utitur eadem Metaphora Theophrastus de Causs. Plant. Lib. V. Cap. 21. ἀλλὰ καὶ τοῦτο (ὑδὼρ scil.) ἐνίοτε τῷ πλήθει διαφθείρει, σῆπον τὰς ῥίζας καὶ λίαν ἐκμεθύσκον. et Plinius Hist. Nat. Lib. XVII. Cap. 26. (40. Hard.) *Circa canis ortum rigua maxime prosunt, ac ne tunc quidem nimia, quoniam inebriatis radicibus nocent. ubi vid. Dalecamp.* [O.]

ὄχον καὶ βεβηκυῖαν ἀσφαλῶς τὴν φύσιν τῶν δένδρων συμφυλάσσει] Ita legendum ad Codicem. Nam editor (Allatius) ad exemplum veterum scribarum vocem notam φύσιν rariori substituit. Locutio βεβηκέναι ἀσφαλῶς non raro obviam fit pro ἀσφαλῶς ἴσταςθαι. Vid. Wesselingius et Valkenaerius ad Herodotum p. 581. Plures veterum scriptorum interpretes hanc locutionem non intellexerunt, et sic conjecturas ineptas ediderunt. Cornutus de Nat. Deor. C. 26. οὔτε γὰρ ἴσταιται, τὸ σύνολον ἀνηρέμματος ὑπάρχων, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα εὖ βεβηκέναι δοκεῖ. Galius εὖ transmutat in οὖ, quo sensus prorsus immutaretur. Villosionius, qui in Collectaneis ad Cornutum ineditis εὖ retinet, Galii conjecturam non dijudicat. Philostratus Icon. I. 16. p. 788. de tauro Pasiphaës, εὐκέρως τε καὶ λευκὸς καὶ βεβηκῶς. Valesius in Notis ad hunc locum Manuscriptis πεπηγῶς pro βεβηκῶς proponit. Vocem πεπηγῶς, si in ullo invenirem Codice, glossam putarem; ac re vera Philostrati Scholia (ad Heroic. p. 547.) βεβηκυῖαν per ἐστηκυῖαν, πεπηγυῖαν explicant. Patet ceterum e notis in Eusebium (Hist. Eccles. L. X. p. 469.), Valesio vocis βεβηκέναι sensum latuisse. Capere enim nequit: „quomodo probe fundata sit domus, si lapides „incedant.“ [Bast.] Locis a Bastio citatis add. Philostrat. in vita Apollonii Lib. I. Cap. 25. pag. 33. ed. Olear. οἱ μὲν δὲ θεμέλιοι ἐβεβήκεσαν καὶ οἱ τοῖχοι τῆς σήραγγος de muris Babylonis. Hinc v. βάσις, fundamentum. Ceterum notandum h. l. v. ὄχος adjective positum usu rarissimo, cujus unum exemplum nostrum adducit Schneiderus V. D. in Lexico. Nec aliud mihi succurrit. [O.]

Σπάταλον] *Deliciosum ac voluptuarium*, non tantum quia deliciis et voluptatibus aptum, sed etiam quia luxui dicatum luxusque caussa confectum sit: in gratiam namque pellicis a rege Assyrio hortum hunc pensilem exstructum fuisse, ex Diodoro et Curtio supra tradidimus. [Allat.] Σπάταλος, *delicatus, mollis, voluptarius*. Ita Rufin. Epigramm. I. (Brunk. Anal. Tom. II. p. 390.) σπάταλα κλέμματα, *Veneris furta*. et Epigr. 37. (p. 399.) σπαταλαὶ παλλακίδες, a σπαταλάω — τρυφάω Hesych. pro quo vetustiores Graeci dixerunt σπαθάω. Vid. Spanhem. et Kuster. ad Aristoph. Nubb. v. 55. et Alberti Obs. Philol. in N. Test. p. 398. [O.]

καὶ βασιλικόν] Ob sumptuum ingentem summam, ob molis magnitudinem, ob molitionem plusquam laboriosam, ob claritatem operis, ob delicias denique ac commoditates regibus ac imperatoribus aptas. [Allat.]

βίαιον τὸν πόνον] Fuit enim labor operosus et multorum annorum et supra virium humanarum facultatem. Quare non immerito laborem assiduum vocavit Martialis:

Assiduus jactet nec Babylona labor.

etsi sciam, *assiduum* a plerisque non referri ad hortum pensilem, a nonnullis etiam loco illius *Assyrius* legi. Labor omnis improbus, naturamque humanam quasi violentus hostis diverberat, cui si addas et nimium, et supra ipsius naturae vires excessum, nae ille merito et *πόνος* et *βίαιος* dici debet. [*Allat.*] Atqui egregie fallitur Allatius *βίαιον* cum sequente *πόνον* conjungens, cum pertineat ad praecedens *φιλοτέχνημα*, quod videns Boessius verba haec rectissime sic interpretavit: καὶ τὸ πλεῖστον βίαιον, τὸν πόνον τῆς γεωργίας etc. [O.]

2. MEMPHITICAE PYRAMIDES.

τὰς ἐν Μέμφει Πυραμίδας] *Μέμφις* Aegyptiorum regia Straboni Lib. XVII. praeclarissima Aegypti metropolis Stephano de Urbibus et Diodoro Lib. I. arx Aegypti regum Plinio Lib. V. Cap. 9. ingenio soli feracissima et amoenissima, adeo ut sylvestris circa eam regio tam vastos proferat arbores, ut terni nequeant circumplecti, si Plinio credimus Lib. XIII. Cap. 10. et Lib. XVI. Cap. 2. tantam vim esse illius loci refert, sicut etiam in Elephantine Thebaidos, ut folia nulli arborum decidant, ne vitibus quidem. Id ante Plinium Theophrastus monuerat Hist. Plant. Lib. I. Cap. 6. et 15. Memphis tamen omni posteritati duratura, ut sunt rerum vices, tota corrui, novaeque urbi cessit, quam Cairum vocant. Eam Christophorus Radzivilus in suo Itinerario accuratissime descripsit, et Petrus Bellonius Variar. Observatt. Lib. II. Cap. 37. et 38. Primus omnium condidit Uchoreus, rex Aegypti, ex Diodoro. Ambitus urbis stadia CL. eodem auctore complexus est, apud quem plura de ejus situ, natura et loci munitione habes. Hinc nonnullorum error corrigitur a Radero in Martialem (l. 1.), qui Graecam vocem ὀγδοος ut proprium acceperunt, docueruntque, ab Ogdoos rege fuisse conditam, cum nomen ὀγδοος sit numerale, conditorque urbis Uchoreus audierit. Herodotus Euterpe urbis parentem primumque Aegypti regem nominat Menem. Denominatam item a conditoris filia Memphi, sunt qui putant, quam Nilus fluvius, ut illi fabulantur, adamatam in deliciis habuit, suscepitque ex ea Aegyptum, virtutum admiratione celebrem, a quo tota regio est nuncupata. Diodorus Lib. I. (50.) [*Allat.*]

Πυραμίδας κατασκευάσαι] Pyramidas moles maximas, lapideas struices erectas, ita ut elatae in acutum mira altitudine protenderentur, dictas volunt quidam ab igne, πῦρ. Ammianus Marcellinus Lib. XXII. (Cap. XV. 28.): *quae figura (pyramis) apud geometras ideo sic appellatur, quod ad ignis speciem, τοῦ πυρός, ut nos dicimus, extenuatur in conum.* Nec alia ignis forma est, quam pyramidis, asserente Platone. Alii a genere lapidum, πυροποικίλου, quem Thebaicum dixere, ex quo et Pyramides ut plurimum fiebant. Alii ἀπὸ τοῦ πυροῦ, hoc est tritico: refert namque Nazianzenus, Pyramides eas in Aegypto celebriores a Josepho Hebraeo aedificatas, ut frumenti conditoria essent. Item Etymologus: *Πυραμίδες δὲ πάλιν λέγονται ὡρεῖα βασιλικὰ σιτοδόχα, ἃ κατασκεύασεν Ἰωσήφ.* Stephanus περὶ πόλεων (v. Πυραμίδες) ait, quod rex undique congestum triticum in illis conservando annonam difficilem fecerit, fameque confecerit Aegyptum. (Vid. Append.) Lucertus de septem Spectaculis: *Αἱ γὰρ Πυραμίδες οἰκοδομήματα τινὰ ἦσαν ἐν Αἰγύπτῳ, κατὰ μὲν ἐνίους ὑπὸ Ἰωσήφ χάριν ὑποδοχῆς τοῦ πυρός (sic: leg. τοῦ πυροῦ) ἦτοι τοῦ σίτου ἀνοικοδομηθέντα.* Et adhuc Pyramidas illas vocari *Granaria Pharaonis* ab incolis scribit Pierius Valerianus Lib. XXXIX. Hieroglyph. Cap. de Meta. Huic sententiae vix tuto se posse subscribere existimat Henricus Salmuthius notis in Pancirolli (Rer. Memorabil. p. 188.). Nam, ait, ut patet ex Plinio Lib. XXXVI. Cap. 13., vel una ex celebrioribus illis Pyramidibus viginti annis integris a trecentis sexaginta hominum millibus, tres vero aliae annis septuaginta et mensibus quatuor fuerunt exstructae: atqui praevisa a Josepho et mox subsecuta illa fertilitas septennio dumtaxat duravit: ut verisimile non sit, tam angusto temporis spatio tantas illas moles, quarum unius saltem exaedicatio viginti annos desiderabat, ab ipso fuisse erectas. Sed quid impedit dicere, Pyramides illas tritici conservandi causa non sine maxima omnium admiratione a Josepho ad illam tantum altitudinem erectas, qua triticum conservarent, necessitati periculoque imminenti peropportunas, quas septennii spatio infinitorum hominum labore in tantam molem crevisse verisimile est: et tandem recepti beneficii non immemores (?) post difficillima tempora hortatu imperioque Josephi ad ultimam usque metam fuisse exstructas; quin, quas Josephus ipse non absolverat, a regibus successoribus absolutas? Quare imprudens sane erit, qui imprudentiae et ἀνιστορησίας accusare Nazianzenum tentaverit. Plinius scribit, non constare inter omnes auctores, qui de iis scripserunt, a quibus factae sint, justissimo casu oblitteratis tantae vanitatis auctoribus. Diodorus: *Περὶ δὲ τῶν Πυραμίδων οὐδὲν ὅλως οὔτε παρὰ τοῖς*

ἐγχωρίοις, οὔτε παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι συμφωνεῖται· οἱ μὲν γὰρ τοὺς προειρημένους βασιλεῖς κατασκευάσαι φασὶν αὐτάς, οἱ δὲ ἑτέροισιν τινάς· οἷον τὴν μεγίστην ποιῆσαι λέγουσιν Ἀρμαῖον, τὴν δὲ δευτέραν Ἀμασιν, τὴν δὲ τρίτην Ἰνάρωνα· ταύτην δὲ ἔτι οἱ λέγουσιν Ῥοδῶπιδος τάφον εἶναι τῆς ἑταίρας, ἧς φασὶ τῶν μοναρχῶν τινάς ἐραστὰς γενομένους διὰ φιλοστοργίαν οἰκοδομήσαντας ἐπιτελέσαι κοινῇ τὸ κατασκευάσμα. Vide etiam Strabonem Lib. XVII. (Conf. Append. O.) Eas faciendi causa alia atque alia traditur. Plinius Lib. XXXVI. Cap. 12. *ne pecuniam successoribus aut aemulis insidiantibus praeberent, aut ne plebs esset otiosa.* Diodorus in honorem sepulturae, cuius studiosissimi ac curiosissimi fuerunt Aegyptii. Incertus: κατὰ δὲ τὸ ἀληθὲς ὑπὸ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ καιροὺς βεβασιλευκότων, ὥς φησὶν Ἡρόδοτος, εἰς μνημάτων χώραν κατασκευασθέντα. Vide Herodotum. Adde his regum ac principum pecuniae otiosam, vanam ac stultam ostentationem, et gloriae apud posteros nunquam intermoriturae, ut ipsi opinabantur, affectationem, et, si mavis, aemulationem; qua dum junior seniore animo atque operibus vincere nititur, in stolidissimas moles tantarum opum vim erogant; nec animo improbi amplectuntur, etsi non tam cito, ruitura tandem, uti jam usu comprobatum videmus, excelsa isthaec fastigia, unaque cum iis generosam conditoris famam, et nominis, quam sibi pollicebatur, immortalitatem inviolatam, edaci temporis haustu in oblivionem submergendam. Elegantissime Propertius Lib. III. Eleg. 2.

*Nam neque Pyramidum sumptus ad sidera ducti,
Nec Jovis Elaei coelum imitata domus,
Nec Mausolaei dives fortuna sepulchri
Mortis ab extrema conditione vacant.
Aut illis flamma aut imber subducet honores,
Annorum aut ictu pondera victa ruent.*

Nec immerito Tullius Romanorum rex structuras hasce parvi pendens ad alia animum intendit. Dionys. Halic. Antiquit. Rom. Lib. IV. Ratio tamen illa fuit potissima, quam Aristoteles refert Polit. V. Cap. 15. ad confirmandam scil. tyrannidem: quippe sumptibus immanibus opes subditorum facultatesque imminuebantur; sic etiam subditi enervati nullum adversus principem habent praesidium et laboribus diurnis fatigati vix spiritum recipere possunt, tributisque et exactionibus persolvendis exigendisque continuo intenti non vacant ad aliquid moliendum. Et Theophrastus Lib. II. περὶ καιρῶν apud Suidam: Ἐτεροὶ δ' εἰς ἀνδρωδέστερα καταδαπανῶντες, οἷον

στρατιὰς ἐξάγοντες, καὶ πολέμους ἐπαναιρούμενοι, καθάπερ καὶ Διονύσιος ὁ τύραννος· ἐκεῖνος γὰρ οὐ μόνον ὤρετο δεῖν τὰ τῶν ἑλλήνων καταναλίσκειν, ἀλλὰ καὶ τὰ αὐτοῦ πρὸς τὸ μὴ ὑπάρχειν ἐφόδιον τοῖς ἐπιβουλεύουσι. Ἐοίκασι δὲ καὶ αἱ Πυραμίδες ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ὁ τῶν Κυφελιδῶν Κολοσσός, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα τὴν αὐτὴν καὶ παραπλησίαν ἔχειν διάνοιαν. Sic enim opibus consumtis et mentibus operum atrocitate in aliud occupatis omnis struendarum insidiarum occasio tollitur. Simonides apud Xenophontem in Hierone, non laetari, inquit, tyrannum opibus subditorum, cum subditi equorum naturam habeant, qui quo plus avenae vorarunt, eo sunt petulantiores. Habet et Plato VIII. de Republ., Jovem Gigantum petulantiam opum imminutione repressisse. Complurium inchoatarum vestigia exstare tradit Plinius, complures item absolutas. Una est in Arsenoite Nomo, duae in Memphite non procul a Labyrintho. Totidem, ubi fuit Moeridis lacus, hoc est, fossa grandis. Has quinquaginta passus super aquam extitisse, totidemque aqua occultas, Colosso lapideo super utraque in solio sedente, commemorat Herodotus et Strabo Lib. XVII. τετταράκοντα δ' ἀπὸ τῆς πόλεως σταδίους ὁρεινὴ τις ὁφρὺς ἐστίν, ἐφ' ἣ πολλαὶ μὲν Πυραμίδες εἰσὶ ταφὴ τῶν βασιλέων. Quod reges Aegyptios ideo fecisse existimat nescio quis, ut testarentur, corpore soluto et corrupto animum superesse: quae, cum summo opifici visum esset, hoc est circulo illo triginta sex millium annorum circumacto, (hoc enim evoluto spatio omnia in eundem statum redactum iri opinabantur,) aliud corpus genitura, ac sibi factura esset. Tres autem memorabiles fuere inter miracula commemoratae. Plinius Lib. XXXVI. Cap. 12. (16. Hard.) *Reliquae tres, quae orbem terrarum implevere fama, sane conspicuae undique adnavigantibus, sitae sunt in parte Africae, monte saxeo sterilique, inter Memphim oppidum, et quod appellari diximus Delta, a Nilo minus quatuor millia passuum, a Memphi sex, vico opposito, quem vocant Busirim, in quo sunt assueti scandere illas. Et infra: Qui de iis scripserunt, sunt Herodotus, Evhemerus, Duris Samius, Aristagoras, Dionysius, Artemidorus, Alexander Polyhistor, Butorides, Antisthenes, Demetrius, Demoteles, Apion. Inter omnes eos non constat, a quibus factae sint, justissimo casu oblitteratis tantae vanitatis auctoribus. Vide Strabonem, Diodorum, Herodotum. Lapides ad has Pyramides extruendas excisi sunt a monte Arabiae, qui ab aquilone fertur ad meridiem, atque ad austrum semper sursum tendens ad mare rubrum. Herodotus et Diodorus. Plinius: sed Pyramis amplissima ex Arabicis lapicidinis constat, marmore scilicet, ebori maculoso*

simili, ut ex Dioscoride adnotavit Dalechampius in hunc locum. [Allat.] Verior opinio, Pyramides sepulchra fuisse, probata Straboni XVII. pag. 1161. Lucano VII. 697. Servio in Aeneid. XI, 849. Falluntur enim, qui frumento asservando exstructas putarunt, Stephanus et Etymologus: nam et ei rei aptae non sunt, et solium sive sandapila in majori residua, et regis corpus ab Arabibus, cum Calipha Almamon esset, inde erutum, et summa sepulturae quam Aegyptii agebant cura, sepulchra fuisse ostendunt: nec his obest Plinianum *factas videri, ne pecuniam reges successoribus aut aemulis insidiantibus praeberent, aut ne plebs esset otiosa*; illae enim rationes principi ac praecipuae, ut regibus tumuli loco essent, accesserunt. Plura Jo. Gravius Pyramidograph. p. 44. [Wesseling. ad Diodor. I. 63.] De Etymo v. πυραμῖς e Zoega et Rossio rectiora dat Wagnerus ad Ammian. Marcell. II, 15. §. 28. Tom. II. p. 506. ed. Erfurdt. Et omnino Allatius melius consulit Nazianzeni sui quam Josephi honori, virum, quem justissimum et humanissimum laudant Sacrae Litterae, auctorem faciens operis vanissimi. [O.]

ὅρη γὰρ ὄρεσιν ἐπιδεδώμηται] Respexit Homericum illud de Oto et Ephialte (Odyss. XI. 514.):

Ὅσσαν ἐπ' Οὐλύμπῳ μέμασαν θέμεν, αὐτὰρ ἐπ' Ὅσση
Πήλιον εἰνοσίφυλλον, ἔν' Οὐρανὸς ἀμβρατὸς εἴη.

Et quotiescumque aliquid immane proponit, aptissime illo οὐρεῖ ἴσον declarat. Saxorum autem dolatorum, referente Herodoto, decentissimeque coagmentatorum nullum fuit minus triginta pedum. [Allat.] Ἐπιδεδώμηται edidi cum Boessio. Vid. Bast. infra ad Cap. IV. Allat. ἐπιδεδόμηται. [O.]

τίσι βίαις τὰ τηλικαῦτα βάρη τῶν ἔργων ἐμοχλεῦ-
θη] Conatibus sane plusquam humanis, impensa, tempore et multitudine hominum, quae nec verbis explicari, vix intellectu percipi potest: ideo non contemnenda fuit multorum admiratio. Quaestionum summa est, scribit Plinius, *quam ratione in tantam altitudinem subvecta sint caementa*. Diodorus: *λέγεται δὲ τὸν μὲν λίθον ἐκ τῆς Ἀραβίας ἀπὸ πολλοῦ διαστήματος κομισθῆναι, τὴν δὲ κατασκευὴν διὰ χωμάτων γενέσθαι, μήπω τῶν μηχανῶν εὐρημένων κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους*. Hominum multitudinem ad ducenta septuaginta sex millia adnumerat Plinius: temporis spatium, quo una exstructa fuit, annorum viginti concludit, tres alias annis LXXVIII et mensibus quatuor. Diodorus ad trecenta et sexaginta

millia ascendisse prodit eos, qui hisce ministeriis incubuerunt, totumque opus vix viginti annorum spatio consummatum fuisse. Herodotus ad trahenda saxa ducenta millia descripta fuisse, quae ex lapicidina Arabici montis saxa exciperent, protraherentque illinc ad Nilum usque et transmisso flumine deveherent ad Libycum montem, decenneque tempus tritum in convehendis lapidibus, decenne in exstruendis Lib. II. (vid. Append.) et subdit in ipsa Pyramide literis Aegyptiis indicatum, quantum sit erogatum in operarios pro apio, caepis et alliis, fuisseque millia et sexcenta talenta pecuniae; ex quibus majoris summae argumenta, eaque certissima producit; credibile enim est, potiore pecuniae vim consumptam fuisse in ferramenta, in cibos, in vestiaria operariorum, eoque maxime, dum opinatur, alio tempore lapides esse excisos, alio subterraneam fossam effectam: et ex Herodoto Diodorus, et ex his Antonius Mizaldus Centuria VII. Num. 16, qui talentorum ad nostros aureos nummos revocatorum summam ex Budaeo refert. Porro in tantam altitudinem caementa et lapides subvecta sunt non alia ratione, ut videtur Herodoto. Primo Pyramis exstructa est in speciem graduum: dein brevibus machinis e ligno factis lapides attollebant ex humo in primum ordinem graduum levantes: tertio lapis ita sublevatus imponebatur alteri machinae, quae in primo gradu stabat, et sic deinceps: gradibus enim machinae respondebant, vel eandem machinam ad singulos gradus transferebant, quoties admovebant saxum, et fama tradebatur, in Pyramide prima effecta, quae altissima, posteriora gradatim sequentia, novissima omnium, quae infima et solo jungebant. (?) Aegyptii asserebant, Pyramidum aggeres ex sale et nitro constitisse, immissumque fluvium ea liquasse dissolvisque: sed haec nugamenta esse et meras fabulas contendit Diodorus; verum eam hominum multitudinem, quae aggeres ex sale et nitro confecerat, eandem in pristinum locum regessisse. Et verisimile est, materiam illam effossam a multitudine illa hominum post Pyramidum structuram in Nilum ipsum deportatam, submersam, aquarum profluvio dissolutam ac dissipatam, vel in mare vel in alium locum advectam; ut etiam factum esse de terra e Moeridis stagno effossa, et ex thesauris subterraneis Sardanapali: illam enim in Nilum Aegyptios, hanc in Tigrim fures extulisse prodit. Nec illud praetereundum est, quod scribit idem auctor, valdeque mirum esse dicit, structurae Pyramidum nullum vestigium apparere, cum nec aggeris, nec caesi et politi lapidis reliquum aliquod uspiam appareat. Diodorum refellit Strabo, qui scribit, ante Pyramides jacere acervos lapidum, frustulis

dolando detritis, inter eos lapillos inveniri forma et magnitudine lentis, quosdam ut hordei grana, quae semidecorticata eminent: reliquias illas tradunt ciborum, qui operariis dati fuerant, in lapides induruisse. Casaubonus Commentariis in Strabonem ait, auctoritatem Strabonis, qui praesertim vidisse se dicit, multis Siculis praevalere; et ne Diodoro videretur imposuisse, subdit Diodori verba de unica tantum accipienda Pyramide. Quod de Strabone dicit, aequum est: certe Diodorum, dum explicat, inscitiae arguit. Qui enim fieri potest, ut catus prudensque in eadem scripturae facie, quod tamquam valde mirum in una Pyramide commendarat, in alia si non esset, siluisset? nunquam sane potiore admirationis causam tacuisset. Si tacuit, quod jam de superioribus innuit, id idem et de aliis intelligi vult. Videbatur Pyramis Chembae sive Chemmidis in magnam molem exstructa, neque vestigia tritorum lapidum et dolatorum, neque aggerum apparebant; et hoc in maxima admiratione erat. In eodem campo reliquae duae spectabantur, etsi minoris, improbioris difficiliorisque structurae; hujus si vestigia essent, quae de admiratione non minimum tollerent, sicut et alia, quibus inter se differebant, apertissimis verbis insonuit, ita et haec non praeteriisset. Quid tum Strabo? scribit, acervos illos lapidum, et inter eos lapillos similitudine lentis ante Pyramides jacere, et se vidisse: narrarique ab incolis, in lapides induruisse cibos operariorum: non tamen causam acervorum veram esse affirmat. Ut enim mendacium est, cibum lapidem factum fuisse, ita et acervos esse reliquos ex structura Pyramidum. Dubium namque est, acervi illi a quonam ibi producti, aut congesti fuerint: non esse autem industria humana congestos, vel illo convincitur, quod etiam aliis in locis simile quid reperitur, non reliqua dicuntur esse ciborum, aut aedificationis: οὐκ ἀπέοικε δέ· καὶ γὰρ οἴκοι παρ' ἡμῖν λόφος τις ἐστὶν ἐν πεδίῳ παραμήκης, οὗτος δ' ἐστὶ μεστὸς ψήφων φακοειδῶν λίθου πορείας· καὶ αἱ θαλάττιαι δὲ καὶ αἱ ποτάμιαι ψῆφοι σχεδὸν τι τὴν αὐτὴν ἀπορίαν ὑπογράφουσιν· ἀλλ' αὐταὶ μὲν ἐν τῇ κινήσει τῇ διὰ τοῦ ῥεύματος εὐρεσιλογίαν τινὰ ἔχουσιν, ἐκεῖ δ' ἀπορωτέρα ἢ σκέψις. Hoc si non sensisset Strabo, exempla allata praeter tanti philosophi expectationem nihil probarent. Potuerunt enim, sicut et in aliis regionibus, loci natura quadam occulta lapides illi acervatim concrecere, qui figuram lentis gestarent. Naturae vero ignari ac rudes, dum eorum causam assequi non possent, ciborum reliqua frustulaque delatorum lapidum esse asseverarunt: quod fama divulgatum in advenas etiam ac externos homines decantari coepit, monumentisque Sophorum commendari. [Allat.]

Τετραγώνου γὰρ τῆς βάσεως ὑφ'εστρώσεως] Ita scribendum (cum Boessio O.), ut in Codice invenimus. Allatius: τετραγώνου γὰρ τῆς στάσεως ὑφ. ipse tamen vertit: *stat quadrata basis*. [Bast.]

εἰς πυραμίδα καὶ γνώμωνος σχῆμα] Maxima sane Pyramis in summitatem acutissimam non desinit, sed in modicam plantiē, si vera est emendatio Pliniani textus, quam Raderianus habebat, nam quod alii legunt (Lib. XXXVI. 12.) *altitudo a cacumine pedes XXV*, Raderianus Codex legit *latitudo a cacumine sive in cacumine pedes XXV*. Quamvis in apicem desinere videatur procul adspicientibus. [Allat.] γνώμων est instrumentum et geometricum et architectonicum, qua norma, ut recti anguli a geometris, sic lapides ac structurae orthogonae, id est rectis angulis exactae, ab architectis et fabris deprehenduntur. Latinis dictum *quadra*, Gallis *équerre*, Germanis *das Winkelmass*, cujus formam apud antiquos angularem lateri pyramidis simillimam videre licet in Montefalconii Antiq. Graecis Compend. Schaz. Tab. CIII. Fig. 12. Erat autem haec:

[O.]

Καὶ τὸ μὲν ὕψος ἐστὶ πηχέων τριακοσίων] De altitudine Pyramidum vix certi quid definiri potest; ita scriptores variant. Diodorus: τὸ δὲ ὕψος ἔχει πλείω τῶν ἑξ πλέθρων. Strabo: σταδιαίας. Mela (I. 9.): ad quatuor jugera in altitudinem erigi. Solinus (Cap. 35.): *Pyramides turres sunt in Aegypto fastigiatae ultra excelsitatem omnem, quae fieri manu possit. Itaque mensuram umbrarum egressae nullas habent umbras*. Ammianus Marcellinus (XXII. 15.): *Pyramides ad miracula septem provectae, quarum diuturnas surgendi difficultates scriptor Herodotus docet, ultra omnem omnino altitudinem, quae humanis confici potest, erectae sunt turres, ab imo latissimae, in summitates acutissimas desinentes*. Cassiodorus (Var. VII. 15.): *Pyramis in Aegypto, quarum in suo statu se umbra consumens ultra constructionis spatia, nulla parte conspicitur*. Ausonius Idyllio III.

— — — — — quadro cui in fastigia cono
Surgit, et ipsa suas consumit Pyramis umbras.

Vide plura apud Rader. in Martial. (I. 1.). Is notat, recentiores, qui eas dimensi sunt, angustiora spatia ponere, ideo quia rudera et Nili

alluvionibus saxorum fragmina circumjacentia, et terra ipsa crescente obducta, inferiores et latiores Pyramidis partes tegant. Thaletem ex earum umbra illos mensurasse, ex Hieronymo animadvertit Laertius Lib. I. (§. 27.). [*Allat.*] Veriora dat Pokokius in Descriptione Aegypti Tom. I. pag. 66 seqq. vers. Germ. Windhemii. [O.]

ἡ δὲ περίμετρος σταδίων ἑξ] Neque in latitudine conveniunt auctores. Vide quae adnotavit Raderus in Martialem, ubi etiam plethri et jugeri differentiam exponit. Habes etiam descriptionem Pyramidum ex Bellonio Lib. II, Cap. 42. 43. et 44. et aliis, quos ille refert. [*Allat.*] De Pyramidis magnae amplitudine scriptoribus haud bene convenit. Herodotus singula ejus latera octo plethra sive DCCC pedes, Strabo stadio paullo amplius spatium, Plinius DCCCLXXXIII pedes, P. Bellonius I. Oper. Antiq. Praest. 4. passus CCCXXV occupare prodit. Diodori VII plethra sive DCC pedes Jo. Gravius, qui spatium diligentissime dimensus est, ad verum propius accedere comperit Pyramidogr. p. 68. [*Wesseling. ad Diodor. I. 63. pag. 413. ed. Bipont.*] Singulas Pyramidum dimensus est Pokokius, quem vide l. l. [O.]

ποικίλαι δὲ καὶ πορφυραῖ λίθων φύσεις etc.] Verba καὶ πορφυραῖ ejicienda puto tanquam glossema librarii. Non enim purpurei tantum, sed diversissimi omnino, candidi, nigricantis, caerulei, flavescens coloris fuisse hos lapides, in proxime sequentibus Philo refert. Onusit etiam has voces in versione sua Boessius. [O.]

ποικίλαι καὶ πορφυραῖ] Herodotus: ὑποδίμας δὲ τὸν πρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, et infra de Mycerini Pyramide: λίθου δὲ εἰς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ. Concordat Diodorus, Plinius, Pyramidem tamen, quam extruxit Asychis, lateritiam, sed caeteris praestantiorē fuisse, ex Epigrammate, quod ibi incisum erat, satis liquet, narrante Herodoto. [*Allat.*] Vide infra in Append.

Αἰθιοπικὴ καὶ μέλαινα] Λίθον μέλαινα vocat Diodorus I. 64. Strabo Lib. XVII. pag. 1161. refert, lapidem eum ex Aethiopiae montibus deferri, durum esse, et mortariis cavandis habilem. Plinio XXXVI. 7. *Bisaltes* est ferrei coloris et duritiae. Recentiores autem, qui Pyramides diligentius examinarunt, plerasque, inprimis maximam, candido lapide exstructas animadvertunt. Vid. Wesseling. ad Diodor. l. l. p. 416. ed. Bipont. et Martini ad I. A. Ernesti Archaeol. Litt. p. 139. [O.]

ὁ καλούμενος αἷματίτης λίθος] Theophrastus περὶ λίθων: Αἷματίτης ὁμοιος αἵματι ξηρῷ πεπηγότε. De ejus viribus medicinalibus vide Plin. Lib. XXXVI, Cap. 20. (37. Hard.) [O.]

ποικίλος καὶ διάχλωρος ἀπὸ τῆς Ἀραβίας] Videtur intelligere Basalten Orientalem viridem, de quo conf. Martini ad Ernesti Archaeol. Litterar. p. 139. [O.]

καὶ τοῖς διὰ τῶν κογχυλίων etc.] colore scil. ostrino, conchyliato, muriceo, purpureo, ab Hercule, ut fabulantur, primum invento. Fabulam fuse prosecutus est Julius Pollux Onomast. Lib. I. (§. 45.) et ex eo Antonius Thylesius libello de coloribus carminibus choriambis et Nonnus Dionys. Lib. 40. [Allat.]

θαλασσοβαφουμένοις] i. e. θαλασσοπορφύροις, ut recte exponit Schneiderus in Lexico. Vox rarissima et alibi vix obvia. [O.]

Πρόσεστι δέ] Sic (ut edidit jam Boessius) scribendum ex Codice προσέει, quod habet Allatii editio. [Bast.]

σκοτοῖ τὰς ὄψεις] Allatius σκοτεῖ. Sed verbum σκοτέω ignotum est. Codex manifesto exhibet σκοτοῖ, quod restituendum. [Bast.] Sic et Boessius. [O.]

τῶν εἰς τὰ βάθη καταθεωρούντων τῆς προσόψεως, τῇ χάριτι τῶν χρωμάτων τὴν πολυτέλειαν τῆς χορηγίας βασιλικῇ πλούτῳ παρὺφαγκεν] Haec etenim opera ceteris Aegyptiis praecellebant, mole, impensis, artificumque industria, quos magis quam reges ipsos mirata est antiquitas: isti namque proprio ingenio, reges divitiis haereditario acceptis, alienisque molestiis similes machinas perfecere. Diodorus, Locum autem Philonis ita lego: τῶν εἰς τὰ βάθη κάτω θεωρούντων τῆς προσόψεως, τῇ χάριτι τῶν χρωμάτων, τῇ τε πολυτελείᾳ τῆς χορηγίας βασιλικὸν πλοῦτον περιμφαινούσης. vel quid simile. [Allat.] Sed si hanc Allatii conjecturam sequentes τῆς προσόψεως jungamus cum praecedentibus, quid sit σκοτοῦν τὰς ὄψεις τῆς προσόψεως τῶν καταθεωρούντων, velim quis mihi explicet. Mihi verba haec non modo corrupta, sed luxata etiam videntur et e sede sua mota, transponendaque post v. τὸ μεγαλεῖον. Totum itaque locum sic lego et restituo: Πρόσεστι δέ τῷ μὲν καταπληκτικῷ τὸ τερπνόν, τῷ δὲ θαυμαστῷ τὸ φιλότεχνον, τῷ δὲ πλουσίῳ τὸ μεγαλεῖον τῆς προσόψεως, ἐν ᾗ τῇ χάριτι τῶν χρωμάτων τὴν πολυτέλειαν τῆς χορηγίας βασιλικὸς πλοῦτος παρὺφαγκεν. Καὶ τὸ μὲν τῆς ἀναβάσεως μέγεθος ὁδοιπορίας ἔχει κόπον, ἢ δ' ἐπὶ τῆς κορυφῆς στέως σκοτοῖ τὰς

ὄψεις τῶν εἰς τὰ βάθη καταθεωρούντων. *Καυχάσθω τύχη πιστεύουσα* etc. *Ceterum stupori delectatio, admirationi artis praestantia, opumque profusioni magnificentia aspectus (sive spectaculi) conjuncta est, in quo colorum suavitati (vel, ut optime Boessius reddidit, varietati gratissimae) regiae opes attexuerunt quasi impensarum magnificentiam.* παρύφαγκεν nolim mutare. Est scil. perfectum activum a παρυφαίνω, cujus formationem duplicem conservavit nobis Suidas v. ὑφήφασμαι. Ὑφήφασμαι· Ἀιτικός παρακείμενος, ἀπὸ τοῦ ὑφάζω, ὑφάσω [ὑφάσσω], ὑφακα [ὑφασκα], ὑφασμαι καὶ Ἀιτικῶς ὑφήφασμαι, τροπῇ τοῦ ὑ εἰς ἦ. ἢ ἀπὸ τοῦ ὑφαίνω, ὑφανῶ, ὑφαγκα, ὑφαμμαι· ἐπεὶ δὲ ἔθος ἔχουσιν οἱ Ἀιτικοὶ πολλάκις ἐν τοῖς τοιοῦτοις ῥήμασι τρέπειν τὸ πρὸ τοῦ μὲν σύμφωνον εἰς ὕ, γίνεται ὑφασμαι. Conf. Fischer. Obs. ad Weller. pag. 405 seq. Compositum παρυφαίνειν hoc sensu legimus apud Xenophontem Cyropaed. V. 4. §. 20. ὑπὸ τῶν παρυφασμένων ὀπλῶν πᾶς ὄχλος δεινὸς φαίνεται, i. e. ab armatis militibus arctissime conjunctis et quasi attextis calanibus et laxis. Vide Sturz. Lex. Xenoph. Vulgatum verborum ordinem correctionemque Allatii si sequi malimus, post τῆς προσόψεως supplendum ἰλιγγιώσεως vel simile quid. Interim, donec meliores Codices veram loci hujus corruptissimi lectionem dederint, tutissimum duxi in textu retinere Codicis scripturam a Bastio prolatam. Pro παρύφαγκεν Allatius et Boessius ed. παρύφαγκον. [O.]

3. JUPITER OLYMPIUS.

Διὸς Κρόνος μὲν ἐν οὐρανῷ] Quemadmodum de parentibus Jovis inter scriptores non convenit, ita diu longeque certatum est de ejus patria: quamvis Philo uti certissimum illum Saturno in coelo satum fuisse asserat. Alii enim illum Aetheris et Diei filium fecerunt: ita etiam multi populi illum sibi vindicarunt, inter eos praecipue Cretenses, Thebani, Arcades, Messenii. Callimachus Hymno I. (v. 4.)

Πῶς καὶ νιν Δικταῖον αἰείσομεν, ἥ ἐ Λυκαῖον;
Ἐν δοιοῖ μάλα θυμὸς, ἐπεὶ γένος ἀμφῆριστον.

Et Pausanias in Messeniaceis refert, difficile esse, eos omnes enumerare, qui apud se natum Jovem et educatum contendunt. Eusebius Caesariensis Lib. III. Praeparat. Evangel. prodit, nationes omnes deum sibi Jovem constituisse diversis nominibus appellatum, eundemque apud se natum dixisse. Sine dubio plures fuerunt Joves

nomine eodem aliis atque aliis, forsitan etiam iisdem temporibus; praecipue tamen tres memorati sunt. Unus, qui patre Aethere in Arcadia nascitur, fratre Libero, sorore Proserpina. Alter (patre Coelo in Arcadia, qui Minervam genuit. Tertius Cretensis, Saturni filius, cujus in Creta sepulchrum visebatur, et ad quem omnia prope aliorum facinora referuntur. [*Allat.*] Conf. quae observabamus ad Arnobium Lib. IV. Cap. 14. [O.]

Φειδίας δ' ἐν Ἑλλάδι] Phidias Atheniensis, familiaris et amicus Periclis, Hippi discipulus, pictor eximius, nec minus sculpendo fundendoque nobilis. Hujus simulacris nihil perfectius viderunt homines, si Ciceroni credimus in Oratore. Diodorus Biblioth. XII. (1.) eum inter praestantissimos artifices ponit. Plinius eum artificem nunquam satis laudatum vocat. Non solum ex ebore et auro, sed ex aere etiam signa fecit. Plura commemorat Plinius Lib. XXXIV. Cap. 8. et Lib. XXXVI. Cap. 5. signum Veneris extra muros, quod fuerit Alcamenis Atheniensis, ejus discipuli, opus, appellabaturque Ἀφροδίτη ἐν κήποις. Praeter haec, quae hic numerantur a Plinio, plura recenset Pausanias, Coelestem Venerem e Pario marmore et Nemesis Athenis, ex aere Minervam, et Apollinem Parnopium, ibidem Lib. I. in puteali solis Jovis Olympii tres Horas et totidem Gratias. Puerum taenia redimitum, Coelestem Venerem et Minervam ex ebore apud Eleos. Lib. VI. ex ebore Minervam ad Pellenem. Lib. VII. ligneam Minervam pedibus et manibus ex Pentelico marmore Plataeensibus, Mercurium Thebanis Lib. IX. signa Minervae, Apollinis, Miltiadis et Atheniensium multorum Delphis Lib. X. Minervae Phidiae meminit Cicero (de Orat. II. 17.): *Non est enim tale, ut in arce poni possit, quasi Minerva Phidiae, sed tantum, ut ex eadem officina prodiisse videatur.* et Ovidius:

Arcis ut Actaeae vel eburna vel aerea custos

Bellica Phidiaca stat dea facta manu.

Simulacro tamen Jovis Olympii clarissimus. Plinius Lib. VII. Cap. 38. *Phidiae Jupiter Olympius quotidie testimonium perhibet, Mentori Capitolinus et Diana Ephesia, quibus fuere consecrata artis ejus vasa.* et Lib. XXXIV. Cap. 8. *Minoribus simulacris, signisque innumera prope artificum multitudo nobilitata est: ante omnes tamen Phidias Atheniensis Jove Olympiae facto ex ebore quidem et auro.* Lucianus in Somnio, Philostratus de Vita Apollonii Lib. IV. Cap. 2. Photius in Excerptis ex Himerio. Strabo Lib. VIII. μέγιστον δὲ τούτων ὑπῆρξε τὸ τοῦ Διὸς ξόανον, ὃ ἐποίησε Φειδίας Χαρμίνου Ἀθηναῖος ἐλεφάντινον. Martialis Lib. VIII. Epigr. 55. Ausonius in

Occasionis signo. *Eo simulacro nihil praestantius aut admirabilius humanae fabricatae sunt manus,* scribit Valerius Maximus Lib. III. Cap. 7. Luculentam signi narrationem habes apud Pausaniam Eliac. I. (Vide Append.) In eo autem conficiendo Colotas, ejus discipulus, adjutor non minimam operam tulit. Plinius Lib. XXXIV. Cap. 8. et XXXV. Cap. 8. Strabo Panaenum, Phidiae consobrinum, fratrem Plinius, et Pausanias Πάναινος μὲν δὴ οὗτος ἀδελφός τε ἦν Φειδίου faciunt, et fuisse adjutorem scribit: πολλὰ δὲ συνέπραξε τῷ Φειδίᾳ Πάναινος ὁ ζωγράφος καὶ ἀδελφιδοῦς ὢν αὐτοῦ, καὶ συνεργός πρὸς τε τὴν τοῦ ξοάνου κατασκευὴν διὰ τὴν τῶν χρωμάτων κόσμησιν καὶ μάλιστα τῆς ἐσθῆτος: et falluntur, qui Panaenum hunc in Pantaenum vel Pandaenum mutarunt, affirmaruntque, fuisse filium Phidiae. Praeter Colotam et Panaenum adjutorem etiam habuit populum universum, ejusque consilio usus est in eo absolvendo. Quippe primum hominibus visendum proposuit, latens ipse; quid unusquisque in illo reprehenderat, vel laudarat, auscultabat; illis digressis, emendabat corrigebatque ad multorum opinionem. Lucianus de Imaginibus. Optimum consilium, rei perfi-ciendae absolvendaeque valde utile. Cicero tamen in Bruto (1.) Phidianam ex populi sententia correctionem non agnoscit; ait quippe, hoc signum simul adspectum et probatum fuisse: *Nam Q. Hortensii admodum adolescentis ingenium, ut Phidiae signum, simul ad-spectum et probatum est.* Cujus Caligula simulacrum hoc Romam advehere conatus, ut suum ibi caput imponeret, operam lusit; quippe navis ad vehendum parata fulminibus absumpta fuit, multusque risus exauditus, quoties quis sacrarium ejus tacturus accederet. Dio Cassius Lib. LIX. (28.) et Suetonius in Caligula (22.). Studuit item Phidias, ut non solum simulacrum eximium specie ac magnificum esset, sed etiam immortalitatem, uti potuit, procuravit, quare ad pedes ante statuam oleum effundi jussit. Methodius sub persona Procli apud Epiphanium advers. Haeres. Lib. II. Haeres. 64. in Origenem. Oleum enim ebur a carie vindicat. Plinius Lib. XV. Cap. 7. *Existimatur et ebori vindicando a carie oleum utile esse. Certe simulacrum Saturni Romae intus oleo repletum est.* [Allat.]

πατήρ. ἐστίν] Elegantissima Metaphora, ejusdem farinae cum illa, ὃν δὲ Φειδίου χεῖρες μόναι δυνάμεναι θεοὺς τέκτειν. Quemadmodum enim parentes creant et faciunt, ita et artifex par-turit generatque: unus animus in utrisque, idem dolor et labor. Himerius Sophista Declam. in insidiantes et in proconsulem Basilium nondum edita: διὰ τοῦτο τοὺς λόγους ἐπεισα καὶ τεκεῖν καὶ δεῖξαι τοῖς

ἄλλοις τὰ κμήματα, καὶ ἀναφῆναι τοῖς σοῖς σηκοῖς ἐναυλίζεσθαι, ὥσπερ οἱ ὄρνεις τοὺς ἱεροὺς τῶν θεῶν ἐν τοῖς ἄλσεσιν. Michael Psel-
lus Epist. ad Magnum Drungarium: Πάλαι ποτὲ ἀπέτεκον ἐγὼ ἄγαλ-
μα σοφίας ἐπήρατον, ὥραίας Ἐπιστολάς· αἷς δὴ σὺ περιτυγχάνων
πολλάκις, εἴτα δὴ καὶ θαυμάζων ἴσως τῆς χάριτος, οἷε τοιαύτας
με καὶ αὐθις ἀποτεκεῖν δύνασθαι. Διὰ τοῦτο σὺ μὲν ἐρᾷς τῶν ἐμῶν
ᾠδίνων· ἐγὼ δέ σοι ἐκφῆναι τὸν τόκον οὐ βούλομαι. et Aristoteles
Ethic. Nicomach. Lib. IX. Cap. 7. ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν τεχνιτῶν συμ-
βέβηκεν· πᾶς γὰρ τὸ οἰκεῖον ἔργον ἀγαπᾷ μᾶλλον, ἢ ἀγαπηθεῖη ἂν
ὑπὸ τοῦ ἔργου ἐμψύχου γενομένου· μάλιστα δ' ἴσως τοῦτο περὶ τοὺς
ποιητὰς συμβαίνει· ὑπεραγαπῶσι γὰρ οὗτοι τὰ οἰκεῖα ποιήματα,
στεργόντες ὥσπερ τέκνα. De hoc genere Metaphorae tractat Aristo-
teles Lib. de Poetica, et cum eo Robortellus, Castelvetrius et alii.
Vide quae nos in Epistolam Socraticam VI. adnotabamus. [Allat.]
Conf. quos citat doctissimus Boissonade ad Marini Proclum pag.
78. [O.]

Μακάριος ὁ καὶ θεασάμενος] Strabo (Lib. VIII. p. 354.
ed. Casaub.) scribit, hoc scite, κομψῶς, dictum fuisse: κομψῶς δ' εἴρη-
ται καὶ τὸ, ὁ τὰς τῶν θεῶν εἰκόνας, ἢ μόνος ἰδὼν, ἢ μόνος δείξας.
In hoc loco intelligendo mirum ut caecutiat Gulielmus Xylander et
Isaacus Casaubonus: ille in versione: *Scite etiam dictum est de
Homero, solum hunc deorum formas aut vidisse, aut ostendisse.*
hic in Comment. et Castigation.: *Conqueritur hoc nomine Herodotus
de Hesiodo et Homero, quos ait omnium primos εἶδεα θεῶν σημῆναι,
eorumque ἐπωνυμίας, τιμὰς et τέχνας tradidisse hominibus.* Nihil
minus. Etsi namque de Homero supra verba fecerit Strabo, tamen
dictum hoc scitum neque de Homero, neque de Hesiodo dictum
esse, ex verbis Strabonis colligere possumus, quinimmo potius de
Phidia, de quo, quemadmodum et de aliis sculptoribus vel picto-
ribus, dici solet, imagines dumtaxat vel simulacra confecta adeo
primo exemplari assimilari, ut necesse fuerit artificem exemplar
illud vidisse, et quod visu in animum adjecerat, coloribus aliisque
imitatum. Quae sane non minima erit laus, ita concinne et affabre
signum factum fuisse, ac si ante oculos res illa fingenda fuisset po-
sita. Antholog. Lib. IV. tit. 6.

Ἦ θεὸς ἦλθ' ἐπὶ γῆν ἐξ οὐρανοῦ εἰκόνα δείξων,
Φειδία, ἢ σὺ γ' ἔβης τὸν θεὸν ὀψόμενος.

In eadem Anthologia Plato de Venere Cnidia Praxitelis, Incertus,
Lucianus; et de Junone Polycleti Parmenio similia habent. Pul-
chritudine itaque Jovis Olympii homines attoniti beatum Phidiam

existimarunt, qui viderat tonantem, aliisque ostendere potuit, quod ut scite dictum laudat Strabo: sed corruptus locus aliis errandi causa fuit, quae enim usquam sententia ex verbis sic, ut jacent, prolatis elici potest? quae si sedulo explicanda essent, esset etiam aliquid addendum, ut sensus absolutus haberi possit. Quare ita restituo: *κομψῶς δ' εἴρηται καὶ τό· Μακάριος ὁ τὰς τῶν θεῶν εἰκόνας ἢ μόνος ἰδὼν, ἢ μόνος δειξας*, nisi velis ita intelligendum: Deorum imagines qui solus vidit et solus ostendit, signum Jovis Olympici, neque alius conficere potuit. [*Allat.*]

Εἰ δ' αἰσχύνεται Ζεὺς Φειδίου καλεῖσθαι] Summa namque laus artificis, ex cuius opere ornamentum ipse quaerat Jupiter. Coquus Plautinus in Pseudolo:

Eum odorem caenat Jupiter quotidie.

et Cicero in Bruto: *Jovem, si Graece loquatur, Platonis sermone loqui.* Quintilianus Institut. Orat. Lib. X. Cap. 1. *In Comoedia maxime claudicamus: licet Varro dicat, Musas Aelii Stolonis sententia Plautino sermone locuturas fuisse, si latine loqui vellent.* [*Allat.*]

Διὰ τοῦθ' ἡ φύσις] Sic ed. Boessius, eamque lectionem in Codice invenit Bast. Allat. *διὰ τοῦτο φύσις.* [O.] Vide quae de elephantorum dentibus discurrit Pausanias dicto loco, ubi liberalitatis et munificentiae et in deos pietatis Graecos laudat. *Φιλότιμοι δὲ εἰς τὰ μάλιστά μοι, καὶ εἰς θεῶν τιμὴν οὐ φειδωλοὶ χρημάτων γενέσθαι δοκοῦσιν οἱ Ἕλληνες, οἷς γε παρὰ Ἰνδῶν ἤγειο καὶ ἐξ Αἰθιοπίας ἐλέφας εἰς ποίησιν ἀγαλμάτων.* [*Allat.*]

ἵνα Φειδίας τεμὼν τοὺς τῶν θηρίων ὀδόντας χορηγήσῃ] Maximopere me offendit v. *χορηγήσῃ*. Nam *χορηγεῖ ὀδόντας* sector eboris, qui illud praeparat in usum artificum, non autem artifex ipse. Et legendum videtur *χειρουργήσῃ*, vel, si retinere velimus *χορηγήσῃ*, scribendum: *ἵνα Φειδίᾳ τεμόντι τοὺς τῶν θηρίων ὀδόντας χορηγήσῃ*: nisi *χορηγήσῃ* sensu insolito dixerit Philo pro *agmen*, *chorum* ducat *Phidias* tanquam *statuarius princeps et summus*. [O.] Multi dentes esse contendunt, alii cornua. Vide Notas nostras ad Eustathii Antiocheni Hexaem. p. 180. ibi enim utriusque sententiae auctores commemorantur. [*Allat.*]

καὶ τὴν εἰς τὸ κατασκευαζόμενον ὕλην ἀγέλαις ἐλεφάντων ἢ Αἰθύη δαψιλεύεται] Sic edidi e correctione Boessii, ut versioni ejus, et *Africa* elephantorum gregibus abunde materiam operi sufficeret, respondeat contextus, quanquam frigidis-

simus omnino et ineptissimus sensus exit: *eum in finem natura elephantos produxit* - - - - - *ut Africa elephantorum gregibus materiam daret artificibus.* Codex MStus et editio Allatii habet *δαφιλεύσεται*, ipse tamen ex versione huius loci ineptissima, *Exuberet modo Elephantorum armentis Libya*, legisse videtur vel *δαφιλεύηται* vel *δαφιλεύοιτο*. Hemsterhusius *ὁ πάνυ* corrigit *δαφιλεύεται* ad Lucian. Dial. Mort. 30. pag. 549. Tom. II. ed. Bipont. ubi multus est de h. v. qua correctione sensus saltem tolerabilis exit: *eum in finem natura elephantos produxisse videtur, ut Phidias eorum dentes dissectos elaboraret in artis opera, et Africa suis elephantorum armentis illi materiam artis abunde suppeditat.* At multo convenientior et bono scriptore dignior exiret sensus, si vel retenta lectione vulgata, *δαφιλεύσεται*, vel recepta Hemsterhusii emendatione, *τὸ κατασκευαζόμενον* mutarem in futurum *τὸ κατασκευασόμενον*, i. e. *τὸ κατασκευασθῆσόμενον* (de futuro medio loco passivi usurpato apud optimos scriptores vid. Pierson ad Moerin p. 367. et Fischer. ad Weller. Gramm. Gr. III. 2. pag. 63 seq.), ut vertendum sit: *et ad nova, futura artis opera materiam abunde suppeditabit* (vel *suppeditat*) *Africa suis elephantorum armentis, und Africa giebt durch seine Elephantenheerden noch reichen Stoff zu neuen Kunstwerken.* Quod Allatium aliosque offendeat in h. l., erat v. *δαφιλεύσεται*, quod significatione neutra sumebant, cum sit accipiendum transitive: *abunde largietur, suppeditabit.* [O.]

τοῦτο δὲ καὶ προσκυνούμεν] Phidias interrogatus in Jove Olympio exprimendo, quodnam exemplum esset imitaturus, respondit, propositum ab Homero illis versibus (Il. A. 528.):

Ἡ καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων etc.

In illis namque magna quaedam vis et divina majestas continebatur. Strabo Lib. VIII. (p. 354. ed. Casaub.), Dio Chrysostomus Orat. Olympica aut de prima dei cognitione, Valerius Maximus Lib. III. Cap. 7. [Allat.]

ὥς μὲν γὰρ ἔργον etc.] Laudatissima apud omnes Phidiana semper ars habita est; palmaque illi omnium consensu tributa. Phidiam tamen Quintilianus Lib. XII. Cap. 10. meliorem artificem asserit diis quam hominibus efficiendis. Deorum auctoritate illius ars in signo Olympio fuit comprobata. Expolito enim simulacro, ut sibi significaretur, an gratum esset et acceptum illud opus, deos exorat: ideoque terra illa repente tacta est. Pausanias. (Vid. Append.) Mirum quibusdam videri poterit in praestantissimo

perfectissimoque hoc signo Jovis Olympii, quod antiquitas venerata est, coluitque ut numen propter pulchritudinem, mirum in modum eum reprehendi a Strabone ob non servatam *συμμετρίαν* et templi: fecerat enim tam altum sedens, ut videretur ei perpetuo necessitas sedendi imposita: nam si surgeret, tectum templi secum auferret. [Allat.]

ὁμοιον] Si sana est lectio, conjungendum cum praecedentibus. *ὁμοιον* scil. ὡς *μίμημα*. Sed Boessius vertens *quatenus Jovis simulacrum, sacrosanctum*, legisse videtur *ὅσιον* (licet ediderit *ὁμοιον*), quod admodum placet. Allatius post *Διὸς* punctum ponens *ὁμοιον* sequentibus jungit: *ὁμοιον ἔχει τοίνυν ὁ πόνος ἔπαινον* etc. Male. [O.]

ἔχει τοίνυν] Quintilianus dicto loco: *Phidias tamen diis, quam hominibus efficiendis melior artifex traditur: in ebore vero longe citra aemulum: vel si nihil nisi Minervam Athenis, aut Olympium in Elide Jovem fecisset; cujus pulchritudo adjecisse aliquid etiam receptae religioni videtur: adeo majestas operis deum aequavit.* [Allat.]

ὁπηλίκον ὁ μεταγενέστερος etc.] Simile Homeri praeconium legitur apud Vellejum Paterculum Lib. I. (5.) [Allat.]

πλεῖστον χρόνον Φειδίας νενίκηκεν] Haec verba ty-
porum vitio exciderunt ex editione Boessii. Sensus est: *Phidias perennius sibi ipso Olympo gloriae monumentum posuit.* [O.]

ὄψις δ' ἀκοῆς] Hic oculorum sensum auditui praefert: supra aures potiores esse fassus est (in Prooem.): *διὰ τοῦτο θαυμασιὸν παιδεία* etc. In paucissimis verbis ita sui oblitum Philonem? Controversia non caruit, visus an auditus praestaret. Tritum illud Heracliti: *Ὁφθαλμοὶ τῶν ὠτῶν ἀκριβέστεροι μάρτυρες.* Plautus milite glorioso Act. II. Scen. 3.

Volo scire, utrum ego id quod vidi viderim,

An illic faciat, quod facturum dicit, ut ea sit domi.

Nam ego quidem meos oculos habeo, nec rogo utendos foris.

Herodotus Lib. I. ὅτι γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισιν ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν. Herodoti verba explicat Lucianus de Domo. Polybius in Excerptis e Libro XII. Διοῖν γὰρ ὄντων κατὰ φύσιν ὥσανει τινῶν ὀργάνων ἡμῖν, οἷς πάντα πυνθανόμεθα, καὶ πολυπραγμονοῦμεν, ἀκοῆς καὶ ὁράσεως, ἀληθινωτέρας δ' οὔσης οὐ μικρῇ τῆς ὁράσεως κατὰ τὸν Ἡράκλειτον, ὀφθαλμοὶ γὰρ τῶν ὠτῶν ἀκριβέστεροι μάρτυρες· τοῦτων Τίμαιος τὴν ἡδίω μὲν, ἥτιω δὲ τῶν ὁδῶν ἔωρησε πρὸς τὸ πολυπραγμονεῖν· τῶν μὲν γὰρ διὰ τῆς ὁράσεως εἰς τέλος

ἀπέστη, τῶν δὲ διὰ τῆς ἀκοῆς ἀντεποιήσατο. Nicetas Choniates Annal. Lib. I. in Alexio Commeno: τὰ γὰρ ὧτα οὐκ οἶδε τὰ δρώμενα, ἀλλὰ γλώττης ὄχλον εἰσοικιζόμενα, φύλακες εἰσὶν ἀλλοτριῶν, καὶ τούτων ἐναντίων πολλάκις ἐνηχημάτων· ἀσφαλὴς δὲ ἐστὶ τῶν γινομένων διαιτητὴς ὀφθαλμὸς, καὶ μάρτυς ὧν τεθέσται ἀπαράλογιστος, οὐχ ἐτέρωθεν εἰσχιομένην ἔχων τὴν πίστιν, ὥς τὴν τῶν λεγομένων εἰς ἐνοίκησιν ἀκοήν. Hinc oculorum testimonium certissimum, plurisque est oculatus testis, quam auriti decem. Qui enim audiunt, audita dicunt: qui vident, plane sciunt. Plautus Poenulo III. 3. v. 93. *Quid si evocemus huc foras Agorastoclem, ut ipse sit testis certissimus.* Rudenti IV. 4. v. 23. *Hic ejus eccillum vidulum.* Gr. *Non habeo.* Ir. *Negas, quod oculis video.* Sic et Milite II. 3. v. 60. 74. 75. et II. 4. v. 15. *Mihi ego video, mihi ego sapio, mihi ego credo plurimum.* Joannes Chrysostomus Homil. 14. in Epist. ad Hebraeos: ἡ ἀκοή ἡμῶν ἀμαθεστέρα τῆς ὀψεως ἐστίν· οὐ γὰρ οὕτως ἄπερ ἴδομεν αὐταῖς ὀφείν. Seneca Epist. 6. *Plus homines oculis, quam auribus credunt.* Id idem in jure Civili usui est: non enim creditur testi se audisse dicenti, sed se vidisse. Nec immerito: nam visus ipsis visis concurrit, at auditus fieri potest, ut verbis inmissis quasi carminibus incantatis elevetur et decipiat. Dio Chrysostomus Oratione Olympica: καὶ δὴ τὸ λεγόμενον, ὥς ἐστὶν ἀκοῆς πιστότερα ὄμματα, ἀληθὲς ἴσως· πολὺ γε μὴν δυσπιστότερα, καὶ πλείονος δεόμενα ἐνεργείας. Ἢ μὲν γὰρ ὀψις αὐτοῖς δρωμένοις συμβάλλει, τὴν δὲ ἀκοήν οὐκ ἀδύνατον ἀναπτέρῳσαι, καὶ παραλογισασθαι, ῥήματα εἰσπέμποντα γεγοητευμένα μέτροις καὶ ἥχοις. Oppositum, ut videtur, sentit Strabo Lib. II. (pag. 117. ed. Casaub.), ubi fuse suae sententiae rationes explicat, et noster hic Philo. Verissima utraque sententia, et potest ita conciliari: Certior est auditu visus, longe visu utilior est auditus ad parandas scientias. Innuit Strabo: ὁ δ' ἀξίων μόνους εἰδέναι τοὺς ἰδόντας ἀναιρεῖ τὸ τῆς ἀκοῆς κριτήριον, ἥτις πρὸς ἐπιστήμην ὀφθαλμοῦ πολὺ κρεῖττον ἐστίν. Affirmasseque Philonem nostrum quis neget? Vide Joannis Ferrerii dissertationem de visu et auditu. [Allat.]

4. COLOSSUS RHODIUS.

[Ρόδος ἐστὶ πελαγία νῆσος etc.] Prius Ὀφιοῦσαν (ob serpentum, qui in ea sunt, multitudinem) et Σταδίαν dictam tradit Stephanus, Τελχινίδα (a Telchinis inhabitantibus) Strabo Lib. XIV. (966.) et Eustathius (ad Dionys. Perieg. 505.): alia item ejus nomina (Asteria, Aethraea, Trimacria, Corymbia, Poeessa, Atabyria ab rege,

G

Macaria et Oloessa) vide ap. Oertel. Synonym. Geogr. *πেলাγ'α* es Philoni non solum, quod mari undique cingatur, sed etiam promine. Antonino referente, Rhodi nomine dignatam scribit Diodorus a Sele, amore Rhodes, filiae Neptuni, quam ex Halia, Telchinum sorore, acceperat (V. 55.). Plura habes apud Scholiastem Pindari Olymp. VII. 114. Rhodiorum usque ad suam memoriam disciplinam navalem et gloriam remansisse testatur Cicero de lege Manilia. Strabo libro XIV. (l. 1.) nullam Rhodo meliorem civitatem, sed ne parem dicere se posse affirmat, ita ceteris urbibus praestabat rebus omnibus. Sane nauticarum legum apud Rhodios ea fuit praestantia, ut etiam apud Juris-Consultos Romanos Leges Rhodiae appellentur αἱ περὶ τὰ ναυτικά. [Allat.] Plura dat Jo. Meursius in Rhodo Lib. I. Cap. 3. pag. 4 seqq. Conf. Koehler ad Heraclid. de Politis C. 32. pag. 85. [O.]

ἦν τὸ παλαιὸν ἐν βυθῷ κρυπτομένην etc.] Fabulam Pindarus prosequitur Olymp. VII. 114. Heraclides Ponticus in Excerptis de Politis (32.): *Ῥόδον τὴν νῆσον τὸ παλαιὸν κεκρύφθαι λέγουσιν ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἀναφῆναι δὲ ὕστερον ξηρανθεῖσαν· ἐκαλεῖτο δὲ Ὀφιοῦσα διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐνότων ὄφειν.* Quo modo autem res se habuerit, explicat Diodorus (V. 55.): ait enim, sub primam rerum omnium constitutionem insulam coenosam fuisse et mollem, solemque desiccato humore terram foecundasse. Aristides Orat. *Ῥοδίους περὶ ὁμονοίας, Ἥλιον τῆς Ῥόδου ἀρχηγέτην ἐκ τῆς θαλάσσης τὴν νῆσον ἀνεῖναι δῶρον τῷ θεῷ,* scribit: et Scholiastes in eundem locum: *ὅτι ὁ Ζεὺς κληρὸν ἐποίει ὑπὲρ τοῦ παντός κόσμου, καὶ ἄλλοι τῶν θεῶν ἄλλο μέρος ἐδίδον, ὁ Ἥλιος οὐδὲν ἐκληρώσατο, διὰ τὸ μὴ εὐρίσκεσθαι ἐν τῇ διανομῇ, ἀλλὰ τὴν αὐτοῦ πορείαν ἀνύττειν. Μέλлонτι οὖν τῷ Διὶ ἐκ δευτέρου κληρὸν ποιεῖν, οὐ συνεχώρησεν Ἥλιος εἰπὼν, ὥς ἡ μέλλουσα νῆσος ἐκ τοῦ βυθοῦ ἀνελθεῖν, ἦν δὲ ἡ Ῥόδος, ἔστω ἐμή. Κατένευσε τοίνυν ὁ Ζεὺς, καὶ ἐξ ἐκείνου τὴν νῆσον ὁ Ἥλιος ἐκληρώσατο· συμμιγείς δὲ ἐνταῦθα νύμφη τινὶ Ῥόδῳ καλουμένῃ, Ῥόδον τὴν νῆσον καλεῖσθαι ἐποίησεν.* [Allat.]

ἐν ταύτῃ Κολοσσός ἐστι] Inde et Colossaeis Rhodii dicti sunt. Suidas: *Ῥόδος ἡ νῆσος, ἣτις καὶ Λίνδος καλεῖται, καὶ Κολασσαεῖς οἱ οἰκῆτορες διὰ τὸν Κολοσσόν.* Eustathius in Periegetem: *διὰ δὲ τὸν ἀνώτερον ῥηθέντα μέγαν Κολοσσόν, καὶ Κολασσαεῖς ὥς ἐκ μεγάλου παρασήμου ἐκαλοῦντο οἱ Ῥόδιοι.* Joannes Antiocheus in Archaeologia: *Οἱ Ῥόδιοι θαλασσοκρατήσαντες στήλην ἔστησαν, ἣν διὰ τὸ μέγεθος Κολοσσόν ἔλεγον, καὶ διὰ τοῦτο ὠνομάσθησαν Κολασσαεῖς.* Similia habet Cedrenus in Synopsi et Zonaras.

Colossi hujus meminere censuereque inter miracula Strabo (Lib. XIV. p. 652. Casaub.): "Ἀριστα δὲ ὃ τε τοῦ Ἡλίου (Κολοσσός), ὃν φησιν ὁ ποιήσας τὸ Ἰάμβειον, ὅτι ἐπὶ αἰκίς δέκα Χάρης ἐποίησε πηχέων ὁ Λίνδιος· κεῖται δὲ νῦν ὑπὸ σεισμοῦ πεσών, περικλασθεὶς ἀπὸ τῶν γονάτων· οὐκ ἀνέστησαν δ' αὐτὸν κατὰ τὸ λόγιον· τοῦτο δὲ δὴ τῶν ἀναθημάτων τὸ κράτιστον, καὶ τῶν γούν ἐπὶ θεαμάτων ὁμολογεῖται. Philostratus de Vita Apollonii Lib. V. Cap. 7. Suidas, Eustathius. (Vid. Append.) Habitus itaque fuit hic Colossus ante omnes alios in admiratione, etsi non defuerint alii minores, et in eadem insula et alibi. De Rhodiis et aliis Plinius Lib. XXXIV. Cap. 7. de Colosso Herculis Tarenti Strabo Lib. VI. Praeterea Colossos adnotabam: ex Strabone ibidem Jovis, omnium Colossorum, qui tunc exstabant, post Rhodium maximum in foro Tarentinorum positum. Herodotus Lib. II. Colossorum circiter viginti in urbe Sai apud regiam, qui erant concubinarum Mycerini, meminit: nec non aliorum duodenum cubitorum, qui stabant loco columnarum in aula in Memphi a Psammiticho exstructi. Amasis quoque, ut ipse refert, Colossos et immanes Androsphingas in vestibulo Minervae apud Saitas posuit. Pausanias item in Atticis Colossi Memnonis meminit apud Thebas Aegyptias. Et in Eliacis prioribus Jovis aerei pedum XXVII altitudine. Nec non in Boeoticis Herculis et Minervae Thebis a Thra-sybulo reliquaque Atheniensium exsulum manu positorum Colossi specie e Pentelico lapide. Erat etiam in Urbe Colossus Domitiani, quem equestri habitu ipsemet sibi post victoriam Germanicam supra ingentem molem columnarum pulcherrimis marmoribus constructum dicavit in Foro. Papinius Statius:

*Quae super imposito moles gemmata Colosso
Stat Latium complexa forum.*

et Martialis:

*Inde sacro veneranda petes palatia clivo,
Plurima quae summi fulget imago ducis.*

Colossum nomen dicunt habuisse ab auctore: inter eos Festus: *Colossus a Colote artifice, a quo formatus est, dictus: fuit enim apud Rhodum statua Solis alta pedes centum et quinque.* Alii ab effectu, quod spectantium oculos dissipat, quando prae molis magnitudine non licet unico adspectu Colossum totum amplecti, dicereturque unico vocabulo apud Latinos, ut libro de verborum Vitruvianorum significatione animadvertit Bernardinus Baldus, *Frangioculus*. Hinc *Colossea* et *Colossicoptera* apud Vitruvium. [Allat.] Ἔσση, quod

Bastius in Codice invenit, praeunte Boessio reposui pro ἐστὶ Allatii. [O.]

πηχέων ἑβδομήκοντα] et infra: ἐφ' ᾧν ἔμελλε θεὸς ἑβδομηκοντάπηχυς ἐγείρεσθαι. Plinius Lib. XXXIV. Cap. 7. *Septuaginta cubitorum altitudinis fuit*. Iambici carminis auctor:

Τὸν ἐν Ῥόδῳ Κολοσσὸν ἐπτάκις δέκα
Χάρης ἐποίει πηχέων ὁ Λίνδιος.

Major illi vastitas tribuitur a Simonide in Epigrammate (Anal. Brunk. Tom. I. p. 143.), nisi mendum sit, ita enim legitur:

Τὸν ἐν Ῥόδῳ Κολοσσὸν ὀκτάκις δέκα
Χάρης ἐποίει πηχέων ὁ Λίνδιος.

Et forsitan auctor scripserat ἐπτάκις δέκα. Constantinus tamen Porphyrogeneta de administrando imperio ex Theophanis Chronico ὀκτάκις agnoscit. Cap. 31. ἐλθὼν δὲ τῇ Ῥόδῳ καθεῖλε τὸν Κολοσσὸν τὸν ἐν αὐτῇ ἱστάμενον· ἄγαλμα δὲ ἦν Ἡλίου χαλκοῦν, κεκρουσμένον, ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν ἔχων ὕψος πήχεις π', καὶ πλάτος ἀναλόγως τοῦ ὕψους, καθὼς μαρτυρεῖ τὸ ἐπίγραμμα τὸ πρὸς τὴν βάσιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ γεγραμμένον· Τὸν ἐν Ῥόδῳ Κολοσσὸν ὀκτάκις δέκα Λάχης ἐποίει πηχέων ὁ Λίνδιος. Cedrenus in Synopsi historica ὀκτάκις etiam agnoscit in Constante Heraclii nepote. Anonymus de septem orbis miraculis ex Aristotele modum excedit, qui DC cubitorum facit: ἔτεροι δὲ φασὶ τοῦτον κίονα χαλκοῦν παμμεγέθη πηχῶν, ὥς φησὶν Ἀριστοτέλης, ἑξακοσίαν. Eadem repetit Nicetas. Festus pedum centum et quinque: *fuit enim apud Rhodum insulam statua Solis alta pedes centum et quinque*. In quibus maxime fallitur Jacobus Dalechampius in Plinium (XXXIV. 7.), dum asserit, idem esse *septuaginta cubitorum et pedum centum et quinque*: sive enim cubitus geometricus intelligendus sit, qui tantum valet, quantum sex nostra cubita, ut Origenes Augustinusque tradiderunt: sive regius, qui major est communi tribus digitis, ut refert Herodotus Lib. I.: sive communis, qui tantum duobus digitis mensuratur: adhuc septuaginta cubita excedunt, nec centum et quinque pedes septuaginta cubitorum mensuram explent, sed arctioribus terminis vincuntur, quippe septuaginta cubita pedes faciunt centum quadraginta, ut minimo, quamvis communi, cubito altitudinem metiamur. Foedius in hoc eodem lapsus est Dionysius Godofredus, qui Festum ita corrigit: *Centum et quinque, immo 70 tantum, ut ipsemet Chares scripsit*. Quis enim adeo rudis est, qui ignoret, pedem diversum esse a cubito, nec cubitorum numerum respondere pedum numero?

Septuaginta cubita sunt, non dubito: ideone et septuaginta pedes? Aliud ποῖς est, aliud πῆχυς. Si Festus dixisset, cubita fuisse centum et quinque, optime Godofredus animadverteret. Sed cubitorum nulla mentio: tantum pedes commensus est. [*Allat.*] At injuste ab Allatio vapulat Dalechampius eo, quod *septuaginta cubitorum et pedum centum et quinque* idem asserere ausus sit: licet enim pedes CV nec cubitorum geometricorum, [si tamen cubitus iste locum uspiam praeterquam apud Origenem habuerit,] nec regionum, nec communium; cubitorum tamen minorum sive sesquipedalium [qui etiam Herodoto communis est] numerum exactissime implent. Herodotus l. 2. ἑξαπόδου μὲν τῆς ὀργυιῆς μετρεομένης, καὶ τετραπήχεος τῶν ποδῶν μὲν τετραπαλαιίστων ἐόντων, τοῦ δὲ πήχεως ἑξαπαλαιίστου. Passus, inquit, mensurae sex pedum sive quatuor cubitorum: pedes autem quatuor palmarum: cubiti vero sex palmarum. Cubitum etiam sesquipedalem facit Hesychius: Πῆχυς, ὁ εἷς καὶ ἥμισυ ποῦς. [*Chilmead ad Joan. Malal. Chronograph. pag. 189. ed. Oxon.*] Plura de mensura hujus Colossi vide ap. Meursium in Rhodo Lib. I. Cap. 15. pag. 42 seq. Conf. Append. [O.]

ἡ γὰρ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ etc.] Probabili sane ratione. Grandia quippe patrare et aggredi, et sublimia patrare assequique, quae vires humanas excedunt, non hominis, non mortalis, sed Herois cuiuspiam, et divinae naturae. Quis imaginem dei vel intellectu amplecti, vel verbis exprimere, vel aere lapidibusque effingere potuisset, nisi ab ipso deo ducens originem spiritu quoque divino inflammaretur? Perfectior enim natura perfectiora assequitur. Rhodii itaque dei a nullo alio quam a Rhodio quopiam exstruenda erat imago, cum Rhodiis tanquam affinis καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἵματος ἐκγεγαῶσιν innotuisse omnibus aliis clarius verosimillimum et certissimum sit. Chares namque, ut placet Straboni (Lib. XIV. p. 652. Casaub.), Plinio (XXXIV. 7.), Sexto Empirico (adv. Math. Lib. VII.), Eustathio (ad Dionys. Perieg.) et aliis, sive Laches, ut Simonidi et Cedreno, Lindius fuit. Lindus una est ex Rhodi civitatibus. Scylax Caryandensis in Periplo: Ῥόδος κατὰ τοῦτο νῆσος τρίπολις, ἀρχαία πόλις, καὶ ἐν αὐτῇ πόλεις αἶδε, Ἰάλυσος, Αἰνδος, Κάμειρος. Vide Eustathium in Periegetem, Plinium Lib. V. Cap. 31., Diodorum. Locus Plinii ut intelligi debeat, exponit Casaubonus in Strabonem not. pag. 196. [*Allat.*]

μόνοις ἐγινώσκετο τοῖς ἐξ ἐκείνων] Dio Chrysostomus Oratione Corinthiaca: Αἱ μὲν ἄλλαι λήξεις τε καὶ κτήσεις τῶν

θεῶν κατὰ μόνας εἶσιν. Ἄργος μὲν Ἥρας, Ἀθηνᾶς δὲ Ἀθῆναι, καὶ αὐτῶν γε τούτων τῶν θεῶν· Ρόδος μὲν Ἡλίου, Ὀγχηστὸς δὲ Ποσειδῶνος, Κόρινθος δὲ ἑκατέρων. Quia vero aetate Rhodus Soli fuerit consecrata, ibique nati perpetuo Solem prae ceteris diis tanquam sui generis auctorem coluerint, et de Heliadum ortu et progressu vide Diodorum Lib. V. (Cap. 55.), et nos supra ad naturalem causam cum Diodoro ipso retulimus. Altera et satis probabilis ex Plinio Lib. II. Cap. 62. esse poterit, nullum inter annum esse diem nubium licet, in quo aliqua hora sol non appareat. Quod de Rhodo dicit Plinius, in Chio insula usu etiam esse, multi experientia comprobaverunt. Alii Delum Apollini sacrum ipsumque Delium appellarunt, quod omnia per ipsum patefiant et in apertum veniant et collustrentur. Phurnutus de Natura deorum in Apolline (Cap. 52.): καὶ Δήλιον δὲ αὐτὸν ὠνόμασαν, καὶ φαναῖον ἀπὸ τοῦ δηλοῦσθαι δι' αὐτοῦ τὰ ὄντα καὶ φωτίζεσθαι τὸν κόσμον, ὥς καὶ Ἀναφάιον Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἰδρύσαντο τοῦ ἀναφαίνοντος τὰ πάντα· τούτῳ δ' ἠκολούθησε καὶ τὸ τὴν Δήλον καὶ Ἀνάφην ἱερὰς αὐτῷ νομισθῆναι. Διὰ δὲ τὸν εἰρημένον σαφηνισμόν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν μαντικὴν αὐτῷ προσήψαν. [Allat.] Ἐγινώσκετο Boessius edidit ex Codice, testante Bastio. Apud Allatium legitur ἐγνώριζετο, in notis tamen habet ἐγινώσκετο. Henr. Majus Obs. sacr. Lib. I. pag. 174. cum nostro loco comparat versus Pseudo-Orphei in Fragmentis pag. 242. ed. Eschenbach. (Num. II. ed. Hermann.):

Οὐ γὰρ κέν τις ἴδοι θνητῶν μερόπων κραίνοντα,
Ἐἰ μὴ μονογενὴς τις ἀπορρώξ φύλου ἄνωθεν
Χαλδαίων.

et Divi Joannis verba Evang. I. v. 18. Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· ὁ μονογενὴς υἱὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο. [O.]

τοσοῦτον δ' ὁ τεχνίτης ἔδαπάνησε χαλκόν] Zonaras narrat, Agarenos, Rhodo subacta, Colossum demolitos, aes vendidisse cuidam Judaeo, quod nongentorum camelorum justum onus fuit, Constante Heraclii nepote regnante. Cedrenus etiam in Synopsi. Eadem repetiit Incertus, Constantinus item Porphyrogenneta, de administrando Imperio Cap. 20. ὁ Μαβίας τὴν νῆσον Ρόδον καταλαβὼν καθεῖλε τὸν ἑαυτῆς Κολοσσὸν μετὰ χίλια τξ' ἔτη τῆς αὐτοῦ ἰδρύσεως, ὃν Ἰουδαῖός τις ἔμπορος ὠνησάμενος Ἐδεσηνὸς τριάκοντα χιλιάδας καμήλους ἐφόρτωσεν αὐτοῦ τὸν χαλκόν. et Cap. 2. e Chronico Theophanis de eodem Mavia: ἔλαβε δὲ τὸν χαλκὸν αὐτοῦ καὶ

διεπέρασεν ἐν τῇ Συρίᾳ, καὶ ἔστησεν αὐτὸν εἰς ἀγορὰν παντὶ τῷ
 βουλομένῳ· ὤνῃσατο δὲ αὐτὸν Ἑβραῖος Ἑμεσηνὸς ἐπιφορτώσας αὐ-
 τὸν ἀπὸ θαλάσσης καμήλους λπ'. Codex antiquissimus MS. Theo-
 phanis legit Ἑδεσηνός. Landulphus Lib. XIX. *Imperio Constantis*
Muhavias Rhodum rediens destruxit Colossus ejus post mille tre-
centos sexaginta stabilitatis ejus annos. In qua narratiuncula vide
 quot auctorum dissidia. Constantinus, Landulphus post mille tre-
 centos et sexaginta annos narrant Colossus sublatam, Cedrenus
 post mille trecentos sexaginta quinque. Theophanes et Constanti-
 nus triginta millia camelorum, Landulphus, Cedrenus, Zonaras
 tantum nongentos aere illius onerasse. Constantinus, Zonaras, Cedre-
 nus narrant, Hebraeum mercatorem e Rhodo insula cum canelis
 asportasse. Theophanes in Syriam Mabiam aes transportasse, ibi-
 que venale proposuisse. Jos. Scaliger in Eusebii Chronicon molis
 hujusce pondus inquirens scribit, 720 millia pondo vel 144 quinta-
 lia fuisse. *Jacuit, inquit, in solo illa ingens aenea moles annos*
977 (scil. ab illo terrae motu, quo corruit Olymp. CXXXIX. 2.),
donec Mavia Arabs, Rhodo capta, mercatori cuidam hunc Colossus
vendidit, qui nongentos camelos illius fragmentis oneravit. Cameli
vero onus est duplum ad onus muli: est enim 800 pondo. Itaque
secundum hanc rationem materia illa Colossi fuerit 720 millia
pondo, vulgo, ut mercatores nostri loquuntur, essent 144 quintalia.
Asportata fragmenta fuisse scribit Cedrenus anno Christi vulgari
655, millesimo vero 305, ut ipse nugatur, postquam erectus fuit.
Quod si verum esset, erectus fuisset anno 2 Olympiadis XVII,
quo nihil vanius. In quibus multa Scaligeri peccata considerantur
 a multis. Primo, quod mala fide Cedreni verba refert, ut videatur
 aliquid in auctorem illum adnotasse, saepe nugatur ipse, et vanus
 est pluribus modis. Nam Cedrenus dicit, postquam erectus esset
 ille Colossus, annos 1365, non 1305 elapsos fuisse. Secundo non
 recte Colossus jacuisse tot annos dicit: ut enim dicemus, erectus
 fuit, ut alia omittam, temporibus Tit. Vespasiani. Nam post pri-
 mam illam ruinam saepius restitutum legimus. Tertio annos illos
 non recte supputat. Nam si Christi annis 655 sive 652 annos ante
 Christum 222 addas, erunt anni 874. An Scaligero centum et
 trium annorum spatium pro momento temporis sunt, ideoque cum
 reliquis annis non computandi? Quarto, quia 720 millia pondo non
 efficiunt 144 quintalia, sed quinquagies plura, nimirum 7200.
 Quinto ad 144 quintalia ferenda tantum sufficerent cameli octodecim,
 quorum singuli ferent 800 libras, id est octo quintalia, nec necessarij
 fuissent nongenti. Sexto, quod hanc aeneam molem credidit fuisse

septingentorum et viginti millium pondo, quasi solido ex aere conflata esset, cum legamus in Plinio (Lib. XXXIV. Cap. 7.): *Vasti specus hiant defractis membris, et spectantur intus magnae molis saxa, quorum pondere illud stabiliverat constituens.* et Philonoster: τοῦτον ὁ τεχνίτης ἔσωθεν μὲν σχεδιαῖς σιδηραῖς, καὶ τετραπέδοις διησφαλίσαιτο λίθοις, ὧν οἱ διάπηγες μοχλοὶ Κυκλώπειον ἐμφαίνουσι ῥαιστηροκοπίαν, καὶ τὸ κεκρυμμένον τοῦ πόνου τῶν βλεπομένων μεῖζον ἐστὶ: nisi forte mercator saxis quoque camelos suos oneravit. Ita Scaliger, cum nimis se in alios auctores acuens subtilissime se opponit, ignorantiae malitiaeque jaculis perforatur, et ni plenus rimarum exorbitet, nihil sibi dixisse videtur. Et similia monstra ab Heroe isto, qui etiam in errando nescit servare modum, inter homines vel paullulum eruditos disseminari, illius sapientiae admiratores patiuntur? Qui vero camelos ad triginta millia aestimant, ridiculi mihi videntur: eoque praecipue, cum Codex antiquus Graecus Manuscriptus Theophanis expanso numero ἐννεακοσίους legat. Unde vero numerum Constantinus hauserit tam inhumanem, alii quaerant. [Allat.]

Μήποτε δὲ διὰ τοῦτο etc.] Fabulantur namque poetae, quondam Rhodum aureo imbre irrigatam fuisse. Pindarus (Olymp. VII.). Ex Pindaro sum pinxit Philostratus in Imaginibus in Ἀθηνᾶς γοναῖς (II. 27.), Himerius Oratione Propemptica: Ῥοδίου μὲν δὴ λόγος ὑσθῆναι χρυσῶν, χρυσῆν ἐπ' αὐτοὺς τοῦ Διὸς νεφέλην ῥήξαντος. Ingentem insulae fortunam ac divitiarum copiam fabulae locum aedisse narrat Strabo Lib. XIV. [Allat.] Hausit haec noster ex Homero II. B. 668 seq.:

Τριχθα δὲ ὄκηθεν (scil. οἱ Ῥόδιοι) καταφυλαδὸν, ἥδ' ἐφίληθεν
Ἐκ Διὸς, ὅσπερ θεοῖσι καὶ ἀνθρώποισιν ἀνάσσει.
Καὶ σφὶν θεσπέσιον πλοῦτον κατέχευε Κρόνιον.

Plura de Rhodiorum opulentia testimonia collegit Meursius in Rhodo I. 17. pag. 51. et Wernsdorf. ad Himerii l. l. pag. 237. [O.]

τοῦτον ὁ τεχνίτης etc.] Plinius Lib. XXXIV. Cap. 7. *Ante omnes autem in admiratione fuit Solis Colossus Rhodi, quem fecerat Chares Lindius, Lysippi supradicti discipulus. Septuaginta cubitorum altitudinis fuit. Hoc simulacrum post quinquagesimum sextum annum terrae motu prostratum, sed jacens quoque miraculo est. Pauci pollicem ejus amplectuntur. Majores sunt digiti, quam pleraeque statuae. Vasti specus hiant defractis membris: spectantur intus magnae molis saxa, quorum pondere stabiliverat consti-*

tuens. Duodecim annis tradunt effectum CCC talentis, quae contulerant ex apparatu regis Demetrii relicto morae tædio. Plinium in supputatione annorum falli deprehendit Sallianus; neque enim post quinquagesimum sextum, sed unum et octogesimum corrui. [Allat.]

διάπηγες μοχλοῖ] Optime Boessius: *vectes*, quibus *interstitia coagmentantur*. διαπήξ vox rarissima, cuius aliud mihi exemplum non succurrit. [O.]

Κυκλώπειον ἐμφαίνουσι ῥαιστηροκοπίαν] Ut immanem laborem ostenderet, immanis artificis mentionem fecit. Cyclopes enim montes magnitudine aequant, viribus diis non dissimiles, quare barbari enormesque a poetis exprimuntur. Luculenter Homerus Odyss. K. ex eo Virgilius III. Aeneidos et Euripides in Cyclope. Cyclopios conatus in elaborandis operibus felicissime imitatus est Callimachus hymno in Dianam (v. 59.): "Ἐνθ' οὔγε ῥαιστήρας (audi malleorum ictus et incudum sonitus) ἀειράμενοι ὑπὲρ ὦμον,

Ἥ χαλκὸν ζείοντα καμινόθεν, ἥ σίδηρον,
Ἀμβολαδὶς τετύποντες ἐπεὶ μέγα μοχθήσειαν.

Conf. Virgil. Georg. IV. et Aeneid. Lib. VII. 453. [Allat.] ῥαιστήρ a ῥαίειν, quae duo verba conjuncta legimus apud Nicomach. Gerasen. Enchirid. Harmon. Lib. I. citat. in Schneideri V. Cl. Eclog. Phys. pag. 312, περιπατῶν ἐκ τινος δαιμονίου συντυχίας ἐπήκουσε ῥαιστήρων σιδηρῶν ἐπ' ἄκμονι ῥαιόντων etc. [O.]

ὁ θαυμαστῆς] Ita Leo Allatius correxit. Codex habet ὁ θαυμαστός. [Bast.]

ὑποστάσεσιν ἄκμόνων] Bene Boessius, *suppositis incudibus*. ὑποστάσις h. l. sensu proprio et primario, *Unterlagen*. [O.]

ὑπηρετῶν ῥώμαις] Sic edidit Boessius ex Codice. Allatius ὑπηρετῶν βίαις. Male. Nam βία significatione *roboris, virium*, quod jam in Thesouro suo observavit H. Stephanus, inusitatum plane prosaïcis scriptoribus, maxime in numero plurali. [O.]

τῶν ὀβελίσκων] Sic vocat a veruum similitudine, quas supra dixerat σχεδίας σιδηρᾶς καὶ διάπηγας μοχλοῦς. [O.]

ἤρεισε] Sic corrigendum (cum Boessio), praeunte Codice, pro εἴρησε, quod habet Allatii editio. Est scil. a verbo ἐρείδω. [O.]

νοῶν τὴν συμμετρίαν] Nomine symmetriae usi sunt etiam Latini. Gellius Lib. I. (Cap. 1.) *competentiam* vocavit. *Comprehensa*

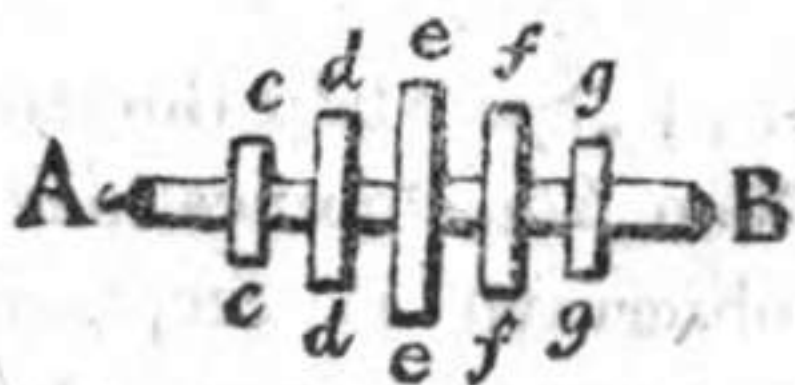
autem mensura Herculani pedis, secundum debitam membrorum omnium competentiam, modificatus est. Vitruvius Lib. I. Cap. 1. et alibi felicissime expressit latine *commensum*: ut etiam in operum perfectionibus singulorum membrorum ad universam figurae speciem habeat *commensus actionem*. Plinius Lib. XXXIV. Cap. 8. de Ly-sippo statuaria verba faciens negavit, *symmetriam* habere nomen latinum: *Non habet latinum nomen symmetria, quam diligenter custodivit.* Ut a multorum reprehensione defendatur Plinius, lege Bernardinum Baldum de Verborum Vitruvianorum significatione voce *Symmetria*; ex quo haec excerpebamus. [Allat.]

ἐπιχωνεύειν δ' ἔδει] Sic emendavit Boessius, optime. Allatius ed. ἐπιχωνεύειν δ' αἰ. [O.]

οὕτω δέ] Si sana est lectio, οὕτω accipiendum pro οὕτως, so-ber. At legendum videtur ἐν τούτῳ δέ, scil. Κολοσσῷ. [O.]

ἐπιδεδώμηται] Allatius ἐπιδεδόμηται ab ἐπιδομέω, quod verbum dubium putat Schneiderus in Lexico. Hic certe locus, quem ille recitat, hoc verbum esse in Graeca lingua probare nequit; in nostro enim Codice legitur ἐπιδεδώμηται, et infra δεδώμηται reperitur pro δεδόμηται editionis Allatii. [Bast.] Sic et Boessius. [O.]

αἱ τε διαίρεσεις τῶν μοχλῶν καὶ τὸ πῆγμα τῆς σχεδίας ἐτηρεῖτο] Μοχλοῦς accipio de vectibus ferreis, qui uncis alius super alium transmissi erant per medium Colossum: σχεδίαν vel, ut supra dixerat, σχεδίας de laminis sive contis minoribus ferreis, qui vectibus illis affixi, ab illis exeuntes pertingebant ad interiora Colossi latera in formam σχεδίας, ratis vel pontis, quorumque figuram hanc mihi fingo:

A B. μοχλός, vectis per medium Colossum transmissus. c d e f g. σχεδίαι, laminae ferreae μοχλῶν affixae et pertingentes ad interiora Colossi latera, quibus itaque affusum erat aes statuae. [O.]

ἐν τιθεμένων πετρῶν] Lapidēs scil. immissi in μοχλῶν et σχεδιῶν sibi impositorum intervalla eaque firmantes ac sustentantes. [O.]

τὴν ἐπίνοιαν ἀσάλευτον] Cecidit tamed terrae motu; nec denuo postea ad multum tempus erectus. Strabo Lib. XIV. Polybius Histor. Lib. V. terrae motum et damna, quae inde Rhodiis provenire, narrat: inter ea πεσεῖν συνέβη τὸν τε Κολοσσὸν τὸν μέγαν, ad quem reficiendum tria millia talentum promiserat Ptolemaeus: εἰς τὴν τοῦ Κολοσσοῦ κατασκευὴν τάλαντα τρισχίλια. Addit praeterea, Rhodios in ea calamitate tam prudenter ac solerter se egisse, ut emolumento potius, quam damno is casus illis fuerit. In quibus, ut vides, tempus non notat: notat tamen Eusebius, qui terrae motus et ruinae Colossi meminit anno secundo Olympiadis CXXXIX. Chronicum vero Alexandrinum una Olympiade prius evenisse tradit: Καρὶα καὶ Ῥόδος ἐσείσθη, ὡς καὶ τὸν Κολοσσὸν ἐν Ῥόδῳ πεσεῖν. Fusius Justinus Lib. XXX. (4.) Neque tum solum, sed alias etiam reffectum procubuisse, et in aliam formam mutatum colligimus ex Chronico Alexandrino sub Vespasiano VII. et Tito IV. Coss. pedum centenum septenum: ἐπὶ τούτων τῶν ὑπάτων ἐν Ῥόδῳ ὁ Κολοσσὸς ἀνεστάθη μῆκος ἔχων πηχῶν ρζ'. Georgius Syncellus viginti addit: ὁ Κολοσσὸς Ῥόδου ἀνεστάθη μῆκος ποδῶν ρκζ' ἐκ χαλκοῦ. Ex eodem habemus, Commodum, sublato illius capite, suum imposuisse: τοῦ ἐν Ῥόδῳ Ἡλιακοῦ Κολοσσοῦ τὴν κεφαλὴν ἀφελὼν Κόμμοδος τὴν ἑαυτοῦ ἔστησεν. qui postea, ab Agarenis sive Arabibus subacta Rhodo, ut supra diximus, diffractus alio venalis transportatus est Heraclii nepote imperante. [Allat.] Si Allatium sequentes jungere velimus haec verba cum praecedentibus, subintellecto ὁ Κολοσσὸς ad v. τηρήσῃ, sensus vix alius esse poterit quam: *ut in operis forma perpetuae durationis opinionem vel expectationem excitaret Colossus.* Sed dubito, an verba Graeca hoc significare possint, et fateor, mihi maximopere displicere v. ἐπίνοιαν, pro quo legendum foret ἐπιμονὴν aut simile quid. At alio eoque multum accommodatiore sensu cepit haec verba Boessius jungens cum sequentibus et ita interpretans: *ut operis formam immotam* (scil. iudiciis imperitorum) *semper animo servaret, absolutis hoc modo Colossi membris ingentem vim terrae ac pulveris circumaffudit etc., quae interpretatio mihi valde arridet, modo deleamus διὰ plane superfluum et sensum turbans, et suppleamus nominativum subjecti, nimirum ὁ τεχνίτης, qui abesse vix poterit. Puncto itaque posito post v. σήκωμα, totum locum sic refingo: ἵνα δὲ ὁ τεχνίτης τῆς ἐργασίας τηρήσῃ τὴν ἐπίνοιαν ἀσάλευτον, ἀεὶ τοῖς οὕτω συντελεσθεῖσι μέλεσι τοῦ Κολοσσοῦ χοῦν γῆς ἀπλατῶν περιχέων κατὰγειον ἐποιεῖτο χωνεῖαν. Damit aber der Künstler ungestört nach seinen Ideen fortarbeiten könnte, so etc. [Q.]*

ἀεὶ] Boessius, virgula post ἀεὶ posita, conjungit cum praecedenti ἀσάλευτον. Sed pertinere videtur ad sequens περιχέων. [O.]

χοῦν γῆς ἄπλων] Leo Allatius: *pulverem immensum*. Lectio bona. Dicebant Graeci ἄπλετος et ἄπλτος. Vid. Pierson. ad Moerin p. 24. Ita quoque ἀπλετομεγέθης et ἀπλτομεγέθης. Proxima vox occurrit in Eudocia p. 225. [Bast.]

τῶν ἐχομένων ἐπιπέδων] Sic edidit Boessius vertens: *ut sequentia in plano conflaret*. Allatius ἐπίπεδον. Legendum videtur καὶ ἐπίπεδον. [O.]

ἀναβὰς ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς ἐλπίδος] Philo Byzantinus aliique innuunt, Charetem, sive quis alius fuerit Colossi auctor, eundem et initium fecisse et finem operi imposuisse. Sextus Empiricus adv. Mathemat. Lib. VII. (pag. 391. ed. Fabricii) scribit, auctorem sibi manus conscivisse, cum in initia tantum Colossi impendisset, quod illi fuerat datum, datum autem fuerat, quod ipse petierat. Cum enim Rhodii rogassent, quantum impenderetur pecuniae ad construendum Colossum, ille definiit. Rursus rogarunt, quantum autem, si vellent eum duplo majorem constituere, duplum postulavit, quod tamen ad perficiendum opus non suffecit. Θανόντος δὲ αὐτοῦ, scribit, συνεῖδον οἱ τεχνῖται, ὥς οὐ διπλάσιον ἐχρῆν, ἀλλ' ἑκατονταπλάσιον αἰτῆσαι· οὐ γὰρ μῆκος μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν διάστασιν ὥφειλε μεγεθποιεῖν τοῦ δημιουργήματος, ὥστε ἀναλογία τις ἐστὶν ἐν πλαστικῇ, ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ζωγραφίᾳ· δι' ἣν ὁμοιότητα καὶ ἀπαρallaξίαν κατορθοῦται. Hic memento, lector, antiquissimae Ephesiorum legis, qua architectorum imprudentia puniebatur, impensarumque largissimae profusiones compescebantur. Vitruvius Libro X. in prooemio: *Nobili Graecorum et ampla civitate Ephesi lex vetusta dicitur a majoribus dura conditione, sed jure esse non iniquo constituta. Nam architectus, cum publicum opus curandum recipit, pollicetur, quanto sumptu id futurum: tradita aestimatione magistratui bona ejus obligantur, donec opus sit perfectum. Eo autem absoluto, cum ad dictum impensa respondet, decretis et honoribus ornatur. Item si non amplius quam quarta in opere consumitur, ad aestimationem est adjicienda, et de publico praestatur, et nulla poena tenetur. Cum vero amplius quam quarta in opere consumitur, ex ejus bonis ad perficiendum pecunia exigitur. Addit: Utinam dii immortales fecissent, quod ea lex etiam populo Romano non modo publicis, sed etiam privatis aedificiis esset constituta: namque non sine poena grassarentur imperiti, sed qui*

summa doctrinarum subtilitate essent prudentes, sine dubitatione profiterentur architecturam. [Allat.] Conf. Meursius in Rhodo I. Cap. 15. et Hadrian. Junius de pictura veterum in Append. [O.]

5. MURI BABYLONIS.

Σεμίραμις εἰς βασιλικὴν ἐπλούτησεν ἐπὶ νοίαν
 Rerum enim amplitudine atque industria partum imperium ad admirationem usque auxit, anteivitque virtute, et praeclaris facinoribus non foeminas modo et viros, sed etiam reges reliquos, quibus expulsis occisisque suo imperio adjecit, et, devicta Aethiopia, Indiam ipsam, quo praeter illam, ut Justinus refert Libro I. 1., et Alexandrum Magnum nemo intravit. Haec decantatissima sunt. Vide Herodotum Lib. I. (184.), Diodorum Lib. II. (16 et seqq.). Neque his contenta magnificentissimis fabricis, etiam regio fastui superioribus, memoriam sui quammaxime longam et gloriosam effecit. Ideoque virtus ejus clara, fluxis atque fragilibus spretis, aeternaque habetur. Strabo Lib. XVI. (p. 758. ed. Casaub.) Julianus Apostata Oratione in Imperatricem Eusebiani de Semiramide: *ὑπὲρ γὰρ δὴ ταύτης πολὺς μὲν λόγος, ὥς ἐναυμάχει ναυσὶ τρισχιλίαις, καὶ πεζῇ παρετάττετο μυριάδας ὀπλιτῶν τριακοσίας ἄγουσα, τό τε ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος ὥκοδόμει πεντακοσίων σταδίων μικρὸν ἀποδέον, καὶ τὰ περὶ τὴν πόλιν ὀρύγματα, καὶ δαπανηρὰ κατασκευάσματα ἐκείνης ἔργα γενέσθαι λέγουσιν.* Jure ergo βασιλικὴ dicitur Dioni Chrysostomo Oratione 2. de Fortuna: *ἦνεγκεν ὁ παλαιὸς βίος καὶ ἐνδόξους γυναικας, Ῥοδὸ γυνὴν πολεμικὴν, Σεμίραμιν βασιλικὴν, Σαπφῶ μουσικὴν, Τιμάνδραν καλὴν.* [Allat.] Male haec Leo Allatius longius a verbis recedens, quod etiam de tota opusculi versione dictum esto, sic extulit: *Semiramis regium animum divitiis abunde explevit, cum vertendum fuisset: Semiramidi maximae affluebant opes, quas ad regio animo dignas res impendit.* Non enim hic sermo de ingenii opibus a regina conquisitis, sed de toto orbe celeberrimo opere, in quod divitias elargita est. Sic Philo supra Cap. 3. *ὦ καιρὸς τῆς Ἑλλάδος, καὶ πλουτήσας εἰς θεῶν κόσμον, ὅπόσον οὐδεὶς ὕστερον ἐπλούτησεν.* quod idem Allatius vertit: *O Graeciae tempora, tanto deorum splendore aucta, quanto nec olim ulla.* Ego potius reddendum existimo: *quae divitiis ad deorum splendorem adhibitis abundavit.* eodemque modo capite praecedenti de Rhodiis ait: *μήποτε δὲ διὰ τοῦτο ὁ Ζεὺς Ῥοδίους θεσπέσιον κατέχευε πλοῦτον, ἵνα τοῦτον εἰς τὴν Ἥλιου δαπάνῃσιν τιμῇ.* Aliter non capio Divi Soteris verba apud Lucam XII. 21. *οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ, καὶ μὴ εἰς θεὸν πλουτῶν:* namque

ad deum divitem esse idem, puto, est, ac amplis fortunis, quas ipsius benignitati debemus, sic uti, ut majestati nominis, honori-que ejus magnae fiant accessiones, quod evenit, quando opulentiam ad res divino cultui sacratas convertimus, aut divitiis juvamus pauperes, si bene meruerint. [Henr. Majus Obs. Sacr. Lib. II. pag. 22 seq.] Sed vide Schleusneri Lex. v. πλουτεῖν. [O.]

Θεάματος θησαυρὸν ἀπολείπουσα] Θησαυρὸς de quavis re pretiosa, sumptuosa. Vid. Sturz. Lex. Xenophont. h. v. [O.]

Βαβυλῶνα γὰρ ἐτείχισεν] Adi Diodorum. Babylonis, primum Assyriorum, deinde Medorum, postremo Persarum arcis regumque domicilii, primus conditor Mosis in Genesi (Cap. XI.), Josepho Antiquit. Judaic. Lib. I. (Cap. V.), Cedreno in Histor. Synopsi, Zonarae Tom. I. Histor. fuit Nemibrotus sive Nembrodes, nepos Chamae, pronepos Noachi. Stephanus v. Βαβυλῶν dicit, fuisse conditam a Babylone, Medi filio. Eustathius in Periegetem (ad v. 1014. pag. 127. ed. H. Stephani): ἕτεροι δὲ Σελεύκειαν ποτὲ καλεῖσθαι τὴν τοιαύτην Βαβυλῶνα φασίν, καὶ κτίσμα εἶναι Βαβυλῶνος ἀνδρὸς σοφωτάτου, παιδὸς Μήδου, καὶ ἀρχαιοτέραν τὴν πόλιν ταύτην τῆς Σεμιράμιδος λέγουσιν ἔτεσι χιλίοις ὀκτακοσίοις. Ammianus Marcellinus Lib. XXIII. (6.) moenia quidem a Semiramide fatetur strueta, sed arcem a Belo rege. Herodotus Lib. I. (184 et seq.), a multis Assyriorum regibus conditam paullatim. Semiramidem extruxisse volunt Propertius Lib. III. Eleg. XI.

Persarum statuit Babylona Semiramis urbem.

Theocritus in Gratiis vel Hierone. Q. Curtius Lib. V. (1.) Justinus (Lib. I. Cap. 7.) Suidas v. Σεμίραμις, Diodorus Siculus Lib. II. (4.) Solinus Cap. 60. Plinius Lib. VI. Cap. 26. Plutarchus in Alexandro. Strabo Lib. II. (p. 84. ed. Casaub.) Ovid. IV. Metamorph. (v. 58.) Claudianus in Eutropium Lib. I. v. 355.

*Creditur et centum portis Babylona superbam
Femineus struxisse labor.*

Raderus in Martial. Epigr. I. scribit, Dionysium de situ orbis Belum facere urbis parentem, Semiramidem moenium, quod falsum videtur. Dionysius namque Semiramim et moenia et arcem Babylonis, etsi arcem in honorem Beli, extruxisse fatetur (v. 1005.):

Πρὸς δὲ νότον Βαβυλῶν, ἱερὴ πόλις, ἣν ῥά τε πᾶσαν
Τείχεσιν ἀρῶραγέσαι Σεμίραμις ἐστεφάνωσεν,
Αὐτὰρ ἐν ἀκροπόλει μέγαν δόμον εἶσατο Βήλω,
Χρυσῇ π' ἢ δ' ἐλέφαντι, καὶ ἀργύρῳ ἀσκήσασα.

Et explicat Eustathius: καὶ ἐπὶ τῇ ἀκροπόλει δὲ, φησὶ, βωμὸν τοῦ Βήλου ἢ Σεμίραμις ἰδοῦσιν. Dices, templum Belo, non arcem extruxisse, ex Dionysii verbis inferri. Fateor. Non tamen facit urbis parentem Belum. [Allat.]

τριακοσίων ἐξήκοντα] Immensum Babylonis ambitum varie scriptores literis prodidere. Dio Chrysostomus, Athenis duplo ampliorem esse; Athenas vero, adjuncto Piraeo et moenibus intermediis, stadia ducenta ambitu continere, Oratione Diogenes sive de Tyrannide dicit. Herodotus (I. 184.) quadringentorum octoginta stadiorum circuitum facit. Herodotum videtur secutus Plinius Lib. VI. Cap. 26. Strabo Lib. XVI. (pag. 758. Casaub.) stadiorum trecentorum octoginta quinque. Diodorus (II. 7.) ex Clitarcho et aliis trecentorum sexaginta quinque, ter decies centenis hominum millibus ad opus convocatis, et quolibet anni die stadio urbis absoluto, Q. Curtius Lib. V. (1.): *Totius operis ambitus CCCLXVIII stadia complectitur. Singulorum stadiorum structuram singulis diebus perfectam esse memoriae proditum est. Aedificia non sunt admota muris, sed fere spatium jugeri unius absunt. Qui locus omnino corrigendus est: Totius operis ambitus CCCLXVI stadia. Sic enim singula singulis anni diebus respondebunt. Amplissima haec urbs a posteris neglecta, postquam Seleucus Nicator et successores in Seleuciam ab se conditam imperium transtulit, consumpta evanuit, non nisi tantae molis vestigiis superstitis. Strabo l. l. Plinius dicto loco: Caetera in solitudinem rediit, exhausta vicinitate Seleucia, ob id conditae a Nicatoro intra nonagesimum lapidem, in confluente Euphratis fossa perducti atque Tigris: quae tamen Babylonia cognominatur, libera hodie, ac sui juris, Macedonumque moris. et Pausanias in Arcadiis: Βαβυλῶνος δὲ ταύτης, ἥντινα εἶδε πόλεων τῶν τότε μεγίστην ἦλιος, οὐδὲν ἔτι ἦν εἰ μὴ τεῖχος.* [Allat.]

ὥστε τὴν περίδρομον τῆς πόλεως ἡμεροδρόμου κόσμον ἔχειν] Legendum videtur κόσμον pro κόσμον, quod et Boesius, licet ediderit κόσμον, in versione expressit: *ut ambitus urbis cursorem diurnum defatigare posset.* Sic noster supra Cap. II. de Pyramidibus: καὶ τὸ μὲν τῆς ἀναβάσεως μέγεθος ὁδοιπορίας ἔχει κόσμον. Vulgatam lectionem si retinere velimus, sensus erit: *ambitus autem urbis magnificentissimum spectaculum praebet itineris diurni: der Umkreis der Stadt stellt den imposanten Anblick eines ganzen Tagweges dar.* Sed dubito, num v. κόσμος hoc sensu usurpetur apud Graecos scriptores. [O.]

"Ἔστι δ' οὐκ ἐν τῷ μεγέθει μόνον] Ipsa enim magnitudine, quae praeter usum hominumque expectationem illi obtigerat, admirationem ciebat: incredibilia namque videntur. Julianus Imperator Oratione in Eusebiam. [Allat.] μόνον pro μόνῳ, quod habet textus Allatii, (in nota est μόνον,) e Cod. MS10 ed. Boessius et Bast. [O.]

ὁπτιῇ γὰρ πλὴν θῶ καὶ ἀσφάλτῳ] Theocritus in Gratiis:

Ἐψηλὸν δ' Ἰέρωνι κλέος φορέοιεν αἰδοί,

Καὶ πόντου Σκυθικοῖο πέραν, καὶ ὕψη πλατὺ τεῖχος

Ἀσφάλτῳ δῆσασα Σεμίραμις ἐμβασίλευεν.

Nec dissentit Propertius Lib. III. Eleg. XI. Ovid. IV. Metam. 58. Lucanus Lib. VI. 49. Diodor. Justinus Lib. I. 7. Q. Curtius Lib. V. 1. Vitruvius Lib. I. Cap. 5. Modum vero et materiam lapidum unde habuerint, explicat Herodotus I. 179. [Allat.] De usu asphalti in aedificiis locus classicus est apud Dion. Cass. Hist. Lib. LXVIII. Cap. 27. "Ἐνθα μέντοι τὴν τε ἀσφαλτον εἶδε Τραϊανὸς, ἐξ ἧς τὰ τεῖχη Βαβυλῶνος ὀικοδόμητο· τοσαύτην γὰρ ἀσφάλειαν πλὴνθοις ὀπταῖς ἢ καὶ λίθοις λεπτοῖς συμμιχθεῖσα παρέχεται, ὥστε καὶ πέτρας καὶ σιδήρου παντός ἰσχυρότερα αὐτὰ ποιεῖν. Ceterum ἀσφαλτον ξηρὰν, bitumen calcis usum praebens, et ὑγρὰν, naphtham, bene distinxit Strabo Lib. XVI. pag. 743. Conf. Bekmann. ad Aristotel. de Mirabil. Auscult. pag. 282 seqq. [O.]

καὶ ἀσφάλτῳ] De asphalto ejusque natura et origine vide plura apud Diodor. Biblioth. Lib. II. (12.). Praebuisse vero usum calcis, praeter jam dictos Plinius Lib. XXXV. Cap. 40. *Calcis quoque usum praebuit, ita ferruminatis Babylonis muris.* Eam a flumine, cujus nomen Is erat, deductam narrat Herodotus I. 179. [Allat.]

δεδωμηται] Sic Boessius et Bast. e Codice. Allat. δεδόμηται. Vide supra ad Cap. 4. [O.]

καὶ τὸ μὲν ὕψος τοῦ τείχους etc.] Curtius (V. 1.): *Altitudo muri L cubitorum eminet spatio.* Strabo: ὕψος δὲ τῶν μὲν μεσοπυργίων πήχεις πεντήκοντα. Herodotus I. 1.: ὕψος δὲ διηκοσίων πήχεων· ὁ δὲ βασιλῆϊος πήχυς τοῦ μετρίου ἐστὶ πήχεος μέζων τρισὶ δακτύλοισι. Plinius Lib. VI. 26. *Muris ducentos pedes altis, quinquagenos latis in singulos pedes ternis digitis ampliore, quam nostra.* Diodorus: τὸ μὲν ὕψος, ὥς μὲν Κιτησίας φησὶ, πεντήκοντα ὀργυιῶν, ὥς δὲ ἔνιοι τῶν νεωτέρων ἔγραψαν, πήχων πεντήκοντα. Solinus Cap. 60.: *Quorum altitudo ducentos pedes detinet, latitudo*

quinquaginta, ultra quam mensura nostra est, altioribus. [Allat.] Muros Babylonis diversimode metiuntur antiqui. Age experiamur, an post viros doctos, qui tumultuarie illud argumentum tractarunt, lucis aliquid ei affundere valeamus. Tribuit igitur eorum altitudini

Herodotus I. 178. cubitos regios 200.

Plinius VI. 29. et eum secuti Solinus et Mar-

tianus pedes 200.

Ctesias ap. Diodorum II. 7. ὀργυιάς 50.

apud Diodorum l. c. quidam, quos sequitur

Strabo Lib. VI. p. 738. et Curtius cubitos 50.

Philo Byzant. πλέον ἢ πεντήκοντα πήχων.

Philostratus (de Vit. Apollon. I. 25.) plethra 1½.

Ut discrimen rectius pateat, ad pedis Graeci et Romani mensuram eorum calculos revocabimus, quorum unus continet digitos XVI. Cubitus igitur ordinarius sesquipedem tendit. Cubitus regius, teste Herodoto, ordinarium tribus digitis superat, adeoque continet pedem unum cum digitis XI. Orgyiam absolvunt IV cubiti ordinarii h. e. pedes VI. Plethrum mensura est C pedum. Est itaque altitudo murorum Babylonis juxta

Herodotum pedum 337. digitor. 8.

Plinium - - 200.

Ctesiam - - 300.

Diodor. Strabon. Curtium - - 75.

Philostratum - - 150.

Videntur autem omnes istae diversae sententiae ex Herodoti ortae esse traditione, nec difficile eas ad illum revocare fontem, et modum, quomodo ex eo ortae sint, ostendere. Plinium enim patrem Historiarum ob oculos habuisse, manifestum facit idem utrobique numerus 200. Ex Herodoti vero *cubitis* Plinius *pedes* fecit, quod librariis tribui malim, qui signa, quibus pedes et cubiti notabantur, non satis accurate discernentes, confusionis hujus fuere auctores. Rem ita esse hoc firmat, quod pedes illos, quibus mensuram hancce describit, singulos tribus digitis Romanum pedem superare dicat, quod de cubitis regiis affirmaverat Herodotus, nec uspiam pedis mensuram invenies, totis digitis tribus pedem Romanum, qui idem cum Graeco est, superantem. Ctesias porro manifeste secutus Herodotum est: 50 enim orgyiae conficiunt pedes 300, h. e. cubitos ordinarios 200. Hoc tantum non attendit Ctesias, quod Herodotus de cubitis regiis loquatur, quorum quisque 3 digitis superat cubitum ordinarium. Ut 200 cubiti regii totidem ordi-

narios superent digitis 600 h. e. pedibus 37 et 8 digitis, quod est discrimen, quo Herodotus et Ctesias invicem distant. Diodorus Siculus porro atque Strabo, et qui eos sequuntur, ex Ctesiae ὀργυιαῖς, quod fidem tanta moles superare videretur, πήχεις fecisse videntur: numero enim conveniunt, mensurae genere dissentiunt, nec ipse id obscure innuit Diodorus. Quod autem ὁ πᾶν Salmasius ad Solinum p. 62. [Comment. p. 871.] auctores, qui 50 cubitos tribuunt altitudini murorum Babylonis, cum Plinio componere conatur, id frustra plane est. Nam ut concedam ipsi cubitos duorum pedum, quales nunquam tamen in usu fuere, vel sic tamen conficies, non, quod ipse putat, 200, sed 100 tantum pedes. Philostratus denique vel ipse Ctesiae calculum ad dimidium reduxit, vel Criticus quidam apud Philostratum ἡμίπλεθρα pro πλέθροις substituit, quod fidem illi superare Ctesianus calculus videretur: πλέθρα enim tria exacte 300 pedes conficiunt. Jam latitudinem murorum Babyloniorum quod attinet, eam definiunt

Herodotus cubitis regiis 50 h. e. pedibus 78. digit. 2.

Philostratus plethro non toto h. e. pedibus 78.

nam plethrum C est pedum. Ctesias spatio sex curribus sufficiente, alii apud Diodorum spatio, quod duobus curribus sufficiat, Philo duplo majori spatio quatuor quadrigarum. Strabo denique spatio, quo quadrigae sibi occurrentes facile se transmittant. [G. Olearius ad Philostrat. de Vit. Apollonii I. 25. pag. 32 et seq.] Conf. Append.

τὰ δὲ πλάτη τῶν παραδρομίδων] Diodorus (II. 7.): τηλικούτον δ' ἦν τὸ βάρος τῶν ἔργων, ὥστε τὸ μὲν πλάτος εἶναι τῶν τειχῶν ἕξ ἄρμασιν ἱππάσιμον, τὸ δὲ ὕψος ἄπιστον τοῖς ἀκούουσιν, ὥς φησι Κτησίας ὁ Κνίδιοι. et infra: τὸ δὲ πλάτος πλεῖον ἢ δυσὶν ἄρμασιν ἱππάσιμον. Herodotus: μετὰ δὲ τεῖχος πεντήκοντα μὲν πήχεων βασιλῆων ἐὼν τὸ εὖρος. Plinius et Solinus quinquagenos pedes attribuunt. Strabo pedes triginta duos. Curtius cum Strabone: spatium triginta et duorum pedum latitudinem amplectitur. Παραδρομὶς est Philoni, quod Straboni πάροδος, spatium scilicet inter eminentes utrinque muros, quasi vallis excurrens, ambulationibus destinatum: ἡ δὲ πάροδος ἐπὶ τοῦ τείχους, ὥς τέθριππα ἐναντιοδρομεῖν ἀλλήλοις ῥαδίως. Diodorus: τὸ δὲ πλάτος πλεῖον ἢ δυσὶν ἄρμασιν ἱππάσιμον. Propertius Lib. III. Eleg. II.

*Et duo in adversum misit per moenia currus,
Ne possent tacto stringere ab axe latus.*

Curtius: *Quadrigae inter se occurrentes sine periculo commeare dicuntur.* Hos tamen muros Pausanias scribit neque se vidisse, neque ab alio, qui viderit, audisse, in Messeniaceis, [*Allat.*] De *παραδρομῖς*, *spatium inter eminentes utrinque murorum pinnae inclusum*, adeundus Schneiderus V. Cl. ad Vitruv. Lib. VI. Cap. VII. Tom. II. pag. 483 seqq. [*O.*]

πολύστατοι δὲ καὶ συνεχεῖς οἱ πύργοι] Diodorus turres ducentas et quinquaginta, quas tamen in tanto ambitu paucas fuisse narrat, sed paludes loco turrium civitatem munisse: qui tamen supra dixerat, turres crebras fuisse et magnas. Strabo scribit, turres altas fuisse cubitos quinquaginta. [*Allat.*]

καὶ λέληθεν ἐν αὐτῇ τὴν οἰκουμένην κατακεκλει-
κνῖα] Immensa urbis magnitudo, vastissimo territorio se diffundens, pluribus hominum myriadibus culta, in qua hospes civis, et peregrinus quilibet habitator esse potest, singulare caput admirationis an laudis? Dubium. Magnitudo quippe, quae modum excedit, et multitudo, quae numerum, immanitas illa, confusio haec erit. Civium enim multitudine indefinita, recte civium munia non obeuntur. Qui magistratus tribuit, jusque curat exercendum, in tanta multitudine cives suos non novit. Quod reipublicae bene gerendae impedimento est. Et sicut aliarum rerum, ita et civitatis debet esse magnitudinis modus: sicut enim nimis parvum, ita et nimis magnum in vitio est. Quare Aristoteles Lib. Polit. VII. Cap. 4. justum verumque multitudinis civium modum determinat, nimirum, qui rerum necessariarum copia sit instructus: deinde ut cives invicem se noscant, ne ignoti vivant inter ignotos. Plutarchus item Symposiacorum Lib. V. Quaest. 5. ἐφάνη μοι, inquit, ἐπ' αὐξομένη πόλει, οὐκ ἐπὶ πόλει μᾶλλον ἢ συμποσίῳ λελέχθαι. καὶ γὰρ συμποσίον μέγεθος ἱκανὸν ἐστίν, ἄλλοι οὐ συμπόσιον ἐθέλει μένειν. εἰ δὲ ὑπερβάλλῃ διὰ πλῆθος, ὥς μηκέτι προσήγορον ἑαυτῷ, μηδὲ συμπαθεῖς εἶναι ταῖς φιλοφροσύναις, μηδὲ γνῶριμον, οὐδὲ συμπόσιόν ἐστι. (e correctione Wyttenbach. O.) Tacitus Lib. XIV. Annal. (Cap. 27.) Aristotelis sententiam miro artificio expressit, cum de coloniis in Italiam deductis ageret. Babylonis itaque immensitas admirationem omnibus movet. Incommoda tamen sensisse, quae ex immodica magnitudine civitatibus accidere adnotavit Aristoteles, ipsa historia manifestum est. Quippe illius imperium, cum non posset tantam molem sustinere et multitudinis impetum fraenare, citissime corruit, alioque translatum miseram exhaustamque Babylona reliquit, cujus ruinae ingentes, et emortua fastigia sua magnitudine ad haec tem-

pora stuporem contuentium movent. Haec, quae diximus, omnia carminibus ex Ctesia, Clitarcho, Diodoro, Dione Cassio, Herodoto, Philostrato, et aliis complexus est Joannes Tzetzes Chiliad. IX. hist. 275. [*Allat.*] In commemoratione immensae illius incolarum Babylonis multitudinis Philo noster cum aliis scriptoribus respexisse videtur ad illam antiquissimorum temporum traditionem, cujus vestigia legimus in Genesi Cap. XI. init.: *Καὶ ἦν πᾶσα ἡ γῆ χεῖλος ἓν καὶ φωνὴ μία πᾶσιν. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κινήσαι αὐτοὺς ἀπ' ἀνατολῶν, εὗρον πεδῖον ἐν πεδίῳ Σενναὰρ καὶ κατώκησαν ἐκεῖ. καὶ εἶπαν· δεῦτε οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πόλιν καὶ πύργον, οὗ ἡ κεφαλὴ ἔσται ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ποιήσωμεν ἑαυτοῖς ὄνομα, πρὸ τοῦ διασπαρῆναι ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς εἰς.* [*O.*]

Ἡλίκην δὲ δυσκόλως ἄλλοι χώραν γεωργοῦσι, τηλικαύτην Βαβυλῶν οἰκουμένην ἔχει] Ita correxit Boessius verba editionis Allatii aperte corrupta: *τηλικαύτην δὲ δυσκόλως ἄλλην χώραν γεωργοῦσι, τηλικαύτην Βαβυλῶν οἰκουμένην ἔχει.* Equidem malim: *τηλικαύτην δὲ δυσκόλως ἄλλην χώραν γεωργοῦσιν, ἡλίκην Βαβυλῶν οἰκουμένην ἔχει.* *Nec facile est tantum terrae ambitum agricultura excolere, quantum Babylon habitatum continet. οἰκουμένην* adjective accipiendum et referendum ad praecedens *χώραν.* [*O.*]

ἐντὸς τοῦ τείχους] Ita Codex MStus (et Boessius), Ed. Allatii *ἐντὸς τείχους.* [*Bast.*]

6. TEMPLUM DIANAE EPHESIAE.

Hocce Caput typis expressum est, adjecta versione latina, in Gronovii Thesauro Antiquitt. Graec. Vol. VII. pag. 389. secundum exemplum Lucae Holstenii, qui Philonis edendi consilium ceperat. [*Bast.*] quam recensionem et nos sumus secuti. [*O.*]

Ὁ τῆς Ἀρτέμιδος ναὸς etc.] Hoc quoque inter septem orbis miracula connumeratum magnitudine, impensa, opibus, immunitate, summa Graecorum omnium exterarumque gentium admiratione et consensu. Herodotus Lib. II. Aristophanes in Nubibus, Callimachus Hymno in Dianam (v. 248 seq.), Stephanus de Urbibus, Pausanias in Messeniis. Ejus opum meminit Trebellius Pollio in Gallienis: *Tunc etiam templum Dianae Ephesiae dispoliatum et incensum est, cujus opes fama in populos satis notae.* In eo securitatis gratia omnium gentium pecunias fuisse congestas, tradit Dio Chrysostomus Oratione Rhodiaca: *ἵστέ που τοὺς Ἐφεσίους, ὅτι πολλὰ χρήματα παρ' αὐτοῖς ἐστι, τὰ μὲν ἰδιωτῶν ἀποκείμενα ἐν τῷ νεῷ τῆς*

Ἀρτέμιδος, οὐκ Ἐφεσίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ξένων, καὶ τῶν ὀπίθεν
 δήποθεν ἀνθρώπων, τὰ δὲ καὶ δήμων καὶ βασιλέων· τιθέασι πάν-
 τες οὐ τιθέντες ἀσφαλείας χάριν, οὐδενὸς οὐδεπώποτε τολμήσαντος
 ἀδικῆσαι τὸν τόπον, καίτοι πολέμων ἤδη μυρίων γεγονότων, καὶ
 πολλῶν αἰσῶν τῆς πόλεως. Illud vero, neminem ausum
 templum injuria afflicere, tametsi plurima jam bella gesta sint, et
 civitas fuerit capta, ut verum sit, vide Gyraldum de Histor. Deor.
 Syntagm. 12, qui copiose de ejus conditoribus et instauratoribus
 tum de illis, qui illud incenderunt, aliisque templi memorabilibus
 disputat. Omnium sane conflagratio illa admirabilior, item et stul-
 tior, Herostrati scilicet, qui gloriae cupiditate templum incendit,
 ut opere illo, licet nefario, nomen illius vulgaretur. Strabo (Lib.
 XIV. pag. 640. Casaub.): ὥς δὲ τοῦτον Ἡρόστρατος ἐνέπρησεν. Va-
 lerius Maximus Lib. VIII. Cap. 14.: *Illa vero gloriae cupiditas
 sacrilega: inventus est enim, qui Dianae Ephesiae templum incen-
 dere vellet, ut, opere pulcherrimo consumpto, nomen ejus per
 totum terrarum orbem dissemeretur. Quem quidem mentis furorem
 eculeo impositus detexit. At bene consuluerant Ephesii decreto me-
 moriam teterrimi hominis abolendo: nisi Theopompus, magnae fa-
 cundiae ingenium, in historiis eum suis comprehendisset.* Similia
 habet Eustathius in Periégetem (v. 827. pag. 109. ed. H. Steph.)
 Eadem nocte conflagrasse, quo natum Alexandrum Magnum, tradunt
 Zonaras Tom. I. Cicero Lib. II. de Nat. Deor. (Cap. 27.), qui et
 dieterii de ea re Timaei historici meminit: *Concinneque, ut multa,
 Timaeus: qui cum in historia dixisset, qua nocte natus Alexander
 esset, eadem Dianae Ephesiae templum deflagravisset, adjunxit:
 minimeque id esse mirandum, quod Diana, cum in partu Olympi-
 dis adesse voluisset, abfuisset domo.* Dictum hoc ad Hegesiam
 refert Plutarchus in Alexandro, mireque hominem exagitat: ἐγεν-
 νήθη δ' οὖν Ἀλέξανδρος ἰσταμένου μηνὸς ἑκατομβαιῶνος, ὃν Μακε-
 δόνες Ἀῶν καλοῦσιν, ἔκτε, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέ-
 μιδος ἐνέπρησθη νεώς· ὥς Ἠγησίας ὁ Μάγνης ἐπιπεφώνηκεν ἐπιφώ-
 νημα κατασβέσαι τὴν πυρκαϊάν ἐκείνην ὑπὸ ψυχρίας δυνάμενον·
 εἰκότως γὰρ ἔφη καταφλεχθῆναι τὸν νεὸν τῆς Ἀρτέμιδος ἀσχολου-
 μένης περὶ τὴν Ἀλεξάνδρου μαίωσιν etc. Restauratum tunc ab Ephe-
 siis, collatis propriis facultatibus, non e Persarum depositis, ut
 calumniose volebat Timaeus, refert Strabo Lib. XIV. (l. l.). Certe
 Ephesiorum summum in servandis depositis studium mirum in mo-
 dum commendat Dio Chrysostomus in Oratione dicta. [Allat.]

ἐν Ἐφέσῳ] Urbem optimam et nobilissimam vocat Strabo
 (l. l.). Stephanus: Ἐφεσος πόλις Ἰωνίας ἐπιφανεστάτη, καὶ λιμὴν

ἐν κόλπῳ. Pausanias in Achaicis: Ἰωσι δ' ἔχει μὲν ἐπιτηδειότατα ὠρῶν κράσεως ἢ χώρα, ἔχει δὲ καὶ ἱερὰ, οἷα οὐχ ἐτέρωθι, πρῶτον μὲν τῆς Ἐφεσίας μεγέθους τε ἕνεκα, καὶ ἐπὶ τῷ ἄλλῳ πλούτῳ. A Smyrna Amazone, quae eam occupaverat; Smyrnā etiam dictam, ex Callino et Hipponacte refert Stephanus et Strabo (l. 1.). Hipponactis verba:

Ὡκεῖ δ' ὀπισθε τῆς πόλεως ἐν Σμύρνῃ
Μεταξὺ Τρηχίδος τε καὶ Λεπρῆς ἀκτῆς.

Sic enim distinguenda sunt haec verba, quod miror alios latuisse. Porro Smyrnā Lydiae fuisse adscriptam pluribus probat Janus Rutgersius Var. Lect. Lib. II. Cap. 1. [Allat.]

ἀπηγεῖσθαι] Leo Allatius ἐπειρεῖσθαι. Holstenius dedit ἀπηχθεῖσθαι, vertens: *mundum coelestem immortalium deorum in terras demigrasse*. Confiteor, neutram lectionem mihi placere. Co-

dex offert ἀπηγεῖσθαι (sic), i. e. ἀπειργάσθαι. Praefero tamen ἀπηρεῖσθαι (ab ἀπερείδω). [Bast.] Equidem Bastii correctionem non dubitavi in textum recipere, cum sit contextui accommodatissima. Boessius ed. ἀπηγθεῖσθαι (sic). Ipse in notula legendum conj. ἀποιήθεσθαι, quae vox nihili forsitan typorum vitio orta, et Boessius scribi volebat ἀποθέσθαι. [O.]

Γίγαντες γὰρ] Non unum omnes templi conditorem agnoscunt. Ab Amazonibus exstructum fuisse, refert Callimachus Hymno in Dianam (v. 248.) et Dionysius Periegeta (v. 827.). His subscribunt Plinius Lib. V. Cap. 29. Solinus Cap. 45. Mela Lib. I. Cap. 17. Pausanias in Achaicis multis disputat, non ab Amazonibus, sed a Creso Ephesoque Istiaei filiis fuisse exstructum, fallique Pindarum, qui id asseruerit. Refert item in Messeniis, ex aliorum sententia Amazonas illud fecisse: τὰ δὲ αἷτια, ἐμοὶ δοκεῖν, Ἀμαζόνων τε κλέος, αἱ φήμην τὸ ἄγαλμα ἔχουσιν ἰδρύνσασθαι. Dionysius Halicarnasseus Antiquit. Roman. Lib. IV. Iones tradit auctores: Ἴωνες μὲν ἐν Ἐφέσῳ τὸ Ἀρτέμιδος, Λωριεῖς δὲ ἐν Τριοπίῳ τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος. Iique apem, qua praecunte colonias duxerant, Dianae Ephesiae dedicarunt, ut ex Philostrato in Imaginibus, et post Philostratum Himerio in Declamationibus (XI.) adnotabam. Architectum vocat Strabo Chersiphronem, vel, ut alii legunt, Archiphronem: τὸν δὲ νεὼν τῆς Ἀρτέμιδος πρῶτος μὲν Χερσίφρων ἡρχιτεκτόνησεν, εἴτ' ἄλλος ἐποίησε μίξω. Vitruvius Ctesiphontem Cnossium, et filium ejus Metagenem, Demetrium et Paeonium Ephesium Lib. VII. in Prooemio: Pri-

numque aedes Ephesiae Dianae Ionico genere ab Ctesiphonte Cnosio, et filio ejus Metagene est instituta, quam postea Demetrius, ipsius Dianae servus, et Paeonius Ephesius dicuntur perfecisse. Post Herostrati deflagrationem restituit Chirocrates sive Dinocrates architectus, referente Strabone. Vide Plutarchum in vita Alexandri et de ejusdem fortuna. Nota, Nicodemum Frischlinum in Callimachum architectos templi hujus una cum auctoribus, qui ope collata, ut exstrueretur, curarunt, confundere: secundo, male Pausaniam inconstantiae arguere: quippe in Achaicis ex propria sententia rem definit de Amazonibus, in Messeniis ex aliorum loquuntur, ideoque addidit, id fama esse pervulgatum: Ἀμαζόνων τε κλέος, αἱ φήμην τὸ ἄγαλμα ἔχουσιν ἰδρύνασθαι. Adde: licet Amazones simulacrum Dianae Ephesiae confecerint, ideone et templum? Tertio, nimis insulse Pausaniae imponere, Xenophontem Grylli filium templum condidisse, cum tantum Pausanias scribat, Xenophontem Grylli filium templum erexisse Dianae Ephesiae nuncupatum, idque in Scillunte urbe, non Epheso, quod et Massalianos aliosque plures fecisse, historia traditum est. κατοικήσας δὲ ἐν Σκιλλοῦντι τέμενός τε καὶ ἱερόν καὶ ναὸν Ἀρτέμίδι ὑποδομήσατο Ἐφεσία, in prioribus Eliacis. Vide Xenophontis de hoc suavissimas Epistolas, quas inter Socraticas edidimus (Epist. 18. 19. editionis Allatianae et nostrae. O.). Simulacri auctorem Lib. VIII. Cap. 38. Plinius Mentorem facit: *Phidiae Jupiter Olympius quotidie testimonium perhibet, Mentori Capitolinus et Diana Ephesia, quibus fuere consecrata artis ejus vasa.* Et Lib. XVI. Cap. 40. Canetiam memorat. Simulacrum Dianae ex cedro, quemadmodum et templi lacunaria fuisse facta docet Vitruvius Lib. II.: *Ephesi in aede simulacrum Dianae, et etiam lacunaria ex ea cedro, et ibi et in ceteris nobilibus fanis propter aeternitatem sunt facta.* Plinius Lib. XVI. Cap. 40. ait, ambigi de simulacro, quamvis conveniat, tectum ejus esse e cedrinis tabulis: *Buxum maxime aeternum putant, ebum et cupressum, cedrumque claro de omnibus materiis judicio in templo Ephesiae Dianae, utpote cum, tota Asia exstruente, quadringentis annis peractum sit. Convenit, tectum ejus esse e cedrinis trabibus. De ipso simulacro deae ambigitur. Ceteri ex ebano esse tradunt. Mutianus ter Consul ex his, qui proxime viso eo scripsere, vitigineum et nunquam mutatum, septies restituto templo. Hanc materiam elegisse eandem, Canetiam nomen artificis nuncupans: quod equidem miror, cum antiquiorem Minerva quoque, non modo Libero patre vetustatem ei tribuat. Adjicit, multis foraminibus nardo rigari, ut medicatus humor alat, teneatque juncturas, quas et ipsas*

esse modicas admodum miror: valvas esse e cupresso et jam quadringentis prope annis durare materiam omnem novae similem. Id quoque notandum, valvas in glutinis compage quadriennio fuisse. Cupressus in eas electa, quoniam praeter cetera uno in genere materiae nitor maxime valeat aeternus. De Gigantibus et Aloei filiis vide Libanium in Narrationibus, Nicephorum Basilacem in Progymnasmatis, quos propediem edemus, et alios Fabularum scriptores (editos in Excerptis variis Rhetorum et Sophistarum Romae 1641.). [Allat.] At lepidus est Allatius credens, Philonem templi Dianae Ephesiaci conditores revera statuuisse Gigantas et Aloei filios, cum nil aliud dicere voluerit, quam esse illud opus ingentis moliminis laboremque vere Giganteum. Sed dubito de veritate lectionis et opinor, Philonem indefinite ita scripsisse: *Γίγαντες γὰρ τινες ἢ τῶν Ἀλωέως παίδων* etc. i. e. *quidam Gigantes quasi et Aloidae*. Post v. *Ὀλυμπον* excidisse videtur verbum *ὑποδόμησαν*, aut simile quid. Ceterum ipsam deam Ephesiam quod attinet, illam non Dianam, sororem Apollinis, sed barbaram deam, Terram sive Opem, fuisse, pluribus ostenderunt Menetrejus in Dissertatione de symbolica Dianae Ephesiae statua, inserta Thesouro Antiquitt. Graec. Gronoviano Tom. VII. pag. 356 seqq., et Wernsdorf. ad Himer. Orat. XI. 2. pag. 576. [O.]

τὸ γὰρ ἔδαφος τῆς ὑποκειμένης etc.] De templo illo ejusque ceteris ornamentis, quae plurium librorum instar obtinent, ut ait Plinius, Ctesipho et Metagenes Vitruvio auctore Lib. VII. volumen ediderunt. Plinius Lib. XXXVI. Cap. 14.: *Graecae magnificentiae vera admiratio exstat templum Ephesiae Dianae, ducentis viginti annis factum a tota Asia. In solo id palustri fecere, ne terrae motus sentiret, aut hiatus timeret. Rursus ne in lubrico atque instabili fundamenta tantae molis locarentur, calcatis ea substravere carbonibus; dein velleribus lanae. Universo templo longitudo est CCCCXXV pedum, latitudo ducentorum viginti, columnae centum viginti septem a singulis regibus factae LX pedum altitudine, ex iis XXXVI caelatae, una a Scopa. Operi praefuit Chersiphron architectus. Summa miracula, epistylia tantae molis attolli potuisse. Id consecutus est ille peronibus harena plenis molli palvino super capita columnarum exaggerato, paullatim exinaniens imos, ut sensim totum insideret. Difficillime hoc contigit in limine ipso, quod foribus imponebat: etenim ea maxima moles fuit: nec sedit in cubili, anxio artifice mortis destinatione suprema. Traduntque, in ea cogitatione fessum nocturno tempore in quiete*

vidisse praesentem deam, cui templum fiebat, hortantem, ut viveret; se composuisse lapidem; atque ita postero die apparuit, pondereque ipso correctus videbatur. et infra Cap. 23. de columnis: *In Ephesiae Dianae aede, de qua prius fuit sermo, primum columnis spirae subditae, et capitella addita: placuitque altitudinis octava pars in crassitudine, et ut spirae haberent crassitudinis dimidium, septimaeque partes detraherentur summarum crassitudini.* Et notandum est, quod Plinius tradit, ne in lubrico atque instabili fundamenta tantae molis locarentur, calcatis ea substravisse carbonibus, dein velleribus lanae, idque Theodoro Samio auctore, ut tradit Laertius Lib. II. (§. 103.) in Aristippo. Hesychius de viris illustribus eadem ex Laertio exscripsit. De carbonibus nullo humore corrumpi solitis Augustinus de Civitate Dei Lib. XXXI. Cap. 4. *Quid in carbonibus? Nonne miranda est et tanta infirmitas, ut ictu levissimo frangantur, pressu facillimo conterantur, et tanta firmitas, ut nullo humore corrumpantur, nulla aetate vincantur, usque adeo, ut eos substernere soleant, qui limites figunt ad convincendum litigatores, quisquis post quantalibet tempora extiterit, fixumque lapidem non esse contenderit. Quis eos in terra humida effossos, ubi ligna putrescerent, tamdiu durare incorruptibiliter posse, nisi rerum ille corruptor ignis effecit?* Et in libris de Limitibus passim fit mentio carbonum sub terminis positorum. Ephesini nihilominus templi magnitudinem a Vaticana Basilica, tempore Silvestri Papae exstructa, nec non a Florentino templo D. Virginis Floris nuncupatae vinci, Franciscus Albertinus Lib. III. de Mirabilibus Novae et Veteris Urbis, et Robertus Cenalis Abricensis Episcopus in Histor. Gall., ut mihi retulit Naudaeus noster, templum B. Virginis Lutetiis dicatum majus esse et splendidius, utriusque mensuris inter se collatis, magisque operose fabricatum, probare conatur. [Allat.] Conf. Schneider. V. Cl. ad Vitruvii l. c. Tom. II. pag. 200. [O.]

ὁ ὁ ὦν λατομίας] De Pyxodoro, inventore lapicidinae, qua templum Dianae Ephesiae constructum est, haec Vitruvius Lib. X. Cap. 7.: *Pusillum extra progrediar, et de his lapicidinibus, quemadmodum sunt inventae, exponam. Pyxodorus fuerat pastor: is in his locis versabatur. Cum autem cives Ephesiorum cogitarent fanum Dianae ex marmore facere, decernerentque e Paro, Proconneso, Heraclea, Thaso uti marmore, per id tempus propulsis ovibus Pyxodorus in eodem loco pecus pascebat, ibique duo arietes inter se concurrentes alius alium praeterierunt, et impetu facto*

unus cornu percussit saxum, ex quo crustam, quæ candidissimo colore fuerat, dejecit. Itaque Pyxodorus dicitur oves in montibus reliquisse, et crustam cursim Ephesum, cum maxime de ea re ageretur, detulisse. Ita statim honores ei decreverunt, et nomen mutaverunt, ut pro Pyxodoro Evangelus nominaretur: hodieque quot mensibus magistratus in eum locum proficiscitur, et ei sacrificium facit, et, si non fecerit, poena tenetur. Praeterea Cap. 6. habes Ctesiphontis ingeniosam inventionem ad scapos columnarum deportandos ad Dianae fanum, propter magnitudinem onerum, et viarum campestrium mollitudinem, non confisi carris. Quem cum ad similia onera deportanda non imitatus fuisset Paeonius, sed diversa ratione aggressus, re non proficiente, pecuniam ita contrivit, ut ad solvendum non esset. Utinam multos Paeonios nostris temporibus non haberemus, exoravit olim Daniel Barbarus, et nunc exorare quid vetat? [Allat.]

εἰς τὰ κατὰ γῆν καλυπτόμενα] Hic locus apud Leonem Allatium depravatus exstat, edidit scil. καμπτόμενα. Codex habet καλυπτόμενα, uti legimus apud Gronovium (et Boessium. O.). Ceterum qui est scribendi modus nostri codicis, nihil est facilius, quam duas hasce voces confundere. Vid. quoque Valkenaerus ad Theocrit. Adonias. p. 226. B. Dorville ad Chariton. p. 470. Suidas: Λυγιζόμενος — στριφόμενος, καλυπτόμενος κ. τ. λ. Kusterus et Abreschius (Act. Soc. Traj. Tom. I. p. 259.) jure mutant καμπτόμενος. [Bast.] Καμπτόμενα defendit Schneiderus V. Cl. ad Vitruv. Lib. X. Cap. II. §. 12. Tom. III. pag. 256. vertens ad fornices sub terra substructas. [O.]

καὶ προὔποθεις τὸν Ἀτλαντα τοῖς βάρεσι] Quid sint proprie ἄτλαντες in architectura, docet nos Vitruvius Lib. VI. Cap. VII. §. 6. (Schneid.): item si qua virili figura signa mutulos aut coronas sustinent, nostri telamones appellant, cujus rationes, quid ita aut quare dicantur, ex historiis non inveniuntur, Graeci vero ἄτλαντας vocitant. H. l. tamen Philo noster per metaphoram Ἀτλαντα dicit fundamentum templi solidissimum et sustinendo tanto oneri idoneum. [O.]

καὶ περὶ] Desinit scriptum in his verbis, quibus recentior manus adscripsit λείπει φύλλα τινά. [Bast.] Ultima verba sic fortassis supplenda: διεγείρων πρὸς ράσιν μετεωροφανὲς καὶ περιβλεπτον οἰκοδόμημα. [O.]

TEMPLUM DIANAE EPHESIAE

EX

C L A U D I I M E N E T R E I I

CEIMELIOTHECAE BARBERINAE PRAEFECTI

DISSERTATIONE

DE

SYMBOLICA DIANAE EPHESIAE STATUA

[in Jac. Gronovii Thesauro Antiquitt. Græc. Tom. VII. p. 388.]

TEMPLUM DIANAE EPHESIAE.

Ephesus, ut vult Stephanus, Ioniae est urbs clarissima; Lydiae, ut Herodotus: Asiae certe lumen Plinio dicta est. In ea Dianae templum nobilissimum, quod ceteris pulchritudine, et varietate marmorum, columnarum numero, ac ipsius etiam structurae concinnitate, nec non et copiosa suppellectile praelatum fuit, atque inter orbis miracula annumeratum. Placet igitur ejus quantulamcunque adumbrationem ex Plinio Lib. XXXVI. Cap. 19. exhibere: *Magnificentiae (inquit) verae admiratio exstat templum Dianae Ephesiae, ducentis, vel, ut alii volunt, quadringentis viginti annis factum a tota Asia. Id solo in palustri fecere, ne terrae motus sentiret, aut hiatus timeret. Rursum ne in lubrico aut instabili fundamenta tantae molis locarentur, calcatis ea substravere carbonibus, dein velleribus lanae. Universo templo est longitudo quadringentorum viginti quinque pedum, latitudo ducentorum viginti. Columnae centum viginti septem a singulis regibus factae sexaginta pedum altitudine, ex iis triginta sex caelatae. Trabes e cedro fuisse, auctor est Vitruvius. Valvae autem ex cypresso compactae, quae et ad quatuor usque aetates intactae permanserunt, ut Theophrastus Hist. Plant. Lib. V. adnotavit. Ceterum tanta fuit templi majestas, ut ansam Plinio dederit asserendi: Cetera ejus operis ornamenta plurimum librorum instar obtinere. De primis ejus auctoribus inter se non conveniunt scriptores. Livius a civitatibus totius Asiae factum ex vulgari fama refert. Alii maluere ab Amazonibus exstructum, quo faciunt versus Dionysii Periegetae (v. 887.):*

Παραλίην Ἐφεσον, μεγάλην πόλιν ἰοχεαίρης·
 ἔνθα θεῇ ποτὲ νηὸν Ἀμαζονίδες τετύκοντο
 Πρόμνη ἐνὶ πτελέης.

Pindarus apud Pausaniam in Achaicis idem fatetur, atque adeo eleganti carmine Amazonibus bellum Theseo inferentibus hoc opus assignat (VII. 2. vid. infr. in Append. O.). Idem etiam Hyginus insinuat (Fab. 223.) et addit insuper ab Otrita Amazone, Martis conjugē, dedicatum. In ea quoque mente Pindari interpretēs, Pomponius Mela et Solinus Cap. XII. quibus tamen neutiquam consentit Pausanias in Achaicis: sed Fraesum, hominum indigenam, Ephesumque, Caystri fluminis filium, tantae molis auctores facit: quin et ab Epheso urbem denominatam asserit. Quocunque auctore excitatum fuerit, tantae erat magnificentiae apud priscos, ut inter septem orbis miracula adnumeratum, non ultimum locum habuerit. Antipater illud spectaculis omnibus anteponere non dubitavit. Eadem fiducia Hyginus primum illi locum inter orbis miracula tribuit. Non me tamen fugit, alios esse, qui secundum illi locum assignent. Callimachus, poeta illustris, in Hymno Dianae, nihil praecellentius et admirabilius a Sole oriente conspici dixit. Sed omnium elegantissime huius templi augustam magnitudinem depingit Philo Byzantius, antiquissimus scriptor, libello de VII orbis miraculis, cuius locum harum elegantiarum studiosi una mecum debebunt V. Cl. Lucae Holstenio, qui eum libellum jam dudum cum aliis editioni paratum servat: unde haec interim amicissimi viri beneficio, cum ejusdem versione Latina profero.

(Sequitur Caput Philonis de Dianae Ephesiae templo, Graece, ex recensione L. Holstenii et cum ejusdem versione Latina, quod supra dedimus.)

Reliqua deinde huius Capitis periere, magno saepe damno: habemus enim exactam totius structurae descriptionem, qualem in ceteris expressit scriptor antiquissimus, qui ipsum templum haud dubie viderat ante conflagrationem. Sed quod in Philone temporum injuria nobis negavit, aliunde resarcire conabor. Eapropter ipsius templi formam studiosorum oculis exhibere decrevi, duplicis nummi beneficio: quorum unus ex metallo pulcherrimo et forma grandiuscula in Museo Eminentissimi Cardinalis, Francisci Barberini asservatur; alter vero ex schedis Jo. Jacobi Chiffletii Patricii Bisuntini depromptus est. Primus, ut vides, (Tab. II. Fig. 1.) templum octo columnis instructum cum Dianae Ephesiae icuncula repraesentat. In huius priore parte Hadriani vultus est, cum hac inscriptione: ATT.

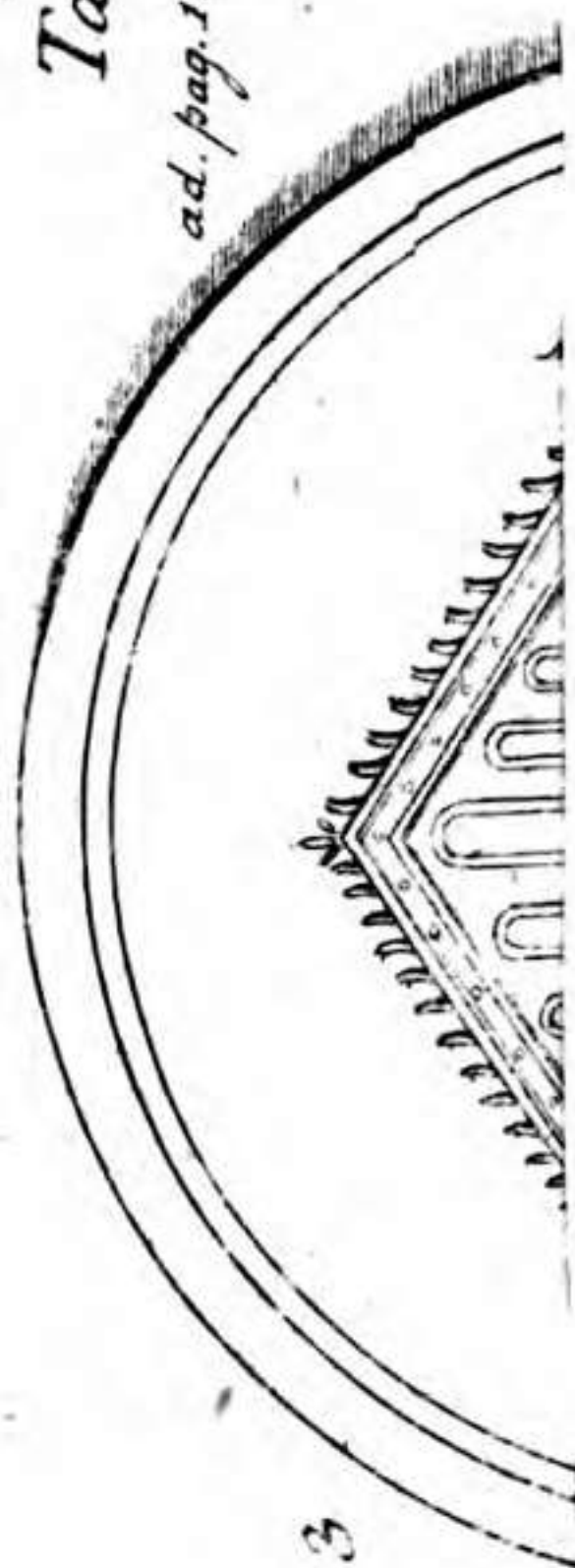

Fig. 3

Bayerische
Staatsbibliothek
MÜNCHEN

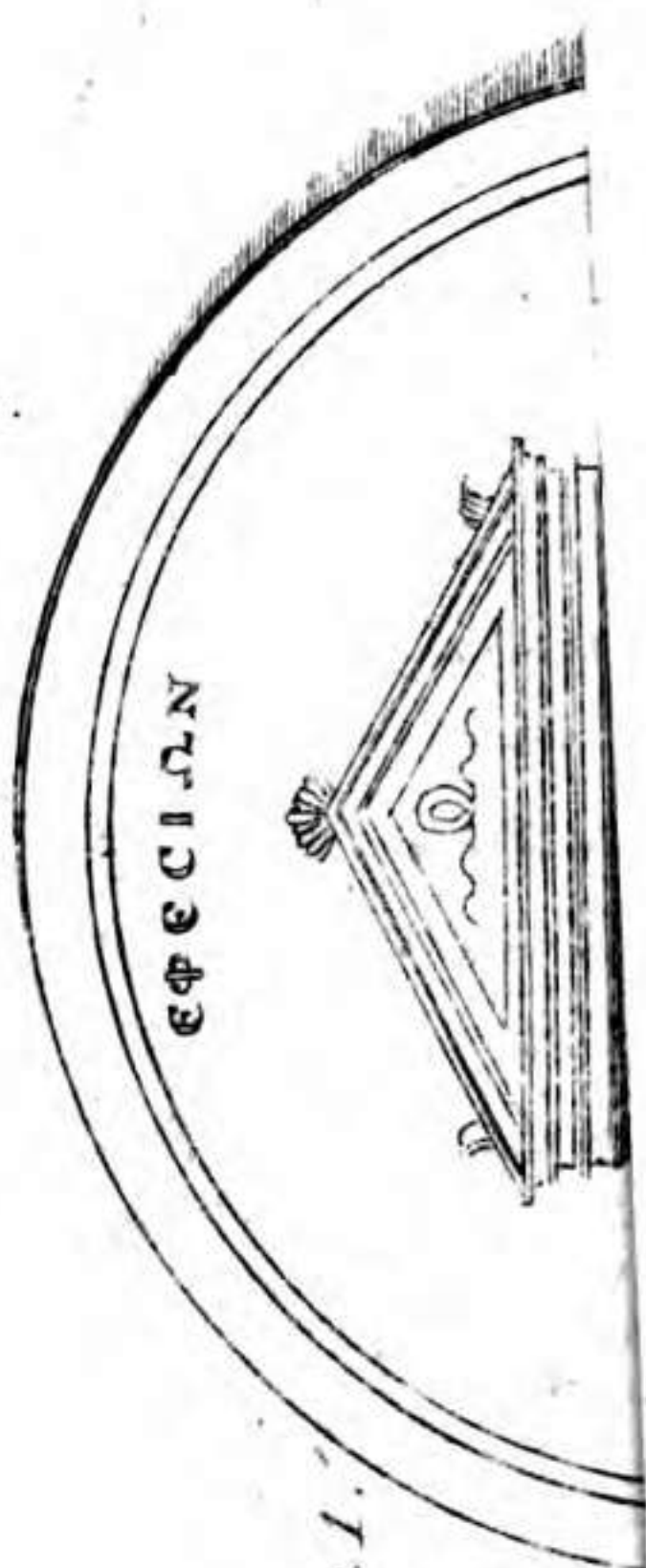

Fig. 1

a Joanne Sam-
ppictus (Tab. II.
ircum orbem in-
ambitus exterior
et crepidinem
o Byzantius me-
cusum Tab. II.
nm. praestantia
an. III. 2. pag.
a est, id quod
nat his verbis:
a Ctesiphonte
n postea Deme-
ntur perfecisse.
forte pro Ctesi-
trati incendium
fuisse restaura-

minor fuit dona-
llum aliud sive
adde, quod ibi-
thesauros repo-
Ephesios, apud
ae templo, non
indequaque ve-
t autem omnes
ferre injuriam,
s fuerit capta.
a quibus lucem
γενόμενος δ' ἐν
δίδωσι τῷ τῆς
ἐ μὴ, ἄγαλμα
neratione olim
uni post omnia
erit: quamvis
rostratus, vel,
consequeretur,
templum illud
o. VI. et Vale-
oliterato autem
utum est. Ac

Παραλίην"
 Ἐνθα θεῇ
 Πρόμνη ἐν

Pindarus apud I
 eleganti carmine
 assignat (VII. 2.
 insinuat (Fab. 22:
 jube, dedicatum.
 Mela et Solinus
 sanias in Achaicis
 Caystri fluminis f
 so urbem denomi
 rit, tantae erat
 miracula adnume
 illud spectaculis
 Hyginus primum
 tamen fugit, alic
 machus, poeta ill
 mirabilius a Sole
 hujus templi augi
 tiquissimus scrip
 harum elegantia
 Holstenio, qui e
 servat: unde hae
 versione Latina p

(Sequitur Cap
 ex recensione
 quod supra

Reliqua deinde h
 mus enim exacta
 expressit scriptor
 viderat ante confi
 ria nobis negavi
 templi formam st
 beneficio: quori
 scula in Museo
 vatur; alter verc
 depromptus est.
 columnis instruc
 hujus priore par

ΚΑΙΣ. ΑΔΡΙΑΝΟΣ. ΣΕΒ. Hoc idem numisma a Joanne Sambuco mutilum prolatum est. Alter autem nummus appictus (Tab. II. Fig. 2.) templi etiam Ephesini schema, ut literae circum orbem indicant, ostendit; quem eo lubentius hic adjeci, quod ambitus exterior templi dispositas circumcirca columnas ostendet, et crepidinem *δεκάβαθμον* oculis spectandam exhibeat, cujus Philo Byzantius meminit. (*His addidimus nos et tertium sub Valeriano cusum Tab. II. Fig. 3. editumque a Spanhemio in Dissert. de Numm. praestantia et G. Oleario ad Philostrat. de Vita Apollonii Tyan. III. 2. pag. 141. O.*) Ipsius autem templi exaedicatio Ionica est, id quod praeter vulgata numismata Vitruvius etiam confirmat his verbis: *Primumque aedes Ephesi Dianae Ionico genere a Ctesiphonte Gnossio, et filio ejus Metagene est instituta, quam postea Demetrius ipsius Dianae servus et Paeonius Ephesius dicuntur perfecisse.* Strabo prioris templi architectum Cheresiphrona (forte pro Ctesiphonte) statuit. Cheremocratem vero post Herostrati incendium restituisse pronuntiant. Constat autem, septies idem fuisse restauratum; idque inprimis affirmat Plinius.

At si tantus fuit in substructione splendor, non minor fuit donariorum opulentia, quorum tanta fuit copia, ut nullum aliud sive divitiis, sive oblationibus cum eo conferri posset. Adde, quod ibidem tanquam in aerario tutissimo ditissimi quique thesauros reponabant. Sic Dion Orat. XXXI.: *Nostis haud dubie Ephesios, apud quos multae pecuniae privatorum reconditae in Dianae templo, non solum Ephesiorum, sed et hospitum, et hominum undequaque venientium, partim et populorum et regum; deponunt autem omnes securitatis gratia; nemine unquam auso loco inferre injuriam, tametsi plurima bella gesta sint, civitasque saepius fuerit capta.* (Graeca verba vide supra in Notis Allatii. O.) Ex quibus lucem accipient verba Laertii in Xenophonte (II. §. 51.): *γενόμενος δ' ἐν Ἐφέσῳ, καὶ χρυσίον ἔχων, τὸ μὲν ἡμῖν Μεγαβύζῳ δίδωσι τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῇ φυλάττειν, ἕως ἂν ἐπανεέλθῃ· εἰ δὲ μὴ, ἄγαλμα ποιησάμενον, ἀναθεῖναι τῇ θεῷ.* Quanta autem in veneratione olim fuerit hoc fanum, vel hinc argui potest, quod huic uni post omnia templa Asiatica exusta Xerxes rex Persarum pepercerit: quamvis immensis opibus affluere sciret. Ceterum quidam Herostratus, vel, ut aliis placet, Heroastus, ut nominis immortalitatem consequeretur, eodem die, quo magnus Alexander natus, flammis templum illud vastavit. Cujus incendii meminere Gellius Lib. II. Cap. VI. et Valerius Maximus Lib. VIII. Cap. XV. et plerique alii. Obliterato autem nomine incendiarii, ab universo Asiae conventu restitutum est. Ac

deinceps, ut Julius Capitolinus scribit, usque ad Gallieni Imperatoris tempora integrum remansit, sub cujus imperio Gothi Asiam invadentibus templum ipsum penitus spoliatum et incensum est. Sed ante ultimum hoc incendium Nero Ephesinae gazae inhians Xerxis barbariem rabiemque longe superavit. Omnia quippe pretiosa dona, immensam auri argentique vim, et simulacra inde, nec non ex omnibus Achaicis templis abstulit, ut Tacitus Lib. XV. Annal. testatus est. Huic demum templo haud parvam celebritatem asyli praerogativa conciliavit. Id enim juris habuit, ut, qui ad illud confugissent, sive aere alieno obstricti forent, eo solverentur, sive tenerentur servitute, liberi fierent. Idque non soli templo concessum: sed Alexander etiam ad stadium usque privilegium extendit, Mithridates autem paululum plus spatii addidit, Marcus Antonius majorem etiam urbis partem comprehendere voluit. Sed postea Augustus, ut flagitiosis impunitatis spes nulla esset, sustulit. Ephesii religionis verae ignari, superstitionis scientissimi, omne suum incrementum Dianae numini ac ejus templo acceptum ferebant. At absurdissimis Ephesinae Theologiae dogmatibus explosis, falsoque numine repudiato, jure majori gloriari possunt Ephesii, quod Divi Pauli Apostoli trium annorum spatio auditores, miraculorumque, quae ibi operatus est, testes oculati esse meruerint: quod ipsorum urbs non ementiti numinis, sed divini praeconis praesentia illustrata fuerit: qui non involucris et ambagibus supremi dei cultum, ut illi portentosi hierophantae, involvebat, sed solida et aperta verae sapientiae documenta aperte diffundebat. Cujus beneficio urbs ipsa non jam omnigenum animalium septum et stabulum, sed divini eloquii facta fuit sacrarium; ejus, inquam, eloquii et sapientiae, quae non ex superstitiosa Aegyptiorum doctrina, sed ex limpidis et salutaribus veri dei fontibus fluxerat: quae non illic omnium animantium nutricem, sed omnium parentem et conservatorem verum doceret. Nec minus ad Ephesiorum laudem facit, quod Joannis Apostoli monitis et cathedra insignes metropolisque honore decorati fuerint: quod in ea tertia Synodus Oecumenica habita Nestorium, verbi incarnati et Beatae Mariae Dei genetricis hostem, damnarit, quod denique ipsa genetrix Dei Maria urbem illam sua praesentia cohonestarit. Procul igitur, procul Mezabolici et evirati ministri, siquidem puri et integri verae fidei mystae Deo vero ibidem servierunt. Huic honor sit, et laus, et gloria in saecula.

LEONIS ALLATII

DIATRIBE DE MAUSOLI SEPULCHRO.

Philonis de Mausoli Sepulchro caput, sicuti et de Dianae Ephesiae templo posteriorem partem, injuria temporis amisimus. Si quid ex aliis auctoribus decerpimus, in legentium usum conferamus in medium.

Ecatomnus Cariae rex, Epistathmus id dignitatis nomen erat, ut scribit Isocrates in Panegyrico: *Ἐκάτομνος δ' ὁ Καρίας ἐπίσταθμος τῇ μὲν ἀληθείᾳ πολὺν ἤδη χρόνον ἀφέστηκεν, ὁμολογήσει δ', ὅταν ἡμεῖς βουλευθῶμεν*, et Harpocratio in Lexico, tres habuit filios, Mausolum, Idrieum, Pyxodarum, filias Artemisiam et Adam. Idriei meminit Harpocratio: *Ἰδριεύς — δυναστής ἦν οὗτος ἐν Καρίᾳ, υἱὸς Ἐκατόμνου, ἀδελφὸς δὲ Μαυσώλου, καὶ Ἀρτεμισίας*, et Isocrates in Philippica tanquam omnium opulentissimi regique Persarum infensi: *καὶ μὴν Ἰδριέα γε τὸν εὐπορώτατον τῶν νῦν περὶ τὴν Ἑπειρὸν προσήκει δυσμενέστερον εἶναι τοῖς βασιλέως πράγμασι τῶν πολέμωντων*: quod fratrem Mausolum excruciauerit, bellum contra ipsum gesserit, perpetuoque illi struxerit insidias, ut corpore, ut rebus ejus potiretur. Idrieus post Artemisiam regnum tenuit, Ada sorore ducta. Diodorus libro XVI. (45.): *βραχὺ δὲ πρὸ τούτων τῶν χρόνων Ἀρτεμισία μὲν ἡ Καρίας δυναστεύουσα μετήλλαξεν ἄρξασα ἔτη δύο. τὴν δὲ δυναστείαν Ἰδριεύς ἀδελφὸς διεδέξατο, καὶ ἤρξεν ἔτη ἑπτά*. Ada illi morbo extincto successit. Eam Pyxodarus, tertius Ecatomni filius, regno expulit, Aphneide Cappadoce sibi in matrimonium juncta, ex qua filiam suscepit, Adam nomine. Pyxodaro de medio sublato, Satrapes, qui in societatem regni erat accersitus, Adam juniorem duxit uxorem, regnumque obtinuit. Senioris Adae precibus ab Alexandro Macedone ejicitur. Natu maximus filiorum Ecatomni Mausolus primus omnium rerum in Caria potitus Artemisiam sororem sibi in matrimonium collocavit, quae prosequitur Strabo Lib. XIV. (p. 656. Casaub.) de Halicarnasso verba faciens.

Mausolus non minus opibus, quam prudentia bellica celebris, adversus Graecos Persarum partes tutatus, maximis damnis Athenienses, et reliquam Graeciae oram afflixit, Artemisia uxore non consilio modo, sed manu etiam vires suppeditante. Ulpianus in Demosthenis Orationem de Rhodiorum libertate: *Ἀρτεμισία δὲ Μαυσώλου μὲν γέγονεν ἀδελφὴ καὶ γαμετὴ, Καρίας δὲ ἐβασίλευε, φιλίαν*

Παραλίην Ἐφεσον, μεγάλην πόλιν ἰοχεαίρης·
 ἔνθα θεῇ ποτὲ νηὸν Ἀμαζονίδες τετύκοντο
 Πρόμνη ἐνὶ πτελέης.

Pindarus apud Pausaniam in Achaicis idem fatetur, atque adeo eleganti carmine Amazonibus bellum Theseo inferentibus hoc opus assignat (VII. 2. vid. infr. in Append. O.). Idem etiam Hyginus insinuat (Fab. 223.) et addit insuper ab Otrita Amazone, Martis conjugē, dedicatum. In ea quoque mente Pindari interpretes, Pomponius Mela et Solinus Cap. XLI. quibus tamen neutiquam consentit Pausanias in Achaicis: sed Eracsum, hominum indigenam, Ephesumque, Caystri fluminis filium, tantae molis auctores facit: quin et ab Ephe-so urbem denominatam asserit. Quocunque auctore excitatum fuerit, tantae erat magnificentiae apud priscos, ut inter septem orbis miracula adnumeratum, non ultimum locum habuerit. Antipater illud spectaculis omnibus antepondere non dubitavit. Eadem fiducia Hyginus primum illi locum inter orbis miracula tribuit. Non me tamen fugit, alios esse, qui secundum illi locum assignent. Callimachus, poeta illustris, in Hymno Diauae, nihil praecellentius et admirabilius a Sole oriente conspici dixit. Sed omnium elegantissime huius templi augustam magnitudinem depingit Philo Byzantius, antiquissimus scriptor, libello de VII orbis miraculis, cujus locum harum elegantiarum studiosi una mecum debebunt V. Cl. Lucae Holstenio, qui eum libellum jam dudum cum aliis editioni paratum servat: unde haec interim amicissimi viri beneficio, cum ejusdem versione Latina profero.

(Sequitur Caput Philonis de Dianae Ephesiae templo, Graece, ex recensione L. Holstenii et cum ejusdem versione Latina, quod supra dedimus.)

Reliqua deinde huius Capitis periere, magno saue damno: haberemus enim exactam totius structurae descriptionem, qualem in ceteris expressit scriptor antiquissimus, qui ipsum templum haud dubie viderat ante conflagrationem. Sed quod in Philone temporum injuria nobis negavit, aliunde resarcire conabor. Eapropter ipsius templi formam studiosorum oculis exhibere decrevi, duplicis nummi beneficio: quorum unus ex metallo pulcherrimo et forma grandiuscula in Museo Eminentissimi Cardinalis, Francisci Barberini asservatur; alter vero ex schedis Jo. Jacobi Chiffletii Patricii Bisuntini depromptus est. Primus, ut vides, (Tab. II. Fig. 1.) templum octo columnis instructum cum Dianae Ephesiae icuncula repraesentat. In huius priore parte Hadriani vultus est, cum hac inscriptione: ATT.

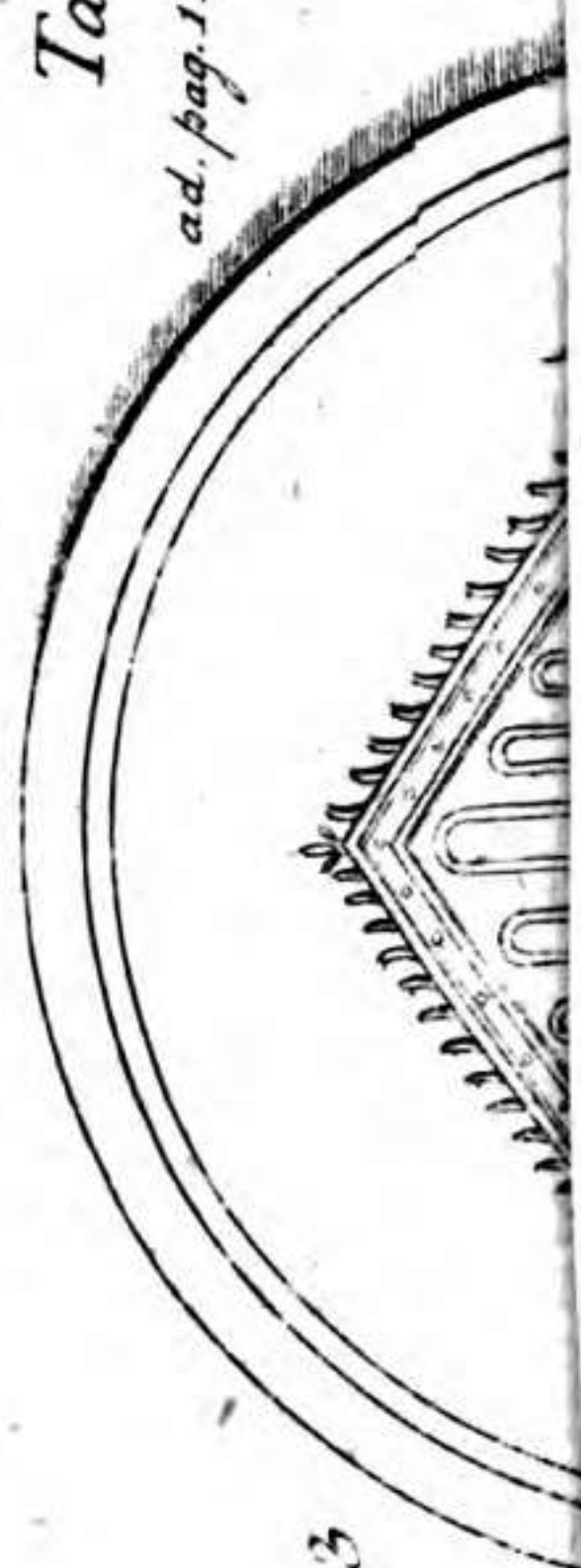

Fig. 3

Bayerische
Staatsbibliothek
MÜNCHEN

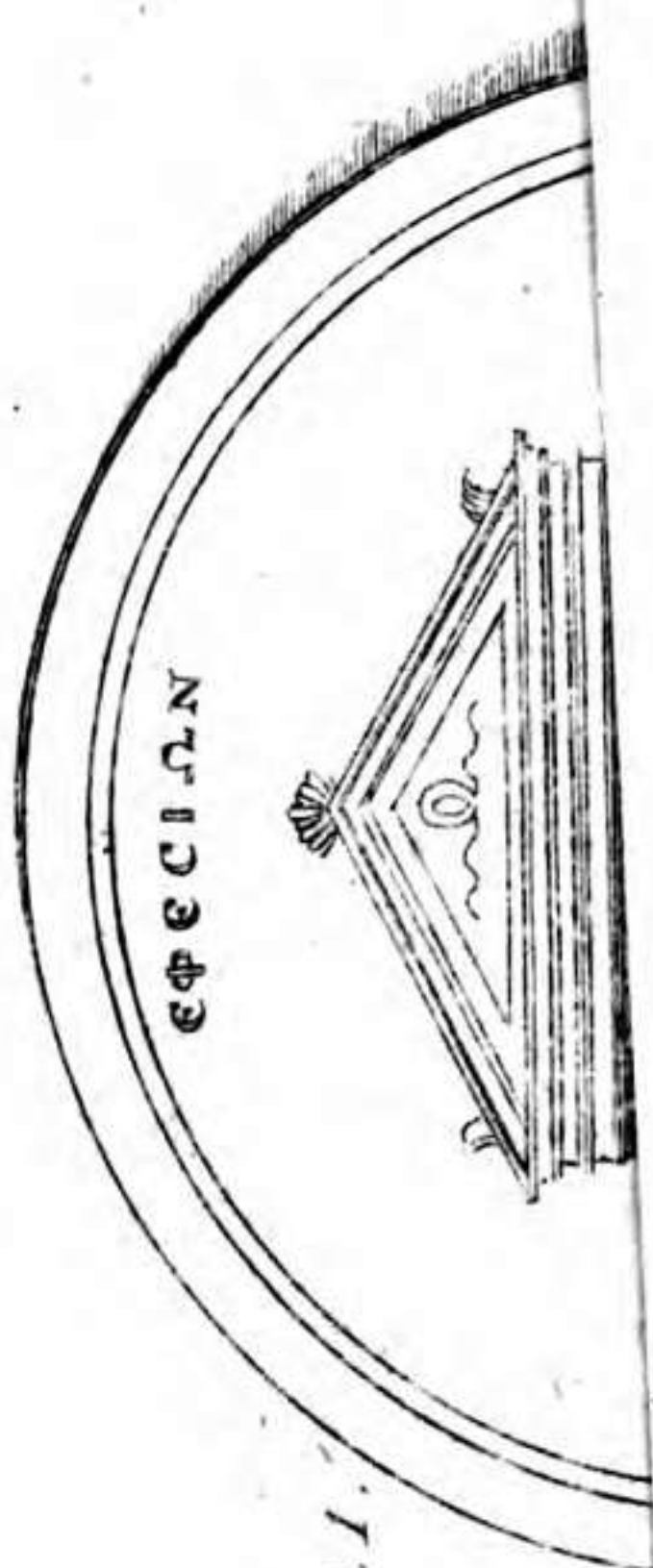

Fig. 1.

a Joanne Sam-
ppictus (Tab. II.
circum orbem in-
ambitus exterior
et crepidinem
p Byzantius me-
cusum Tab. II.
m. praestantia
an. III. 2. pag.
a est, id quod
nat his verbis:
a Ctesiphonte
n postea Deme-
ntur perfecisse.
forte pro Ctesi-
trati incendium
fuisse restaura-

minor fuit dona-
llum aliud sive
dde, quod ibi-
thesauros repo-
Ephesios, apud
ze templo, non
indequaque ve-
t autem omnes
ferre injuriam,
s fuerit capta.
quibus lucem
γενόμενος δ' ἐν
δίδωσι τῷ τῆς
ἐ μὴ, ἄγαλμα
neratione olim
uni post omnia
erit: quamvis
rostratus, vel,
consequeretur,
templum illud
VI. et Vale-
literato autem
utum est. Ac

Παραλίην
 Ἰνθα θεῇ
 Πρόμνη ἐν

Pindarus apud I
 eleganti carmine
 assignat (VII. 2.
 insinuat (Fab. 22.
 juge, dedicatum.
 Mela et Solinus
 sanias in Achaicis
 Caystri fluminis f
 so urbem denomi
 rit, tantae erat
 miracula adnume
 illud spectaculis
 Hyginus primum
 tamen fugit, alie
 machus, poeta ill
 mirabilius a Sole
 hujus templi augi
 tiquissimus scrip
 harum elegantia
 Holstenio, qui e
 servat: unde hac
 versione Latina p

(Sequitur Cap
 ex recension
 quod supra

Reliqua deinde h
 mus enim exacta
 expressit scriptor
 viderat ante confl
 ria nobis negav
 templi formam st
 beneficio: quori
 scula in Museo
 vatur; alter verc
 depromptus est.
 columnis instruc
 hujus priore par

ΚΑΙΣ. ΑΔΡΙΑΝΟΣ. ΣΕΒ. Hoc idem numisma a Joanne Sambuco mutilum prolatum est. Alter autem nummus appictus (Tab. II. Fig. 2.) templi etiam Ephesini schema, ut literae circum orbem indicant, ostendit; quem eo lubentius hic adjeci, quod ambitus exterior templi dispositas circumcirca columnas ostentet, et crepidinem *δεκάβαθμον* oculis spectandam exhibeat, cujus Philo Byzantius meminit. (*His addidimus nos et tertium sub Valeriano cusum Tab. II. Fig. 3. editumque a Spanhemio in Dissert. de Numm. praestantia et G. Oleario ad Philostrat. de Vita Apollonii Tyan. III. 2. pag. 141. O.*) Ipsius autem templi exaedicatio Ionica est, id quod praeter vulgata numismata Vitruvius etiam confirmat his verbis: *Primumque aedes Ephesi Dianae Ionico genere a Ctesiphonte Gnossio, et filio ejus Metagene est instituta, quam postea Demetrius ipsius Dianae servus et Paeonius Ephesius dicuntur perfecisse.* Strabo prioris templi architectum Cheresiphrona (forte pro Ctesiphonte) statuit. Cheremocratem vero post Herostrati incendium restituisse pronuntiant. Constat autem, septies idem fuisse restauratum; idque inprimis affirmat Plinius.

At si tantus fuit in substructione splendor, non minor fuit donariorum opulentia, quorum tanta fuit copia, ut nullum aliud sive divitiis, sive oblationibus cum eo conferri posset. Adde, quod ibidem tanquam in aerario tutissimo ditissimi quique thesauros reponabant. Sic Dion Orat. XXXI.: *Nostis haud dubie Ephesios, apud quos multae pecuniae privatorum reconditae in Dianae templo, non solum Ephesiorum, sed et hospitem, et hominum undequaque venientium, partim et populorum et regum; deponunt autem omnes securitatis gratia; nemine unquam auso loco inferre injuriam, tametsi plurima bella gesta sint, civitasque saepius fuerit capta.* (Graeca verba vide supra in Notis Allatii. O.) Ex quibus lucem accipient verba Laertii in Xenophonte (II. §. 51.): *γενόμενος δ' ἐν Ἐφέσῳ, καὶ χρυσίον ἔχων, τὸ μὲν ἡμῖν Μεγαβύζῳ δίδωσι τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῇ φυλάττειν, ἕως ἂν ἐπανέλθῃ· εἰ δὲ μὴ, ἄγαλμα ποιησόμενον, ἀναθεῖναι τῇ θεῇ.* Quanta autem in veneratione olim fuerit hoc fanum, vel hinc argui potest, quod huic uni post omnia templa Asiatica exusta Xerxes rex Persarum pepercerit: quamvis immensis opibus affluere sciret. Ceterum quidam Herostratus, vel, ut aliis placet, Heroastus, ut nominis immortalitatem consequeretur, eodem die, quo magnus Alexander natus, flammis templum illud vastavit. Cujus incendii meminere Gellius Lib. II. Cap. VI. et Valerius Maximus Lib. VIII. Cap. XV. et plerique alii. Obliterato autem nomine incendiarii, ab universo Asiae conventu restitutum est. Ac

deinceps, ut Julius Capitolinus scribit, usque ad Gallieni Imperatoris tempora integrum remansit, sub cuius imperio Gothi Asiam invadentibus templum ipsum penitus spoliatum et incensum est. Sed ante ultimum hoc incendium Nero Ephesinae gazae inhians Xerxis barbariem rabiemque longe superavit. Omnia quippe pretiosa dona, immensam auri argentique vim, et simulacra inde, nec non ex omnibus Achaicis templis abstulit, ut Tacitus Lib. XV. *Annal.* testatus est. Huic demum templo haud parvam celebritatem asyli praerogativa conciliavit. Id enim juris habuit, ut, qui ad illud confugissent, sive aere alieno obstricti forent, eo solverentur, sive tenerentur servitute, liberi fierent. Idque non soli templo concessum: sed Alexander etiam ad stadium usque privilegium extendit, Mithridates autem paululum plus spatii addidit, Marcus Antonius majorem etiam urbis partem comprehendere voluit. Sed postea Augustus, ut flagitiosis impunitatis spes nulla esset, sustulit. Ephesii religionis verae ignari, superstitionis scientissimi, omne suum incrementum Dianae numini ac ejus templo acceptum ferebant. At absurdissimis Ephesinae Theologiae dogmatibus explosis, falsoque numine repudiato, jure majori gloriari possunt Ephesii, quod Divi Pauli Apostoli trium annorum spatio auditores, miraculorumque, quae ibi operatus est, testes oculati esse meruerint: quod ipsorum urbs non ementiti numinis, sed divini praeconis praesentia illustrata fuerit: qui non involucris et ambagibus supremi dei cultum, ut illi portentosi hierophantae, involvebat, sed solida et aperta verae sapientiae documenta aperte diffundebat. Cujus beneficio urbs ipsa non jam omnigenum animalium septum et stabulum, sed divini eloquii facta fuit sacrarium; ejus, inquam, eloquii et sapientiae, quae non ex superstitiosa Aegyptiorum doctrina, sed ex limpidis et salutaribus veri dei fontibus fluxerat: quae non illic omnium animantium nutricem, sed omnium parentem et conservatorem verum doceret. Nec minus ad Ephesiorum laudem facit, quod Joannis Apostoli monitis et cathedra insignes metropolisque honore decorati fuerint: quod in ea tertia Synodus Oecumenica habita Nestorium, verbi incarnati et Beatae Mariae Dei genetricis hostem, damnavit, quod denique ipsa genetrix Dei Maria urbem illam sua praesentia cohonestarit. Procul igitur, procul Mezabolici et evirati ministri, siquidem puri et integri verae fidei mystae Deo vero ibidem servierunt. Huic honor sit, et laus, et gloria in saecula.

LEONIS ALLATII

DIATRIBE DE MAUSOLI SEPULCHRO.

Philonis de Mausoli Sepulchro caput, sicuti et de Dianae Ephesiae templo posteriorem partem, injuria temporis amisimus. Si quid ex aliis auctoribus decerpimus, in legentium usum conferamus in medium.

Ecatomnus Cariæ rex, Epistathmus id dignitatis nomen erat, ut scribit Isocrates in Panegyrico: *Ἐκάτομνος δ' ὁ Καρίας ἐπίσταθμος τῇ μὲν ἀληθείᾳ πολὺν ἤδη χρόνον ἀφέστηκεν, ὁμολογήσει δ', ὅταν ἡμεῖς βουλευθῶμεν*, et Harpocratio in Lexico, tres habuit filios, Mausolum, Idrieum, Pyxodarum, filias Artemisiam et Adam. Idriei meminit Harpocratio: *Ἰδριεύς — δυναστής ἦν οὗτος ἐν Καρίᾳ, υἱὸς Ἐκατόμνου, ἀδελφὸς δὲ Μαυσώλου, καὶ Ἀρτεμισίας*, et Isocrates in Philippica tanquam omnium opulentissimi regique Persarum infensi: *καὶ μὴν Ἰδριέα γε τὸν εὐπορώτατον τῶν νῦν περὶ τὴν Ἑπειρὸν προσήκει δυσμενέστερον εἶναι τοῖς βασιλέως πράγμασι τῶν πολέμωντων*: quod fratrem Mausolum excruciauerit, bellum contra ipsum gesserit, perpetuoque illi struxerit insidias, ut corpore, ut rebus ejus potiretur. Idrieus post Artemisiam regnum tenuit, Ada sorore ducta. Diodorus libro XVI. (45.): *βραχὺ δὲ πρὸ τούτων τῶν χρόνων Ἀρτεμισία μὲν ἡ Καρίας δυναστεύουσα μετήλλαξεν ἄρξασα ἔτη δύο. τὴν δὲ δυναστείαν Ἰδριεύς ἀδελφὸς διεδέξατο, καὶ ἦρξεν ἔτη ἑπτά*. Ada illi morbo extincto successit. Eam Pyxodarus, tertius Ecatomni filius, regno expulit, Aphneide Cappadoce sibi in matrimonium juncta, ex qua filiam suscepit, Adam nomine. Pyxodaro de medio sublato, Satrapes, qui in societatem regni erat accersitus, Adam juniorem duxit uxorem, regnumque obtinuit. Senioris Adæ precibus ab Alexandro Macedone ejicitur. Natu maximus filiorum Ecatomni Mausolus primus omnium rerum in Caria potitus Artemisiam sororem sibi in matrimonium collocavit, quae prosequitur Strabo Lib. XIV. (p. 656. Casaub.) de Halicarnasso verba faciens.

Mausolus non minus opibus, quam prudentia bellica celebris, adversus Graecos Persarum partes tutatus, maximis damnis Athenienses, et reliquam Graeciae oram afflixit, Artemisia uxore non consilio modo, sed manu etiam vires suppeditante. Ulpianus in Demosthenis Orationem de Rhodiorum libertate: *Ἀρτεμισία δὲ Μαυσώλου μὲν γέγονεν ἀδελφὴ καὶ γαμετὴ, Καρίας δὲ ἐβασίλευε, φιλίαν*

δὲ ἔπραττε βασιλεῖ, διὰ τὸ οἰκεῖον συμφέρον αὐτὸν θεραπεύουσα, καὶ ἄρχουσα μὲν τῶν οἰκείων, οὐδὲν δὲ ἥτιον φυλαττομένη βασιλεῖ προσκροῦσαι· ἔστι δ' ὅτε αὐτῇ συλλαμβανομένη. Rhodios ad defectionem compulit, iisque libertatem ademit. Demosthenes Oratione dicta: φανήσεται δὲ ὁ μὲν πρυτανεύσας ταῦτα καὶ πείσας Μαύσωλος φίλος εἶναι φάσκων, Ῥοδίων, τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν ἀφηρευμένους. Homo fuit hiante avaritia, atque imminente, quare nullum iuit officium tam sanctum, atque solemne, quod proditione avaritiae causa non imminuerit, atque violarit, et pecuniarum causa nihil intentatum reliquerit. Harpocraton ex Theopompo, et ex Harpocrate Suidas. Varios illius modos pecuniae extorquendae habes apud Aristotelem Oecon. Lib. II. et Polyænum Stratagem. Lib. VII. (Cap. 23.). Amicos aequae ac inimicos foeda proditione deceptos confecit. Hinc lucro inhians a Persis ipsis defecit contra Artaxerxem una cum ceteris Graecis militans: Diodorus Lib. XV. (Cap. 90.). Annis XXIV regnum tenuit.

Illi successit Artemisia soror et uxor: Diodorus Lib. XVI. (36.). Mulier Mausolo ipso neque ingenio, neque consilio, neque viribus inferior, privatae utilitatis causa aequa et iniqua omnibus, gloriae avidissima, quando etiam ex herbis illam quaesierit. Plinius Lib. XV. Cap. 7.: *Mulieres quoque hanc gloriam affectavere, in quibus Artemisia uxor Mausoli, adoptata herba, quae antea Parthenis vocabatur. Sunt qui ab Artemide Ilithya cognominatam putent, quoniam privatim medeatur foeminarum malis. In Plinii verbis duo sunt notatione digna; unum est, Artemisiam ab Artemide cognominatam, quod foeminarum malis mederetur, idque nonnullorum opinione. Ita est. Inter alios auctor carminum de herbis (editus a I. Alb. Fabricio in Biblioth. Graec. Tom. II. p. 630 seqq. O.):*

Ἀρτέμιδος βοτάνην τε συνώνυμον αἶψ', ἐπιφώσκειν

Ἡελίου μέλλοντος ἐπὶ χθόνα φέγγος ἐρυθρὸν,

Ἦντινα τοξίτην ἄνδρες ἐφῆμισαν, ἢ βοτρύτην etc.

Hic vides, sine ratione Plinium a Dalechampio accusari, quasi cum Artemisia Botryn confudisset, cum hoc quoque nomine Artemisiam cognominatam hic auctor dicat. Sic etiam Vegetius Lib. III. Hippiatric. Cap. 39. radicem Artemisiae *Dianinam* vocat, et a nonnullis Dianium insula Artemisium dicitur. Alterum est, Artemisiam ab Artemisia Mausoli uxore fuisse adoptatam, ab eaque nomine Artemisiae insignitam. Artemisiam tamen sic ab Hippocrate nuncupatam ante dictae Artemisiae tempora, in eodem Hippocrate reperio. Artemisia namque Mausoli uxor Hippocrate posterior est, cum Isocratis

Demosthenisque temporibus floruerit. Quare herbam hanc, si ab Artemisia nomen habuit, non ab ea, quae Mausoli fuit, sed ab Artemisia Lygdamidis filia, quae Persico bello vivebat, nomen usurpasse verosimilius est. Error Plinii ex eo potuit esse, quod plerique scriptores has Artemisias confunderent, et earum actiones, et res gestas unius per summam imprudentiam alteri tribuentes, non interdistinguerent. Stratagema Artemisiae contra Rhodios habes apud Vitruvium Lib. II. Cap. 8.

Amore tamen extincti mariti celeberrima: quippe illo mortuo cineres illius ebibit, divisionisque moram non ferens, contabuit, sepulchro memoratissimo, quod ab illo Mausoleum vocavit, exstructo. Strabo (Lib. XIV. p. 656. Casaub.), Harpocraton, et Cicero Tusculan. Quaest. Lib. II. (Cap. 31.).

Graeciae praecipuos oratores et magni nominis convocavit, ut mariti laudes posteritati oratione etiam commendarentur, quae ut accuratiores existerent, praemiis propositis laudatorum ingenia exercuit. Plutarchus in vita Isocratis de eodem, Anonymus in Olympiad. Descript. ad Olymp. CIII. annum 1. (in Jos. Scaligeri Thesouro Temporum. O.) Isocrati Theopompum, Gellius Lib. X. Cap. 18. Theopompo Theodectem Naucraticem adnectit, narratque, in eo certamine Theopompum vicisse, et Theodectae Tragoediam *Mausoleum* exstare, in qua eum magis, quam in prosa, placuisse ex Hygino in Exemplis refert. Suidas in Theodecte non Isocratem oratorem, sed alium quendam Apolloniatem in Mausoli laudes funebrem orationem habuisse cum aliis tradit, illisque addit Erythraeum Naucraticem, et vicisse Theodectem in Tragoedia, quamvis alii Theopompum dicant. Et nescio, quam ratione Theopompum hunc Chium celebrem historicum, qui cum Theodecte et Naucratis sive Isocrate in certamen eloquentiae venit, inter Tragoediae auctores referat Martinius Delrius Prolegom. Lib. I. de Tragoedia in Senecam Capite ultimo. (Distinguendus scil. Theopompus historicus ab alio ejusdem nominis veteris Comoediae poeta, cujus Fragmenta collegit Hertelius in Sententiis vetustissimorum Comicozum p. 384 seq. O.)

Sepulchrum tamen Mausoli maxime admirata est antiquitas, interque septem orbis spectacula adnumeravit. Strabo Lib. XIV. (p. 656. Casaub.) Propertius Lib. III. Eleg. XI. Martialis Lib. I. Epigr. I. Mela Lib. I. Cap. 16. Gellius Lib. X. Cap. 17. Pausanias in Arcadicis. Valerius Maximus Lib. VI. Cap. 6. et Lib. IV. Cap. 6. Cassiodorus Elect. Lib. VIII. 15. Ex hoc etenim sumptuosissimo sepulchro reliqua sepulchra immania *Mausolea* nominabantur. Martialis Lib. V. Epigr. 65:

*Jam vicina jubent nos vincere Mausolea,
Cum doceant ipsos posse perire deos.*

De Mausoleo Augusti Strabo Lib. V. Suetonius in Octaviano Augusto, Marlianus Lib. VI. Cap. 18. Josephus in Antiquitatibus Judaeorum Danielem Ecbatanis Mausoleum fabricasse perhibet, in quo Medorum, Persarum, Parthorumque reges sepelirentur.

Tempus jam est Mausoleum ipsum adspiciendi, quaeque fuerit ejus facies, aperiendi cum Vitruvio et Plinio. Vitruvius Lib. II. Cap. 8. de Mausoleo: *In media platea Halicarnassi Mausoleum ita egregiis operibus est factum, ut in septem spectaculis numeretur. In summa arce media Martis fanum habens statuam Colossi, quam Acrolithon dicunt, nobili manu Leocharis factam. Hanc autem statuam alii Telocharis, alii Timothei putant esse, in cornu autem summo dextro Veneris et Mercurii fanum ad ipsum Salmacidis fontem. et infra: Relinquitur nunc, quoniam ad explanationem moenium eorum sum inductus, tota, uti sunt, definiam. Quemadmodum enim dextra parte fanum est Veneris, et fons superscriptus, ita in sinistro cornu regia domus, quam rex Mausolus ad suam rationem collocavit. Conspicitur enim ex ea ad dextram partem forum, et portus, moeniumque tota definitio, sub sinistra secretus, sub montibus latens portus, ita ut nemo possit, quid in eo geratur, adspicere, nec scire, ut rex ipse de sua domo remigibus et militibus sine ullo sciente, quae opus essent, imperaret.* Plinius Lib. XXXVI. Cap. 5: *Scopas habuit aemulos eadem aetate Bryaxin et Timotheum et Leocharem, de quibus simul dicendum est, quoniam pariter caelavere Mausolum. Sepulchrum hoc est ab uxore Artemisia factum Mausolo Cariae regulo, qui obiit Olympiadis centesimae anno secundo. Cuius id ut esset inter septem miracula, ii maxime artifices fecere: patet ab Austro et Septentrione sexagenos ternos pedes, brevius a frontibus, toto circuitu pedes quadringentos XI. attollitur altitudine XXV. cubitis; cingitur columnis XXVI. Pteron vocavere circuitum. Ab oriente caelavit Scopas, a septentrione Bryaxis, a meridie Timotheus, ab occasu Leochares, priusque quam peragerent, regina Artemisia, quae mariti memoriae id opus extrui jusserat, obiit. Non tamen recesserunt, nisi absoluto jam, id gloriae ipsorum artisque monumentum judicantes. Accessit et quintus artifex. Namque supra Pteron pyramis altitudine inferiorem aequavit, viginti quatuor gradibus in metae cacumen se contrahens. In summo est quadriga marmorea, quam fecit Pythis. Haec adjecta CXL. pedum*

altitudine totum opus includit. Haec postrema Dalecampio suspecta sunt: nam cum altitudo inferioris aedificii fuerit XXXVII pedum cum dimidio, pyramidisque par celsitas, numerus is geminatus efficit pedes LXXV, quos si ab altitudine totius operis, quae fuit CXL pedum, auferas, restabunt pedes LXV tribuendi quadrigae impositae, et viginti gradibus ad pyramidis basim collocatis. Non est autem probabile, altitudinem tantam fuisse quadrigae et graduum. Tantum opus, praeter uni Anaxagorae, omnibus admirationi fuit. Laertius in ejus vita: Ἰδὼν τὸν Μανσώλου τάφον, ἔφη, τάφος πολυτελὴς λελιθωμένης ἐστὶν οὐσίας εἶδωλον.

Finem hic facerem, nisi viderem, multos Artemisiae nomine deceptos, unam tantum fuisse, eamque Mausoli sororem, opinari, in eamque omnia, quae sub Artemisiae nomine circumferuntur, referre: inter eos praecipuus est Robertus (Carolus) Stephanus in *Lexico Historico*: *Artemisia regina Halicarnassi, in auxilium Xerxis contra Graecos venit, inter primores duces bellum acerrime ciebat, quippe, ut in viro muliebrem tunc rem, ita in muliere virilem audaciam cerneret. Haec, extincto viro Mausolo, sepulchrum fecit inter septem Orbis miracula connumeratum a Graecis poetis: ad funus quoque ornandum primos Graeciae Oratores accersivit.* Non libet hic alios referre. Vides, Lector, Artemisiam Mausoli sub Xerxis tempora poni, quam illis temporibus nec natam quidem certum est. Fuit itaque alia Artemisia antiquior etiam Cariae regina, Lygdamidis filia, paterno genere ex Halicarnasso, materno e Creta, quae consilio et armis Xerxis copias, dum Graeciam invaderent, tutata est, virili sane audacia, prudentiaque plus quam Graeca. Ejus in rebus bellicis facinora fuse persecutus est Herodotus Lib. VII. et VIII. Illius in bello audaciam prudentiamque Xerxes expertus exclamavit: mulieres viros, viros autem mulieres factos. Illius quoque res nonnullas tam pace, quam bello praeclare gestas praeter Herodotum refert Polyaeus in *Stratag.* Lib. VIII. (Cap. 53.) et Pausanias in *Laconicis*. Pugnam navalem, dum gerebatur, Draco Eupompi filius, visus acutissimi, Xerxi sub platano aurea assidenti narrabat, ut narrat Ptolemaeus Hephaestio apud Photium. Tandem Dardani Abydeni amore correpta, dormientis oculos eruit, verum cum amor illius indies magis ac magis cresceret, deorum ira e Leucade petra se praecipitavit, extinctaque est.

Duas item Artemisias agnovit Harpocratio: Ἀρτεμισία — δύο γεγόνασιν αὗται, Καρικαὶ γένος, καὶ βασιλίδες ἀμφότεραι, ἡ μὲν πρώτη κατὰ τὰ Περσικά, θυγάτηρ δ' ἦν Δάμιδος, ἥς καὶ Ἡρόδοτος μνημονεύει· ἡ δὲ νεωτέρα, ἥς ὁ Δημοσθένης, θυγάτηρ μὲν ἦν

Ἐκατόμνου etc. In his verbis mendum gravissimum non est subodoratus Philippus Maussacus, cum in Notis verterit: *Et filia fuit Damidis, de qua loquitur Herodotus*. Damis is nullus in historia est: quare illius loco, auctorum laudatorum consensu, et praecipue Herodoti, ad quem respexit Harpocratio, dum haec scriberet, *Λυγδάμιδος* reponendum est, et in versione: *et filia fuit Lygdamidis, de qua etc.* et Thessalus Hippocratis F. *Oratione ad Athenienses*. An de eadem intelligendus Aristophanes in *Lysistrata* est (v. 673 seqq.):

*Εἰ γὰρ ἐνδώσει τις ἡμῶν ταῖςδε καὶ σμικρὰν λαβὴν,
Οὐδὲν ἐλλείψουσιν αὐταὶ λιπαρὰς χειρουργίας,
Ἀλλὰ καὶ ναῦς τεκτανοῦνται καὶ πιχειρήσουσ' ἔτι
Ναυμαχεῖν, καὶ πλεῖν ἐφ' ἡμᾶς, ὥσπερ Ἀρτεμισία.*

OBERLIN. AD VIBIUM SEQUESTER.

pag. 426.

De Mausoleo adeundus Strabo Lib. XIV. pag. 656. Casaub. In Museo Joannis de Balsamo olim nummus extitit, in quo id opus Artemisiae reginae spectatur. Aeri incisum dat Gualterus in *Tabulis Siciliae antiquae* p. 23. recusis in *Thesouro antiquitatum Sicularum* Tom. VI. pag. 219. Inter recentiores de Mausoleo videri meretur Caylus in *Dissertatione inserta Commentariis Academiae Eleg. Litt. Parisinae* Tom. XXVI. p. 321. ubi Mausoleum Mausoli cum alio quodam in Africa reperto comparat.

GISBERTI CUPERI

DISQUISITIO

DE NUMMO

MAUSOLEUM ARTEMISIAE

EXHIBENTE

(ex ejusdem Appendice ad Apotheosin Homeri pag. 236 et seq. ed. Amst.)

Nummum exhibeo, qui, licet supposititius et malae notae sit, dignus tamen mihi visus est, ut post Reinerum Reineccium, qui eum mutilum valde exhibet in Historia Julia, edatur; quia ansam dabit inquirendi diligentius in *sepulchrum memoratissimum dignatumque inter VII omnium rerum spectacula memorari*, ut Gellius, vel *monumentum usque ad VII miracula provectum*, ut Valerius Maximus loquitur.

(Vid. Tab. II. Fig. 4.)

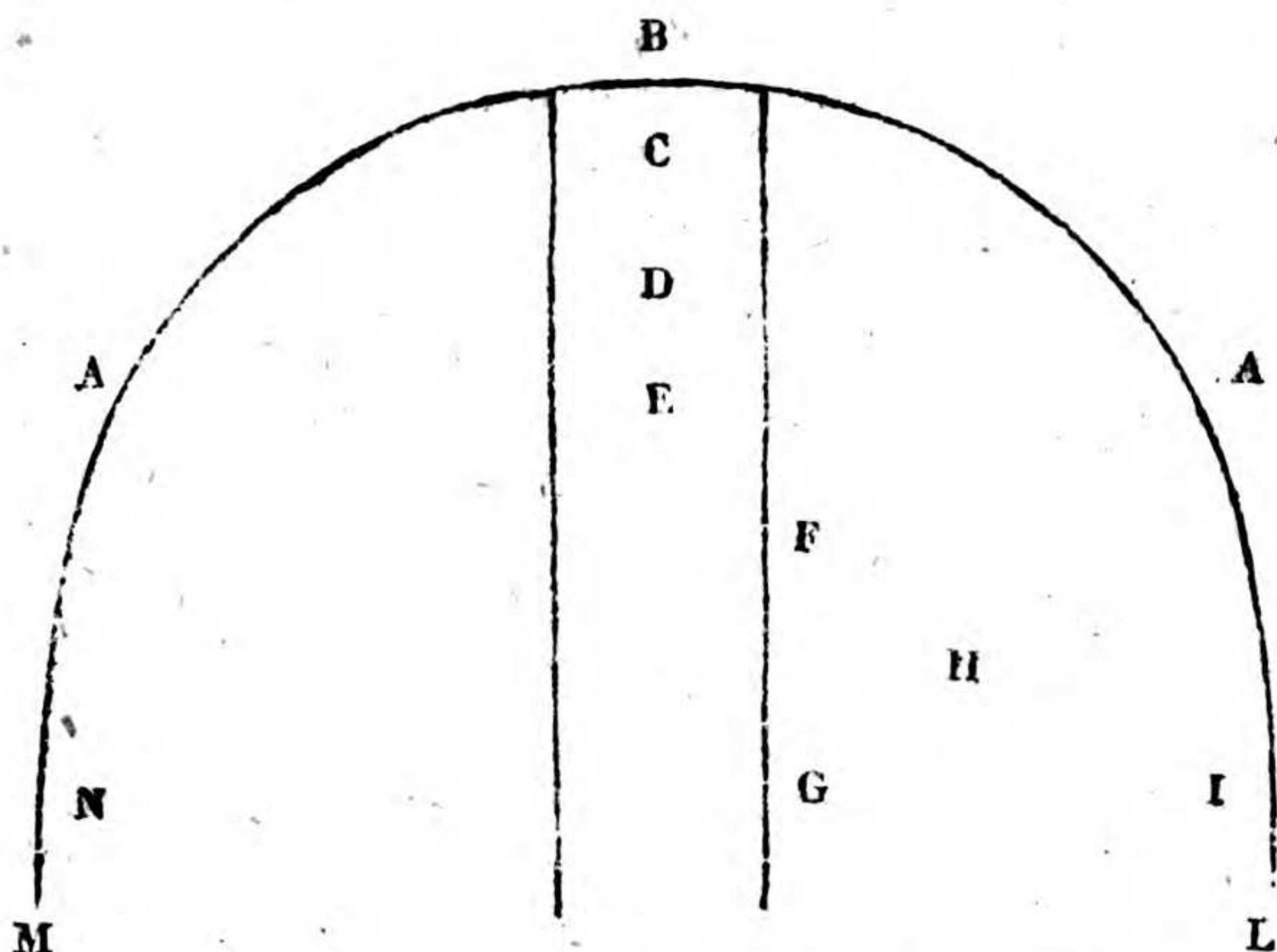
Cernitur ipsa Artemisia vultu decoro et regio, diademate vel certe ornatu muliebri frontem ornata, posterioremque capitis partem velata amiculo, cum Insc. *ARTEMISIAΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ*; in altera vero parte monumentum superbum, tribus zonis exsurgens, quarum infima columnis, media statuis itidem aliisque rebus, et, ni fallor, navibus est decorata; angulis, qui videri possunt, summi aedificii binis binae statuae, ita ut in aliis etiam totidem fuisse videantur, insistunt; toti moli tectum fastigiatum gradibus in pyramidis formam sese attollens; illique currus, cui quatuor equi juncti sunt, imponitur; curru vehitur vir, cui figura alata coronam, ut equidem conjicio, imponit; et infra scribitur *ΜΑΥΣΩΛΕΙΟΝ*. Mausolus igitur, Cariae regulus, *ubi fato perfunctus inter lamenta et manus uxoris funere magnifico sepultus est: Artemisia luctu atque desiderio mariti flagrans uxor ossa cineremque ejus mixta odoribus contusaque in faciem pulveris, aquae indidit, ebibitque: multaque alia violenti amoris indicia fecisse dicitur: molita quoque est ingenti impetu operis conservandae mariti memoriae sepulchrum illud memoratissimum dignatumque numerari inter VII omnium terrarum spectacula*, uti loquitur A. Gellius (Lib. X. Cap. XIX.). In dialogis mortuorum fingit Lucianus, Mausolum se reliquis defunctis apud inferos praeferre, quia Cariae partisque Lydiae rex fuerat, insulasque nonnullas subegerat, Miletum usque, Ionica vastata, progressus, et forma decorus bellicisque rebus clarus fuerat: τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι ἐν Ἀλικαρνασσῶ μνημα παμμέγεθες ἔχει ἐπικείμενον, ἥλικον οὐκ ἄλλος νεκρὸς, ἀλλ'

οὐδὲ οὕτως ἐς κάλλος ἐξησημένον, ἵππων καὶ ἀνδρῶν ἐς τὸ ἀκριβέ-
 στατον εἰκασμένων λίθου τοῦ καλλίστου· οἷον οὐδὲ νεῶν εὖρη τις ἂν
 ῥαδίως. *Quodque est omnium maximum, Halicarnassi monumentum*
habebat singulari magnitudine sibi impositum, quale mortuorum
nemo possidet, neque ejusmodi pulchritudine exstructum, equis at-
que viris, pulcherrimo e saxo absolutissimo artificio expressis, adeo
ut quis haud facile simile templum inventurus sit. Sed operae pre-
tium est audire celeberrimum Naturalis Historiae scriptorem Plinium:
Scopas, ait (Lib. XXXVI. Cap. V.), habuit aemulos eadem aetate
Bryaxin, et Timotheum, et Leocharem, de quibus simul dicendum
est, quoniam pariter caelavere Mausoleum. Sepulchrum hoc est ab
uxore Artemisia factum Mausolo Cariae regulo, qui obiit Olympia-
dis centesimae anno secundo. Opus id ut esset inter VII miracula,
ii maxime artifices fecere: patet ab austro et septentrione sexagenos
ternos pedes, brevius a frontibus, toto circuitu pedes 411, attollitur
altitudine 25 cubitis, cingitur columnis 36. Ab oriente caelavit
Scopas, a septentrione Bryaxis, a meridie Timotheus, ab occasu
Leochares: priusquam peragerent, regina Artemisia, quae mariti
memoriae id opus exstrui jusserat, obiit. Non tamen recesserunt,
nisi absoluto jam, id gloriae ipsorum artisque monumentum judi-
cantes: hodieque certant manus. Accessit et quintus artifex. Nam
supra pteron pyramis altitudine inferiorem aequavit, 24 gradibus
in metae cacumen se contrahens. In summo est quadriga marmorea,
quam fecit Pythis. Haec adjecta 140 pedum totum opus includit.
Quae verba procul dubio ante oculos habuit nummi ingeniosus ad-
modum artifex; et revera mentem eorum optime et clarissime perce-
pit. Nam et columnae hic sunt, quadrigae quatuor facies, et supra
pteron pyramis. Graeci πτερόν, eorumque exemplo Plinius, appel-
lant omnem extremitatem et summitatem corporum, montium, aedi-
ficiarum, aliarumque rerum: nec absurde viri eruditi πτερόγιον, cui
D. N. Jesum Christum diabolus imposuit, suspicantur Josepho (Ant,
Lib. XV, Cap. XIV.) ἄκρον, id est, summitatem vocari. Super
pteron igitur vel super summos Mausolei muros exstructa pyramis
est. Pyramides per excellentiam vocantur moles, certamine et opibus
Aegyptiorum regum (unde eleganter eas Plinius Lib. XXXVI. Cap.
12. vocat illorum pecuniae otiosam ac stultam ostentationem) ex-
structae, et una cum Mausoleo VII orbis miraculis annumeratae, a
lato in angustum desinentes. Et ita Pyramidem recte vocat Plinius
fastigium vel tectum Mausoleo impositum, quod erat quadratum ad
formam inferioris aedificii, quodque in acumen se contrahebat gra-
dibus viginti quatuor: qui paulo decrescentes Pyramidem efficiebant.
Errat Dalechampius, quique eum sequitur Leo Allatius, dum gradus

a Pyramide separant; neque enim video, quid sibi aliud haec verba velint: *viginti gradibus ad Pyramidis basin collocatis*. At nulli gradus ad Pyramidis basin; ipsa Pyramis gradibus 24 ascendebatur, hique Pyramidem efficiebant, uti clare verba Plinii demonstrant, et nummus ad eorum sensum a nescio quo artifice factus. Sed in nummo 4 vel 5 gradus sunt: Plinius memorat 24. Adhaec Pyramis non aequat inferius aedificium; quod tamen eam fecisse, satis clare narrat naturalis historiae conditor. Verum tamen exiguo spatio magnificentissimum opus comprehendi nullo modo potuit, et praecipua ac potior ejus pars est expressa; quia Pyramis, licet altior fuerit, et suppositam sibi molem aequaverit, eadem tamen forma fuit; et ex 4 vel 5 gradibus, tota qualis fuerit, facile potest perspici. Quinimo si circino rationem inimus, palam fiet, hos quinque gradus quinquies auctos reliqui sepulchri altitudinem plane aequare. Verum restat major difficultas, non absque ratione mota a Dalechampio atque Leone Allatio. Cum nempe altitudo inferioris aedificii fuerit pedum $37\frac{1}{2}$ Pyramidisque par celsitas, et numerus is duplicatus faciat pedes 75, reliqui 65 tribuendi sunt soli quadrigae; cujus tantam altitudinem fuisse non est verisimile. Cubitum viri praestantissimi affirmant complecti pedem et dimidium; quos Plinium alio loco sequi, illustri exemplo clarum utique fiet. Nam (Lib. XXXIV. Cap. 4.) Colossus Rhodium altum scribit fuisse 70 cubitos; at illo antiquior (?) Festus eidem 105 pedes tribuit; recteque monet Dalechampius, quicquid tandem commentetur Allatius, idem esse 70 cubitorum et pedum 105. Cubitus enim, ut vel docent Vitruvii verba (Lib. III. Cap. 1.): *E cubito enim cum dempti sunt palmi duo, relinquitur pes quatuor palmorum*, valet pedem cum dimidio; et si addere placet 35 pedes illis 70, exacte 105 fient. Alii tamen cubitum faciunt pedum duorum: cornu monocerotis Plinio *media fronte cubitorum duum eminet*, Solino vero *ad longitudinem pedum quatuor*; et Heroni $\delta \pi \eta \chi \upsilon \varsigma$, cubitus, dicitur $\epsilon \chi \epsilon \iota \nu \pi \acute{o} \delta \alpha \varsigma \delta \upsilon \circ$, continere pedes duos. Hanc mensurandi rationem si Plinius sequitur, restabunt pedes 40, qui cum etiam ingentem satis altitudinem faciant, vel dicendum est, quadrigas has opere mirabili fuisse, vel numeros apud Plinium esse corruptos. Quicquid sit, non plane insolita fastigia in Pyramidem gradibus adscendentia Asiaticis fuisse, docet templum Jovis, quod Mylassae hodie etiamnum exstat, atque ab eruditissimo Sponio Itinerario suo (Part. I. p. 362.) insertum est.

Satis igitur puto me illustrasse *dives sepulchrum*; finemque scribendi facerem, nisi haec omnia immane quantum turbaret Vitruvius, describatque nobis Mausoleum alia longe forma, quam Plinius. *In media*, ait (Lib. II. Cap. 8.), *Mausoleum ita egregiis operibus est*

factum, ut in VII spectaculis numeretur. In summa arce media Martis fanum, habens statuam Colossi, quam acrolithon dicunt, nobili manu Leocharis factam. Hanc autem statuam alii Telocharis, alii Timothei putant esse; in cornu autem summo dextro Veneris et Mercurii fanum ad ipsum Salmacidis fontem. et infra: Relinquitur nunc, quoniam ad explicationem moenium eorum sum in-
 vectus, tota, uti sunt, definiam. Quemadmodum enim dextra parte fanum est Veneris et fons suprascriptus, ita in sinistro cornu regia domus, quam rex Mausolus ad suam rationem collocavit. Conspicitur enim ex ea ad dextram partem forum et portus, moeniumque tota definitio, sub sinistra secretus sub montibus latens portus, ita ut nemo possit, quid in eo geratur, adspicere, nec scire, ut rex ipse de sua domo remigibus et militibus sine ullo sciente, quae opus esset, imperaret. Sane doctissimus Allatius his verbis scribit Vitruvium faciem Mausolei aperire; quod si verum, nihil tam alienum a descriptione Plinii esse, unusquisque mecum procul dubio sentiet. Verum ille praeter Mausoleum alia insignia opera, quae Halicarnassi spectabantur, describit; et nulla quam haec verba: *In media Mausoleum ita egregiis operibus est factum, ut in septem spectaculis numeretur*, monumento nostro conveniunt; reliqua alio referenda, et plura, ut ajunt, ἀπροσδιόνυσα sunt. Scilicet Vitruvius de domibus lateritiis verba faciens, recenset etiam illam, quam Mausolus rex aedificavit: *Item Halicarnassi potentissimi regis Mausoli domus cum Proconnesio marmore omnia haberet ornata, parietes habet latere structos, qui ad hoc tempus egregiam praestant firmitatem; ita tectoriis operibus perpoliti, ut vitri perluciditatem videantur habere.* Haec eadem domus, quam verbis laudatis scribit in sinistro cornu fuisse; nihilque commune cum Mausoleo habet, utpote a vivo Mausolo exstructa, quemadmodum etiam docet Plinius (Lib. XXXVI. Cap. 6.): *Antiquissima, quod equidem inveniam, Halicarnassi Mausoli domus Proconnesio marmore exulta est, lateritiis parietibus.* Inde Vitruvius pergit narrare, Mausolum magno acumine et solertia ad aedificandum fuisse; natum Mylassis animadvertisse Halicarnassi locum naturaliter esse munitum, emporium idoneum, portum utilem, locumque theatri curvaturae similem: *Itaque, addit, in imo secundum portum forum est constitutum, per mediam autem altitudinis curvaturam praecinctionemque platea ampla latitudine facta, in qua media Mausoleum.* Non igitur sepulchrum magnificentissimum, vel μέγαν καὶ ἐς κατασκευὴν περίβλεπτον, uti vocatur Pausaniae (Lib. II.), describit solum, sed locum a Mausolo electum, et mox arcem dictum: quae omnia clarius ex schemate, quod delineavi, patebunt.

A A Curvatura et praecinctio ex montibus, ut credo, naturaliter facta, vel locus similis curvaturae theatri. B Media altitudinis curvatura. C Martis fanum in summa arce media. D Platea lata. E Mausoleum. F Forum. G Portus. H Domus regia. I Portus obscurus sub montibus. L Cornu summum sinistrum. M Cornu summum dextrum. N Veneris et Martis fanum et fons Salmacidis, memoratus etiam Straboni.

Atque ex his clarum est, Vitruvium Plinio nequaquam adversari, et aliquid humani pati eruditos, qui tot illum verba sepulchro describendo impendere arbitrantur. Verum nunc videndum restat, num Artemisiae nostrae meminisse Aristophanes, numque Mausoleum contemnere potuerit Anaxagoras Philosophus. Ita igitur Comicus in *Lysistrata* per interpretem loquitur:

*Quippe si quis vel pusillam foeminis ansam duit,
Nil remittent impudentis postmodum ferociae;
Quin statim instruentque classem, seque mox ad proelium
Comparabunt navigantes, instar Artemisiae.*

Q. Septimius Florens de Artemisia Mausoli conjugē scribit Aristophanem loqui, et magni ingenii iudicii vir Leo Allatius dubitat, num de Artemisia Lygdamis filia intelligendus sit: quae velim viris doctis non excidissent. Nam licet non satis constet, quo anno obierit Aristophanes, nullus tamen Artemisiam Mausoli conjugem imperantem attingere potuit, cum mortuus sit vel fine Olympiadis XCVII vel initio sequentis. Ecce fabularum ultima fuit *Plutus* anno acta 4

Olymp. XCVII; nec multo post eum legem mortalitatis explevisse veteres Grammatici notant: ἐν τούτῳ δὲ τῷ δράματι συνέστηκε, αἰμν, τῷ πλήθει τὸν υἱὸν Ἀραρότα, καὶ οὕτω μετήλλαξε τὸν βίον, παῖδας καταλιπὼν τρεῖς. *Hac fabula populo filium Ararota commendavit, et ita mortuus est, liberos tres relinquens*: deinde Lysistrata acta est anno 4 Olympiadis XCII, uti docet Samuel Petitus, quo tempore Ecatomnus, Mausoli et Artemisiae pater, adhuc in vivis erat. Mausolus autem in sua principia resolutus est Olympiade CVI. (male enim arbitror Plinium mortem ejus adscribere anno secundo Olympiadis C, et auctorem Olympiadum anonymum anno primo Olymp. CIII, uti facile ex annorum, quibus Cariae reges usque Alexandrum Magnum regnarunt, numero, si id ageretur, probari posset) illique succedens Artemisia binis, quibus Reipublicae gubernaculis admota fuit, annis Mausoleum exstruere coepit, Idrieumque anno 3 Olymp. CVII successorem habuit. His adde, Aristophanem dicere non simpliciter, ut interpretes vertit, *navigantes*, verum *ναυμαχεῖν καὶ πλεῖν ἐφ' ἡμᾶς*, id est, *adversus nos*, Athenienses, *praelio navali decertare*; quod cum nunquam fecerit Mausoli soror, neque etiam temporum ratio conveniat, nullo jure viri eruditi de illa agere arbitrantur Comicum, et aequae male dubitant, cum non alia quam Artemisia Lygdamidis filia, quae cum Xerxe Graeciae bellum intulit, et fortissime ad Salamina pugnavit, vel possit, vel debeat intelligi. Anaxagoram Philosophum Mausoleum adspicientem scribit Diogenes Laertius dixisse: *Τάφος πολυτελὴς λελιθωμένης ἐστὶν οὐσίας εἰδωλον. Sepulchrum magnifice exstructum lapidearum est divitiarum imago*. Sed et hoc num fieri potuerit, dispiciendum sedulo est. Ut enim Diogenes testatur, Anaxagoras vigesimum, cum Xerxes in Graeciam trajiceret, aetatis annum egit, vixitque duos et septuaginta. Rex ille Regum Graeciam invasit, Atticam vastavit, Athenas incendit anno 1 Olymp. LXXV, quo tempore Anaxagoras viginti annorum erat; quibus si addas annos 52, ut fiant 72, non ultra Olympiadem LXXXVIII superstes fuisse potuit; cum Mausoleum exstructum primum sit Olymp. CVII. Imo Apollodorus ἐν τοῖς χρονικοῖς apud eundem Laertium diserte scribit, Anaxagoram natum esse Olympiade LXX, mortuum vero anno 1 Olymp. LXXXVIII, quod intervallum 72 annis constat. Quum igitur ratio temporum luce meridiana clarius ostendat, Anaxagoram videre non potuisse Mausoleum; sequitur, vel Diogenem Laertium putasse, illud a priore Artemisia, quomodo et Plinius alicubi easdem reginas confundit, exstructum esse, vel potius Anaxagorae Clazomenio tribuere, quod alterius et junioris est.

A P P E N D I X

AD

PHILONEM BYZANTINUM

CONTINENS

VETERUM SCRIPTORUM TESTIMONIA

DE

SEPTEM ORBIS SPECTACULIS

QUAE VEL PLANE OMISIT, VEL EX PARTE TANTUM CITAVIT

IN NOTIS SUIS

LEO ALLATIUS.

I.

SEPTEM ORBIS MIRACULA.

ANTIPATER SIDONIUS.

(Epigramm. 52. Analect. Brunk. Tom. II. pag. 20.)

*Καὶ κραναῆς Βαβυλῶνος ἐπίδρομον ἄρματι τεῖχος,
Καὶ τὸν ἐπ' Ἀλφειῷ Ζᾶνα κατηνγασάμην,
Κάπων τ' αἰώρημα, καὶ Ἡελίοιο κολοσσὸν,
Καὶ μέγαν αἰπεινᾶν πυραμίδων κάματον,
Μνᾶμά τε Μαυσώλοιο πελώριον· ἀλλ' ὅτ' ἐσεῖδον
Ἀρτεμίδος νεφέων ἄχρι θέοντα δόμον,
Κεῖνα μὲν ἡμαύρωτό τε κῆνίδε νόσφιν Ὀλύμπου
Ἄλιος οὐδέν πω τοῖον ἐπηνγάσατο.*

MARTIALIS SPECTACUL.

EPIGR. 1.

*Barbara Pyramidum sileat miracula Memphis,
Assiduus jactet nec Babylona labor,
Nec Triviae templo molles laudentur honores,
Dissimuletque deum cornibus ara frequens,
Aëre nec vacuo pendentia Mausolea
Laudibus immodicis Cares in astra ferant.
Omnis Caesareo cedat labor Amphitheatro:
Unum prae cunctis fama loquatur opus.*

HYGINUS FAB. CCXXIII.

SEPTEM OPERA MIRABILIA.

Ephesi Dianae templum, quod fecit Amazon Otrira, Martis conjunx. Monimentum regis Mausoli, lapidibus lychnicis, altum pedes 80, circuitus pedes 1340. Rhodi signum Solis aeneum, id est Colossus, altus pedibus 90. Signum Jovis Olympii, quod fecit Phidias ex ebore et auro sedens, pedes 60. Domus Cyri regis in Ecbatanis, quam fecit Memnon lapidibus variis et candidis, vinctis auro. Murus in Babylonia, quem fecit Semiramis Dercetis filia, latere cocto et sulphure ferro vinctum, latum pedes 25, altum pedes 60, in circuitu stadiorum 300. Pyramides in Aegypto, quarum umbra non videtur, altae pedes 60.

VIBIUS SEQUESTER

(in Appendicula e Codice Revii) pag. 37. ed. Oberlin.

INCIPIUNT SEPTEM MIRA.

Aedes Dianae Ephesiae, quam constituit Amazon. Mausoleum in Caria, altum pedum CLXXX et in circuitu pedum CCCC: ibi est sepulchrum regis lapide lychnite. Colossus Rhodi altus pedum CV. Jovis Olympii factus a Phidia ex ebore et auro pedum C. Domus regia in Ecbatanis, quam Memnon aedificavit lapidibus candidis et variis, auro vinctis.

Murus Babylonis latere cocto, sulphure et ferro vinctus, latus cubitorum L, altus cubit. CC, in circuitu stadiis DCCC. Hunc regina Semiramis aedificavit. Pensiles etiam horti super arcem ipsius urbis, aequantes altitudinem muri, pro miraculo habentur. Pyramides in Aegypto latae et altae pedum DC.

CASSIODORUS VARIAR.

Lib. VII. Cap. XV.

Ferunt prisci saeculi narratores fabricarum septem tantum terris attributa miracula. Ephesi Dianae templum. Regis Mausoli pulcherrimum monumentum, a quo et Mausolea dicta sunt. Rhodi Solis aeneum signum, quod Colossus vocatur. Jovis Olympii simulachrum, quod Phidias primus artificum summa elegantia ebore auroque formavit. Cyri Medorum regis domus, quam Memnon arte prodiga illigatis auro lapidibus fabricavit. Babyloniae muri, quos Semiramis regina latere cocto, sulphure, ferroque construxit. Pyramides in Aegypto, quarum in suo statu se umbra consumens, ultra constructionis spatio nulla parte respicitur. Sed quis illa ulterius praecipua putabit, cum in una Urbe tot stupenda conspexerit?

N I K H T A

ΤΑ ΕΠΤΑ ΠΑΛΑΙ ΤΟΤ ΚΟΣΜΟΥ ΘΑΥΜΑΤΑ.

(Edit. a Dav.] Hoeschelio ad calcem Philonis Judaei pag. 1198.
ed. Colon.)

Ταῦτα δὲ εἶσιν· ἐν μὲν ἐν Αἰγύπτῳ Θῆβαι, οὐχὶ κατὰ τὰς ἐν Ἑλλάδι ἐπταπύλους, ἀλλ' ἐκατοντάπυλοι, τείχη ἔχουσαι περικαλλῇ καὶ ἀξιοθαύμαστα. δεύτερον δὲ τὰ Βαβυλώνια τείχη, ἃ Σεμίραμις κατεσκεύασεν ἐξ ὀπτῆς πλίνθου καὶ ἀσφάλτου, περίμετρον ἔχοντα σταδίων τριακοσίων, πλάτος τοῦ τείχους πηχῶν π'. τρίτον, ὃ ἐν Καισαρείᾳ (sic) τάφος, ὃν Μαύσωλος ὁ τῆς χώρας δυναστὴς μέγιστον καὶ ποικίλον καὶ πολυτελέστατον ἐαυτῷ κατεσκεύασεν. τέταρτον, αἱ πυραμίδες, οἰκοδομήματά τινα ἐν Αἰγύπτῳ· κατὰ μὲν τινας ὑπὸ Ἰωσήφ εἰς σιτοδοχεῖα πάνυ καλῶς κατασκευασθέντα· κατὰ δὲ τινας εἰς μνημάτων χώραν γεγόμενα· εἶναι δὲ φασιν ἐν Αἰγύπτῳ πυραμίδας μικράς τε καὶ μεγίστας, εἰς τιμὴν τοῦ πυρὸς ἐκτισμένας, καὶ κατ' ἐκεῖνο εἰς ὃξὺ ἀπὸ τετραγώνου τελευτώσας. πέμπτον ὃ ἐν Ῥόδῳ Κολοσσὸς, εἶδωλον Ἀπόλλωνος μέγιστον ἀπάντων· τινὲς δὲ φασί, κίονα εἶναι τοῦτον χαλκοῦν, παμμεγέθη, ὑψηλὸν, πηχῶν κατ' Ἀριστοτέλη γ'. ἕκτον ἐπὶ τούτοις ἐν κόσμῳ θέαμα τὸ Καπιτώλιον Ῥώμης· καὶ ἑβδομον τὸ Ἀδριανοῦ ἱερὸν ἐν Κυζίκῳ. ἀφ' οὐδὲν *) ὄφελος ἐγένετο τοῖς οἰκοδομήμασιν, πλὴν μικρᾶς δόξης.

*) Legendum videtur ἀλλ' οὐδὲν ὄφελος ἐγένετο τούτοις οἰκοδομήμασιν etc.

DE

IISDEM COMMENTATIO DUPLEX

(descripta ex Catalogo MSSorum Bibliothecae Taurinensis Tom. I.
pag. 75.)

I.

A. Ὁ ἐν Ἐφέσῳ Ἀρτέμιδος ναός.

B. Ὁ ἐν Ἡλιδι παρὰ Ἀλφειῷ ὀλοσφύρατος χρυσοῦς Ζεὺς, ἐκκαίδεκα πηχῶν, ὃν Ἡλιοὶ ἀπιστοῦντες τὴν πτέρναν διέτρησαν.

Γ. Τὰ ἐν Βαβυλῶνι τείχη, ἃ Σεμίραμις κατεσκεύασεν ἐξ ὀπτῆς πλίνθου καὶ ἀσφάλτου, σταδίων περίμετρον ὕ, ὧν τὸ πλάτος τοῦ τείχους πηχῶν π'.

Δ. Αἱ ἐν Αἰγύπτῳ Πυραμίδες, ὧν τῆς μεγίστης τὸ ὕψος πηχῶν ὕ.

Ε. Τὰ Κύρρου βασιλεῖα ἐν Περγάμοις.

ΣΤ. Ἡ τοῦ Φειδίου Ἀθηνᾶ ἐν Ἀθήναις, κατεσκευασμένη ἐξ ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ.

Ζ. Ὁ ἐν Ρόδῳ Κολοσσός, πηχῶν ξ', χαλκοῦ, ὃς ἐκτίθει ἐπὶ Τιβερίου Καίσαρος, κατὰ Ἀριστοτέλην πηχῶν ιθ'.

2.

A. Ὁ ἐν Ἐφέσῳ ναός.

B. Τὰ ἐν Βαβυλῶνι τείχη.

Γ. Αἱ Πυραμίδες.

Δ. Ὁ ἐν Ὀλυμπίᾳ Ζεὺς, ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος, καθήμενος ἐπὶ θρόνου, πηχῶν ρ'.

Ε. Ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀθηνᾶ.

K

ΣΤ. Τὸ ἐν Ἀλικαρνασσῶ Μαυσολεῖον (sic).

Ζ. Τὰ ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ Διόσπολιν τῆς
Θηβαΐδος Μεμνονεΐα, κάτω ὠκοδομημένα ἐκ
πυρρόποικίλου λίθου μέλανος, τοῖς μεγέθεσι
τινὰ μὲν ὥσπερ τὸ πολὺ πηχῶν σ', τὰ δὲ ἐλά-
χιστα πηχῶν ι'. Αὐτὴ δὲ τοῦ Μέμνωνος εἰκὼν
ἐκ πυρρόποικίλου λίθου πηχῶν π', ὁ δὲ ὄνυξ
τοῦ μεγάλου δακτύλου ποδὸς παλαιστῶν δ'. [μο-
νόλιθος οἶκος ἐπτάκλινος ἐκ λίθου ἀλαβαστρί-
νου.]

V E R S U S

DE

SEPTEM ORBIS SPECTACULIS

apud Georg. Cedrenum Compend. Hist. Cap. 81. pag. 140. ed.
Basil.

ΤΑ ΛΕΓΟΜΕΝΑ ΕΠΤΑ ΘΕΑΜΑΤΑ ΕΣΤΙ ΤΑΥΤΑ·

Κενὸν φρύαγμα τῶν πύλαι πυραμίδων,
Αἴγυπτος ὥσπερ εἶχε κόμπον ἢ πλάνος.
Καὶ πύργος ἄστροις ἐξισούμενος Φάρου.
Μέγας Κολοσσὸς ὁ θρυλούμενος Ῥόδου.
Καὶ Κυζίκου φέριστος ἀρράγης δόμος.
Τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας δόμος.
Καὶ τύμβος ἐξάκουστος ὁ τοῦ Μανσώλου,
Τὸν ὄνπερ ἐξήγειρεν Ἀρτεμισία,
Ἡ Μανσώλου τάλαινα σύζυγος πύλαι.
Καὶ τὸ θέατρον Λυκίας τῆς τῶν Μύρων,
Ὅπερ κατεσπάραξεν Ἰσμαὴλ γόνος.
Καὶ Ρουφίνιον ἄλλος ἐν τῷ Περγάμῳ,
Οὔπερ τὸ κάλλος πᾶσαν ἔδραμε χθόνα.

BEDAE VENERABILIS

PRESBYTERI ANGLOSAX.

OPUSCULUM

DI

SEPTEM MIRACULIS MUNDI *)

(descriptum ex Operum illius editione Basileensi ap. Hervag.
Tom. I. pag. 474 seq.)

De septem miraculis mundi manu hominum factis.

I.

Quod primum est, Capitolium Romae, salvatio civium, major quàm civitas; ibique fuerunt gentium a Romanis captarum statuae, vel deorum imagines, et in statuarum pectoribus nomina gentium scripta, quae a Romanis capta **) fuerant, et tintinnabula in collibus eorum appensa. Sacerdotes aut pervigiles diebus et noctibus per vices ad harum custodiam curam habentes intende-

*) *Ineptum hoc insulsissimi hominis opusculum, barbarismis et soloecismis scatens, quorum tamen nonnullos emendavimus, una de causa recipiendum putavimus, quod, inprimis in septimo Capite de Dianae Ephesiae templo, nonnulla habere videbatur ex antiquo aliquo scriptore deperdito petita. Bedae auctori, licet mediae aetatis, scito tamen minimeque indocto nolim equidem attribuere miserrimam hanc farraginem.*

**) *Sic editio Basil., qua una uti licuit. Nolui corrigere soloecismum non magis quam turpiorem adhuc in sequentibus verbis: tintinnabula in collibus (pro in collis) eorum appensa, cum commisisse talia videatur non libarius, sed auctor ipse ineptus et plane barbarus.*

bant, si quaelibet earum moveretur, sonum mox faciente tintinnabulo, ut scirent, quae gens Romanis rebellaret. Hoc autem cognito, Romanis principibus verbo vel scripto nuntiabant, ut scirent, ad quam gentem reprimendam exercitum mox destinare deberent.

2.

Secundum Pharos Alexandrina super quatuor cancos vitreos per passus viginti sub mari fundata est. Hoc *) namque mirum, quomodo tam magni cancri fieri possent, vel quomodo deportari et non frangi valerent, qualiter fundamenta cementi desuper haerere potuerint, vel quomodo sub aqua cementum stare valeat, et quare cancri non franguntur, et quare non lubricant desuper jacta fundamenta.

3.

Tertium in Rhodo insula Colossi imago aerea centum triginta sex pedum fusilis facta: hoc mirum, qualiter tam immensa moles fundi potuisset, vel erigi et stare.

4.

Quartum miraculum simulacrum Bellerophontis ferreum cum equo suo in summa civitate suspensum, in aëre sistere **), nec ca-

*) Edit. Basil. *Haec namque.*

**) *in aëre sistere. Aut excidit videtur, aut legendum sistens.*

tenis penditur, nec desuper ullo stipite sustentatur, sed magni lapides magnetum in archivolis habentur, et hinc et inde assumptionibus trahitur, et in mensura aequiparata consistit. Est autem aestimatio ponderis circa quinque millia librarum ferri.

5.

Quintum miraculum theatrum in Heracla *) de uno marmore ita sculptum est, ut omnes cellulae et mansiones, muri et antra bestiarum ex uno solidoque lapide factum est, super septem cancos de ipso lapide sculptos appendens sustinetur: et nemo in gyro ipso tam secrete aut solus aut cum aliquo loqui potest, quod ipsum non audiant, qui in gyro aedificii sistunt.

6.

Sextum miraculum balneum, quod Apollotaneus **) cum una candela consecrationis

*) *Incertum, quatenus Heraclea sit intelligenda, utrum Trachinia an Pontica, cum nullus, quod sciam, veterum scriptorum, quos habemus, theatri hujus mentionem faciat.*

**) *Legendum videtur Apollonius Tyaneus. Nam licet illius balnei nulla mentio occurrat apud Philostratum in ejus vita, ipse tamen aperte dicit Lib. I. Cap. 2. in fine, se de heroe suo non omnia, quae vel scripto vel fama et auditione comperisset, sed τὰ ἀκριβέστερα tantum narraturum, et Joannes Tzetzes in Chiliad. I. Hist. 60. mirabile Apollonii factum in ciconiis ex Byzantio abigendis et alia quaedam a Philostrato praetermissa memorans addit tandem:*

Οἶδα μυσία τοῦ ἀνδρός Ἀπολλωνίου τούτου

Προφῆσεις καὶ τεράστια· μακρὸν δὲ λέγειν πάντα.

Ὅθεν τὸν λόγον ἐνθαδὶ τὸν περὶ τούτου παύω.

incendit, Thermas perpetuo igne sine ulla administratione calentes fecit.

7.

Septimum miraculum templum Dianae. Super quatuor columnas prima fundamenta percussa sunt arcuum, deinde paulatim succrescens super quatuor arcus eminentiores lapides arcubus prioribus suppositi. Super quatuor octo columnae et octo arcus positi: inde tertio ordine aequa ponderatione per quatuor partes succrescens, supereminentiores lapides positi. Super octo sexdecim fundati sunt: super sexdecim triginta duo: iste quartus est in quinto ordine: sexaginta quatuor columnae finem faciunt tam mirabilis aedificii.

DE IISDEM

ET

ALIIS ORBIS TERRARUM MIRABILIBUS

EX

L. AMPELII LIBRO MEMORIALI

Cap. VIII.

M I R A C U L A M U N D I.

Miracula, quae in terris sunt. Ab Apollonia Athamantia millia passus quinque in monte Nymphaeo, ibi ignis est, et de terra exit flamma. In silva Panis symphonia in oppidum auditur. Item sub eo monte in

campo lacus aquae pleni, unde pix exit et bitumen. Cum manibus supplodas, pix alte attollitur, et quasi ab aqua bullescit. Ambraciae in Epiro in pariete sunt picti Castor et Pollux et Helena, manu Autochthonis, et nemo invenire potest, quis pinxerit. Argis in Epiro, quod Hippoboton appellatur; ibi pons magnus columnatus duplex, quem Medea aedificari imperasse fertur. Ibi picta sunt gubernacula Argonautarum, quae coepta navis; ibi Jovis templum Trophonii, unde est ad inferos descensus ad tollendas sortes. In quo loco dicunt, duo qui descenderunt, Jovem ipsum videre. Leucade mons; unde se Sappho dejecit propter virum. In summo monte fanum est Apollinis, ubi sacra fiunt, et cum homo inde desiliit, statim excipitur lintribus. Sicyone in Achaja in foro aedes Apollinis est. In ea sunt posita Agamemnonis clypeus et machaera, Ulyssis chlamys et thoracium, Teucris sagittae et arcus, Adrasti arca, quam deposuit, in qua quid sit, ignoratur; sed et olla aerea, in qua Pelias coctus dicitur; item Palamedis cithara. Marsyae autem quoque corium, remi Argonautarum et gubernaculi brachia, calculus, quem Minerva sortita est. De Orestae cervice una proci parasiti palla pendet; quam si quis halitu afflaverit, tota patefit. Penelopae tela. Ibi de terra oleum scaturit. Argis Inachiae Ju-

nonis templum magnifice ornatum, quod Asylum vocant. Olympiae templum Jovis nobile, ubi athletae initiantur. Corintho balenae costa est magna secundum mare, quam homo complecti non potest. Eodem in loco fanum est Veneris, in quo vas marmoreum Laidos. Boeotiae lacus sacer, ubi Amphiarus devoratus in eo lacu est. Urceus fictilis fractus pendet, testa inter se composita; unde autem pendeat, non adparet, nisi a vento moveatur. Athenis Minervae aedes nobilis, cujus ad sinistram clypeus adpositus, quem digito tangit. In quo clypeo medio Daedali est imago, ita collocata, quam si quis imaginem e clypeo velit tollere, perit totum opus; solvitur enim signum. Ipsa autem dea habet hastam de stramine. Ilio lapis quadratus, ubi Cassandra fuit alligata, quem si ante tangas, aut fricueris, lac demittit, ex altera autem parte similiter si frices, quasi sanguinem remittit *). Juxta autem mare, qui locus Rhoeteon vocatur, ibi est Achillis et Patrocli tumulus, et flumen Scamandros. Ephesi Dianae fanum nobilissimum, maximum, pulcherrimumque orbis terrarum. Introitu dextra sinistra postes marmorei monolithi, longi cubitis XX, qua super templum adscensus sunt CXL millia **). Samo in

*) Ex emendatione Tzschuckii pro: ac si sanguinem remittit,

**) *Millia* videtur delendum.

templo Junonis scyphus factus est ex hedera, cujus capita foras IV. arietina magna, cornibus mirae magnitudinis contortis. Pergamo ara marmorea magna, alta pedes XL, cum maximis sculpturis. Continet autem gigantomachiam. Rhodi signum Dianae marmoreum pulcherrimum, quod stat sub divo coelo, nec, cum pluit, aqua tangitur. Argyro est fanum Veneris super mare. Ibi est lucerna super candelabrum posita, lucens ad mare sub divo coelo, quam neque ventus adspersit, nec pluvia exstinguit. Sed et Herculis aedes antiqua; ibi columna pendet cavea ferrea rotunda, in qua conclusa Sibylla dicitur. Ibi jacent ossa balaenae, quasi lapides quadrati. Magnesia apud Sipylum columnae sunt quatuor; inter has columnas est victoria ferrea, pendens sine aliquo vinculo, in aëre ludens. Sed quotiens ventus aut pluvia fuerit, non movet. Aedes Dianae Epheso, quam constituit Amazon. Ibi et sepulcrum Icarī stertentis, quasi dormiat, mirae magnitudinis ex orichalco et ferro. Rhodo Colossi signum Solis altum super columna marmorea cum quadriga. Columna vero habet cubitos centum. Cypro signum Jovis Olympii aereum, facies ex auro, quem fecit Phidias altum cubitis CL et latum cubitis LX. (Ecbatanis) Domus illic Cyri regis aedificata lapidibus candidis et nigellis auro vinctis,

ubi sunt columnae diversis coloribus, et innumerabiles lanceae ferreae, fenestrae ex argento, et tegulae ex lapide prasino. Murus intus medio Babyloniae, quem Memnon aedificavit lapide cocto, id est calce et sulphure ferro intermixtis, ut sunt juncturae. Latitudo ejus cubitis XXX, altus cubitis CXXX, cingitur millia passuum XXX. Hunc coepit Semiramis, filius ejus perfecit. Pyramides in Aegypto, quas aedificavit Agartus oppidum; ibi est Nilus fluvius aere factus, plexilis in cubitis CCC, cujus facies smaragdo limpido, brachia ex ebore magno, cujus adpectu et bestiae terrentur. Athenis signum Jovis Olympii. Alexandriae flumen Nilum maxime colunt.

II.

HORTUS PENSILIS.

DIODORUS SIC.

Bibl. Lib. II. Cap. X.

Ἐπὶ ἤρχε δὲ καὶ ὁ κρεμαστός καλούμενος κήπος παρὰ τὴν ἀκρόπολιν, οὐ Σεμιράμιδος, ἀλλὰ τινος ὕστερον Σύρου βασιλέως κατασκευάσαντος χάριν γυναικὸς παλλακῆς. ταύτην γὰρ φασὶν οὖσαν τὸ γένος Περσίδα, καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι λειμῶνας ἐπιζητοῦσαν ἀξιῶσαι τὸν

Βασιλέα μιμήσασθαι διὰ τῆς τοῦ φυτουργίου φιλοτεχνίας τὴν τῆς Περσίδος χώρας ιδιότητα. Ἔστι δ' ὁ παράδεισος τὴν μὲν πλευρὰν ἐκάστην παρεκτείνων εἰς τέτταρα πλέθρα, τὴν δὲ πρός-
βασιν ὀρεινὴν καὶ τὰς οἰκοδομίας ἄλλας ἐξ ἄλλων ἔχων, ὥστε τὴν πρόσοψιν εἶναι θεατρο-
εἰδῆ. Ὑπὸ δὲ ταῖς κατεσκευασμέναις ἀναβάσε-
σιν ὠκοδόμηντο σύριγγες, ἅπαν μὲν ἀναδεχόμε-
ναι τὸ τοῦ φυτουργίου βάρος, ἀλλήλων δ' ἐκ
τοῦ κατ' ὀλίγον ἀεὶ μικρὸν ὑπερέχουσαι κατὰ
τὴν πρόσβασιν. ἡ δ' ἀνωτάτη σύριγξ οὖσα πεν-
τήκοντα πηχῶν τὸ ὕψος, εἶχεν ἐπ' αὐτῇ τοῦ
παραδείσου τὴν ἀνωτάτην ἐπιφάνειαν, συνεξι-
συσμένην τῷ περιβόλῳ τῶν ἐπάλξεων· ἔπειθ' οἱ
μὲν τοῖχοι πολυτελῶς ἡσφαλισμένοι τὸ πάχος
εἶχον ποδῶν εἰκοσιδύο, τῶν δ' ἐξόδων ἐκάστη
τὸ πλάτος δέκα. Τὰς δ' ὀροφὰς κατεστέγαζον
λίθιναι δοκοὶ, τὸ μὲν μῆκος σὺν ταῖς ἐπιβολαῖς
ἔχουσαι ποδῶν ἕξ καὶ δέκα, τὸ δὲ πλάτος τεσ-
σάρων. Τὸ δ' ἐπὶ ταῖς δοκοῖς ὀρόφωμα πρῶτον
μὲν εἶχεν ὑπεστρωμένον κάλαμον μετὰ πολλῆς
ἀσφάλτου, μετὰ δὲ ταῦτα πλίνθον ὀπτὴν διπλὴν
ἐν γύψῳ δεδεμένην· τρίτην δ' ἐπιβολὴν ἐπεδέ-
χετο μολιβᾶς στέγας, πρὸς τὸ μὴ διῴκνεισθαι
κατὰ βάθος τὴν ἐκ τοῦ χώματος νοτίδα· ἐπὶ
δὲ τούτοις ἐσεσώρευτο γῆς ἱκανὸν βάθος, ἀρ-
κούμενον ταῖς τῶν μεγίστων δένδρων ῥίζαις· το
δ' ἔδαφος ἐξωμαλισμένον πλήρες ἦν παντοδα-
πῶν δένδρων τῶν δυναμένων κατὰ τε· τὸ μέγε-
θος καὶ τὴν ἄλλην χάριν τοὺς θεωμένους ψυ-

χαγωγῆσαι. Αἱ δὲ σύριγγες τὰ φῶτα δεχόμεναι ταῖς δι' ἀλλήλων ὑπεροχαῖς, πολλὰς καὶ παντοδαπὰς εἶχον διαίτας βασιλικάς· μία δ' ἦν ἐκ τῆς ἀνωτάτης ἐπιφανείας διατομὰς ἔχουσα, καὶ πρὸς τὰς ἐπαντλήσεις τῶν ὑδάτων ὄργανα, δι' ὧν ἀνεσπᾶτο πλῆθος ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ, μηδενὸς τῶν ἔξωθεν τὸ γινόμενον συνιδεῖν δυναμένου. Οὗτος μὲν οὖν ὁ παράδεισος, ὡς προεῖπον, ὕστερον κατεσκευάσθη.

Reliqua veterum testimonia vide infra in Capite de Muris Babylonis.

III.

PYRAMIDES IN AEGYPTO.

INCERTI EPIGRAMMA.

(Anthol. Planud. Lib. IV. Cap. XVII, 2. Anal. Brunk. Tom. III. p. 219.)

ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΝ ΜΕΜΦΕΙ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ.

Οσσαν ἐπ' Οὐλύμπῳ καὶ Πήλιον ὑψωθέντα
 Ψευδὴς ἱστορίας ῥῆσις ἀνεπλάσατο,
 Πυραμίδες δ' ἔτι νῦν Νειλωῖδες ἄκρα μέτωπα
 Κύρουσι χρυσεῖς ἀστράσι Πληϊάδων.

HERODOTUS

Lib. II. Cap. 124 et seqq.

Cap. 124. Μέχρι μὲν νυν Ῥαμψινίτου βασιλῆος εἶναι ἐν Αἰγύπτῳ πᾶσαν εὐνομίην ἔλεγον, καὶ εὐθηνέειν Αἴγυπτον μεγάλως· μετὰ δὲ τοῦ-

τον, βασιλεύσαντά σφρων Χέοπα, ἐς πᾶσαν κα-
κότητα ἐλάσαι· κατακλήϊσαντα γάρ μιν πάντα
τὰ ἱρά, πρῶτα μὲν σφρας θυσιέων ἀπέρξαι·
μετὰ δὲ ἐργάζεσθαι ἐωϋτῷ κελεύειν πάντας Αἰ-
γυπτίους. Τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι, ἐκ τῶν
λιθοτομιέων τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῳ οὐρεῖ, ἐκ του-
τέων ἔλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νείλου· διαπε-
ραιωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοίοισι τοὺς λί-
θους ἑτέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι, καὶ πρὸς τὸ
Λιβυκὸν καλούμενον ὄρος, πρὸς τοῦτο ἔλκειν.
Εργάζοντο δὲ κατὰ δέκα μυριάδας ἀνθρώπων
αἰεὶ τὴν τρίμηνον ἐκάστην· χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι
τριβομένῳ τῷ λαῷ, δέκα μὲν ἔτεα τῆς ὁδοῦ,
κατὰ τὴν εἵλκον τοὺς λίθους, τὴν ἔδειμαν, ἔρ-
γον ἐὼν οὐ πολλῷ τέῳ ἔλασσον τῆς πυραμίδος,
ὥς ἐμοὶ δοκέειν· — τῆς μὲν γὰρ μῆκός εἰσι πέντε
στάδιοι· εὖρος δὲ δέκα ὀργυιαί· ὕψος δὲ, τῇ
ὑψηλοτάτῃ ἐστὶ αὐτὴ ἐωϋτῆς, ὀκτὼ ὀργυιαί·
λίθου τε ξεστοῦ καὶ ζώων ἐγγεγλυμμένων· —
ταύτης τε δὴ καὶ τὰ δέκα ἔτεα γενέσθαι, καὶ
τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου, ἐπ' οὗ ἐστᾶσι αἱ πυραμίδες,
καὶ τῶν ὑπὸ γῆν οἰκημάτων, τὰς ἐποιέετο θή-
κας ἐωϋτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ Νείλου ἐξαγα-
γών. Τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γενέσθαι εἵ-
κοσι ἔτεα ποιευμένη, τῆς ἐστὶ πανταχῇ μέτωπον
ἕκαστον ὀκτὼ πλέθρα, εὐούσης τετραγώνου, καὶ
ὕψος ἴσον· λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ ἁρμοσμέ-
νου τὰ μάλιστα· οὐδεὶς τῶν λίθων τριήκοντα
ποδῶν ἐλάσων.

C. 125. Ἐποιήθη δὲ ὧδε αὕτη ἡ πυραμὶς ἀναβαθμῶν τρόπον, τὰς μετεξέτεροι κρώσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι· τοιαύτην τὸ πρῶτον ἐπεὶ τε ἐποίησαν αὐτήν, ἥειρον τοὺς ἐπιλοίπους λίθους μηχανῇσι ξύλων βραχέων πεποιημένῃσι· χαμάθεν μὲν ἐπὶ τὸν πρῶτον στοῖχον τῶν ἀναβαθμῶν ἀείροντες· ὅπως δὲ ἀνίοι ὁ λίθος ἐπ' αὐτὸν, εἰς ἑτέραν μηχανὴν ἐτίθετο, ἐστεῶσαν ἐπὶ τοῦ πρῶτου στοῖχου· ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν δεύτερον εἵλκετο στοῖχον, ἐπ' ἄλλης μηχανῆς· ὅσοι γὰρ δὴ στοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν, τοσαῦται καὶ μηχαναὶ ἦσαν· εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν εὐῶσαν μίην τε καὶ εὐβάστακτον μετεφόρεον ἐπὶ στοῖχον ἕκαστον, ὅπως τὸν λίθον ἐξέλοιεν· λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφοτέρα, κατὰπερ λέγεται. Ἐξεποιήθη δ' ὧν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς πρῶτα· μετὰ δὲ, τὰ ἐπόμενα τούτων ἐξεποιέουν· τελευταῖα δὲ, αὐτῆς τὰ ἐπίγαια καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεποίησαν. Σεσήμανται δὲ διὰ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι, ὅσα ἕς τε συρμαίνην καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα ἀναισιμώδη τοῖσι ἐργαζομένοισι· καὶ ὥς ἐμὲ νῦν μεμνήσθαι, τὰ ὃ ἐρμηνεύς μοι, ἐπιλεγόμενος τὰ γράμματα, ἔφη, ἑξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. Εἰ δ' ἔστι οὕτως ἔχοντα ταῦτα, κόουα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαι ἔστι ἕς τε σίδηρον, τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι, ὅκοτε χρόνον μὲν οἰκοδόμεον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον· ἄλλον δὲ, ὥς ἐγὼ δοκέω, ἐν τῷ

τους λίθους ἔταμνον, καὶ ἄγον, καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο, οὐκ ὀλίγον χρόνον.

C. 126. Ἐς τοῦτο δ' ἐλθεῖν Χέοπα κακότητος, ὥστε χρημάτων δεόμενον, τὴν θυγατέρα τὴν ἐωῦτοῦ κατίσαντα ἐπ' οἰκήματος, προστάξαι πρήσσεσθαι ἀργύριον ὁκόσον δὴ τι· οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε ἔλεγον· τὴν δὲ τὰ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ταχθέντα πρήσσεσθαι· ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν διανοηθῆναι μνημῆϊον καταλιπέσθαι· καὶ τοῦ ἐσιόντος πρὸς αὐτὴν ἐκάστου δέεσθαι, ὅπως ἂν αὐτῇ ἓνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο· ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι, τὴν ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἐστηκυῖαν, ἔμπροσθεν τῆς μεγάλης πυραμίδος· τῆς ἐστὶ τὸ κῶλον ἕκαστον ὅλου καὶ ἡμίσεος πλέθρου.

C. 127. Βασιλεῦσαι δὲ τὸν Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι ἔλεγον πεντήκοντα ἔτεα· τελευτήσαντος δὲ τούτου, ἐκδέξασθαι τὴν βασιληῖαν τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χεφρήνα· καὶ τοῦτον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ διαχρᾶσθαι τῷ ἐτέρῳ· τὰ τε ἄλλα, καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀνήκουσαν· ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ἐμετρήσαμεν· οὔτε γὰρ ὑπεστι οἰκήματα ὑπὸ γῆν, οὔτε ἐκ τοῦ Νείλου διώρυξ ἦκει ἐς αὐτὴν, ὥσπερ ἐς τὴν ἐτέραν, ῥέουσα· διοικοδομημένου δὲ αὐλῶνος, ἔσω νῆσον περιῶρέει, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. Ὑποδείμας δὲ τὸν πρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου τεσσεράκοντα πόδας, ὑπόβασιν τῆς ἐτέρας τῷτὸ μέγαθος,

ἐχομένην τῆς μεγάλης οἰκοδόμησε· ἐστᾶσι δὲ ἐπὶ λόφου τοῦ αὐτοῦ ἀμφότεραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλοῦ. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χερρήνα ἕξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα.

Ex Cap. 129 et 134. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μυκερῖνον ἔλεγον, Χέοπος παῖδα. (134.) Πυραμίδα δὲ καὶ οὗτος ἀπελίπετο, πολλὸν ἐλάσσων τοῦ πατρὸς, εἴκοσι ποδῶν καταδέουσαν, κῶλον ἕκαστον τριῶν πλέθρων, εὐρύτης τετραγώνου, λίθου δὲ ἐς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ. Τὴν δὲ μετεξέτεροί φασι Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἐταίρης γυναικὸς εἶναι, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες etc.

Cap. 136. Μετὰ δὲ Μυκερῖνον γενέσθαι Αἰγύπτου βασιλέα ἔλεγον οἱ ἱερεῖς Ἄβυριν. τὸν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ποιῆσαι τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια ἔοντα πολλῷ τε κάλλιστα καὶ πολλῷ μέγιστα etc. Ὑπερβαλέσθαι δὲ βουλόμενον τοῦτον τὸν βασιλέα τοὺς πρότερον ἐαυτοῦ βασιλέας γενομένους Αἰγύπτου, μνημόσυνον Πυραμίδα λιπέσθαι ἐκ πλίνθων ποιήσαντα· ἐν τῇ γράμματα ἐν λίθῳ ἐγκεκολλημένα τάδε λέγοντά ἐστι· ΜΗ ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΣΘΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ, ΠΡΟΕΧΩ ΓΑΡ ΑΥΤΕΩΝ ΤΟΣΟΥΤΟΝ, ὍΣΟΝ Ο ΖΕΥΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΘΕΩΝ. ΚΟΝΤΩΙ ΓΑΡ ΤΠΟΤΥΠΤΟΝΤΕΣ ΕΣ ΛΙΜΝΗΝ, Ο, ΤΙ ΠΡΟΣΣΧΟΙΤΟ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥ ΤΩΙ ΚΟΝΤΩΙ, ΤΟΥΤΟ ΣΥΛΛΕΓΟΝΤΕΣ, ΠΛΙΝΘΟΥΣ ΕΙΡΥΣΑΝ, ΚΑΙ ΜΕ ΤΡΟΠΩΙ ΤΟΙΟΥΤΩΙ ΕΞΕΠΟΙΗΣΑΝ.

DIODORUS

Lib. I. Cap. 63. et 64.

63. Ὀγδοος δὲ βασιλεὺς γενόμενος Χέμβης ὁ Μεμφίτης ἤρξε μὲν ἔτη πενήκοντα, κατασκεύασε δὲ τὴν μεγίστην τῶν τριῶν πυραμίδων, τῶν ἐν τοῖς ἑπτὰ τοῖς ἐπιφανεστάτοις ἔργοις ἀριθμουμένων. Αὗται δὲ κείμεναι κατὰ τὴν Λιβύην, τῆς Μέμφεως ἀπέχουσι σταδίους ἑκατὸν καὶ εἴκοσι, τοῦ δὲ Νείλου πέντε πρὸς τοὺς τετταράκοντα· τῷ δὲ μεγέθει τῶν ἔργων καὶ τῇ κατὰ τὴν τέχνην χειρουργίᾳ θαυμαστήν τινα κατάπληξιν παρέχονται τοῖς θεωμένοις. Ἡ μὲν γὰρ μεγίστη, τετράπλευρος οὖσα τῷ σχήματι, τὴν ἐπὶ τῆς βάσεως πλευρὰν ἑκάστην ἔχει πλέθρων ἑπτὰ, τὸ δὲ ὕψος πλείω τῶν ἑξ πλέθρων· συναγωγὴν δ' ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον λαμβάνουσα μέχρι τῆς κορυφῆς, ἑκάστην πλευρὰν ποιεῖ πηχῶν ἑξ. Πᾶσα δὲ στερεοῦ λίθου κατασκεύασται, τὴν μὲν ἐργασίαν ἔχοντος δυσχερῆ, τὴν δὲ διαμονὴν αἰώνιον· οὐκ ἐλαττόνων γὰρ ἢ χιλίων ἐτῶν, ὥς φασι, διεληλυθότων εἰς τὸν καθ' ἡμᾶς βίον (ὥς δὲ ἔνιοι γράφουσι, πλειόνων ἢ τρισχιλίων καὶ τετρακοσίων) διαμένουσι μέχρι τοῦ νῦν οἱ λίθοι τὴν ἐξ ἀρχῆς σύνθεσιν καὶ τὴν ὅλην κατασκευὴν ἄσηπτον διαφυλάττοντες. Λέγεται δὲ τὸν μὲν λίθον ἐκ τῆς Ἀραβίας ἀπὸ πολλοῦ διαστήματος κομισθῆναι, τὴν δὲ κατασκευὴν διὰ χωμάτων γενέσθαι, μήπω τῶν μηχανῶν εὐρημένων κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους.

Καὶ τὸ θαυμασιώτατον, τὸ τηλικούτον ἔργον κατεσκευασμένον, καὶ τοῦ περιέχοντος τόπου παντὸς ἀμμώδους ὄντος, οὐδὲν ἶχνος οὔτε τοῦ χώματος, οὔτε τῆς τῶν λίθων ξεστουργίας ἀπολείπεται· ὥστε δοκεῖν μὴ κατ' ὀλίγον ὑπ' ἀνθρώπων ἐργασίας, ἀλλὰ συλλήβδην ὥσπερ ὑπὸ θεοῦ τινος τὸ κατασκευάσμα τεθῆναι πᾶν εἰς τὴν περιέχουσαν ἄμμον. Ἐπιχειροῦσι δέ τινες τῶν Αἰγυπτίων τερατολογεῖν ὑπὲρ τούτων, ὡς ἐξ ἁλῶν καὶ νίτρου τῶν χωμάτων γεγονότων, ἐπαφευθεὶς ὁ ποταμὸς ἔτηξεν αὐτὰ καὶ παντελῶς ἠφάνισεν, ἄνευ τῆς χειροποιήτου πραγματείας. Οὐ μὲν καὶ τὰληθὲς οὕτως ἔχει· διὰ δὲ τῆς πολυχειρίας, τῆς τὰ χώματα βαλούσης, πάλιν τὸ πᾶν ἔργον εἰς τὴν προϋπάρχουσαν ἀποκατεστάθη τάξιν· τριάκοντα μὲν γὰρ καὶ ἑξ μυριάδες ἀνδρῶν, ὡς φασι, ταῖς τῶν ἔργων λειτουργίαις προσήδρευσαν, τὸ δὲ πᾶν κατασκευάσμα τέλος ἔσχε μόγις ἐτῶν εἴκοσι διελθόντων.

64. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως τούτου διεδέξατο τὴν ἀρχὴν ὁ ἀδελφὸς Κεφρὴν, καὶ ἤρξεν ἔτη ἑξ πρὸς τοῖς πεντήκοντα· ἔνιοι δὲ φασιν, οὐκ ἀδελφὸν, ἀλλ' υἱὸν παραλαβεῖν τὴν ἀρχὴν, ὀνομαζόμενον Χαβρύϊν. Συμφωνεῖται δὲ παρὰ πᾶσι, ὅτι ζηλώσας ὁ διαδεξάμενος τὴν τοῦ προβασιλεύοντος προαίρεσιν, κατεσκευάσθη τὴν δευτέραν πυραμίδα, τῇ μὲν κατὰ τὴν τέχνην χειρουργία παραπλησίαν τῇ προειρημένῃ, τῷ δὲ μεγέθει πολὺ λειπομένην, ὡς ἂν τῆς ἐν τῇ βά-

σει πλευρᾶς ἐκάστης οὔσης σταδιαίας· ἐπιγέγραπται δ' ἐπὶ τῆς μείζονος τὸ πλῆθος τῶν ἀναλωθέντων χρημάτων ὥς εἰς λάχανα καὶ συρμαίαν τοῖς ἐργάταις, καὶ μηνύεται διὰ τῆς γραφῆς δεδαπανῆσθαι τάλαντα πλείω τῶν χιλίων καὶ ἑξακοσίων· ἡ δ' ἐλάττων ἀνεπίγραφος μὲν ἐστίν, ἀνάβασιν δ' ἔχει διὰ μιᾶς τῶν πλευρῶν ἐγκεκολλημένην. Τῶν δὲ βασιλέων τῶν κατασκευασάντων αὐτὰς ἑαυτοῖς τάφους, συνέβη μηδέτερον αὐτῶν ταῖς πυραμίσιν ἐνταφῆναι. Τὰ γὰρ πλήθη διὰ τε ταλαιπωρίαν τὴν ἐν τοῖς ἔργοις, καὶ διὰ τὸ τούτους τοὺς βασιλεῖς ὡμὰ καὶ βίαια πολλὰ πράξαι, δι' ὀργῆς εἶχε τοὺς αἰτίους, καὶ τὰ σώματα ἠπεῖλει διασπάσειν, καὶ μεθ' ὕβρεως ἐκρίψειν ἐκ τῶν τάφων· διὸ καὶ τελευτῶν ἐκάτερος ἐνετείλατο τοῖς προσήκουσιν ἐν ἀσῆμῳ τόπῳ καὶ λάθρα θάψαι τὸ σῶμα. Μετὰ δὲ τούτους ἐγένετο βασιλεὺς Μυκερῖνος, (ὃν τινὲς Μεχερῖνον ὀνομάζουσιν,) υἱὸς ὢν τοῦ ποιήσαντος τὴν προτέραν πυραμίδα· οὗτος δ' ἐπιβαλόμενος τρίτην κατασκευάζειν, πρότερον ἐτελεύτησεν, ἥπερ τὸ ἔργον ἔλαβε συντέλειαν· τῆς μὲν γὰρ βάσεως ἐκάστην πλευρὰν ὑπεστήσατο πλέθρων τριῶν, τοὺς δὲ τοίχους ἐπὶ πεντεκαίδεκα δόμους κατεσκεύασεν ἐκ μέλανος λίθου τῷ Θηβαϊκῷ παραπλησίον, τὸ δὲ λοιπὸν ἀνεπλήρωσεν ἐκ λίθων ὁμοίων ταῖς ἄλλαις πυραμίσιν. Τῷ δὲ μεγέθει λειπόμενον τοῦτο τὸ ἔργον τῶν προειρημένων, τῇ κατὰ τὴν χειρουργίαν τέχνῃ πολὺ διαλλάττει, καὶ τῇ τοῦ λίθου πολυτελείᾳ· ἐπι-

γέγραπται δὲ κατὰ τὴν βόρειον αὐτῆς πλευρὰν ὁ κατασκευάσας αὐτὴν Μυκερῖνος. Τοῦτον δὲ φασὶ μισήσαντα τὴν τῶν προβασιλευσάντων ὁμότητα ζηλῶσαι βίον ἐπιεικῇ καὶ πρὸς τοὺς ἀρχομένους εὐεργετικόν· καὶ ποιεῖν αὐτὸν συνεχῶς ἄλλα τε πλείω, δι' ὧν ἦν μάλιστα δυνατόν ἐκκαλεῖσθαι τὴν τοῦ πλήθους πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν, κατὰ δὲ τοὺς χρηματισμοὺς ἀναλίσκειν χρημάτων πλῆθος, διδόντα δωρεὰς τῶν ἐπιεικῶν τοῖς δοκοῦσιν ἐν ταῖς κρίσεσι μὴ κατὰ τρόπον ἀπαλλάττειν. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι τρεῖς πυραμίδες, ὧν ἐκάστη μὲν πλευρὰ δίπλεθρος ὑπάρχει, τὸ δ' ὅλον ἔργον παραπλήσιον τῇ κατασκευῇ ταῖς ἄλλαις, πλὴν τοῦ μεγέθους. Ταύτας δὲ φασὶ τοὺς προειρημένους τρεῖς βασιλεῖς ταῖς ἰδίαις κατασκευάσαι γυναιξίν. Ὁμολογεῖται δὲ ταῦτα τὰ ἔργα πολὺν προέχειν τῶν κατ' Αἴγυπτον, οὐ μόνον τῷ βάρει τῶν κατασκευασμάτων καὶ ταῖς δαπάναις, ἀλλὰ καὶ τῇ φιλοτεχνίᾳ τῶν ἐργασαμένων· καὶ φασὶ δεῖν θαυμάζειν μᾶλλον τοὺς ἀρχιτέκτονας τῶν ἔργων ἢ τοὺς βασιλεῖς τοὺς παρασχομένους τὰς εἰς ταῦτα χορηγίας· τοὺς μὲν γὰρ ταῖς ἰδίαις ψυχαῖς καὶ ταῖς φιλοτιμίαις, τοὺς δὲ τῷ κληρονομηθέντι πλούτῳ καὶ ταῖς ἀλλοτριαῖς κακουχίαις ἐπὶ τέλος ἀγαγεῖν τὴν προαίρεσιν. Περὶ δὲ τῶν πυραμίδων οὐδὲν ὅλως οὐδὲ παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις, οὔτε παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι συμφωνεῖται· οἱ μὲν γὰρ τοὺς προειρημένους βασιλεῖς κατασκευάσαι φασὶν αὐτάς, οἱ δὲ ἑτέρους τινὰς, οἷον τὴν μεγίστην ποιῆσαι

λέγουσιν Ἀρμαῖον, τὴν δὲ δευτέραν Ἀμασιν, τὴν δὲ τρίτην Ἰνάρωνα· ταύτην δ' ἔνιοι λέγουσι Ῥοδώπιδος τάφον εἶναι τῆς ἑταίρας, ἧς φασὶ τῶν νομαρχῶν τινὰς ἐραστὰς γενομένους, διὰ φιλοστοργίαν οἰκοδομήσαντας ἐπιτελέσαι κοινῇ τὸ κατασκεύασμα.

S T R A B O

Lib. XVII. (pag. 808. ed. Casaub.)

Τετταράκοντα δ' ἀπὸ τῆς πόλεως (Μέμφιος) σταδίους προελθόντι, ὀρεινὴ τις ὄφρὺς ἐστίν, ἐφ' ἣ πολλαὶ μὲν Πυραμίδες εἰσὶ τάφοι τῶν βασιλέων· τρεῖς δ' ἀξιόλογοι· τὰς δὲ δύο τούτων καὶ ἐν τοῖς ἑπτὰ θεάμασι καταριθμοῦνται· εἰσὶ γὰρ σταδιαῖαι τὸ ὕψος, τετράγωνοι τῷ σχήματι, τῆς πλευρᾶς ἐκάστης μικρῷ μεῖζον τὸ ὕψος ἔχουσαι· μικρῷ δὲ καὶ ἡ ἑτέρα τῆς ἑτέρας ἐστὶ μεῖζων· ἔχει δ' ἐν ὕψει μέσως πῶς τῶν πλευρῶν λίθον ἐξαιρέσιμον· ἀρθέντος δὲ σύριγξ ἐστὶ σκολιὰ μέχρι τῆς θήκης. Αὗται μὲν οὖν ἐγγὺς ἀλλήλων εἰσὶ τῷ αὐτῷ ἐπιπέδῳ· ἀποτέρῳ δ' ἐστὶν ἐν ὕψει μεῖζονι τῆς ὀρεινῆς ἢ τρίτη πολλὸν ἐλάττων ταῖν δυοῖν, πολὺ δὲ μεῖζονος δαπάνης κατεσκευασμένη· ἀπὸ γὰρ θεμελίων μέχρι μέσου σχεδόν τι μέλανος λίθου ἐστίν, ἐξ οὗ καὶ τὰς θυῖας κατασκευάζουσι κομίζοντες πόρρωθεν, ἀπὸ τῶν τῆς Αἰθιοπίας ὄρων, ὅς τῳ σκληρὸς εἶναι καὶ δυσκατέργαστος πολυτελῇ τὴν πραγματείαν παρέσχε. Λέγεται δὲ τῆς ἑταίρας τάφος γεγονῶς ὑπὸ τῶν ἐραστῶν, ἣν Σαπφῶ μὲν

ἡ τῶν μελῶν ποιήτρια καλεῖ Δορίχαν ἐρωμένην τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς Χαράξου γεγονυῖαν, οἶνον κατάγοντος εἰς Ναυκράτιν Λέσβιον κατ' ἐμπορίαν· ἄλλοι δ' ὀνομάζουσι Ῥοδόπην, μυθεύουσι δ', ὅτι λουομένης αὐτῆς ἐν τῶν ὑποδημάτων αὐτῆς ἀρπάσας αἰτὸς παρὰ τῆς θεραπαίνης κομίσειεν εἰς Μέμφιν, καὶ τοῦ βασιλέως δικαιοδοτοῦντος, ὑπαίθριος γενόμενος κατὰ κορυφὴν αὐτοῦ ῥίψει τὸ ὑπόδημα εἰς τὸν κόλπον· ὁ δὲ καὶ τῷ ῥυθμῷ τοῦ ὑποδήματος, καὶ τῷ παραδόξῳ κινηθεὶς, περιπέμπειεν εἰς τὴν χώραν κατὰ ζήτησιν τῆς φορούσης ἀνθρώπου τοῦτο, ἐν τῇ πόλει δὲ εὔρεθεισα Ναυκρατιτῶν ἀναχθείη καὶ γένοιτο γυνὴ τοῦ βασιλέως, τελευτήσασα δὲ τοῦ λεχθέντος τύχοι τάφου. Ἐν δέ τι τῶν ὀραθέντων ὑφ' ἡμῶν ἐν ταῖς Πυραμίσι παραδόξων οὐκ ἄξιον παραλιπεῖν. Ἐκ γὰρ τῆς λατύπης σωροὶ τινες πρὸ τῶν Πυραμίδων κεῖνται· ἐν τούτοις δ' εὔρισκεται ψήγματα καὶ τύπῳ καὶ μεγέθει φακοειδῇ· ἐνίοις δὲ ὥς ἂν πτίσμα οἶον ἡμιλεπίστων ὑποτρέχει. Φασὶ δ' ἀπολιθωθῆναι λείψανα τῆς τῶν ἐργαζομένων τροφῆς· οὐκ ἀπέοικε δὲ· καὶ γὰρ οἴκοι παρ' ἡμῖν λόφος τις ἐστὶν ἐν πεδίῳ παραμήκης, οὗτος δ' ἐστὶ μεστὸς ψήφων φακοειδῶν λίθου πωρείας· καὶ αἱ θαλάτται δὲ καὶ αἱ ποτάμιαι ψῆφοι σχεδὸν τι τὴν αὐτὴν ἀπορίαν ὑπογράφουσιν· ἀλλ' αὗται μὲν ἐν τῇ κινήσει τῇ τοῦ ῥεύματος εὔρεσιλογίαν ἔχουσιν, ἐκεῖ δ' ἀπορωτέρα ἢ σκέψις.

PLINIUS HIST. NAT.

Lib. XXXVI. Cap. XII. (XVI — XVII. Hard.)

Dicantur obiter et pyramides in eadem Aegypto, regum pecuniae otiosa ac stulta ostentatio. Quippe quum faciendi eas causa a plerisque traditur, ne pecuniam successoribus aut aemulis insidiantibus praeberent, aut ne plebs esset otiosa. Multa circa hoc vanitas illorum hominum fuit, vestigiaque complurium inchoatarum exstant. Una est in Arsinoite nomo, duae in Memphite, non procul labyrintho, de quo et ipso dicemus. Totidem, ubi fuit Moeridis lacus, hoc est fossa grandis. Sed Aegyptus inter mira ac memoranda narrat harum cacumina extrema, quae eminere dicuntur. Reliquae tres, quae orbem terrarum implevere fama, sane conspicuae undique navigantibus, sitae sunt in parte Africae, monte saxeo sterilique, inter Memphim oppidum, et quod appellari diximus Delta, a Nilo minus quatuor millia passuum, a Memphi sex, vico opposito, quem vocant Busirin, in quo sunt assueti scandere istas. Ante has est Sphinx vel magis miranda, quasi silvestre numen accolentium. Amasin regem putant in ea conditum, et volunt invectam videri. Est autem saxo naturali elaborata et lubrica. Capitis monstri ambitus per frontem centum duos pedes col-

ligit, longitudo pedum CXLIII est, altitudo a ventre ad summam apsidem in capite LXII. Pyramis amplissima ex Arabicis lapicidinis constat. Trecenta LXVI hominum millia annis XX eam construxisse produntur. Tres vero factae annis LXXVIII et mensibus IV. Qui de iis scripserunt, sunt Herodotus, Evhemerus, Duris Samius, Aristagoras, Dionysius, Artemidorus, Alexander Polyhistor, Butorides, Antisthenes, Demetrius, Demoteles, Apion. Inter omnes eos non constat, quibus factae sint, justissimo casu oblitteratis tantae vanitatis auctoribus. Aliqui ex his prodiderunt, in raphanos, et allium, ac caepas mille sexcenta talenta erogata. Amplissima octo jugera continet soli, quatuor angulorum paribus intervallis, per octingentos octoginta tres pedes singulorum laterum, latitudo a cacumine pedes XX. Alterius intervalla singula per quatuor angulos pares DCCXXXVII comprehendunt. Tertia minor quidem praedictis, sed multo spectatior, Aethiopicis lapidibus, assurgit CCCLXII pedibus inter angulos. Vestigia aedificationum nulla exstant. Arena late pura circum, lentis similitudine, qualis in majori parte Africae. Quaestionum summa est, quam ratione in tantam altitudinem subvecta sint caementa. Alii enim nitro ac sale adaggratis cum crescente opere, ac peracto flumi-

nis irrigatione dilutis: alii lateribus e luto factis in privatas domos distributis. Nilum enim non putant rigare potuisse multo humiliorem. In pyramide maxima est intus puteus octoginta sex cubitorum: flumen illo admissum arbitrantur. Mensuram altitudinis earum omniumque similium deprehendere, invenit Thales Milesius umbram metiendo, qua hora par esse corpori solet. Haec sunt pyramidum miracula: supremumque illud, ne quis regum opus miretur, minimam ex his, sed laudatissimam, a Rhodope meretricula factam. Aesopi fabularum Philosophi conserva quondam et contubernalis haec fuit: majore miraculo, tantas opes meretricio esse conquisitas quaestu.

AMMIANUS MARCELLINUS.

Lib. XXII. Cap. XV. §. 28.

Pyramides ad miracula septem provectae, quarum diuturnas surgendi difficultates scriptor Herodotus docet. Ultra omnem omnino altitudinem, quae humanis confici potest, erectae sunt turres, ab imo latissimae, in summities acutissimas desinentes. Quae figura apud geometras ideo sic dicta, quod ad ignis speciem, τοῦ πυρός, ut nos dicimus, extenuatur in conum. Quarum magnitudo, quoniam in

celsitudinem nimiam scandens gracilescit paulatim, umbras quoque mechanica ratione consumit.

IV.

JUPITER OLYMPIUS.

PAUSANIAS

Lib. V. ex Cap. X. et XI.

Ἐποιήθη ὁ ναὸς καὶ τὸ ἄγαλμα τῷ Διὶ ἀπὸ λαφύρων, ἥνικα Πίσαν οἱ Ἡλεῖοι καὶ ὄσον τῶν περιοίκων ἄλλο συναπέστη Πισαίοις, πολέμῳ καθεῖλον. Φειδίαν δὲ τὸν ἐργασάμενον τοῦ ἄγαλμα εἶναι, καὶ ἐπίγραμμά ἐστιν ἐς μαρτυρίαν ἐπὶ τοῦ Διὸς γεγραμμένον τοῖς ποσί·

Φειδίας Χαρμίδου υἱὸς Ἀθηναῖός μ' ἐποίησε,

Τοῦ ναοῦ δὲ Δώριος μὲν ἐστὶ ἐργασία, τὰ δὲ ἐκτὸς περίστυλός ἐστι. πεποιήται δὲ ἐπιχωρίου πώρου. ὕψος μὲν δὴ, αὐτὸ τοῦτο ἐς τὸν αἰτὸν ἀνῆκον, εἰσὶν οἱ ὀκτὼ πόδες καὶ ἐξήκοντα, εὖρος δὲ πέντε καὶ ἐνεγήκοντα, τὰ δὲ εἰς μῆκος, τριάκοντά τε καὶ διακόσιοι. τέκτων δὲ ἐγένετο αὐτοῦ Λίβων ἐπιχώριος. κέραμος δὲ οὐ γῆς ὀπτῆς ἐστὶν, ἀλλὰ κεράμου τρόπον λίθος ἐν Πεντέλῃσιν εἰργασμένος. τὸ δὲ εὔρημα ἀνδρὸς Ναξίου λέγουσιν εἶναι Βύζου etc.

Cap. XI. Καθέζεται μὲν δὴ ὁ θεὸς ἐν θρόνῳ χρυσοῦ πεποιημένος καὶ ἐλέφαντος· στέ-

φανος δὲ ἐπίκειται οἱ τῇ κεφαλῇ, μεμιμημένος
 ἐλαίας κλῶνας. ἐν μὲν δὴ δεξιᾷ φέρει Νίκην ἐξ
 ἐλέφαντος καὶ ταύτην καὶ χρυσοῦ, ταινίαν τε
 ἔχουσιν καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ στέφανον· τῇ δὲ
 ἀριστερᾷ τοῦ θεοῦ χάριέν ἐστι σκήπτρον μετάλ-
 λους τοῖς πᾶσιν ἡνθισμένον. ὁ δὲ ὄρνις ὁ ἐπὶ τῷ
 σκήπτρῳ καθήμενος, ἐστὶν ὁ αἰτός. χρυσοῦ δὲ
 καὶ τὰ ὑποδήματα τῷ θεῷ, καὶ ἱμάτιον ὡσαύ-
 τως ἐστί. τῷ δὲ ἱματίῳ ζώδιά τε καὶ τῶν ἀν-
 θρῶν τὰ κρίνα ἐστὶν ἐμπεποιημένα. Ὁ δὲ θρόνος
 ποικίλος μὲν χρυσῷ καὶ λίθοις, ποικίλος δὲ καὶ
 ἐβένῳ τε καὶ ἐλέφαντι· ἐστὶ καὶ ζῶά τε ἐπ' αὐ-
 τοῦ γραφῇ μεμιγμένα, καὶ ἀγάλματά ἐστιν
 εἰργασμένα. (Sequitur signorum in throno
 descriptio: tum §. 4. ita pergit Pausanias:)
 Μέτρα δὲ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἐς ὕψος τε καὶ
 εὖρος ἐπιστάμενος γεγραμμένα, οὐκ ἐν ἐπαίνῳ
 θήσομαι τοὺς μετρήσαντας· ἐπεὶ καὶ τὰ εἰρη-
 μένα αὐτοῖς μέτρα πολὺ τι ἀποδέοντά ἐστιν, ἢ
 τοῖς ἰδοῦσι παρέστηκεν ἐς τὸ ἄγαλμα δόξα· ὅπου
 γε καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν μάρτυρα εἰς τοῦ Φει-
 δίου τὴν τέχνην γενέσθαι λέγουσιν. ὥς γὰρ δὴ
 ἐκτετελεσμένον ἦδη τὸ ἄγαλμα ἦν, ηὔξατο ὁ
 Φειδίας ἐπισημῆναι τὸν θεὸν, εἰ τὸ ἔργον ἐστὶν
 αὐτῷ κατὰ γνώμην· αὐτίκα δ' ἐς τοῦτο τοῦ
 ἐδάφους κατασκήψαι κεραυνὸν φασιν, ἔνθα
 ὑδρία καὶ ἐπίθημα εἰς ἐμὲ ἦν χαλκῇ. Ὅσον δὲ
 τοῦ ἐδάφους ἐστὶν ἔμπροσθεν τοῦ ἀγάλματος,
 τοῦτο οὐ λευκῷ, μέλανι δὲ κατεσκεύασται τῷ
 λίθῳ. περιθεῖ δὲ ἐν κύκλῳ τὸν μέλανα λίθου

Παρίου κρηπὶς, ἔρυμα εἶναι τῷ ἐλαίῳ τῷ ἐκχεο-
μένῳ· ἔλαιον γὰρ τῷ ἀγάλματί ἐστιν ἐν Ὀλυμ-
πία συμφέρον, καὶ ἔλαιόν ἐστι τὸ ἀπείργον μὴ
γίνεσθαι τῷ ἐλέφαντι βλάβος διὰ τὸ ἐλῶδες
τῆς Ἀλτεως· ἐν ἀκροπόλει δὲ τῇ Ἀθηναίων τὴν
καλουμένην παρθένον, οὐκ ἔλαιον, ὕδωρ δὲ τὸ
εἰς τὸν ἐλέφанта ὠφελοῦν ἐστιν· ἅτε γὰρ αὐχμη-
ρᾶς τῆς ἀκροπόλεως οὔσης διὰ τὸ ἄγαν ὑψηλὸν,
τὸ ἀγαλμα ἐλέφαντος πεποιημένον ὕδωρ καὶ
δρόσον τὴν ἀπὸ τοῦ ὕδατος ποθεῖ.

STRABO

Lib. VIII. pag. 353. (Casaub.)

Λοιπὸν δ' ἐστὶν εἰπεῖν περὶ τῆς Ὀλυμπίας
καὶ τῆς πρὸς τοὺς Ἡλείους ἀπάντων μεταπτώ-
σεως. Ἔστι δ' ἐν τῇ Πεισάτιδι τὸ ἱερὸν στα-
δίους τῆς Ἡλιδος ἐλάττους ἢ τριακοσίους διέχον·
πρόκειται δ' ἄλσος ἀγριελαίων, ἐν ᾧ τὸ στάδιον·
παραρρεῖ δ' ὁ Ἀλφειὸς ἐκ τῆς Ἀρκαδίας ῥέων
εἰς τὴν Τριφυλιακὴν θάλασσαν μεταξὺ δύσεως
καὶ μεσημβρίας· τὴν δ' ἐπιφάνειαν ἔσχεν ἑξαρ-
χῆς μὲν διὰ τὸ μαντεῖον τοῦ Ὀλυμπίου Διός·
ἐκείνου δ' ἐκλειφθέντος, οὐδὲν ἥττον συνέμει-
νεν ἢ δόξα τοῦ ἱεροῦ, καὶ τὴν αὕξησιν, ὅσον
ἴσμεν, ἔλαβε διὰ τε τὴν πανήγυριν καὶ τὸν ἀγῶ-
να τὸν Ὀλυμπιακόν, στεφανίτην τε καὶ ἱερὸν
νομιζόμεντα, μέγιστον τῶν ἀπάντων· ἐκοσμήθη
δ' ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ἀναθημάτων, ἅπερ ἐκ
πάσης ἀνετίθετο τῆς Ἑλλάδος· ὧν ἦν καὶ ὁ χρυ-
σοῦς σφυρήλατος Ζεὺς, ἀνάθημα Κυψέλου τοῦ

Κορινθίων τυράννου. Μέγιστον δὲ τούτων ὑ-
 πήρξε τὸ τοῦ Διὸς ξόανον, ὃ ἐποίησε Φειδίας
 Χαρμίνου Ἀθηναῖος ἐλεφάντινον, τηλικούτον
 τὸ μέγεθος, ὥς, καίπερ μεγίστου ὄντος τοῦ νεῶ,
 δοκεῖν ἀστοχῆσαι τῆς συμμετρίας τὸν τεχνίτην,
 καθήμενον ποιήσαντα, ἀπτόμενον δὲ σχεδόν τι
 τῇ κορυφῇ τῆς ὀροφῆς, ὥστ' ἔμψασιν ποιεῖν,
 εἰάν ὀρθὸς γένηται διαναστάς, ἀποστεγάζειν τὸν
 νεών. Ἀνέγραψαν δὲ τινες τὰ μέτρα τοῦ ξοά-
 νου· καὶ Καλλίμαχος ἐν ἰάμβῳ τινὶ ἐξεῖπε.
 Πολλὰ δὲ συνέπραξε τῷ Φειδίᾳ Πάναινος ὁ
 ζωγράφος ἀδελφιδοῦς ὢν αὐτοῦ καὶ συνεργο-
 λάβος πρὸς τε τὴν τοῦ ξοάνου κατασκευὴν,
 διὰ τὴν τῶν χρωμάτων κόσμησιν, καὶ μάλιστα
 τῆς ἐσθῆτος· δείκνυνται δὲ καὶ γραφαί τε πολ-
 λαί τε καὶ θαυμάσται περὶ τὸ ἱερὸν, ἐκείνου
 ἔργα. Ἀπομνημονεύουσι δὲ τοῦ Φειδίου, διότι
 πρὸς τὸν Πάναινον εἶπε πυνθανόμενον, πρὸς τί
 παράδειγμα μέλλει ποιήσειν τὴν εἰκόνα τοῦ Διὸς·
 ὅτι πρὸς τὴν Ὀμήρου δι' ἐπῶν ἐκτεθειῶσαν τού-
 των (Π. Α. 528.)·

Ἦ καὶ κυανέησιν ἐπ' ὄφρῳσι νεῦσε Κρονίων·

Ἀμβρόσια δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος

Κρατὸς ὑπ' ἀθανάτοιο, μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὀλυμπον.

Εἰρησθαι γὰρ μάλα δοκεῖ καλῶς· ἔκ τε τῶν ἄλ-
 λων καὶ τῶν ὄφρῳων προκαλεῖ τὴν διάνοιαν ὁ
 ποιητὴς ἀναζωγραφεῖν μέγαν τινὰ τύπον, καὶ
 μεγάλην δύναμιν ἀξίαν τοῦ Διὸς, καθάπερ καὶ
 ἐπὶ Ἡρας ἅμα φυλάττων τὸ ἐφ' ἑκατέρῳ πρέπον·
 ἔφη μὲν γάρ (Π. Θ. 199.)·

Εἶσατο δ' εἰνὶ θρόνῳ, ἐλέλιξε δὲ μακρὸν Ὀλυμπον.
 Τὸ δὲ ἐπ' ἐκείνη συμβὰν ὅλη κινήθειση, τοῦτ'
 ἐπὶ τοῦ Διὸς ἀπαντῆσαι τοῖς ὀφρῦσι μόνον νεύ-
 σαντος, συμπαθούσης δὴ τι καὶ τῆς κόμης.
 κομψῶς δὲ εἴρηται καὶ τὸ, ὃ τὰς τῶν θεῶν εἰ-
 κόνας ἢ μόνος ἰδὼν, ἢ μόνος δείξας.

E recentioribus de templo et statua Jovis Olympii
 doctissime egerunt *L. Voelkel über den grossen
 Tempel und die Statüe des Jupiters zu Olympia, eine
 Erläuterung der Beschreibung des Pausanias. Lipsiae
 1794. min. 8. et J. Ph. Siebenkees über den Tempel
 und die Bildsäule des Jupiters von Olympia, ein anti-
 quarischer Versuch. Norimb. 1795. 8. [O.]*

V.

COLOSSUS RHODIUS.

EUSTATHIUS AD DIONYS. PERIEG.

v. 505. pag. 72. ed. H. Stephani.

Ἡ δὲ Ῥόδος ἄλλα τε ἔσχε θαυμαστὰ, καὶ
 τὸν τοῦ ἡλίου δὲ κολοσσόν, Χάρητος ἔργον, ἄν-
 δρὸς Λινδίου, πήχεων ἐβδομήκοντα· καὶ ἦν αὐ-
 τὸς ἐν τῶν ἑπτὰ θεαμάτων, ὃς ἔπεσε σεισμῷ
 κλασθεὶς ἀπὸ τῶν γονάτων.

SUIDAS v. ΚΟΛΑΣΣΑΕΥΣ.

Κολασσαεύς. — ἀπὸ τόπου, καὶ Κολασσα-
 εῖς οἱ Ῥόδιοι, οἵτινες ἀνέστησαν ἐν τῇ νήσῳ

χαλκοῦν ἀνδριάντα τοῦ Ἡλίου, ἐπὶ Σελεύκου
τοῦ Νικάνορος υἱοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδό-
νος· ἐν ἐπιγράμματι·

Αὐτῷ σοι πρὸς Ὀλυμπον ἐμηκύναντο κόλοσσόν

Τόνδε Ῥόδου ναέται Δωρίδος, Ἀέλιε,

Χάλκεον, ἀνίκα κῦμα κατευνάσαντες Ἐνυοῦς

Ἔστεψαν πάτραν δυσμενέων ἐνάροις.

Reliquia Testimonia vide supra in Notis.

VI.

MURI BABYLONII ET HORTI PENSILES.

HERODOTUS

Lib. I. Cap. 178. 179.

178. Τῆς δὲ Ἀσσυρίης ἐστὶ τὰ μὲν κού
καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· τὸ δὲ οὐ-
νομαστότατον καὶ ἰσχυρότατον, καὶ ἔνθα σφί,
τῆς Νίνου ἀναστάτου γενομένης, τὰ βασιλῆϊα
κατεστήκεε, ἣν Βαβυλὼν, ἐοῦσα τοιαύτη δὴ τις
πόλις· κέεταί ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγαθος ἐοῦσα
μέτωπον ἕκαστον εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων,
εὐούσης τετραγώνου· οὗτοι στάδιοι τῆς περιόδου
τῆς πόλιος γίνονται συνάπαντες ὀγδώκοντα καὶ
τετρακόσιοι. Τὸ μὲν οὖν μέγαθος τοσοῦτόν ἐστι
τοῦ ἄστεος τοῦ Βαβυλωνίου· ἐκεκοσμέατο δὲ
ὥς οὐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος
μὲν πρῶτά μιν βαθέα τε καὶ εὐρέα καὶ πλέη
ὔδατος περιθέει· μετὰ δὲ, τεῖχος πεντήκοντα

μὲν πηχέων βασιλήϊων ἐὼν τὸ εὖρος, ὕψος δὲ διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλήϊος πῆχυς τοῦ μετρίου ἐστὶ πῆχεος μέζων τρισὶ δακτύλοισι.

179. Δεῖ δὴ μὲν πρὸς τούτοις ἐπιφράσαι, ἵνα τε ἐκ τῆς τάφρου ἡ γῆ ἀναισιμώθῃ, καὶ τὸ τεῖχος ὄντινα τρόπον ἔργαστο. ὀρύσσοντες ἅμα τὴν τάφρον, ἐπλύνθουον τὴν γῆν ἐκ τοῦ ὀρύγματος ἐκφερομένην· ἐλκύναντες δὲ πλίνθους ἱκανὰς, ὥπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοις· μετὰ δὲ τέλματι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ, καὶ διὰ τριήκοντα δόμων πλίνθου ταρσοὺς καλάμιων διαστοιβάζοντες, ἔδειμαν πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ χεῖλεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ τὸ τεῖχος τὸν αὐτὸν τρόπον· ἐπάνω δὲ τοῦ τείχεος παρὰ τὰ ἔσχατα, οἰκήματα μουνόκωλα ἔδειμαν, τετραμμένα ἐς ἄλληλα· τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τεθρίπῳ περιέλασιν. Πύλαι δὲ ἐνεστέασι πέριξ τοῦ τείχεος ἑκατὸν, χάλκεαι πᾶσαι, καὶ σταθμοὶ τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως. Ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος, Ἴς οὖνομα αὐτῇ· ἐνθα ἐστὶ ποταμὸς οὐ μέγας, Ἴς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὖνομα· ἐσβάλλει δὲ οὗτος ἐς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν τὸ ῥέεθρον· οὗτος ὢν ὁ Ἴς ποταμὸς ἅμα τῷ ὕδατι θρόμβους ἀσφάλτου ἀναδιδοῖ πολλούς· ἐνθεν ἡ ἀσφαλτος ἐς τὸ ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος ἐκομίσθη.

DIODORUS SICULUS

Lib. II. (e Cap. VII. et VIII.)

Ἡ δὲ Σεμίραμις, οὐσα φύσει μεγαλεπίβολος, καὶ φιλοτιμουμένη τῇ δόξῃ τὸν βεβασιλευκότα πρότερον ὑπερθέσθαι, πόλιν μὲν ἐπεβάλετο κτίζειν ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ, ἐπιλεξαμένη δὲ τοὺς πανταχόθεν ἀρχιτέκτονας καὶ τεχνίτας, ἔτι δὲ τὴν ἄλλην χορηγίαν παρασκευασαμένη, συνήγαγεν ἐξ ἀπάσης τῆς βασιλείας πρὸς τὴν τῶν ἔργων συντέλειαν ἀνδρῶν μυριάδας διακοσίας· ἀπολαβοῦσα δὲ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν εἰς μέσον, περιεβάλετο τεῖχος τῇ πόλει σταδίων τριακοσίων ἐξήκοντα, διειλημμένον πύργοις πυκνοῖς καὶ μεγάλοις· τηλικούτον δ' ἦν τὸ βάρος τῶν ἔργων, ὥστε τὸ μὲν πλάτος εἶναι τῶν τειχῶν ἐξ ἄρμασιν ἱππάσιμον, τὸ δ' ὕψος ἀπίστον τοῖς ἀκούουσιν, ὥς φησι Κτησίας ὁ Κνίδιος· ὥς δὲ Κλειταρχος καὶ τῶν ὕστερον μετ' Ἀλεξάνδρου διαβάντων εἰς τὴν Ἀσίαν τινὲς ἀνέγραψαν, τριακοσίων ἐξήκοντα καὶ πέντε σταδίων. Καὶ προστιθέασιν, ὅτι τῶν ἴσων ἡμερῶν εἰς τὸν ἐνιαυτὸν οὐσῶν, ἐφιλοτιμήθη τὸν ἴσον ἀριθμὸν τῶν σταδίων ὑποστήσασθαι· ὅπτας δὲ πλίνθους εἰς ἀσφαλτον ἐνδησαμένη, τεῖχος κατεσκεύασε, τὸ μὲν ὕψος, ὥς μὲν Κτησίας φησὶ, πεντήκοντα ὀργυιῶν, ὥς δ' ἔνιοι τῶν νεωτέρων ἔγραψαν, πηχῶν πεντήκοντα· τὸ δὲ πλάτος πλεῖον ἢ δυσὶν ἄρμασιν ἱππάσιμον· πύργους δὲ τὸν μὲν ἀριθμὸν διακοσίους καὶ πεντήκοντα, τὸ δ'

ὑψος καὶ πλάτος ἐξ ἀναλόγου τῷ βάρει τῶν κατὰ τὸ τεῖχος ἔργων. Οὐ γὰρ δὲ θαυμάζειν, εἰ τηλικούτου τὸ μέγεθος τοῦ περιβόλου κατεστῶτος ὀλίγους πύργους κατεσκεύασεν· ἐπὶ πολλὸν γὰρ τόπον τῆς πόλεως ἔλεσι περιεχομένης, κατὰ τοῦτον τὸν τόπον οὐκ ἔδοξεν αὐτῇ πύργους οἰκοδομεῖν, τῆς φύσεως τῶν ἐλῶν ἱκανὴν παρεχομένης ὀχυρότητα. ἀνὰ μέσον δὲ τῶν οἰκῶν καὶ τῶν τειχῶν ὁδὸς πάντη κατελέλειπτο δίπλεθρος.

Cap. VIII. Πρὸς δὲ τὴν ὀξύτητα τῆς τούτων οἰκοδομίας ἐκάστῳ τῶν φίλων στάδιον διέμετρησε, δοῦσα τὴν ἱκανὴν εἰς τοῦτο χορηγίαν, καὶ διακελευσαμένη τέλος ἐπιθεῖναι τοῖς ἔργοις ἐν ἐνιαυτῷ etc.

STRABO

Lib. XVI. pag. 738. Casaub.

Ἡ δὲ Βαβυλὼν καὶ αὐτὴ μὲν ἐστὶν ἐν πεδίῳ, τὸν δὲ κύκλον ἔχει τοῦ τείχους τριακοσίων ὀγδοήκοντα πέντε σταδίων, πάχος δὲ τοῦ τείχους ποδῶν δύο καὶ τριάκοντα, ὑψος δὲ τῶν μὲν μεσοπυργίων πήχεις πεντήκοντα, τῶν δὲ πύργων ἑξήκοντα· ἡ δὲ πάροδος ἐπὶ τοῦ τείχους, ὥς τέθριππα ἐναντιοδρομεῖν ἀλλήλοις ῥαδίως· διόπερ τῶν ἐπτὰ θεαμάτων λέγεται καὶ τοῦτο, καὶ ὁ κρεμιαστὸς κῆπος, ἔχων ἐν τετραγώνῳ σχήματι ἐκάστην πλευρὰν τεττάρων πλέθρων· συνέχεται δὲ ψαλιδώμασι καμαρωτοῖς, ἐλὶ πεττῶν ἰδρυμένοις κυβοειδῶν, ἄλλης ἐπ' ἄλλη· οἱ δὲ

πεττοὶ κοῖλοι πλήρεις γῆς, ὥστε δέξασθαι φυτόν
 δένδρων τῶν μεγίστων, ἐξ ὀπτῆς πλίνθου καὶ
 ἀσφάλτου κατεσκευασμένοι, καὶ αὐτοὶ, καὶ αἱ
 ψαλίδες, καὶ τὰ καμαρώματα. Ἡ δ' ἀνωτάτω
 στέγη προσβάσεις κλιμακωτάς ἔχει, παρακειμέ-
 νους δ' αὐταῖς καὶ κοχλίας, δι' ὧν τὸ ὕδωρ ἀνῆ-
 γον εἰς τὸν κῆπον ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου συνεχῶς
 οἱ πρὸς τοῦτο τεταγμένοι. Ὁ γὰρ ποταμὸς διὰ
 μέσου ῥεῖ τῆς πόλεως, σταδιαῖος τὸ πλάτος· ἐπὶ
 δὲ τῷ ποταμῷ ὁ κῆπος.

PROPERTIUS

III. Eleg. IX. 21.

Persarum statuit Babylona Semiramis urbem,
 Ut solidum cocto tolleret aggere opus,
 Et duo in adversum immissi per moenia currus
 Ne possent tacto stringere ab axe latus.

C. PLINIUS HIST. NAT.

Lib. VI. Cap. XXVI.

Babylon, Chaldaicarum gentium caput,
 diu summam claritatem obtinuit in toto or-
 be — — — sexaginta millia passuum amplexa
 muris, ducenos pedes altis, quinquagenos la-
 tis, in singulos pedes ternis digitis mensura
 ampliore, quam nostra, interfluo Euphrate,
 mirabili opere utroque.

Q. CURTIUS HIST. ALEXANDRI M.

Lib. V. Cap. I.

Ceterum ipsius urbis (Babylonis) pulchritudo ac vetustas, non regis modo, sed etiam omnium oculos in semet haud immerito convertit. Semiramis eam condiderat, vel, ut plerique credidere, Belus, cujus regia ostenditur. Murus instructus laterculo coctili, bitumine interlitus, spatium XXX et duorum pedum latitudinem amplectitur: quadrigae inter se occurrentes sine periculo commeare dicuntur. Altitudo muri C cubitorum eminent spatio: turres denis pedibus, quam murus, altiores sunt. Totius operis ambitus CCCLXVIII stadia complectitur: singulorum stadiorum structuram singulis diebus perfectam esse memoriae proditum est. Aedificia non sunt ad-mota muris, sed fere spatium unius jugeris absunt. Ac ne totam quidem urbem tectis occupaverunt; per XC stadia habitatur; nec omnia continua sunt: credo, quia tutius visum est, pluribus locis spargi: cetera serunt coluntque, ut, si externa vis ingruat, obsessis alimenta ex ipsius urbis solo subministrantur. Euphrates interfuit, magnaеque molis crepidinibus coercetur. Sed omnium operum magnitudinem circumveniunt cavernae ingentes, in altitudinem pressae ad accipiendum impetum fluminis; quod ubi adpositae crepidinis

fastigium excessit, urbis tecta corriperet, nisi essent specus lacusque, qui exciperent. Coctili laterculo structi sunt, totum opus bitumine adstringitur. Pons lapideus, flumini impositus, jungit urbem: hic quoque inter mirabilia Orientis opera numeratus est: quippe Euphrates altum limum vehit, quo penitus ad fundamenta jacienda egesto, vix sufficiendo operi firmum reperiunt solum: arenae autem subinde cumulatae, et saxis, quibus pons sustinetur, adnexae, morantur amnem; qui retentus acrius, ac si libero cursu mearet, inluditur. Arcem quoque ambitu XX stadia complexam habet, XXX pedes in turrium fundamenta demissa sunt, ad LXXX summum munimenti fastigium pervenit. Super arce, vulgatum Graecorum fabulis miraculum, pensiles horti sunt; summam murorum altitudinem aequantes, multarumque arborum umbra et proceritate amoeni. Saxo pilae, quae totum onus sustinent, instructae sunt: super pilas lapide quadrato solum stratum est, patiens terrae, quam altam injiciunt, et humoris, quo rigant terras; adeo validas arbores sustinent moles, ut stipites earum VIII cubitorum spatium crassitudine aequent, in Lapedum altitudinem emineant, et frugiferae sint, ut si terra sua alerentur. Et quum vetustas non opera solum manu facta, sed etiam ipsam naturam paullatim exedendo peri-

mat; haec moles, quae tot arborum radicibus premitur, tantique nemoris pondere onerata est, inviolata durat: quippe XX lati parietes sustinent, undecim pedum intervallo distantes, ut procul visentibus silvae montibus suis imminere videantur. Syriae regem, Babylone regnantem, hoc opus esse molitum, memoriae proditum est, amore conjugis victum: quae desiderio nemorum silvarumque in campestribus locis virum compulit amoenitatem naturae genere hujus operis imitari.

FLAVIUS JOSEPHUS

Antiquit. Jud. Lib. X. Cap. XIII.

Περιεβάλετο δὲ (ὁ Ναβουχοδονόσορος) τρεῖς μὲν τῆς ἔνδον πόλεως περιβόλους, τρεῖς δὲ ἔξω, τοῦτο δὲ τῆς ὀπτῆς πλίνθου, καὶ τειχίσας ἀξιολόγως τὴν πόλιν, καὶ τοὺς πυλῶνας κοσμήσας ἱεροπρεπῶς, κατεσκεύασεν ἐν τοῖς πατρικοῖς βασιλείοις ἕτερα βασιλεία ἐχόμενα αὐτῶν — — ἐν δὲ τοῖς βασιλείοις τούτοις ἀναλήμματα λίθινα ἀνωκοδόμησε, τὴν ὅψιν ἀποδοὺς ὁμοιότητα τοῖς ὄρεσι, καὶ καταφυτεύσας δένδρεσι παντοδαποῖς, ἐξειργάσατο καὶ κατεσκεύασε τὸν καλούμενον κρεμαστὸν παράδεισον, διὰ τὸ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐπιθυμεῖν τῆς οἰκείας διαθέσεως, ὥς τε θραμμένην ἐν τοῖς κατὰ Μηδίαν τόποις.

PHILOSTRATUS

DE

VITA APOLLONII TYANAEI

Lib. I. Cap. XV.

Βαβυλῶν τετείχισται μὲν ὀγδοήκοντα καὶ τετρακόσια στάδια κύκλῳ· τεῖχος δὲ αὐτῆς τρία μὲν τὸ ὕψος ἡμίπλευρα, πλέθρου δὲ μεῖον το εὖρος· ποταμῷ δὲ Εὐφράτῃ τέμνεται, ξὺν ὁμοιότητι τοῦ εἶδους, ὃν ἀπόρρητος ὑποστείχει γέφυρα, τὰ βασίλεια, τὰ ἐπὶ ταῖς ὀχθαῖς, ἀφανῶς ξυνάπτουσα. Γυνὴ γὰρ λέγεται Μήδεια, τῶν ἐκεῖ ποτε ἄρχουσα, τὸν ποταμὸν ὑποξεῦξαι τρόπον, ὃν μή πού τις ποταμὸς ἐξεύχθη· λίθους γὰρ δὴ καὶ χαλκὸν, καὶ ἄσφαλτον, καὶ ὅποσα ἐς ἔφυδρον ξύνδεσιν ἀνθρώποις εὔρηται, παρὰ τὰς ὀχθὰς τοῦ ποταμοῦ νήσασα, τὸ ρεῦμα εἰς λίμνας ἔτρεψε· ξηρόν τε ἤδη τὸν ποταμὸν ὥρουττεν, ὀργυιάς ἐς δύο, σήραγγα ἐργαζομένη κοίλην, ἵν' ἐς τὰ βασίλεια τὰ παρὰ ταῖς ὀχθαῖς ὥσπερ ἐκ γῆς ἀναφαίνοιτο· καὶ ἤρεψεν αὐτὴν ἴσως τῷ τοῦ ρεύματος δαπέδῳ. Οἱ μὲν δὴ θεμέλιοι ἐβεβήκεσαν καὶ οἱ τοῖχοι τῆς σήραγγος· ἅτε δὴ τῆς ἀσφάλτου δεομένης τοῦ ὕδατος, ὃ Εὐφράτης ὑπαφείθη ὑγρῷ τῷ ὀρόφῳ, καὶ ὧδε ἔστη τὸ ζεῦγμα.

S O L I N U S

Polyhist. Cap. LX. (init.)

Chaldaee gentis caput Babylon est (a Semiramide condita), tam nobilis, ut propter eam et Assyrii et Mesopotamii in Babyloniae nomen transierint. Urbs est sexaginta millia passuum circuitu patens, muris circumdata, quorum altitudo ducentos pedes detinet, latitudo quinquaginta, in singulos pedes ternis digitis ultra, quam mensura nostra est, altioribus; amne includitur Euphrate. Beli ibi Jovis templum, quem inventorem coelestis disciplinae tradidit etiam ipsa religio, quae deum credit.

O R O S I U S

Hist. Lib. II. Cap. VI.

Babyloniam a Nemrod gigante fundatam, a Nino vel Semiramide reparatam multi prodidere. Haec, campi planitie undique conspicua, natura loci laetissima, castrorum facie moenibus paribus per quadrum disposita; murorum ejus vix credibilis relatu firmitas et magnitudo, id est, latitudine cubitorum quinquaginta, altitudine quater tanta. Ceterum ambitus ejus quadringentis et octoginta stadiis circumvenitur. Murus coctili latere, atque interfuso bitumine compactus, fossa extrinsecus late patens, vice amnis circumfluit.

A fronte murorum centum portae aereae. Ipsa autem latitudo in consummatione pin-
narum utroque latere habitaculis defensorum
aeque dispositis, media intercapedine sui ci-
tas quadrigas capit. Domus intrinsecus qua-
tergeminæ, habitationis minaci proceritate
mirabiles. Et tamen magna illa Babylon,
illa prima post reparationem humani generis
condita, nunc pene etiam minima mora vi-
cta, capta, subversa est.

EUSTATHIUS

ad Dionys. Perieg. v. 1005.

Νίνου τοῦ Σύρων βασιλέως τὴν Νινευὶ κτί-
σαντος, ἡ γυνὴ τὸν ἄνδρα ὑπερβαλλομένη, Βα-
βυλῶνα ἐν τῷ πεδίῳ κτίζει ἐξ ὀπτῆς πλίνθου
καὶ ἀσφάλτου καὶ λίθων λαξευτῶν, τριπήχεων
μὲν τὸ πλάτος, ἑξαπήχεων δὲ τὸ μῆκος, καὶ
περίμετρον αὐτῇ διεγράφατο στάδια τ ϕ ϵ , τὸ
δὲ τεῖχος εἰς ὕψος ἀνέτεινεν ν πήχεων, οὗ τὸ
πάχος εἰς τριάκοντα πήχεις διέστησεν, ὥς καὶ
τέθριππα ἐπ' αὐτοῦ ἐναντιοδρομεῖν ἀλλήλοις·
καὶ πύργους ταῖς πύλαις ἔστησεν ὑψηλὰς, χαλ-
κᾶς τε πύλας ποιήσασα, εἰς ὕψος τε ἀνατεινο-
μένας πολὺν, καὶ εἰς πλάτος ἀξιόλογον· ἔκτισε
δὲ καὶ δεξαμενὴν μεγάλην, ἥ κῆπον ἐπήγειρε
θαυμαστὸν, ἐπιλεγόμενον κρεμαστόν· ὃς τετρά-
πλευρος μὲν ἦν, ἐκάστην δὲ πλευρὰν εἶχε τετρά-
πλευρον, καὶ ἦν ἐν καὶ αὐτὸς τῶν ἐπὶ τὰ κοσμι-
κῶν θεαμάτων.

SCHOLIASTES JUVENALIS

ad Sat. X. v. 171.

Babylonem significat Persarum civitatem, quam condidit urbem Semiramis Nini uxor et coctili latere munivit, quem hodie dicimus ordinarium lapidem. In hac igitur urbe Alexander devictis Persis ingressus veneno periit. Haec urbs sexaginta millium circuitu patet, ex latere cocto circumdata muris, quorum ^{et} latitudo ducentos pedes detinet, ~~latitudo~~ latitudo quinquaginta.

JOANNES TZETZES

Histor. Chiliad. IX. v. 558 seqq.

Νίρος δ' ἐκ Σεμιράμιδος γεννήσας τὸν Νινύαν
 Καὶ μετ' ὀλίγον τεθνηκώς, ἔῃ τὴν βασιλείαν
 Αὐτῇ τῇ Σεμιράμιδι καὶ τῷ υἱῷ Νινύᾳ.
 Ἡ δὲ τὴν πολυθρούλλητον ἔκτισε Βαβυλῶνα
 Ἐν μυριάσι τεχνιτῶν διακοσίαις ὅλαις.
 Ἐκτισε ταύτην δὲ ἐνιαυτῷ καὶ μόνῳ,
 Ἀπὸ ὀπτῆς τῆς πλίνθου μὲν, οὐκ ἀπὸ λίθων οὔσαν.
 Ὀπτὴν δὲ πλίνθον γίνωσκε, ὃν βήσαλον καλοῦμεν,
 Τὸ Βαβυλῶνος κτίσμα γὰρ ὑπῆρχεν ἐκ βησάλου.
 Ἀντὶ ἀσβέστου ἀσφαλτον εἶχεν ἐγκεχρισμένην.
 Ἡ πᾶσα δὲ περίμετρος ὑπῆρχε Βαβυλῶνος
 Στάδιοι τριακόσιοι ἐξήκοντα Κτησία,
 Κατὰ δὲ Κλείταρχον αὐτὸν, καὶ τοὺς μετ' Ἀλεξάνδρου,
 Καὶ κατὰ τὸν Διόδωρον αὐτὸν τὸν Σικελὸν δέ,
 Τριακόσι' ἐξήκοντα καὶ πέντε τῶν σταδίων.
 Κοκκειανὸς δὲ Κάσσιος Δίων γραφαῖς Λατίνων
 Τετρακοσίων ἔγραψε ταύτην σταδίων εἶναι.

Ἡρόδοτος δ' ὁ συγγραφεὺς ἐν Μούσαις ταῖς ἐννέα,
 Καὶ ὁ Φιλόστρατος αὐτὸς ἐν βίῳ Τυανέως,
 Σταδίων ὀγδοήκοντα σὺν τοῖς τετρακοσίοις.
 Ὑψος πεντηκοντόργιον τειχῶν κατὰ Κτησίαν,
 Ἄλλοις πεντηκοντάπηχυ. φαίνεται δ' ὁ Κτησίας
 Τοῦ Τζέζη ἀληθέστερα συγγράφειν τῶν ἐτέρων,
 Τέως εἰς ἅπερ ἔγραψε περὶ τῆς Βαβυλῶνος·
 Τριακοσίων γὰρ αὐτὸς ἐξήκοντα σταδίων
 Πᾶσαν αὐτῆς περίμετρον ὑπάρχειν διαγράφει.
 Οἱ δ' ἄλλοι παραυξάνουσι πλεον καὶ πλεον ταύτην.
 Ὁ περὶ τὴν περίμετρον γοῦν ἐλαττῶν τὸ μῆκος
 Οὐκ ἂν μακρὸν τοῦ δέοντος παρηύξανε τὰ ὕψη.
 Ἀλλ' ὅτε ταῦτα ἴσως μὲν κατεῖδεν ὁ Κτησίας,
 Ἦσαν ἐξηκοντόργια τὰ ὕψη τὰ τῶν πύργων,
 Καὶ δὴ πεντηκοντόργια τότε τειχῶν τὰ ὕψη.
 Ὑπὸ πολέμων καὶ σεισμῶν δ' ἴσως καταπτωθέντα
 Ὑστερον ἂν ὁ Κλείταρχος καὶ πᾶς μετ' Ἀλεξάνδρου
 Κατεῖδον οὕτω ταπεινὰ τῶν ὀργυιῶν τὰ ὕψη,
 Ὡς πρὸς πηγῶν ἐλάττωσιν μόλις ποσὸν λαβόντα.
 Πλάτει τῆς Βαβυλῶνος δ' ἦν κατὰ τινας τὸ τεῖχος
 Ἐξ ἄρμασιν ἱππάσιμον, τρισὶ δὲ καθ' ἐτέρους.
 Μέσον τῆς Βαβυλῶνος δὲ ῥεῖ ποταμὸς Εὐφράτης,
 Ὡς πρὸς τὴν μεσημβρίαν δὲ τὴν ἐκροὴν ποιεῖται.
 Πρὸς μέρος δὲ ἐκάτερον τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτου
 Βασίλεια ἐνίδρυτο λαμπρῶς ἐξειργασμένα,
 Κάτωθεν κοίτης ποταμοῦ θόλοις ἐγκεκρυμμέναις
 Ἐχοντα τὴν διάβασιν, ὥς θαυμασμὸν παρέχειν.
 Ἐκ δὲ τῶν Σεμιράμεως συγκλητικῶν προϋχόντων
 Εἰς ἕκαστος ἐγένετο τοῦ τείχους ἐπιστάτης,
 Ἐνὸς καὶ μὴ περαιότερον σταδίου κτιζομένου.
 Ἐχεις τὰ Σεμιράμεια τείχη σοι γεγραμμένα.

VII.

TEMPLUM DIANAΕ ΕΡΗΣΙΑΕ.

S T R A B O

Lib. XIV. (pag. 64o. Casaub.)

Τὸν δὲ νεὼν τῆς Ἀρτέμιδος, πρῶτος μὲν Χερσίφρων ἡρχιτεκτόνησεν, εἴτ' ἄλλος ἐποίησε μείζω· ὥς δὲ τοῦτον Ἡρόστρατός τις ἐνέπρησεν, ἄλλον ἀμείνω κατεσκεύασαν, συνενέγκαντες τὸν τῶν γυναικῶν κόσμον, καὶ τὰς ἰδίας οὐσίας, διατιθέμενοι δὲ καὶ τοὺς προτέρους κίονας. Τούτων δὲ μαρτύρια ἐστὶ τὰ γενηθέντα τότε ψηφίσματα· ἅπερ ἀγνοοῦντα φησὶν ὁ Ἀρτεμίδωρος τὸν Ταυρομενίτην Τίμαιον, καὶ ἄλλως βάσκανον ὄντα καὶ συκοφάντην, (διὸ καὶ Ἐπιτίμαιον κληθῆναι,) λέγειν, ὥς ἐκ τῶν Πέρσικων παρακαταθήκων ἐποιήσαντο τοῦ ἱεροῦ τὴν ἐπισκευήν· οὔτε δὲ ὑπάρξαι παρακαταθήκας τότε, εἴτε ὑπῆρξαν, συμπρησθῆναι τῷ ναῷ· μετὰ δὲ ἔμπρησιν τῆς ἠφανισμένης, ἐν ὑπαίθρῳ τῷ σηκῷ, τίνα ἂν ἐθέλῃσαι παρακαταθήκην κειμένην ἔχειν; Ἀλέξανδρον δὲ τοῖς Ἐφεσίοις ὑποσχέσθαι τὰ γεγονότα καὶ τὰ μέλλοντα ἀναλώματα, ἐφ' ᾧ τε τὴν ἐπιγραφὴν αὐτὸν ἔχειν· τοὺς δὲ μὴ ἐθέλῃσαι· πολὺ μᾶλλον οὐκ ἂν ἐθέλῃσαντας ἐξ ἱεροσυλίας καὶ ἀποστερήσεως φιλοδοξεῖν· ἐπαινεῖ τε τὸν εἰπόντα τῶν Ἐφεσίων πρὸς τὸν βασιλέα· ὥς οὐ πρέπει θεῷ θεοῖς ἀναθήματα κατασκευά-

ζειν· μετὰ δὲ τὴν τοῦ νεῶ συντέλειαν, ὃν φησιν
 εἶναι Δεινοκράτους ἔργον, (τοῦ δ' αὐτοῦ καὶ τὴν
 Ἀλεξανδρείας κτίσιν,) τὸν αὐτὸν ὑποσχέσθαι
 Ἀλεξάνδρῳ τὸν Ἀθῶ διασκευάσειν αὐτῷ, ὥσαντι
 ἐκ πρόχου τινὸς εἰς φιάλην καταχέοντα σπον-
 δὴν, ποιήσαντα πόλεις δύο, τὴν μὲν ἐκ δεξιῶν
 τοῦ ὄρους, τὴν δ' ἐν ἀριστερᾷ, ἀπὸ δὲ τῆς ἐτέ-
 ρας εἰς τὴν ἐτέραν ῥέοντα ποταμόν. Μετὰ δ'
 οὖν τὸν νεῶν, τὸ τῶν ἄλλων ἀναθημάτων πλη-
 θος εὐρέσθαι τῇ ἐκτιμήσει τῶν δημιουργῶν· τὸν
 δὲ δὴ βωμὸν εἶναι τῶν Πραξιτέλους ἔργων ἅ-
 παντα σχεδόν τι πλήρη· ἡμῖν δ' ἐδείκνυτο καὶ
 τῶν Θράσωνός τινα, οὐπερ καὶ τὸ Ἐκατήσιόν
 ἐστι, καὶ ἡ κρήνη Πηνελοπεία, καὶ ἡ πρεσβύτις
 ἡ Εὐρύκλεια. Ἱερέας δ' εὐνούχους εἶχεν, οὓς
 ἐκάλουν Μεγαβύζους, καὶ ἀλλαχόθεν μετιόντας
 αἰεὶ τινὰς ἀξίους τῆς τοιαύτης προστασίας, καὶ
 ἦγον ἐν τιμῇ μεγάλῃ· συνιεῖσθαι δὲ τούτοις
 ἐχρὴν παρθένους· νυνὶ δὲ τὰ μὲν φυλάττεται
 τῶν νομίμων, τὰ δ' ἥττον. Ἀσυλον δὲ μένει
 τὸ ἱερὸν καὶ νῦν, καὶ πρότερον· τῆς δ' ἀσουλίας
 τοὺς ὄρους ἀλλαγῆναι συνέβη πολλάκις, Ἀλε-
 ξάνδρου μὲν ἐπὶ στάδιον ἐκτείναντος, Μιθρι-
 δάτου δὲ τόξευμα ἀφιέντος ἀπὸ τῆς γωνίας τοῦ
 κεράμου καὶ δόξαντος ὑπερβαλέσθαι μικρὰ τὸ
 στάδιον, Ἀντωνίου δὲ πλησιάσαντος τούτῳ, καὶ
 συμπεριλαβόντος τῇ ἀσουλίᾳ μέρος τι τῆς πόλεως·
 ἐφάνη δὲ τοῦτο βλαβερόν, καὶ ἐπὶ τοῖς κακούρ-
 γοις ποιοῦν τὴν πόλιν· ὥστ' ἠκύρωσεν ὁ Σεβα-
 στὸς Καῖσαρ.

P A U S A N I A S

Lib. VII. Cap. II. §. 4.

Τὸ δὲ ἱερὸν τὸ ἐν Διδύμοις τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸ μαντεῖόν ἐστιν ἀρχαιότερον, ἢ κατὰ τῶν Ἰώνων εἰσοίκησιν, πολλῶ δὴ πρεσβύτερα ἔτι ἢ κατὰ Ἴωνας τὰ ἐς τὴν Ἀρτεμιν τὴν Ἐφεσίαν ἐστίν. οὐ μὲν πάντα γε ἐς τὴν θεὸν ἐπύθετο (ἐμοὶ δοκεῖν) Πίνδαρος, ὃς Ἀμαζόνας τὸ ἱερὸν ἔφη τοῦτο ιδρύσασθαι στρατευομένας ἐπὶ Ἀθήνας τε καὶ Θησέα· αἱ δὲ ἀπὸ Θερμώδοντος γυναῖκες ἔθυσαν μὲν καὶ τότε τῇ Ἐφεσίᾳ θεῷ, ἅτε ἐπιστάμεναί τε ἐκ παλαιοῦ τὸ ἱερὸν, καὶ ἡνίκα Ἡράκλέα ἔφυγον αἶδε, καὶ Διόνυσον τὰ ἔτι ἀρχαιότερα, ἰκέτιδες ἐνταῦθα ἐλθοῦσαι· οὐ μὲν ὑπὸ Ἀμαζόνων γε ιδρύνθη· Κρηῖος δὲ αὐτόχθων τις καὶ Ἐφεσος (Καῦστρου δὲ τοῦ ποταμοῦ τὸν Ἐφεσον παῖδα εἶναι νομίζουσιν) οὗτοι το ἱερὸν εἶδιν οἱ ιδρυσάμενοι, καὶ ἀπὸ τοῦ Ἐφέσου τὸ ὄνομά ἐστι τῇ πόλει. Λέλεγες δὲ τοῦ Καρικοῦ μοῖρα καὶ Λυδῶν τὸ πολὺ οἱ νεμόμενοι τὴν χώραν ἦσαν· ὥκουν δὲ καὶ περὶ τὸ ἱερὸν ἄλλοι.

I D E M

Lib. IV. Cap. 51.

Ἐφεσίαν δὲ Ἀρτεμιν πόλεις τε ὀνομάζουσιν αἱ πᾶσαι, καὶ ἄνδρες ἰδίᾳ θεῶν μάλιστα ἄγουσιν ἐν τιμῇ. τὰ δὲ αἷτια (ἐμοὶ δοκεῖν) ἐστὶν Ἀμαζόνων τε κλέος, αἱ φήμην τὸ ἄγαλμα ἔχουσιν ιδρύσασθαι, καὶ ὅτι ἐκ παλαιοτάτου τὸ ἱε-

ρὸν τοῦτο ἐποιήθη· τρία δὲ ἄλλα ἐπὶ τούτοις
 συνετέλεσεν ἐς δόξαν· μέγεθος τε τοῦ ναοῦ, τὰ
 παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις κατασκευάσματα ὑπερ-
 κότος, καὶ Ἐφεσίων τῆς πόλεως ἡ ἀκμὴ, καὶ ἐν
 αὐτῇ τὸ ἐπιφανὲς τῆς θεοῦ.

S O L I N U S

Polyhistor. Cap. XLIII.

Epheso decus templum Dianae, Amazo-
 num fabrica, adeo magnificum, ut Xerxes,
 cum omnia Asiatica templa igni daret, huic
 uni pepercerit: sed haec Xerxis clementia
 sacras aedes non diu a malo vindicavit:
 namque Herostratus, ut nomen memoria sce-
 leris extenderet, incendium nobilis fabricae
 manu sua struxit, sicut ipse fassus est, voto
 adipiscendae famae latioris. Notatur ergo
 eadem die conflagravisse templum Ephesi,
 quæ Alexander Magnus Pellae natus est, qui
 oritur (ut Nepos edidit) Marco Fabio Amb-
 usto, T. Quinctio Capitolino consulibus,
 post Romam conditam anno trecentesimo
 nonagesimo nono. Id templum cum postmo-
 dum ad cultum augustiorem Ephesii refor-
 marent, faber operi Dinocrates praefuit;
 quem Dinocratem Alexandri jussu Alexan-
 driam jam in Aegypto metatum supra ex-
 posuimus.

Reliqua jam occupavit Allatii et Menetreii diligentia.

VIII.

MAUSOLEUM ARTEMISIAE.

M. T. C I C E R O

Tusc. III. Cap. XXXI.

Artemisia illa, Mausoli Cariae regis uxor, quae nobile illud Halicarnassi fecit sepulcrum, quamdiu vixit, vixit in luctu; eodemque etiam confecta contabuit.

VALERIUS MAXIMUS

Memorabil. Lib. IV. Cap. VI. 1. ext.

Gentis Cariae regina Artemisia virum suum Mausolum fato absumptum quantopere desideraverit, leve est, post conquisitorum omnis generis honorum monimentique usque ad septem miracula provecti magnificentiam, argumentari. Quid autem aut eos colligas, aut de illo inclyto tumulo loquare, cum ipsa Mausoli vivum ac spirans sepulcrum fieri concupierit, eorum testimonio, qui illam extincti ossa potioni adpersa bibisse tradunt?

AULUS GELLIUS

Noct. Att. Lib. X. Cap. XVIII.

Artemisia Mausolum virum amasse fertur supra omnis amorum fabulas, ultraque affectionis humanae fidem. Mausolus autem fuit,

ut M. Tullius ait, rex terrae Cariae; ut quidam Graecarum historiarum scriptores, provinciae Graeciae praefectus: Satrapen Graeci vocant. Is Mausolus ubi fato perfunctus inter lamenta et manus uxoris funere magnifico sepultus est; Artemisia, luctu atque desiderio mariti flagrans uxor, ossa cineremque ejus mixta odoribus contusaque in faciem pulveris aquae indidit, ebibitque: multaque alia violenti amoris indicia fecisse dicitur. Molita quoque est ingenti impetu operis conservandae mariti memoriae sepulcrum illud memoratissimum dignatumque numerari inter septem omnium terrarum spectacula. Id monumentum Artemisia quum Dis Manibus Mausoli dicaret, ἀγῶνα, laudibus ejus dicendis, facit; ponitque praemia pecuniae aliarumque rerum bonarum amplissima. Ad eas laudes decertandas venisse dicuntur viri nobiles ingenio atque lingua praestabili, Theopompus, Theodectes, Naucrites. Sunt etiam, qui Isocratem ipsum cum iis certavisse memoriae mandaverint; sed eo certamine vicisse Theopompum judicatum est: is fuit Isocratis discipulus. Exstat nunc quoque Theodecti tragoedia, quae inscribitur Mausolus: in qua eum magis quam in prosa placuisse Higinus in exemplis refert.

STRABO

Lib. XIV. (pag. 656. ed. Casaub.)

Ἀλικαρνασσοῦς τὸ βασίλειον τῶν τῆς Καρίας
 δυναστῶν Ζεφύρα καλουμένη πρότερον· ἐνταῦθα
 δ' ἐστὶν ὅτε τοῦ Μανσώλου τάφος· τῶν ἐπὶ
 θαυμάτων ἔργον, ὅπερ Ἀρτεμισία τῷ ἀνδρὶ κα-
 τεσκεύασε — — — — — Ἐκατόμνου γὰρ τοῦ Καρῶν
 βασιλέως ἦσαν υἱοὶ τρεῖς, Μαύσωλος, καὶ Ἰδρι-
 εὺς, καὶ Πιξώδαρος, καὶ θυγατέρες δύο, ὧν ἡ
 πρεσβυτέρα Ἀρτεμισία συνώκησε τῷ πρεσβυτά-
 τῳ τῶν ἀδελφῶν Μανσώλῳ, ὁ δὲ δεύτερος Ἰδρι-
 εὺς Ἀδᾶ τῇ ἐτέρᾳ ἀδελφῇ. ἐβασίλευε δὲ Μαύ-
 σωλος, τελευτῶν δ' ἄτεκνος τὴν ἀρχὴν κατέλιπε
 τῇ γυναικὶ, ὑφ' ἧς αὐτῷ κατεσκευάσθη ὁ λε-
 χθεὺς τάφος. φθίσκει δ' ἀποθανούσης διὰ πένθος
 [τοῦ ἀνδρός] Ἰδριεὺς ἤρξε etc.

PAUSANIAS

Lib. VIII. Cap. XVI.

Τάφους δὲ ἀξίους θαύματος ἐπιστάμενος
 πολλοὺς, δυοῖν ἐξ αὐτῶν ἐπιμνησθήσομαι· τοῦ τε
 ἐν Ἀλικαρνασσῷ, καὶ ἐν τῇ Ἑβραίων. Ὁ μὲν δὴ
 ἐν Ἀλικαρνασσῷ Μανσώλῳ βασιλεύσαντι Ἀλι-
 καρνασσῶν πεποίηται· μέγεθος δὲ οὕτω δὴ τί ἐστι
 μέγας καὶ ἐς κατασκευὴν περίβλεπτος τὴν πᾶσαν,
 ὥστε καὶ Ῥωμαῖοι μεγάλως δὴ τι αὐτὸν θαυμά-
 ζοντες τὰ παρὰ σφισιν ἐπιφανῇ μνήματα Μαν-
 σωλεῖα ὀνομάζουσιν· Ἑβραίοις δὲ Ἑλένης γυναι-
 κὸς ἐπιχωρίας τάφος ἐστὶν ἐν πόλει Σολύμοις,
 ἣν ἐς ἔδαφος κατέβαλεν ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς.

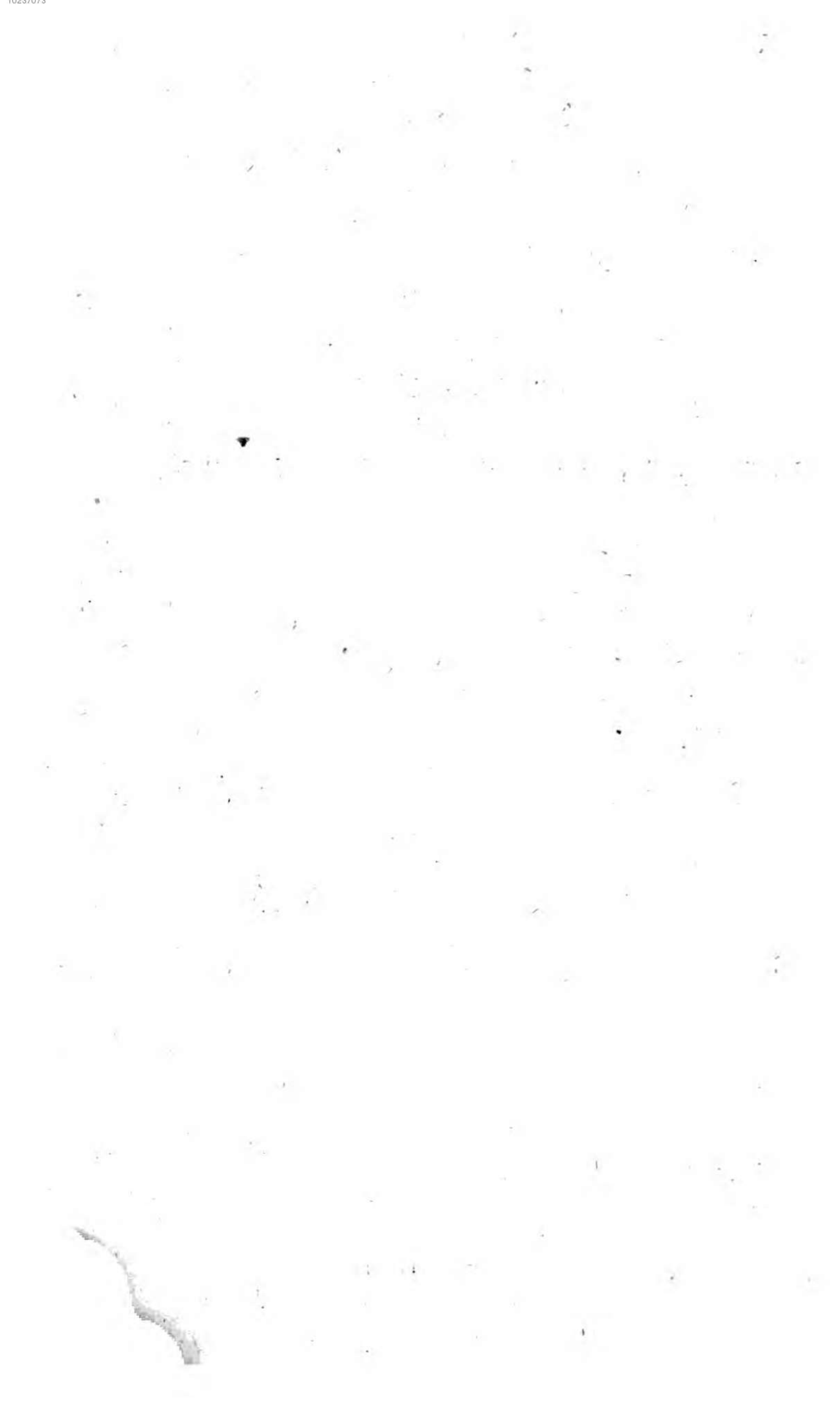
Reliqua vide supra in L. Allatii Diatribe de Mausoleo.

EDITORIS
ANNOTATIONES QUAEDAM

IN

FRAGMENTA

CALLINICI SOPHISTAE ET ADRIANI TYRII

DE
CALLINICO

EX

I. A. FABRICII BIBLIOTHECA GRAECA.

De Callinico videndus Suidas, qui inter ejus scripta memorat *περὶ τῆς Ῥωμαίων ἀνανεώσεως, καὶ ἄλλα τινὰ ἐγκώμια καὶ λόγους*. Syrus, vel (ut alii) ex Arabia Petraea oriundus docuit Athenis Gallieno imperante, cujus imperium desinit in Ann. Christ. 269, Scripta ejus alia fuere: *Adversus Lupum Rhetorem περὶ κακοζηλίας ῥητορικῆς*. *Ad Gallienum Imp. προσφωνητικός* (qui forte est μέγας ille βασιλικὸς λόγος Menandro Rhetori memoratus). *Ad Cleopatram*. *Rerum Alexandrinarum Historia Libris X*, quod opus lectum S. Hieronymo, Sutorium Callinicum laudanti praef. ad Commentar. in Daniele (Σουτώριον enim cognominatum esse Suidas annotavit), ut Vossio etiam pulchre observatum. Et denique *adversus philosophorum sectas*. H. Valesius ad Ammiani XXIII. 3. ex Epistola Libanii ad Aristaenetum docet, Callinicum fuisse nomen stationis in Mesopotamia circa Euphratem, ita vocatae ex eo, quod Callinicus Sophista ibi occisus esset.

ἐκ τῶν εἰς τὰ πάτρια Ῥώμης] *ex Antiquitatibus Romanis*, ut recte interpretatus est Allatius. τὰ πάτρια τῆς πόλεως h. l. sunt *origines, antiquae res civitatis*. Aristoteles de Munda Cap. VI. Ἀρχαῖος μὲν οὖν τις λόγος καὶ πάτριος ἐστὶ πᾶσιν ἀνθρώποις. et Polit. II. 3, τὰ πάτρια νόμιμα dicit, quae paullo post appellat τὰ ἀρχαῖα. Sic etiam Hesychius Milesius inscripsit suum librum Πάτρια Κωνσταντινουπόλεως, quod male Meursius vertit *Rés patriae Constantinopoleos*, cum sint *Origines* vel *Antiquitates*. Conf. Bast. Epist. Crit. ad Boissonad. p. 51. ed. Lips. et, qui de

vi et ampla significatione hujus vocis multus est, Henr. Valesius ad Eusebii Hist. Eccles. Lib. IV. Cap. XVI. p. 174. ed. Reading. Callinicus igitur in libris, ex quibus unum hoc fragmentum servatum exstat, egisse videtur de antiquis rebus urbis Romae, quibus opposuit aliud opus *περὶ τῆς Ῥωμαίων ἀνανεώσεως* Suidae laudatum. [O.]

Οὐτε ἡ καθ' ἡμᾶς γῆ πρὸς ἕτερον οὐδὲν εὐαρμοστως εἶχεν πλὴν βασιλείας] Cui non haec legenti succurrant versus illi Virgiliani Aen. VI. 852 seqq.:

*Tu regere imperio populos, Romane, memento;
Hae tibi erunt artes; pacisque imponere morem,
Parcere subjectis et debellare superbos.* [O.]

οὐτε ἡ βασιλεία πρὸς ἄλλο χωρίον οὐδὲν πλὴν ταύτης ἐχώρησεν] Constructio insolentior pro οὐτ' ἄλλο χωρίον οὐδὲν πλὴν ταύτης ἐχώρησε τὴν βασιλείαν. *neque aliud unquam solum tanti imperii capax fuit. kein anderer Ort der Erde eignet sich so für die Weltherrschaft.* Dicitur quidem *χωρεῖν τι*, *capere*, *capacem esse alicujus rei.* vid. Wakefield. Silv. Crit. Tom. II. pag. 46 seq. et Schaefer. V. Cl. ad Epist. Socrat. 3o. (nostrae editionis pag. 275.). Sed locutionis *χωρεῖν πρὸς τι*, *aptum esse alicui rei*, exempla desidero. [O.]

ἡ δὲ τῶν φόρων σύνταξις οὐτ' ὑμετέρα πλεονεξία γίγνεται, οὐτε τῶν διδόντων ζημία] Haec nonnisi per adulationem turpissimam de suis temporibus dicere potuit Callinicus, sub Gallieno scil., *qui* (ut ait in ejus vita Trebellius Pollio Cap. 16.), *natus abdomini et voluptatibus, dies ac noctes vino et stupris perdidit orbem terrarum*, adeoque subditos crudelissime habitos gravissimis divexavit oneribus, sed potius loqui videtur de antiquis liberae Reipublicae temporibus. [O.]

τῶν περὶ Κλέαρχον] qui dux fuit decem millium Graecorum Cyro juniori adversus Artaxerxem fratrem, cum quatuor aliis Graecorum ducibus et XX praefectis cohortium occisus insidiis Tissaphernis. Vid. Xenoph. Anab. Lib. II. Cap. V. [O.]

ἀνανδρία συντροφῶν] *σύντροφος* sensu metaphorico, ut saepissime. Sic Plutarchus in Lycurg. Cap. 27. *πλησίον ἔχειν τὰ μνήματα τῶν ἱερῶν οὐκ ἐκώλυσε, συντρόφους ποιῶν ταῖς τοιαύταις ὀψεσι καὶ συνήθεις τοὺς νέους, ὥστε μὴ ταράττεσθαι μηδ' ὀρῶσθαι τὸν θάνατον.* et Lucian. Nigrin. Cap. 12. *φιλοσοφία καὶ πενία σύντροφοί εἰσι.* [O.]

εἴ τις μὴ ταύτην θεάσαιτο] scil. πόλιν, quod, cum nomen Romae non praecesserit, ex contextu intelligendum. [O.]

DE

ADRIANO TYRIO

Σ

FABRICII BIBLIOTHECA GRAECA

Tom. IV. p. 409.

Aristidis ἀντισχολαστῆς sive aemulus Athenis in declamando fuisse a Suida traditur ADRIANUS Phoenix *) Tyrius, Herodis Attici, quem pro funere laudavit, discipulus **), in throno sophistico Athenis successor. Hic Marco Antonino Imperatori itidem admirationi fuit, amplisque muneribus ab eo donatus est, ut narrat Philostratus in ejus vita ***). Ex eo tempore τὸν ἄνω θρόνον sive superiorem cathedram rhetoricam etiam Romani Athenaei obtinuit, et Imperatori Commodο ab epistolis fuit †), discessitque e vita Romae, octoginta circiter annos natus cum esset. Discipuli Proclus Naucratis, Antipater Hierapolitanus, Heraclides Lycius, Quirinus aliique. Inter Sophistas tantum fuit ejus nomen, ut multis γόης sive magus videretur ††). Hujus Adriani nonnulla cum versione sua edidit Leo Allatius in Excerptis variis Graecorum Sophistarum et Rhetorum Romae 1641. 8. Sunt autem non integrae declamationes, sed ex illis excerpta selecta loca, qualia ex Himerii μελέταις apud Photium habemus, excepta tamen tertia, quae velut ad βασιλέα sive Imperatorem dicta μελέτη integra videtur aetatem tulisse. Apud Philostratum (p. 588. ed. Olear.) mentio declamationis, cujus argumentum a Marco Imperatore ei propositum fuit Ὑπερίδης δ' ἐς μόνας ἐπιστρέφων τὰς Δημοσθένους γνώμας, ὅτε δὴ ἐν Ἑλατίᾳ Φίλιππος ἦν. Suidas longe plura ejus

*) Hinc Orationem suam auspicalem Athenis exorsus fuit his verbis: Πάλιν ἐκ Φοινίκης γράμματα. Philostrat. p. 587. ed. Olear.

**) Ibid. p. 586.

***) Id. p. 588 seq. Lib. II.

†) Id. p. 589. ἀντιγραφεὺς τῶν ἐπιστολῶν Suid. in Ἀδριανός.

††) Philostrat. p. 590.

commemoratur. Nam praeter μελέτας et λόγους ἐπιδεικτικούς ait eum scripsisse μεταμορφώσεις Libris VII, et περὶ ἰδεῶν λόγου, de formis orationis, Libros V, περὶ τῶν ἐν ταῖς στάσεσι ἰδιωμάτων, de statuum rhetoricorum proprietatibus, Libros III, Epistolas, Φάλαριν (Orationem de Phalaride, an Epistolas, quae exstant sub nomine hujus tyranni?) et πυραμυθητικὸν, Consolatorium ad Celerem, illum intellige Rhetorem τεχνογράφον, cujus Philostratus in Dionysio Milesio meminit p. 524.

1.

A R G U M E N T U M.

Ἀλοῦσά τις ἱγυνή φαρμακείας] Media verba e Codice Paris. 1032, restituit doctissimus Boissonade ad Philostrati Heroic, pag. 421. Editio Allatii habet: Ἀλοῦσα φαρμακείας. [O.]

οὐχ οἷα τε ἦν καυθῆναι] Magi scilicet sagaeque tutari se credebantur adversus flammarum dolores arcanis quibusdam remediis, v. c. potionem hausta e cornu asini silvestris, teste Philostrato in Vita Apollonii Tyan. Lib. III. Cap. 2. p. 96. ed. Olear.: καὶ ἀποφαίνειν τοὺς Ἰνδοὺς ἔκπωμα τὸ κέρας τοῦτο· οὐ γὰρ οὔτε νοσήσαι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὃ ἀπ' αὐτοῦ πίων, οὔτε ἂν τραθεῖς ἀλγῆσαι, πυρός τε διεξελεῖν ἂν, καὶ μηδ' ἂν φαρμάκοις ἀλῶναι, ὅσα ἐπὶ κακῇ πίνεται, vel etiam corde salamandrae, ut docet auctor libri Kiranides pag. 92. ed. Rivini: *Cor salamandrae gustatum sine timore contra ignes facit gerentem, et audacem contra incendium, et incombustum.* Ceterum genus isthoc supplicii in magos et maleficas sancitum fuisse lege Cornelia de sicariis et veneficis docet nos Julius Paullus Recept. Sentent. Lib. V. Tit. XXIII. §. 17. (in Schultingii Jurisprudentia Ante-Justiniana pag. 511.): *Magicae artis conscios summo supplicio adfici placuit, id est bestiis objici, aut cruci suffigi. Ipsi autem magi vivi exuruntur.* Conf. Lucian, in Asino et Ammian. Marcell. Lib. XXIX. Cap. 30. Haec autem malefica, in quam Orationem habuit Adrianus, ad rogum damnata videtur imperante Commodus, qui, utpote crudelis homo et sanguinarius, admodum delectatus est hujuscemodi spectaculis, (a quibus abhorrebat mite patris sui, M. Antonini philosophi, ingenium,) vivosque cremari jussit non magos tantum et veneficos, sed inimicos etiam suos et rebus novis studentes, teste Vulcatio Gallicano in Vita Avidii Cassii Cap. 13.: *Vixerunt igitur posterum Avidii Cassii securi et ad honores admissi sunt. Sed eos Commodus Antoninus post excessum divi patris sui omnes incendi jussit, quasi in factione deprehensos.* Conf. Ael. Lamprid. in vita Commodi Cap. 1. [O.]

ἀλλὰ τὰς ἐπὶ κακῷ χρησαμένας] i. e. *ad perniciem hominum arte sua* (magia scil.) *abutentes*. Opp. ἐπ' ἀγαθῷ. Locutionem multis illustrat Boissonade ad Philostrat. Heroic. p. 421. Graecas cum Latinis similibus confert Cortius ad Sallust. Catil. C. LI. 52. p. 316. [O.]

ἀπαιτεῖ τιμωρίαν] Cod. Paris. 1032. τιμωρίας. [Boissonade l. l.]

τὴν διδασκαλίαν] Vert. *probationem contrarii*, *Gegenbeweis*. [O.]

τὴν φαρμακίδα] *Veneficam* vertit Allatius. Malim *maleficam*. Distinguunt enim Jureconsulti inter *veneficos* et *maleficos*. Digest. Tit. VIII. §. 3. Lib. XLVIII. de veneno: *Lege Cornelia de sicariis et veneficiis, qui venenum necandi hominis causa fecerit, vel vendiderit, vel habuerit, plectitur. et paullo post: Alio senatusconsulto effectum est, ut pigmentarii, si temere cicutam, salamandram, aconitum, pityocampas, aut bubrostim, mandragoram et id quod lustramenti causa dederint cantharidas, poena teneantur hujus legis. Contra qui malefici sint (de quibus hic sermo), definit Codex Justinian. Lib. IX. Tit. XVIII. de maleficis et mathematicis ceterisque similibus §. 6. Multi magicis artibus usi, elementa turbare, vitam insontium labefactare non dubitant et Manibus accitis audent ventilare, ut quisque suos corficiat malis artibus inimicos: hos, quoniam naturae peregrini sunt, feralis pestis absumat. et paullo post: magi, qui malefici vulgi consuetudine nuncupantur. Interim Graeci utrosque uno eodemque vocabulo φαρμακεὺς, foem. φαρμακίς, φαρμακεύτρια appellaverunt, ut et Latini minus accurate loquuti *veneficus*, a. [O.]*

καὶ γὰρ τὰς τέχνας, ἀφ' ὧν ἐστὶ τὸ δύνασθαι βλάψαι προσλαβεῖν μανθάνοντας, ἀπ' αὐτῆς ὑποπιεῖν ἀνάγκη τῆς ἐπιθυμίας] Nam discere artes magicas capitale erat. Jul. Paullus Recept. Sentent. Lib. V. Tit. XXIII. §. 18.: *Libros magicæ artis apud se neminem habere licet: et si penes quoscunque reperti sint, bonis ademptis, ambustisque his publice, in insulam deportantur: humiliores capite puniuntur. Non tantum hujus artis professio, sed etiam scientia prohibita est. Tertullianus de Idolol. Cap. 9. magicæ eadem est poena exitii discipulis et magistris. Et eum, qui erudiendum mago filium dederat, capite punitum esse scribit Ammianus Marcellinus Lib. XXVI. Cap. 3. qui etiam Lib. XXVIII. Cap. 1. inter alia multa hujus generis narrat,*

ita punitum esse adolescentem, qui librum magicum descripserat. [Schulting. et O.]

Τί τοίνυν ὁ φαρμακεύς ἐστι; ληστής ὁμολογημένος, προτείνων τέχνην ἀδικημάτων, ἄσκησις ἐπιβουλῆς] Legendum sine dubio: Τί τοίνυν ὁ φαρμακεύς ἐστι; ληστής ὁμολογημένος προτείνων τέχνην ἀδικημάτων. τί ἡ φαρμακεία; ἄσκησις ἐπιβουλῆς. [O.]

ἰσχύς ἀσεβημάτων] ἰσχύς, *firmamentum, stabilimentum*, (ut recte interpretatur Allatius,) significatione transitiva. [O.]

2.

Μισθοφόροι τὸν ποταμὸν τοῖς πολεμίοις ἐπήγαγον etc.] Simile strategema Metelli memorat Frontinus Strateg. Lib. III. Cap. VII. 3. *Q. Metellus in Hispania citeriore in castra hostium, humili loco posita, fluvium ex superiore parte immisit; et subita inundatione turbatos, per dispositos in hoc ipsum insidiatores, cecidit.* [O.]

κλύδωνι χερσαίῳ παρασύρεται] παρασύρεσθαι proprium verbum de iis, qui a torrente abripiuntur. Sic Arrianus Dissert. Epict. IV. Cap. 9. καὶ πρῶτον μὲν κατὰγνωθι τῶν γινόμενων· εἴτα καταγνοὺς μὴ ἀπρὸ γνῶς σεαυτοῦ· μηδὲ πάθῃς τὸ τῶν ἀγεννῶν ἀνθρώπων, οἱ ἅπαξ ἐνδόντες, εἰσάπαν ἐπέδωκαν ἑαυτοὺς καὶ ὥς ὑπὸ ῥεύματος παρσύρθησαν. [O.]

3.

Non Excerptum, sed integra eaque satis inepta Declamatiuncula, quae una aetatem tulit.

ὅτι τῷ κοινῷ τῆς αὐτῆς ὕβρεως ἰδιόον τι τὸ ταύτης πρόσσεστιν] Sensus est; *accedit ad communem amborum contumeliam (μοιχείαν) aliud, quod illius (scil. uxoris meae) proprium est, quodque auget criminis atrocitatem.* Οὗτος, αὕτη, in orationibus judicialibus semper de reo sive adversario. ἐκεῖνος contra de eo, qui defenditur, vel aliis. Vid. patrui mei Caspari Orellii notam ad Isocrat. περὶ τῆς ἀντιδόσεως pag. 364. [O.]

παρενδοκιμημένῳ] Male Allatius qui a servo contemptor, cum sit qui vincor a servo (scil. honore et gratia apud uxorem). Vide, qui de hoc verbo eroticis maxime scriptoribus frequentato multus est, Locellam ad Xenoph. Ephes. Lib. I. Cap. V. p. 148. [O.]

ὥς εὖ μὲν τὸ πρόσωπον ἱστάντα] ἱστάναι τὸ πρόσωπον, *vultum ad severitatem, modestiam componere, induere vultus graves et severos*. Xenophon Cyrop. I. Cap. III. §. 8. οὕτω δὲ στήσαντα τὸ πρόσωπον σπουδαίως καὶ εὐσχημόνως πως προσενεγκεῖν καὶ ἐνδοῦναι τὴν φιάλην τῷ πάππῳ. ubi vid. Sturz. in Lexic. v. ἱστάναι. Opp. καταβάλλειν τὸ ἦθος, πρόσωπον. Theophrast. Charact. VI. §. 1. [O.]

ὕγροϊς δὲ τοῖς ὄμμασιν ἐμβλέποντα] i. e. *oculis protervis, lascivis, petulantibus intuentem*, quod paullo post ipse Adrianus explicat ὀφθαλμῶν τὴν πλάνην, quodque inter signa hominis mollis et effoeminati (τοῦ ἀνδρογύνου) recenset Polemo Physiognom. Cap. IX. p. 290. ed. Franz.: Ἐγρὸν βλέπει καὶ ἱταμὸν δ' ἀνδρογύνος, καὶ δονεῖται τὰ ὄμματα, καὶ περιτρέχει. Eodem sensu τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑγραίνειν dixit Philostratus Vit. Apollon. Lib. I. Cap. XII. pag. 13. ed. Olearii. Dicere itaque vult Adrianus, puerum illum, quamvis vultum ad modestiam severitatemque componere studeret, tamen oculorum intuitu amoris flammam, qua pectus flagrabat, prodidisse. [O.]

καὶ τὸ ἀποβλέπειν τῆς κύλικος ἔξω] Liquet ex his, pincernam fuisse servum, in quem haec oratio habita. [O.]

ἔριθος] Etymol. M. ἔριθος — ἡ ἐργαζομένη τὰ ἔρια. Hesychius; ἔριθοι — οἱ γεωργοί, παρὰ τὸ τὴν ἔραν ἐργάζεσθαι, ἥτις ἐστὶ γῆ, καταχρηστικῶς δὲ καὶ οἱ ἐριουργοὶ οἱ μισθωτοί. qua significatione et h. l. accipiendum. *lanifica*. Vid. Koepfen Anmerk. zum Homer II, XVIII. 550. [O.]

ἡ δ' ἐμὴ γε] Sic correxi, ut sensus sit; *mea certe*, scil. μοιχεύει. In Excerptis Allatii turpissimo operarum vitio legitur εἰ δὲ μίγε. [O.]

τί μὲν ὄνειροπολεῖ τὰ πολλὰ, τί δὲ ὄρεῖ; τοξότης τόξον etc.] Elegantissime in eandem sententiam Claudianus Praefat. in VI. Consulat. Honorii (init.):

Omnia quae sensu volvuntur vota diurno,

Pectore sopito, reddit amica quies.

Venator defessa toro cum membra reponit,

Mens tamen ad silvas et sua lustra redit.

Judicibus lites, aurigae somnia currus,

Vanaque nocturnis meta cavetur equis.

Furto gaudet amans, permutat navita merces,

Et vigil elapsas quaerit avarus opes.

Blandaue largitur frustra sitientibus aegris

Irriguus gelido pocula fonte sopor.

Conf. Lucret. IV. v. 960 — 1031. [O.]

4.

Pulcherrima haec descriptio sollemnis progressus regis Babylo-
niae et praestantissimis antiquitatis reliquiis adnumeranda est. Frag-
mentum elegantissimum, adjecta versione Francogallica (quam, cum
egregia sit, annotationibus nostris ad calcem addidimus), nuperrime
S. Chardon de la Rochette, Graecarum literarum in Gallia decus,
ex editione Allatii inseruit Operi suo sic inscripto:

Melanges de Critique et de Philologie. Paris chez Hautel. 1812. 8.
Tom. I. pag. 88 et seqq., ubi Photii Excerpta e Jamblichi Syri Hi-
storiis Babylonicis de Rhodanis et Sinones amoribus gallice versa
doctissimis notis illustrat: cui (Jamblicho) fragmentum nostrum
tanquam auctori suo attribuebat Paulus Colomesius in Opusculis
Parisiis anno 1648 in 12. editis pag. 15. auctoritate Codicis Floren-
tini, ex quo illud exscripserat Isaacus Vossius, ubi inscriptio ejus
haec est: *Ἐκ τῶν Ἰαμβλίχου ἱστοριῶν Βαβυλωνιακῶν περὶ πρώδου*
[πρωόδου] Βαβυλωνίων βασιλέως. At merito dubitat doctissimus de
la Rochette, Jamblichum auctorem fuisse fragmenti nostri, cum 1.
neque Photius, qui singula Babyloniacorum Jamblichi Capita in Bi-
bliotheca sua Cod. XCIV. recenset, ullam ejus mentionem fecerit,
2. neque in Suidae Lexico, ubi rariora illius operis vocabula plera-
que citantur et explicantur (quae versioni suae adjecta doctissimis
annotationibus illustrat de la Rochette), glossa inveniatur, quae ad
nostrum fragmentum pertineat, cum tamen haud pauca in illo repe-
riantur vocabula, quae explicatione aliqua et illustratione indigere
viderentur.

Ut denique nostram quoque de auctore hujus fragmenti ape-
riamus sententiam, nihil omnino impedire videtur, quominus Alla-
tium secuti, (qui illud edidisse videtur ex Codice Vaticano,) aucto-
rem ejus credamus Adrianum Tyrium, quem non *μελέτας* tantum et
orationes judiciales, verum etiam *λόγους ἐπιδεικτικούς*, *Φάλαριν* et
id genus alia scripsisse, testis est Suidas in Notitia sua de Adriano
nostro, supra exhibita. [O.]

ἑγγύτατα ἀπήνης Ἑλληνικῆς ἀπήνη, *carruca*, quatuor
equis juncta, qua magistratus utebantur insigniores. Vid. Jacobs
V. Cl. ad Demodoc. Carm. III. Animadv. in Anthol. Graec. Tom.
II. Part. I. pag. 177. Illius, ut thensae apud Romanos, praecipuus
usus in vehendis rebus sacris Deorumque imaginibus. Conf. Ez.
Spanhem. ad Callimach. Hymn. in Pallad. v. 3. p. 606. ed. Ernesti,
qui ejus imaginem exhibet. [O.]

πορφυρεῖ ταινίαι Ed. la Rochette *τηνῖαι*, operarum vi-
tio. [O.]

σκηπτοῦχοι] *eunuchi sceptriferi*, quales etiam Persarum reges in pompa et itinere comitatos fuisse, tradit Xenophon Cyropaed. Lib. VIII. Cap. III. §. 7. cujus locum ante oculos habuisse videtur Adrianus noster. [O.]

οἱ δ' ἐφ' ἵππων ἐλαύνουσι Νισαίων] Suidas: Νίσαιον — τόπος Περσίδος, ἔνθα ἵπποι ὤκιστοι γίνονται, Νισαῖοι λεγόμενοι· οἱ δὲ, ὅτι πεδῖον μέγα τῆς Μηδείας, τῷ οὐνομᾷ ἐστὶ Νίσαιον. τοὺς οὖν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδῖον τοῦτο, καὶ Νισαῖος ὄνομα κύριον, καὶ ὁ πολίτης καὶ ὁ ἵππος. Dicti a Nisaeis Campis prope Caspiae portas. Conf. Herodotus VII. 40. Strabo XI. pag. 525 et 529. et e recentioribus Salmas. ad Solin. pag. 842. Brisson. de regno Persarum p. 667. Olear. ad Philostrat. Vit. Apollon. I. 51. p. 39. Belin de Ballu ad Oppian. p. 245. Wernsdorf. ad Himer. p. 237. Vales. ad Ammian. Marcell. XXIII. 6. Confer notam doctissimi la Rochette. [O.]

προμετωπίδιαις] Προμετωπίδιον, *frontale, frontis equorum tegumentum, Stirnblatt*. Vid. Pollux I. §. 140. et Sturz. Lex. Xenophont. h. v. Ceterum conferendus cum nostro locus simillimus Xenophontis Cyropaed. Lib. VI. Cap. IV. §. 1. ὥπλιζον δὲ καὶ ἵππους προμετωπίδιαις καὶ προστερνιδίαις· καὶ τοὺς μὲν μονίππους παραμηριδίαις, τοὺς δ' ὑπὸ τοῖς ἄρμασι παραπλευριδίαις. [O.]

παραμηριδίαις] arma equorum aequae ac equitum. vide Sturz. Lex. Xenophont. h. v. [O.]

ὥσπερ εὐδαιμόνων γυναικῶν] Scite comparat Adrianus equorum frena aurata cum foeminarum monilibus. [la Rochette.] εὐδαιμόνων, *divitum, opulentarum*, ut saepe. Sic et μάκαρ, ὀλβιος, et apud Latinos *beatus*. Horat. II. Satir. VIII. 1.

Ut Nasidieni juvit te coena beati?

ubi vid. Heindorf. p. 426. [O.]

οὔλαι διαπλέκονται] Allatius vert. *intextae complicantur*, male. Sensus est: *crispatae* (hoc enim significat οὔλαι) *complicantur, sie werden gekraust und aufgerollt*. [O.]

ἐν ταῖς ἵππολοφίαις] Allatius *in vertice*: immo *in cervice*. Hoc enim est ἵππολοφία, qua voce carent Lexica. Geoponici Lib. XIX. Cap. VI. λοφιὰν δὲ καλοῦμεν τὰς κατὰ τοῦ αὐχένος ἐγειρομένας τρίχας, ubi de suis sermo. Verum et equis tribuit λοφιὰν Aristoteles de partib. animal. Lib. II. Cap. 14. τὰ δὲ λοφιὰν ἔχει, καθάπερ ἵπποι καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ζώων· τὰ δὲ χαίτην, ὥσπερ ὁ ἄρῃην λέων. [O.]

commemorat. Nam praeter μελέτας et λόγους επιδεικτικούς ait eum scripsisse μεταμορφώσεις Libris VII, et περί ιδεῶν λόγον, de formis orationis, Libros V, περί τῶν ἐν ταῖς στάσεσι ιδιωμάτων, de statuum rhetoricorum proprietatibus, Libros III, Epistolas, Φάλαριν (Orationem de Phalaride, an Epistolas, quae exstant sub nomine hujus tyranni?) et πυραμυθητικόν, Consolatorium ad Celerem, illum intellige Rhetorem τεχνογράφον, cujus Philostratus in Dionysio Milesio meminit p. 524.

I.

A R G U M E N T U M.

Ἀλοῦσά τις ἔγυνή φαρμακείας] Media verba e Codice Paris. 1032, restituit doctissimus Boissonade ad Philostrati Heroic, pag. 421. Editio Allatii habet: Ἀλοῦσα φαρμακείας. [O.]

οὐχ οἷα τε ἦν καυθῆναι] Magi scilicet sagaeque tutari se credebantur adversus flammarum dolores arcanis quibusdam remediis, v. c. potionem hausta e cornu asini silvestris, teste Philostrato in Vita Apollonii Tyan. Lib. III. Cap. 2. p. 96. ed. Olear.: καὶ ἀποφαίνειν τοὺς Ἰνδοὺς ἔκπωμα τὸ κέρως τοῦτο· οὐ γὰρ οὔτε νοσήσαι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὃ ἀπ' αὐτοῦ πιὼν, οὔτε ἂν τραθεῖς ἀλγῆσαι, πυρός τε διεξελθεῖν ἂν, καὶ μηδ' ἂν φαρμάκοις ἀλῶναι, ὅσα ἐπὶ κακῷ πίνεται, vel etiam corde salamandrae, ut docet auctor libri Kiranides pag. 92. ed. Rivini; *Cor salamandrae gustatum sine timore contra ignes facit gerentem, et audacem contra incendium, et incombustum.* Ceterum genus isthoc supplicii in magos et maleficas sancitum fuisse lege Cornelia de sicariis et veneficis docet nos Julius Paullus Recept. Sentent. Lib. V. Tit. XXIII. §. 17. (in Schultingii Jurisprudentia Ante-Justinianea pag. 511.): *Magicae artis conscios summo supplicio adfici placuit, id est bestiis objici, aut cruci suffigi. Ipsi autem magi vivi exuruntur.* Conf. Lucian, in Asino et Ammian. Marcell. Lib. XXIX. Cap. 30. Haec autem malefica, in quam Orationem habuit Adrianus, ad rogum damnata videtur imperante Commodo, qui, utpote crudelis homo et sanguinarius, admodum delectatus est hujuscemodi spectaculis, (a quibus abhorrebat mite patris sui, M. Antonini philosophi, ingenium,) vivosque cremari jussit non magos tantum et veneficos, sed inimicos etiam suos et rebus novis studentes, teste Vulcatio Gallicano in Vita Avidii Cassii Cap. 13.; *Vixerunt igitur posterii Avidii Cassii securi et ad honores admissi sunt. Sed eos Commodus Antoninus post excessum divi patris sui omnes incendi jussit, quasi in factione deprehensos.* Conf. Ael. Lamprid. in vita Commodi Cap. 1. [O.]

ἀλλὰ τὰς ἐπὶ κακῷ χρησαμένας] i. e. *ad perniciem hominum arte sua* (magia scil.) *abutentes*. Opp. ἐπ' ἀγαθῷ. Locutionem multis illustrat Boissonade ad Philostrat. Heroic. p. 421. Graecas cum Latinis similibus confert Cortius ad Sallust. Catil. C. LI. 32. p. 316. [O.]

ἀπαιτεῖ τιμωρίαν] Cod. Paris. 1032. τιμωρίας. [Boissonade l. l.]

τὴν διδασκαλίαν] Vert. *probationem contrarii*, *Gegenbeweis*. [O.]

τὴν φαρμακίδα] *Veneficam* vertit Allatius. Malim *maleficam*. Distinguunt enim Jureconsulti inter *veneficos* et *maleficos*. Digest. Tit. VIII. §. 3. Lib. XLVIII. de veneno: *Lege Cornelia de sicariis et veneficiis, qui venenum necandi hominis causa fecerit, vel vendiderit, vel habuerit, plectitur. et paullo post: Alio senatusconsulto effectum est, ut pigmentarii, si temere cicutam, salaman-dram, aconitum, pityocampas, aut bubrostim, mandragoram et id quod lustramenti causa dederint cantharidas, poena teneantur hujus legis. Contra qui malefici sint (de quibus hic sermo), definit Codex Justinian. Lib. IX. Tit. XVIII. de maleficis et mathematicis ceterisque similibus §. 6. Multi magicis artibus usi, elementa turbare, vitam insontium labefactare non dubitant et Manibus accitis audent ventilare, ut quisque suos corficiat malis artibus inimicos: hos, quoniam naturae peregrini sunt, feralis pestis absumat. et paullo post: magi, qui malefici vulgi consuetudine nuncupantur. Interim Graeci utrosque uno eodemque vocabulo φαρμακεὺς, foem. φαρμακίς, φαρμακεύτρια appellaverunt, ut et Latini minus accurate loquuti *veneficus, a*. [O.]*

καὶ γὰρ τὰς τέχνας, ἀφ' ὧν ἐστὶ τὸ δύνασθαι βλάψαι προσλαβεῖν μανθάνοντας, ἀπ' αὐτῆς ὑποπιεῦειν ἀνάγκη τῆς ἐπιθυμίας] Nam discere artes magicas capitale erat. Jul. Paullus Recept. Sentent. Lib. V. Tit. XXIII. §. 18.: *Libros magicæ artis apud se neminem habere licet: et si penes quoscunque reperti sint, bonis ademptis, ambustisque his publice, in insulam deportantur; humiliores capite puniuntur. Non tantum hujus artis professio, sed etiam scientia prohibita est. Tertullianus de Idolol. Cap. 9. magiæ eadem est poena exitii discipulis et magistris. Et eum, qui erudiendum mago filium dederat, capite punitum esse scribit Ammianus Marcellinus Lib. XXVI. Cap. 3. qui etiam Lib. XXVIII. Cap. 1. inter alia multa hujus generis narrat,*

ita punitum esse adolescentem, qui librum magicum descripserat. [Schulding. et O.]

Τί τοίνυν ὁ φαρμακεύς ἐστι; ληστής ὁμολογημένος, προτείνων τέχνην ἀδικημάτων, ἀσκησις ἐπιβουλῆς] Legendum sine dubio: Τί τοίνυν ὁ φαρμακεύς ἐστι; ληστής ὁμολογημένος προτείνων τέχνην ἀδικημάτων. τί ἡ φαρμακεία; ἀσκησις ἐπιβουλῆς. [O.]

ἰσχὺς ἀσεβημάτων] ἰσχὺς, *firmamentum, stabilimentum*, (ut recte interpretatur Allatius,) significatione transitiva. [O.]

2.

Μισθοφόροι τὸν ποταμὸν τοῖς πολεμίοις ἐπήγαγον etc.] Simile strategema Metelli memorat Frontinus Strateg. Lib. III. Cap. VII. 3. *Q. Metellus in Hispania citeriore in castra hostium, humili loco posita, fluvium ex superiore parte immisit; et subita inundatione turbatos, per dispositos in hoc ipsum insidiatores, cecidit.* [O.]

κλύδωνι χερσαίῳ παρασύρεται] παρασύρεσθαι proprium verbum de iis, qui a torrente abripiuntur. Sic Arrianus Dissert. Epict. IV. Cap. 9. καὶ πρῶτον μὲν κατὰγνωθι τῶν γινομένων· εἴτα καταγνοὺς μὴ ἀπρυγῶς σεαυτοῦ· μηδὲ πάθῃς τὸ τῶν ἀγεννῶν ἀνθρώπων, οἱ ἅπαξ ἐνδόντες, εἰσάπαν ἐπέδωκαν ἑαυτοὺς καὶ ὥς ὑπὸ ῥεύματος παρσύρησαν. [O.]

3.

Non Excerptum, sed integra eaque satis inepta Declamatiuncula, quae una aetatem tulit.

ὅτι τῷ κοινῷ τῆς αὐτῆς ὕβρεως ἰδιόν τι τὸ ταύτης πρόσσεστιν] Sensus est: *accedit ad communem amborum contumeliam (μοιχείαν) aliud, quod illius (scil. uxoris meae) proprium est, quodque auget criminis atrocitatem.* Οὗτος, αὕτη, in orationibus judicialibus semper de reo sive adversario. ἐκεῖνος contra de eo, qui defenditur, vel aliis. Vid. patruelis mei Caspari Orellii notam ad Isocrat. περὶ τῆς ἀντιδόσεως pag. 364. [O.]

παρευδοκίμημένῳ] Male Allatius qui a servo contemnor, cum sit qui vincor a servo (scil. honore et gratia apud uxorem). Vide, qui de hoc verbo eroticis maxime scriptoribus frequentato multus est, Locellam ad Xenoph. Ephes. Lib. I. Cap. V. p. 148. [O.]

ὥς εὖ μὲν τὸ πρόσωπον ἱστάντα] ἱστάναι τὸ πρόσωπον, *vultum ad severitatem, modestiam componere, induere vultus graves et severos*. Xenophon Cyrop. I. Cap. III. §. 8. οὕτω δὲ στήσαντα τὸ πρόσωπον σπουδαίως καὶ εὐσχημόνως πως προσενεγκεῖν καὶ ἐνδοῦναι τὴν φιάλην τῷ πάπῳ. ubi vid. Sturz. in Lexic. v. ἱστάναι. Opp. καταβάλλειν τὸ ἦθος, πρόσωπον. Theophrast. Charact. VI. §. 1. [O.]

ὑγροῖς δὲ τοῖς ὄμμασιν ἐμβλέποντα] i. e. *oculis protervis, lascivis, petulantibus intuentem*, quod paullo post ipse Adrianus explicat ὀφθαλμῶν τὴν πλάνην, quodque inter signa hominis mollis et effoeminati (τοῦ ἀνδρογύνου) recenset Polemo Physiognom. Cap. IX. p. 290. ed. Franz.: Ἐγρὸν βλέπει καὶ ἱταμὸν ὁ ἀνδρογύνος, καὶ δονεῖται τὰ ὄμματα, καὶ περιτρέχει. Eodem sensu τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑγραίνειν dixit Philostratus Vit. Apollon. Lib. I. Cap. XII. pag. 13. ed. Olearii. Dicere itaque vult Adrianus, puerum illum, quamvis vultum ad modestiam severitatemque componere studeret, tamen oculorum intuitu amoris flammam, qua pectus flagrabat, prodidisse. [O.]

καὶ τὸ ἀποβλέπειν τῆς κύλικος ἔξω] Liquet ex his, pincernam fuisse servum, in quem haec oratio habita. [O.]

ἔριθος] Etymol. M. ἔριθος — ἡ ἐργαζομένη τὰ ἔρια. Hesychius; ἔριθοι — οἱ γεωργοί, παρὰ τὸ τὴν ἔραν ἐργάζεσθαι, ἥτις ἐστὶ γῆ, καταχρηστικῶς δὲ καὶ οἱ ἐριουργοὶ οἱ μισθωτοί. qua significatione et h. l. accipiendum. *lanifica*. Vid. Koeppen Anmerk. zum Homer II, XVIII. 550. [O.]

ἡ δ' ἐμὴ γε] Sic correxi, ut sensus sit; *mea certe*, scil. μοιχεύει. In Excerptis Allatii turpissimo operarum vitio legitur εἰ δὲ μίγε. [O.]

τί μὲν ὄνειροπολεῖ τὰ πολλὰ, τί δὲ ὄρεῖ; τοξότης τόξον etc.] Elegantissime in eandem sententiam Claudianus Praefat. in VI. Consulatum Honorii (init.):

Omnia quae sensu voluntur vota diurno,

Pectore sopito, reddit amica quies.

Venator defessa toro cum membra reponit,

Mens tamen ad silvas et sua lustra redit.

Judicibus lites, aurigae somnia currus,

Vanaque nocturnis meta cavetur equis.

Furto gaudet amans, permutat navita merces,

Et vigil elapsas quaerit avarus opes.

Blandaue largitur frustra sitientibus aegris

Irriguus gelido pocula fonte sapor.

Conf. Lucret. IV. v. 960 — 1031. [O.]

4.

Pulcherrima haec descriptio sollemnis progressus regis Babylo-
niae et praestantissimis antiquitatis reliquiis adnumeranda est. Frag-
mentum elegantissimum, adjecta versione Francogallica (quam, cum
egregia sit, annotationibus nostris ad calcem addidimus), nuperrime
S. Chardon de la Rochette, Graecarum literarum in Gallia decus,
ex editione Allatii inseruit Operi suo sic inscripto:

Melanges de Critique et de Philologie. Paris chez Hautel. 1812. 8.
Tom. I. pag. 88 et seqq., ubi Photii Excerpta e Jamblichi Syri Hi-
storiis Babylonicis de Rhodanis et Sinones amoribus gallice versa
doctissimis notis illustrat: cui (Jamblicho) fragmentum nostrum
tanquam auctori suo attribuebat Paulus Colomesius in Opusculis
Parisiis anno 1648 in 12. editis pag. 15. auctoritate Codicis Floren-
tini, ex quo illud exscripserat Isaacus Vossius, ubi inscriptio ejus
haec est: *Ἐκ τῶν Ἰαμβλίχου ἱστοριῶν Βαβυλωνιακῶν περὶ πρώδου*
[πρωόδου] Βαβυλωνίων βασιλέως. At merito dubitat doctissimus de
la Rochette, Jamblichum auctorem fuisse fragmenti nostri, cum 1.
neque Photius, qui singula Babyloniacorum Jamblichi Capita in Bi-
bliotheca sua Cod. XCIV. recenset, ullam ejus mentionem fecerit,
2. neque in Suidae Lexico, ubi rariora illius operis vocabula plera-
que citantur et explicantur (quae versioni suae adjecta doctissimis
annotationibus illustrat de la Rochette), glossa inveniat, quae ad
nostrum fragmentum pertineat, cum tamen haud pauca in illo repe-
riantur vocabula, quae explicatione aliqua et illustratione indigere
viderentur.

Ut denique nostram quoque de auctore hujus fragmenti ape-
riamus sententiam, nihil omnino impedire videtur, quominus Alla-
tium secuti, (qui illud edidisse videtur ex Codice Vaticano,) aucto-
rem ejus credamus Adrianum Tyrium, quem non *μελέτας* tantum et
orationes judiciales, verum etiam *λόγους ἐπιδεικτικούς*, *Φάλαριν* et
id genus alia scripsisse, testis est Suidas in Notitia sua de Adriano
nostro, supra exhibita. [O.]

ἑγγύτατα ἀπήνης Ἑλληνικῆς ἀπήνη, *carruca*, quatuor
equis juncta, qua magistratus utebantur insigniores. Vid. Jacobs
V. Cl. ad Demodoc. Carm. III. Animadv. in Anthol. Graec. Tom.
II. Part. I. pag. 177. Illius, ut thensae apud Romanos, praecipuus
usus in vehendis rebus sacris Deorumque imaginibus. Conf. Ez.
Spanhem. ad Callimach. Hymn. in Pallad. v. 3. p. 606. ed. Ernesti,
qui ejus imaginem exhibet. [O.]

πορφυρεῖ ταινίαι Ed. la Rochette *τηνίαι*, operarum vi-
tio. [O.]

σκηπτοῦχοι] *eunuchi sceptriferi*, quales etiam Persarum reges in pompa et itinere comitatos fuisse, tradit Xenophon Cyropaed. Lib. VIII. Cap. III. §. 7. cujus locum ante oculos habuisse videtur Adrianus noster. [O.]

οἱ δ' ἐφ' ἵππων ἐλαύνουσι Νισαίων] Suidas: Νίσαιον — τόπος Περσίδος, ἐνθα ἵπποι ὤκιστοι γίνονται, Νισαῖοι λεγόμενοι· οἱ δὲ, ὅτι πεδῖον μέγα τῆς Μηδείας, τῷ οὐνομᾷ ἐστὶ Νίσαιον. τοὺς οὖν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδῖον τοῦτο, καὶ Νισαῖος ὄνομα κύριον, καὶ ὁ πολίτης καὶ ὁ ἵππος. Dicti a Nisaeis Campis prope Caspiae portas. Conf. Herodotus VII. 40. Strabo XI. pag. 525 et 529. et e recentioribus Salmas. ad Solin. pag. 842. Brisson. de regno Persarum p. 667. Olear. ad Philostrat. Vit. Apollon. I. 31. p. 39. Belin de Ballu ad Oppian. p. 245. Wernsdorf. ad Himer. p. 237. Vales. ad Ammian. Marcell. XXIII. 6. Confer notam doctissimi la Rochette. [O.]

προμετωπίδιοις] Προμετωπίδιον, *frontale, frontis equorum tegumentum, Stirnblatt*. Vid. Pollux I. §. 140. et Sturz. Lex. Xenophont. h. v. Ceterum conferendus cum nostro locus simillimus Xenophontis Cyropaed. Lib. VI. Cap. IV. §. 1. ὥπλιζον δὲ καὶ ἵππους προμετωπίδιοις καὶ προστερνιδίοις· καὶ τοὺς μὲν μονίππους παραμηριδίοις, τοὺς δ' ὑπὸ τοῖς ἄρμασι παραπλευριδίοις. [O.]

παραμηρίδια] arma equorum aequae ac equitum. vide Sturz. Lex. Xenophont. h. v. [O.]

ὥσπερ εὐδαιμόνων γυναικῶν] Scite comparat Adrianus equorum frena aurata cum foeminarum monilibus. [la Rochette.] εὐδαιμόνων, *divitum, opulentarum*, ut saepe. Sic et μάκαρ, ὀλβιος, et apud Latinos *beatus*. Horat. II. Satir. VIII. 1.

Ut Nasidieni juvit te coena beati?

ubi vid. Heindorf. p. 426. [O.]

οὔλαι διαπλέκονται] Allatius vert. *intextae complicantur*, male. Sensus est: *crispatae* (hoc enim significat οὔλαι) *complicantur, sie werden gekraust und aufgerollt*. [O.]

ἐν ταῖς ἵππολοφίαις] Allatius *in vertice*: immo *in cervice*. Hoc enim est ἵππολοφία, qua voce carent Lexica. Geoponici Lib. XIX. Cap. VI. λοφιὰν δὲ καλοῦμεν τὰς κατὰ τοῦ αὐχένος ἐγειρομένας τρίχας, ubi de suis sermo. Verum et equis tribuit λοφιὰν Aristoteles de partib. animal. Lib. II. Cap. 14. τὰ δὲ λοφιὰν ἔχει, καθάπερ ἵπποι καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ζώων· τὰ δὲ χ αίτην, ὥσπερ δ' ἄρῳην λέων. [O.]

ἐνίων δὲ καὶ φρυάγματα] Suidas: φρυάγμα — ἡ τῶν ἵππων καὶ ἡμιόνων διὰ μυκτῆρων ἤχη ἀγρίου φυσήματι ἐκπίπτουσα. Conf. Pollux I. §. 216. *fremitus*, das Schnauben, i. q. paullo post dicit noster ταῖς ῥῖσιν ἐμπνεῖν. [O.]

τροφῶντα] τροφᾶν opp. τῷ κάμνειν. *gestire, exsultare, lustig, munter seyn*. [O.]

ὑγρὰν τὴν ῥάχιν] ὑγρὰν, i. e. mollem. Vid. Olear. ad Philostr. Vit. Apollon. II. 15. pag. 65. et Sturz. Lex. Xenophont. h. v. [O.]

κραδαινομένην] Significat h. v. motum reciprocautem dorsi modo attollentis se modo deprimentis. *dorsum erispans, fluctuans, der sich auf- und niederbiegt*. [O.]

ῥυθμίζειν ἑαυτὸν καὶ σχηματίζειν] i. e. *gressus et reliquos corporis motus ad numeros (rhythmos) componere*. σχῆμα, σχηματίζειν, —ισθαι, proprie de saltantium gesticulationibus. vid. Kühn. ad Polluc. IV. §. 95. [O.]

γαυριᾶν] Verbum proprium de equis exsultantibus. Vid. Sturz. Lex. Xenoph. h. v. [O.]

5.

VARIAE SENTENTIAE.

Θανάτου καταφρονήσας etc.] Similis Publii Syri sententia:

Mortem ubi contempnas, omnes viceris metus.

ubi vide notam Gruteri. [O.]

τῆς δὲ ιδέας ἡμεῖς δῆμιουργοί] quia scil., ut supra dixerat Adrianus noster, quae vigilantes conficimus, ea dormientes meditamur. [O.]

εὐνούχους δὲ ποιεῖ φονικωτέρους] quia scil. cupitis non potiuntur.. Ceterum de libidine eunuchorum locus classicus est apud Dionem Chrysestomum Orat. IV. pag. 153. ed. Reisk. Conf. Philostrat. Vit. Apollon. Lib. I. Cap. 37. pag. 45 seq. ed. Olear. et (qui locus item classicus est) Arnobius Lib. V. Cap. XI. pag. 175. ed. nostr. *Quasi vero affecti corporalibus his damnis fiant languidioris audaciae, et non quotidie videamus eos, qui sibi demessuerint has partes, majoris petulantiae fieri, atque omnibus postpositis pudoris et verecundiae frenis, in obscœnam prorumpere vilitatem, flagitiorum confessione vulgata*. [O.]

FRAGMENT IV.

D' A D R I E N D E T Y R

TRADUIT

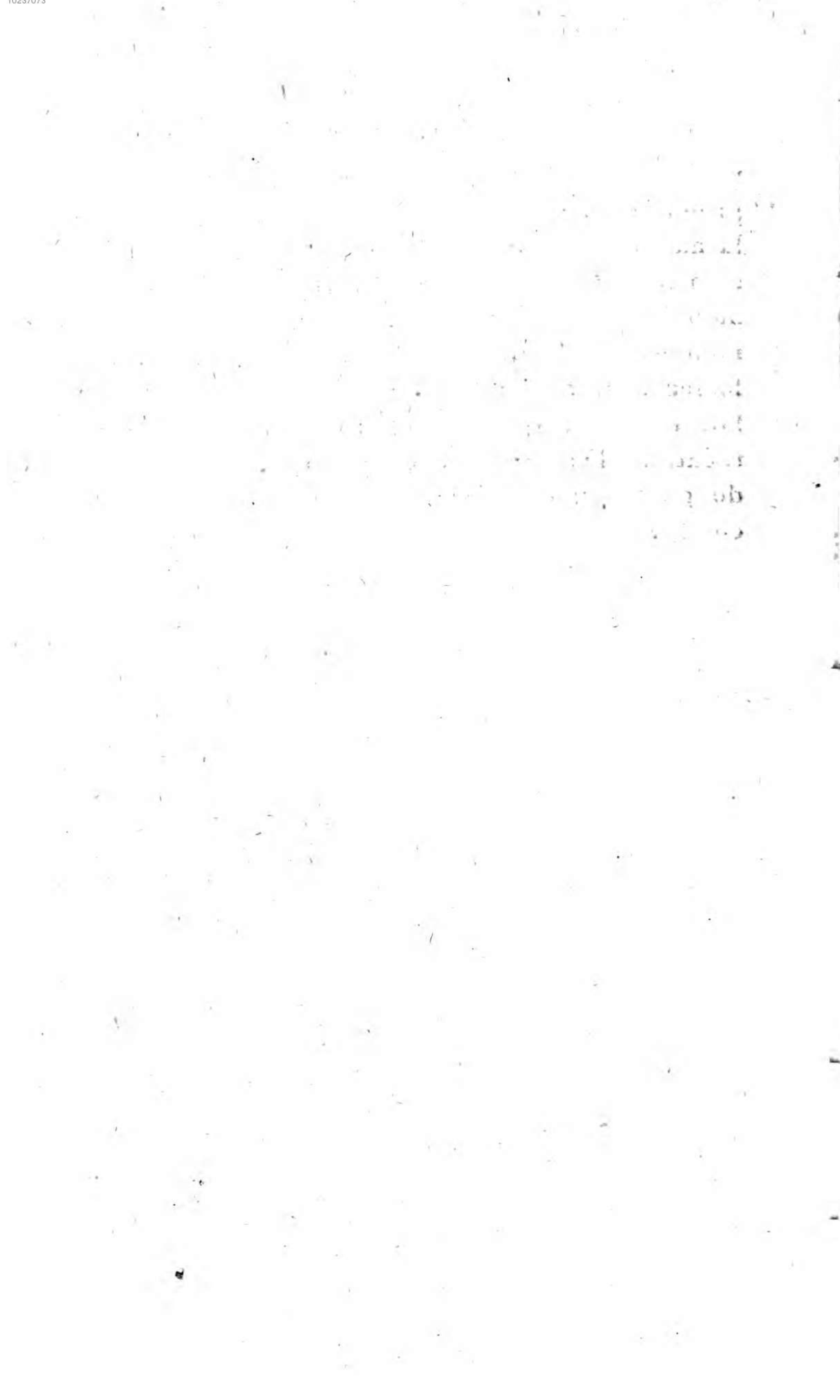
PAR S. CHARDON DE LA ROCLETTE.

DÉPART DU ROI DE BABYLONE.

Le char qui porte le roi, est tout entier d'ivoire, et ressemble à celui que les Grecs nomment apéné. Les rênes des chevaux sont des bandelettes de pourpre. Ce prince est revêtu de ses habits d'appareil, de ceux qu'il ne porte ni à la chasse, ni lorsqu'il rend la justice, ni lorsqu'il offre des sacrifices; mais seulement dans les pompes solennelles. Sa robe est tissue, à parties égales, d'or et de pourpre. Sa main droite, élevée, s'appuie sur un sceptre d'ivoire. Devant lui marchent les gardes du sceptre, les satrapes, les hipparques, les chiliarques de service. Viennent ensuite les troupes à pied, décorées de boucliers d'argent, de cuirasses d'argent et d'or, et ornées de bracelets et de colliers. Leur tête n'est point couverte d'un casque; elle est surmontée d'espèces de creneaux et de tours d'argent et d'or qui la

couronnent et ombragent. Les plus distingués y ajoutent des pierreries. Un petit nombre porte des couronnes d'or, qu'il doit à la munificence du roi. Les cavaliers munis de cuisards, sont montés sur des chevaux Niséens. Les uns sont équipés en guerre, avec des frontaux et des armures, qui défendent le poitrail et les flancs; les autres dressés pour la représentation ont tous des freins d'or, et sont parés comme des femmes opulentes. Leurs sangles, leurs attaches, leurs housses sont tissues ou recouvertes d'or. Leurs crins frisés et tressés comme la chevelure des femmes, sont retenus par des bandelettes de pourpre mouchetées. Ceux de la tête forment des panaches ondo-yants qui descendent sur le cou, les uns flottants, les autres droits ou bouclés; les uns formés tels par la nature, les autres façonnés par l'art. C'est aussi l'art qui règle leurs pas, leurs regards, leurs divers mouvements de tête. On apprend même à quelques uns, comment il faut souffler et hennir. Un cheval de parade est en effet dressé sur chaque chose. D'abord il étend les jambes sur le pavé, ensuite se baissant jusqu'à terre, il reçoit le cavalier, qui le monte pour son plaisir, ou parce qu'il est fatigué ou malade. Le cheval qui a reçu une éducation plus brillante, ne se couche point sur le ventre, mais il tombe sur les genoux, afin qu'il ne semble pas seulement recevoir son cavalier,

mais se prosterner devant lui. Ensuite il lui présente un dos flexible, qui se courbe, dans la marche, et se redresse comme celui d'un serpent. On lui apprend à mettre en harmonie ses pas, ses attitudes, son souffle, le mouvement de ses yeux; à lever la tête, à la secouer, à la redresser fièrement; enfin il fait tout ce, qu'un athlète montre sur le théâtre. De pareils exercices donnent plus de grace au coursier et plus de noblesse au cavalier.

V I T A
A D R I A N I T Y R I I

EX

P H I L O S T R A T O

D E V I T I S S O P H I S T A R U M

Lib. II. Cap. X.

Α Δ Ρ Ι Α Ν Ο Σ.

§. 1.

Ἀδριανὸν δὲ τὸν Φοίνικα Τύρος μὲν ἤνεγκεν, Ἀθῆναι δὲ ἤσκησαν. ὥς γὰρ τῶν ἐμαντοῦ διδασκάλων ἤκουον, ἀφίκετο μὲν εἰς αὐτὰς κατὰ Ἡρώδην, φύσεως δὲ ἰσχὺν σοφιστικωτάτην ἐνδεικνύμενος καὶ οὐκ ἄδηλος ὢν, ὥς ἐπὶ μέγα ἤξοι. ἐφοίτησε μὲν γὰρ τῷ Ἡρώδῃ, ὀκτὼ καὶ δέκα ἰσως γεγονῶς ἔτη, καὶ ταχέως ἀξιωθεὶς, ὦν Σκέπτος τε καὶ Ἀμφικλῆς ἡξιοῦντο. Ἐνεγράφη καὶ τῇ τοῦ Κλεψυδρίου ἀκροάσει· τὸ δὲ Κλεψύδριον ὧδε εἶχε· τῶν τοῦ Ἡρώδου ἀκροατῶν δέκα οἱ ἀρετῆς ἀξιούμενοι ἐπεσιτίζοντο τῇ εἰς πάντας ἀκροάσει κλεψύδραν ξυμμεμετρομένην εἰς ἑκατὸν ἔπη, ἃ διῆει ἀποτάδην ὁ Ἡρώδης, παρητημένος τὸν ἐκ τῶν ἀκροατῶν ἔπαινον, καὶ μόνου γεγονῶς τοῦ λέγειν· παραδεδωκότος δὲ αὐτοῦ τοῖς γνωρίμοις, τὸ μηδὲ τὸν τοῦ πότου καιρὸν ἀνιέναι, ἀλλὰ κακεῖ τι ἐπισπουδάζειν τῷ οἴνῳ, ξυνέπινε μὲν ὁ Ἀδριανὸς τοῖς ἀπὸ τῆς

A D R I A N U S.

§. I.

Adrianum autem Phoenicem Tyrus quidem genuit, Athenae vero excoluerunt. Nam, ut a praeceptoribus meis accepi, eas Herodis aetate adiit, et ingenii vim ostendens eloquentiae maxime aptam studiis, et non obscura indicia edens, fore, ut ad summa enitatur. Atque Herodis quidem discipulus extitit, annos natus circiter octo et decem. Brevique eandem existimationem apud eum est consecutus, quam Sceptus et Amphicles assecuti fuerant, adscriptusque est coetui auditorum *Clepsydræ*. Cum *Clepsydræ* vero res ita se habebat. Decem ex Herodis auditoribus virtute excellentes, post lectiones, ad quas omnes admittebantur, adhuc pascebantur temporis spatio, quod emetiretur clepsydra, aquae mensuram continens, quae centum versibus recitandis sufficeret, quos Herodes uno tenore recitare solebat, laudes auditorum deprecatus, et dicendo unice intentus. Cum porro ille praecepisset familiaribus suis, ut ne comotationis quidem tempore otiosi essent, sed inter pocula de studiis suis agerent; Adrianus quidem cum iis, qui a clepsydra denominaban-

κλεψύδρας, ὥς κοινωνὸς μεγάλου ἀπορρήτου·
 λόγου δὲ αὐτοῖς περὶ τῆς ἐκάστου τῶν σοφι-
 στῶν ιδέας προβαίνοντος, παρελθὼν ἐς μέδους
 ὁ Ἀδριανὸς, ἐγὼ, ἔφη, ὑπογράψω τοὺς χαρα-
 κτήρας, οὐ κομματίων ἀπομνημονεύων, ἢ νοϊ-
 δίων, ἢ κώλων, ἢ ῥυθμῶν, ἀλλ' ἐς μίμησιν
 ἑμαυτὸν καθιστάς, καὶ τὰς ἀπάντων διανοίας
 ἀποσχεδιάζων σὺν εὐροίᾳ, καὶ ἐφιεῖς τῇ γλώτ-
 τη. Παραλιπόντος δὲ αὐτοῦ τὸν Ἡρώδην, ὁ
 μὲν Ἀμφικλῆς ἤρετο, τοῦ χάριν τὸν διδάσκα-
 λον αὐτῶν παρέλθοι, αὐτός τε ἐρῶν τῆς ιδέας,
 ἐκείνους τε ἰδὼν ἐρῶντας, ὅτι, ἔφη, οὗτοι μὲν
 οἷοι καὶ μεθύοντι παραδοῦναι μίμησιν· Ἡρώδην
 δὲ τὸν βασιλέα τῶν λόγων, ἀγαπητὸν, ἣν ἄοι-
 νός τε καὶ νήφων ὑποκρίνωμαι. Ταῦτα, ἀπαγ-
 γελθέντα τῷ Ἡρώδῃ, διέχεεν αὐτὸν, ἥττω καὶ
 ἄλλως ὄντα εὐδοξίας. Ἐπήγγειλε δὲ Ἡρώδῃ καὶ
 ἀκρόασιν σχεδίου λόγου, νεάζων ἔτι· καὶ ὁ
 Ἡρώδης, οὐχ, ὥς διαβάλλουσί τινες, βασκαίνων
 τε καὶ τωθάζων, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ διακειμένου τε
 καὶ ἴλεω ἀκροασάμενος, ἐπέρρωσε τὸν νεανίαν,
 εἰπὼν ἐπὶ πᾶσι, Κολοσοῦ ταῦτα μεγάλα σπαρά-
 γματα εἶη· ἅμα μὲν διορθούμενος αὐτὸν, ὥς
 ὑφ' ἡλικίας διεσπαρμένον τε καὶ μὴ ξυγκεί-
 μενον, ἅμα δὲ ἐπαινῶν, ὥς μεγαλόφρονόν τε καὶ
 μεγαλογνώμονα. Καὶ λόγον τῷ Ἡρώδῃ ἀποθα-

tur, potavit, tanquam magnorum particeps factus mysteriorum. Cum sermo vero inter eos de cujusvis sophistae caractere dicendi incidisset, in medium prodiens Adrianus: Ego quidem, inquit, characteres eorum exprimam, non exigua eorum incisa referens, vel sententias, vel membra, vel modulos, sed ipse totus ad imitationem eorum compositus, omniumque sententias ex tempore referens, oratione facile labente, frenisque linguae laxatis. Cum autem Herodem omisisset, Amphicles quidem interrogavit, qua de causa praeceptorem ipsorum praetermisisset, qui ejus dicendi genus amet, atque ipsos amantes videat? Quoniam, inquit Adrianus, isti quidem tales sunt, ut ebrio quoque imitandos se praebeant: Herodem vero, eloquentiae principem, praeclarum est, si nullo vino gustato sobrioque mihi imitari liceat. Quae Herodi nuntiata valde eum delectarunt, ut qui alias quoque gloriae studio esset obnoxius. Invitavit vero etiam Herodem ad audiendam extemporaneam orationem, cum juvenis adhuc esset. Tumque Herodes non, ut plerique calumniantur, invidus, et id tantum agens, ut carperet, sed animo placido et benevolo audiens, confirmavit juvenem postremo addens: *Colossi ista magna fragmenta dixerim*; partim corrigens ipsum, quod aetatis vitio distractus adhuc nec satis compositus [dicendo] esset; partim collaudans ob sublimita-

νόντι ἐπεφθέγγετο ἐπάξιον τοῦ ἀνδρός, ὥς ἐς δάκρυα ἐκκληθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἐν τῇ τοῦ λόγου ἀκροάσει.

§. 2. Μεστὸς δὲ οὕτω παρρησίας ἐπὶ τον θρόνον παρῆλθε τὸν Ἀθήνησιν, ὥς καὶ προοίμιόν οἱ γενέσθαι τῆς πρὸς αὐτοὺς διαλέξεως μὴ τὴν ἐκείνων σοφίαν, ἀλλὰ τὴν ἑαυτοῦ· ἤρξατο γὰρ ὧδε· „Πάλιν ἐκ Φοινίκης γράμματα.“ Τὸ μὲν δὴ προοίμιον τοῦτο ὑπερπνέοντος ἦν τοὺς Ἀθηναίους, καὶ διδόντος τι αὐτοῖς ἀγαθὸν μᾶλλον ἢ λαμβάνοντος. Μεγαλοπρεπέστατα δὲ τοῦ Ἀθήνησι θρόνου ἐπεμελήθη, ἐδθῆτα μὲν πλείστου ἀξίαν ἀμπεχόμενος, ἐξηρτημένος δὲ τὰς θαυμασιωτέρας τῶν λίθων, καὶ κατιῶν δὲ ἐπὶ τὰς σπουδὰς ἐπ' ἀργυροχαλίνου ὀχήματος, ἐπεὶ δὲ σπουδάσειε, ζηλωτὸς αὐτὸς ἐπανιῶν, ξὺν πομπῇ τοῦ πανταχόθεν Ἑλληνικοῦ. Οἶδε γὰρ ἐθεράπευον αὐτὸν, ὥσπερ τὰ γένη τῆς Ἐλευσίνοσ ιεροφάντην λαμπρῶς ἱεουργοῦντα. Ὑπεποιεῖτο δὲ αὐτοὺς καὶ παιδιαῖς, καὶ πότοις, καὶ θήραις, καὶ κοινωνία πανηγύρεων Ἑλληνικῶν, ἄλλα ἄλλω ξυννεάζων, ὅθεν διέκειντο πρὸς αὐτὸν, ὥς πρὸς πατέρα παῖδες, ἡδύν τε καὶ πρᾶον, καὶ ξυνδιαφέροντα αὐτοῖς τὸ Ἑλληνικὸν σκίρτημα. Ἐγὼ τοι καὶ δακρύοντας αὐτῶν ἐνίους οἶδα, ὅποτε ἐς μνήμην τοῦ ἀνδρός τού-

tem tum verborum tum sententiarum. Herodem etiam mortuum oratione est prosecutus viro dignissima, adeo ut Athenienses inter audiendum ad lacrymas invitaret.

§. 2. Tanta autem sui fiducia Atheniensium cathedram occupavit, ut orationis exordium ei non illorum quidem, sed suamet ipsius sapientia extiterit: est enim ita exorsus: *Iterum e Phoenicia literae.* Hoc enim certe prooemium erat supra Athenienses se extollentis, beneficiumque potius dantis ipsis, quam ab illis accipientis. Splendidissime autem Atheniensium cathedrae praefuit, veste magnifica indutus, gemmisque, quarum maximum esset pretium, ornatus; et ad facienda verba descendens curru, argenteis habenis instructo; atque, ubi dicendo finem fecisset, spectatus, cum pompa undiquacunque affluentium Graecorum rediens domum. Hi nempe ita eum colebant, ut familiae Eleusinii pagi sacrorum antistitem, sacris magnifice operantem. Eos nempe ludis sibi conciliabat, conviviisque et venationibus, et ludorum apud Graecos solennium communione, aliis rebus aliter juveniliter sese accommodans: unde erga ipsum animati erant haud secus, quam liberi erga parentem jucundum et benignum, atque etiam saltatione Graeca una cum iis se exercentem. Vidi igitur quosdam lacrymantes, quoties in viri hujus memoriam

του καθίσταντο, καὶ τοὺς μὲν φθέγμα ὑποκοριζομένους, τοὺς δὲ τὸ βάδισμα, τοὺς δὲ τὸ εὖσχημον τῆς στολῆς.

§. 3. Ἐπαχθεῖσαν δὲ αὐτῷ καὶ φονικὴν αἰτίαν ὧδε ἀπέφυγεν. Ἦν Ἀθήνησιν ἀνθρώπιον οὐκ ἀγύμναστον τοῦ περὶ τοὺς σοφιστὰς δρόμου· τούτῳ ἀμφορέα μὲν τις οἴνου προσάγων, ἢ ὄψα, ἢ ἐσθῆτα, ἢ ἀργύριον, εὐμεταχειρίστῳ ἐχρήσατο, καθάπερ οἱ τὰ πεινῶντα τῶν θρεμμάτων τῷ θαλλῷ ἄγοντες· εἰ δ' ἀμελοῖτο, φιλολοιδόρως εἶχε, καὶ ὑλάκτει. Τῷ μὲν οὖν Ἀδριανῷ προσκεκρούκει διὰ τὴν εὐχέρειαν τοῦ ἡθους, Χρῆστον δὲ τὸν ἐκ Βυζαντίου σοφιστὴν ἐθεράπευε. Καὶ ὁ μὲν Ἀδριανὸς ἐκαρτέρει τα ἐξ αὐτοῦ πάντα, δῆγματα κόρεων τὰς ἐκ τῶν τοιούτων λοιδορίας καλῶν, οἱ γνώριμοι δὲ οὐκ ἐνεγκόντες, παρεκελεύσαντο τοῖς ἑαυτῶν οἰκέταις παίειν αὐτόν. Καὶ ἀνοιδησάντων αὐτῷ τῶν σπλάγχνων, ἡμέραις τριάκοντα ἀπέθανε, παρὰ σχῶν τινα καὶ αὐτὸς τῷ θανάτῳ λόγον, ἐπειδὴ ἀκράτου νοσῶν ἔσπασεν. Οἱ δὲ προσήκοντες τῷ τεθνεῶτι γράφονται τὸν σοφιστὴν φόνου παρὰ τῷ τῆς Ἑλλάδος ἄρχοντι, ὥς ἓνα Ἀθηναίων, ἐπειδὴ φυλὴ τε ἦν αὐτῷ καὶ δῆμος Ἀθήνησιν. Ὁ δὲ ἀπέγνω τὴν αἰτίαν, ὥς μήτε ταῖς ἑαυτοῦ χερσὶ, μήτε ταῖς τῶν ἑαυτοῦ δούλων τετυπτηκῶς

incidebant, atque alios quidem vocem ipsius blande imitatos, alios gressum, alios gestus gravitatem.

§. 3. Homicidii autem dicam sibi scriptam ita effugit. Athenis homullus quidam fuit in sophistarum stadio non male exercitatus. Huic vini cadum qui dono daret, vel obsonia, vel vestem, aut argentum, ei facilem se oppido praebebat, quemadmodum famelica pecora his, qui pecto ea educunt: si negligeretur vero, conviciis uti amabat, atque oblatrabat. In Adrianum igitur, quod moribus videret placidum, impetum fecit, Chrestum autem, Byzantinum sophistam, observabat. Atque Adrianus quidem aequo animo, quidquid faceret, tolerabat, culicum morsus appellans profecta a talibus maledicta, Familiares vero, minime ea ferentes, servis suis imperarunt, ut verberibus eum mulctarent: quare, intumescentibus ei intestinis, trigesimo die vita decessit, aliquam ipso etiam morti occasionem praebente, quoniam merum aegrotans hauserat. Cognati autem defuncti apud Achaiae praesidem caedis accusarunt sophistam, ut Atheniensium unum: quandoquidem et tribus ipsi erat Athenis et pagus. Is vero crimen inficiatus est, quippe qui neque suis, neque servorum manibus eum percussisset, qui mortuus dicebatur.

τὸν τεθνάναι λεγόμενον. Ξυνήρατο δὲ αὐτῷ τῆς ἀπολογίας, πρῶτα μὲν τὸ Ἑλληνικόν, τίνας οὐχὶ ἀφιέντες ὑπὲρ αὐτοῦ φωνὰς δακρύοις ἅμα· ἔπειτα ἢ ἐπὶ τῷ οἴνῳ τοῦ ἱατροῦ μαρτυρία.

§. 4. Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους, οὓς ὁ αὐτοκράτωρ Μάρκος Ἀθήναζε ὑπὲρ μυστηρίων ἐστάλη, ἐκράτει μὲν ἤδη τοῦ τῶν σοφιστῶν θρόνου ὁ ἀνὴρ οὗτος· ἐν μέρει δὲ ὁ Μάρκος τῆς τῶν Ἀθηνῶν ἱστορίας μηδὲ τὴν ἐκείνου σοφίαν ἀγνοῆσαι· καὶ γὰρ δὴ ἐπέταξεν αὐτὸν τοῖς νέοις, οὐκ ἀκροάσει βασανίσας, ἀλλὰ ξυνθέμενος τῇ περὶ αὐτοῦ φήμῃ. Σεβήρου δὲ, ἀνδρὸς ὑπάτου, διαβάλλοντος αὐτὸν, ὡς τὰς σοφιστικὰς ὑποθέσεις ἐκβακχεύοντα, διὰ τὸ ἐρῶσθαι πρὸς τοὺς ἀγῶνας, ἔλεγχον τούτου ποιούμενος ὁ Μάρκος, προὔβαλε μὲν αὐτῷ τὸν Ὑπερίδην, τὸν ἐς μόνας ἐπιστρέφοντα τὰς Δημοσθένους γνώμας, ὅτε δὴ ἐν Ἐλατεία Φίλιππος ἦν. Ὁ δὲ οὕτω τὸν ἀγῶνα εὐηνίως διέθετο, ὡς μηδὲ τοῦ Πολέμωνος ῥοίζου λείπεσθαι δόξαι. Ἀγασθεὶς δὲ αὐτὸν ὁ αὐτοκράτωρ, ἐπὶ μέγα ἤρε δωρεαῖς τε καὶ δώροις· καλῶ δὲ δωρεὰς μὲν τὰς τε σιτήσεις καὶ τὰς προεδρίας, καὶ τὰς ἀτελείας, καὶ τὸ ἱερᾶσθαι, καὶ ὅσα ἄλλα λαμπρύνει ἄνδρας, δῶρα δὲ χρυσὸν, ἀργύριον, ἵππους, ἀνδράποδα, καὶ

Adjumentum autem ipsi in causa dicenda attulere primo quidem omnis turba Graecorum, quas enim illi super ipso voces non edidere cum lacrymis junctas! deinde medici de vino testimonium.

§. 4. Tempore autem eo, quo Marcus Imperator Athenis ad mysteria accipienda se comparabat, sophisticam cathedram jam tenuit vir iste: Marcus itaque in parte curiosae lustrationis rerum Atheniensium hoc quoque posuit, ut nec ipsius eruditionem ignoraret. Nempe eum juvenibus praefecerat, non postquam audiendo eum explorasset, sed famae de eo assensum praebens. Cumque Severus, vir consularis, sinistre de eo judicaret, tanquam debacchante sophistica argumenta, eo quod in juridicali genere magis esset exercitatus; Marcus, ejus rei experimentum capere cupiens, proposuit ipsi dicendi argumentum *Hyperidem, qui, dum in Elatea esset Philippus, ad sola Demosthenis consilia mentem advertebat*. Hic vero ita moderate declamationem istam concinnavit, ut nihil Polemone dicendi vi videretur inferior. Admiratus ergo Imperator muneribus donisque eum insigniter auxit. Munera voco victum publice praebitum, loci praerogativam, immunitatesque et sacerdotia, quaeque alia viros illustres reddunt: dona vero aurum, argentum, equos, mancipia, et quae-

ὅσα ἐρμηνεύει πλοῦτον· ὧν αὐτόν τε ἐνέπλησε καὶ γένος τὸ ἐκείνου πάντας.

§. 5. Κατασχὼν δὲ καὶ τὸν ἄνω θρόνον, οὕτω τὴν Ῥώμην πρὸς αὐτὸν ἐπέστρεψεν, ὥς καὶ τοῖς ἀξυνέτοις γλώττης Ἑλλάδος ἔρωτα παρασχεῖν ἀκροάσεως. ἤκροῶντο δὲ ὥσπερ εὐδομούσης ἀηδόνης, τὴν εὐγλωττίαν ἐκπληττόμενοι, καὶ τὸ σχῆμα, καὶ τὸ εὐστροφον τοῦ φθέγματος, καὶ τοὺς πεζῇ τε ξὺν ᾠδῇ ῥυθμούς. Ὅποτε οὖν σπουδάσειε περὶ τὰς ἐγκυκλίους θέας, ὀρχηστῶν δὲ αὐταὶ το ἐπίπαν, φανέντος ἂν περὶ τὴν σκηνὴν τοῦ τῆς ἀκροάσεως ἀγγέλου, ἐξανίσταντο μὲν ἀπὸ τῆς συγκλήτου βουλῆς, ἐξανίσταντο δὲ τῶν δημοσίᾳ ἱππευόντων, οὐχὶ τὰ Ἑλλήνων σπουδάζοντες μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅποσοι τὴν ἑτέραν γλῶτταν ἐπαιδεύοντο ἐν τῇ Ῥώμῃ, καὶ δρόμῳ ἐχώρουν ἐς τὸ Ἀθήναιον, ὁρμῆς μεστοὶ, καὶ τοὺς βάδην πορευομένους κακίζοντες.

§. 6. Νοσοῦντι δὲ αὐτῷ κατὰ τὴν Ῥώμην, ὅτε δὴ καὶ ἐτελεύτα, ἐψηφίσατο μὲν τὰς ἐπιστολὰς ὁ Κόμμοδος ξὺν ἀπολογία τοῦ μὴ θᾶτον· ὁ δὲ ἐπιθειάσας μὲν ταῖς Μούσαις, ὥσπερ εἰώθει, προσκυνήσας δὲ τὰς βασιλείους δέλτους, τὴν ψυχὴν ἐπ' αὐταῖς ἀφῆκεν, ἐνταφίῳ τῇ τιμῇ χρησάμενος. Ἐτελεύτα δὲ ἀμφὶ ὀγδοήκοντα ἔτη,

cunque divitiarum sunt argumentum, quibus quidem et ipsum et omnem familiam illius explevit.

§. 5. Cumque superiorem etiam cathedram obtinuisset, ita Romam in se convertit, ut iis etiam, qui Graecam linguam non intelligebant, audiendi cupiditatem injiceret. Auscultabant autem ipsi non secus ac suavissimae luscinae linguae elegantiam admirati, atque in vocis modum et varios flexus et numerum tum pedestris orationis, tum cum modulatione quadam conjunctae intenti. Quotiescunque igitur dicendo operam navabat, circa vulgarium spectaculorum tempus, erant autem illa mimorum omnino, simul atque circa theatrum nuntius comparebat, ipsum verba facturum indicens, consurgebant confestim ex senatu, consurgebant ex equestri ordine non solum qui Graecarum literarum essent studiosi, verum et alterius linguae quotquot Romae essent cultores, plenoque cursu in Athenaeum pergebant, impetu quodam ruentes, eosque, qui tardiore gressu incederent, increpantes.

§. 6. Aegrotantem Romae tum, cum vitam quoque finiit, epistolis suis scribendis praefecit Commodus, excusatione addita, quod prius id non fecisset. Ipse autem, Musis ex more invocatis, et Augustalibus tabulis adoratis, super ipsis animam efflavit, funebri ornatu usus hoc ipso honore. Esse autem desiit

οὕτω τι εὐδόκιμος, ὥς καὶ πολλοῖς γόης δόξαι.
 Ὅτι μὲν οὖν ἀνὴρ οὐκ ἂν ποτε, πεπαιδευμένος,
 ἐς γοήτων ὑπαχθείη τέχνας, ἱκανῶς ἐν τοῖς
 ὑπὲρ Διονυσίου λόγοις εἶρηκα· ὁ δὲ, οἶμαι,
 τερατευόμενος ἐν ταῖς ὑποθέσεσι περὶ τὰ τῶν
 μάγων ἦθη, τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην παρ' αὐτοῖς
 ἔσπασε. Διαβάλλουσι δὲ αὐτὸν, ὥς καὶ ἀναιδῆ
 τὸ ἦθος· πέμψαι μὲν γὰρ αὐτῷ τινα τῶν γνω-
 ρίμων ἰχθυῖς, διακειμένους ἐπὶ δίσκου ἀργυροῦ,
 πεποικιλμένου χρυσῷ, τὸν δὲ ὑπερησθέντα τῷ
 δίσκῳ, μήτε ἀποδοῦναι, καὶ ἀποκρίνασθαι τῷ
 πέμψαντι· εὗγε, ὅτι καὶ τοὺς ἰχθυῖς. Τουτὶ δὲ
 διατριβῆς μὲν ἐνεκὰ παῖξαι λέγεται πρὸς τινα
 τῶν ἑαυτοῦ γνωρίμων, ὃν ἤκουε μικροπρεπῶς
 τῷ πλούτῳ χρώμενον, τὸν δὲ ἀργυρον ἀποδοῦ-
 ναι, σωφρονίσας τὸν ἀκροατὴν τῷ ἀστεϊσμῷ.

§. 7. Ὁ δὲ σοφιστὴς οὗτος πολὺς μὲν περὶ
 τὰς ἐννοίας, καὶ λαμπρὸς, καὶ τὰς διασκευὰς
 τῶν ὑποθέσεων ποικιλώτατος, ἐκ τῆς τραγωδίας
 τοῦτο ἤρηκώς, οὐ μὴν τεταγμένος γε, οὐδὲ τῇ
 τέχνῃ ἐπόμενος. Τὴν δὲ παρασκευὴν τῆς λέξεως
 ἀπὸ τῶν ἀρχαίων σοφιστῶν περιεβάλλετο, ἥχῃ
 προσάγων μᾶλλον ἢ κρότῳ· πολλαχοῦ δὲ τῆς
 μεγαλοφωνίας ἐξέπεσεν, ἀταμιεύτως τῇ τραγω-
 δίᾳ χρώμενος.

octoginta circiter natus annos: tanta celebritate, ut multis magus videretur. Atqui virum, doctrina excultus qui sit, nunquam praestigiatorum artibus addictum esse, affatim docui in iis, quae de Dionysio scripsi. Hic autem quia, ut puto, in orationibus de magorum moribus multa admiranda proferret, hoc inde ab illis traxit cognomen. Impudentiae praeterea eum accusant. Misisse enim ei e familiaribus aliquem pisces, argenteo disco, auro variegato, impositos: eum igitur, disco mirifice oblectatum, illum quidem haud restituisse, ei-que qui miserat respondisse: *recte sane, quod etiam pisces.* Hos tamen jocandi animo lusus eum dedisse ajunt familiarium nonnemi, quem audierat divitiis uti minus liberaliter: argenteum autem discum restituisse, castigato hoc urbanitate discipulo suo.

§. 7. Hic autem sophista in sententiis quidem multus atque sublimis extitit, et in causis ornandis summâ varietate jucundus, e tragocodia id ipsum nactus: neque tamen ordinis erat observans, neque artis praecepta sequebatur. Dictionis autem ornatum ab antiquis sophistis acceptum induit, voce sonora magis, quam tinniente usus. Saepeque vox ipsum magnifica illa destituit, nimis liberaliter paratragoediatum.

I N D E X

V O C U M P R A E C I P U A R U M.

Ph. denotat Philonis Byzantini librum. C. Callinici. A. Adriani
Fragmenta. η. vocabula in notis illustrata.

Α.

Αἰθιοπική λίθος Ph. 2. n.
αἱματίτης — λίθος Ph. 2. n.
ἀκρέμων Ph. 1.
ἀναβάτης A. 4.
ἀνατροχάζειν Ph. f.
ἀπανθεῖν de oculis A. 3.
ἀπείρατος C.
ἀπερείδω — ἀπηρεῖσθαι Ph. 6. n.
ἀπήνη A. 4. n.
ἀπλᾶτος et ἀπλετος Ph. 4. n.
ἀραιώμα Ph. 1. n.
ἀρώσιμος, ἥ, scil. γῆ, Ph. 1.
ἀσφαλτος Ph. 5. n.
Ἄτλας Ph. 6. n.
αὐτιανδρος A. 2.

Β.

Βαβυλῶν Ph. 5. n.
βαίνω — βεβηκέναι ἀσφαλῶς Ph.
1. n.
βάσις et στάσις confusa Ph. 2. n.
βέβηλοι C.

Γ.

γαυριᾶν A. 4. n.
Γίγαντες Ph. 6.
γινώσκεσθαι et γνωρίζεσθαι con-
fusa Ph. 4. n.
γνώμων Ph. 2. n.

Δ.

δαψιλεύεσθαι Ph. 3. n.
δεκάβαθμος — κρηπὶς Ph. 6.
δημιουργός A. 5.
διαντλεῖν βίον C.
διαπήξ — διάπηγες μοχλοὶ Ph.
4. n.
διαφύσεις τῶν ῥιζῶν Ph. 1. n.
διδασκαλία A. 1. n.
δομάω et δωμάω Ph. 5. n.
δροσοπαγῆς Ph. 1.
δωμάω et δομάω Ph. 5. n.

Ε.

ἐγκατοπτρίζεσθαι Ph. prooem.
ἐλιξ, κοῖς Ph. 1. n.
ἐνέργεια Ph. prooem. n.
ἐξεργασία — αἱ ἐξεργασίαι τῆς
ἐνεργείας Ph. prooem. n.
ἐπὶ κακῷ A. 1. n.
ἐπιδομάω et ἐπιδωμάω Ph. 2. n.
4. n.
ἐπινεύειν Ph. prooem.
ἐπίνοια — ἀσάλευτος Ph. 4. n.
ἐπιπλάσσω Ph. 4.
ἐριθος, ὅ, ἥ, A. 3. n.
ἔστη et ἐστὶ confusa Ph. 4. 2.
εὐαρμοστόως — ἔχειν C.
εὐνοῦχοι — φονικοὶ A. 5. n.
ἐφοδεύειν τι Ph. prooem.

H.

Ἡλεῖοι et καλοὶ permutantur a librariis Ph. prooem. n.

Θ.

θαλασσοβαφούμενα Ph. 2. n.
θεσπέσιος πλοῦτος Ph. 4. n.
θησαυρὸς θεάματος Ph. 5. n.

I.

ἑπολοφία, ἥ, A. 4. n.
ἴστημι — ἰστιάναί πρόσωπον A. 5. n.
ἰσχύς A. 1. n.

Κ.

κακὸς — ἐπὶ κακῷ A. 1. n.
καλυπτόμενα et καμπτόμενα confusa Ph. 6. n.
καταλύειν — ἀρχήν C.
κατώρυξ adject. θεμελίωσις Ph. 6.
κηπεύω — τὰ κηπευόμενα τῶν δένδρων Ph. 1.
κῆπος κρεμαστός Ph. 1. n.
Κλέαρχος — οἱ περὶ Κλέαρχον C. n.
κογχυλῖαι murices Ph. 2. n.
κόπος ὁδοιπορίας Ph. 2.
— et κόσμος confusa Ph. 5. 2.
κόσμος et κόπος confunduntur Ph. 5. 2.
κραδαίνεσθαι A. 4. n.
κυρτοῦσθαι Ph. 1.

Μ.

μαρμαρίτης λίθος Ph. 2.
μεθύσκειν de irrigatione [per aquam Ph. 1. n.
μεταχειρίζομαι A. 1.
μετεωροφανής, ἐς Ph. 6.
μοσχεία, μοσχεύειν Ph. 1. n.
μοχλός.— μοχλοὶ διάπηγες Ph. 4. n.

Ν.

Νισαῖοι ἵπποι A. 4. n.
νοτερός, ἅ, ὄν Ph. 1.

Ο.

ὀβελίσκοι Ph. 4.
οἰκουρεῖν A. 3.
ὄμματα — ψυχῆς Ph. prooem. n.
ὁμότεχνος A. 1.
ὅμοιος et ὅσιος confusa Ph. 3. n.
οὔλος A. 4. n.
οὔτος, αὕτη, de adversariis in judicio A. 5. n.
ὄχος adjective Ph. 1. n.

Π.

παραδρομῖς, δος Ph. 5. n.
παραμηρίδιον A. 4. n.
παραπλευρίδιον A. 4.
παρασύρεσθαι A. 2. n.
παρενδοκιμεῖσθαι A. 3. n.
παρθένος γῇ Ph. 1. n.
παρυφαίνω — παρύφαγκα Ph. 2. n.
πατήρ de artifice operis Ph. 3. n.
πάτριος — τὰ πάτρια C. n.
πείρα — ἐν πείρᾳ γίνεσθαι C.
περισφίγγεσθαι A. 4.
πηγή Ph. 1. n.
πληροῦν τὴν ἐπιθυμίαν Ph. prooem.
πομπευτής — ἵππος A. 4.
προμετωπίδιον A. 4. n.
Πυραμίδες Ph. 2. n.

Ρ.

ῥαισθηροκοπία Ph. 2. n.
ῥέμβομαι Ph. 1.
ῥόδος Ph. 4.
ῥυθμίζειν ἑαυτὸν A. 4.
ῥώμη et βία confusa a librariis Ph. 4. n.

Σ.

Σεμίραμις Ph. 5.
 σκηπτοῦχος A. 4. n.
 σκοτοῦν, non σκοτεῖν, Ph. 2. n.
 σοβεῖν A. 4.
 σπάταλος Ph. 1. n.
 στερνίδιον A. 4.
 στυλογλύφος Ph. 1.
 συμμετρία Ph. 4. n.
 συμφυΐα Ph. 2. n.
 σύμφυσις Ph. 1. n.
 συναρμος, ὁ, ἡ, Ph. 3.
 σύντροφος τινί C. n.
 σχεδία Ph. 4. n.
 σχηματίζειν ἑαυτόν A. 4. n.
 σχολάζειν τινί A. 3.

Τ.

τέρμα — τῆς ἐλπίδος Ph. 4.
 τέτρωρος — τέτρωρα ἄρματα Ph. 5.
 τίκτειν de statuariis Ph. 3. n.
 τρυφᾶν A. 4. n.

Τ.

ύγρὸς, ἁ, ὄν — ῥάχισ A. 4. n.
 ὄμματα A. 3. n.

ὑπέργειος φυτεία Ph. 1.
 ὑπερδέξιος — τόπος Ph. 1. n.
 ὑπόστασις — ἀκμόνων Ph. 4. n.
 ὑπόστυλοι Ph. 1.
 ὑψανχενεῖν A. 4.

Φ.

φαρμακίς, εὖς A. 1. n.
 Φειδίας Ph. 3. n.
 φρύαγμα A. 4. n.
 φνῆ et φύσις confusa Ph. 1. n.

Χ.

χαλκούργημα Ph. 4.
 χειρουργεῖν et χορηγεῖν confusa
 Ph. 3. n.
 χορηγεῖν et χειρουργεῖν Ph. 3. n.
 χρυσόπαστος A. 4.
 χωρεῖν πρὸς τι C. n.
 χώρημα Ph. 5.

Ω.

ὥς — ὥς, qua, qua: quatenus,
 quatenus Ph. 3.

Lipsiae

impressit Frid. Christ. Guil. Vogel.

CORRIGENDA ET ADDENDA.

- Pag. 30. lin. 25. *fabrum* lege *fabrūm*
— 33. — 9. *lapidicinas* l. *lapicidinas*
— 87. — 15. *Germanis das Winkelmass* l. *Germanis das Winkelmass* vel potius *die Bleywage*
— 90. — 33. *Ἐν δοιοῖ* l. *Ἐν δοιῇ*
— 92. — 23. *Cuius Caligula* l. *Caius Caligula*
— 95. — 5 et 6. vel *δαφιλεύηται* vel — dele haec verba
— 114. — 28. *Κνίδιοι* l. *Κνίδιος*
— 131. — vlt. *θηγατήρ* l. *θυγατήρ*
— 146. — penult. *ἄλλος* l. *ἄλλος*
— 147. — 16. *Sacerdotes aut* l. *Sacerdotes autem*
— 166. post lin. vlt. adde locum sequentem:

STEPHANUS BYZANT. v. ΠΥΡΑΜΙΔΕΣ.

ΠΥΡΑΜΙΔΕΣ ἐν Αἰγύπτῳ κτίσμα, εἰς ὃ λέγεται ἀνηλωκέναι προμμύων καὶ σκορόδων καὶ τυροῦ τάλαντα μύρια πεντακόσια. Ὡνομάσθησαν δὲ πυραμίδες ἀπὸ τῶν πυρῶν, οὓς ἐκεῖ συναγαγὼν ὁ βασιλεὺς ἔνδειαν ἐποίησε σίτου κατὰ τὴν Αἴγυπτον.

- pag. 176. lin. 3. *μετρίοο* l. *μετρίου*
— 204. — 22. in illo l. in hoc fragmento
-

